

รายงานการสำรวจ สภาวะเยาวชนไทย พ.ศ. 2541 (1998 Survey of Thai Youth)

จรรยา เศรษฐบุตร
อัญชลี วรากรณ์
จิรจิต บุญชัยวัฒนา

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

โครงการนี้ได้รับทุนอุดหนุนจาก

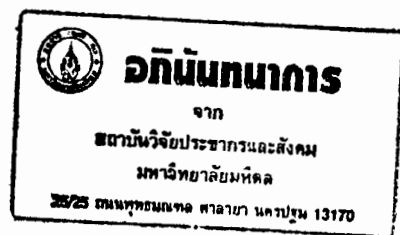
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ

ประจำปีงบประมาณ 2541

เอกสารทางวิชาการหมายเลข 235

รายงานการสำรวจสภาวะเยาวชนไทย พ.ศ. 2541
(1998 Survey of Thai Youth)

จรรยา เสรษจูบุตร
อัญชลี วรางค์รัตน์
จิรกิต บุญชัยวัฒนา

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล

เอกสารทางวิชาการหมายเลข 235
ISBN 974-662-253-6

กันยายน 2541

โครงการนี้ได้รับทุนอุดหนุนจาก
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ
ประจำปีงบประมาณ 2541

รายงานการสำรวจสภาวะเยาวชนไทย พ.ศ. 2541

จรรยา เศรษฐบุตร

Cataloging in Publication Data

รายงานการสำรวจสภาวะเยาวชนไทย พ.ศ. 2541/ จรรยา เศรษฐบุตร, อัญชลี วรารัตน์,
จิรจิต บุญชัยวัฒนา

(มหาวิทยาลัยมหิดล. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม เอกสารทางวิชาการ; หมายเลข
235)

ISBN 974-662-253-6

1. เยาวชน-ไทย I. อัญชลี วรารัตน์ II. จิรจิต บุญชัยวัฒนา III. มหาวิทยาลัยมหิดล.
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม IV. ชื่อเรื่อง V. ชื่อชุด

HQ 799.T5 จ148ร 2541

พิมพ์ครั้งที่ 1

จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

จัดพิมพ์โดย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

โทรศัพท์ (662) 441-0201-4; (662) 441-9666

โทรสาร (662) 441-9333

E-mail: directpr@mahidol.ac.th

สงวนลิขสิทธิ์

เอกสารทางวิชาการ หมายเลข 235

รายงานการสำรวจสภาวะเยาวชนไทย พ.ศ.2541 นี้ เป็นการรายงานผลการศึกษาจาก “โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8” ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติได้มอบหมายให้นักวิจัยของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล คือ รองศาสตราจารย์ ดร.จรรยา เศรษฐบุตร อาจารย์อัญชลี วรวัชรรัตน์ และอาจารย์จิรจิต บุญชัยวัฒนา เป็นผู้ดำเนินการวิจัยภายใต้ระยะเวลาที่จำกัด คือ ระหว่างเดือนเมษายน ถึงเดือนกันยายน 2541 และภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอนของงบประมาณการวิจัยที่มีอยู่อย่างจำกัด

เนื่องจากสถาบันวิจัยประชากรและสังคม ตระหนักถึงความจำเป็นของการเก็บข้อมูลด้านสภาวะของเยาวชนไทย ในช่วงครึ่งแผนพัฒนาฯ เพื่อให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับแผนพัฒนาเยาวชน และกำหนดมาตรการที่ตรงกับเยาวชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย หรือเยาวชนที่มีลักษณะเฉพาะ สถาบันฯ จึงให้ความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ในการดำเนินการสำรวจภายใต้ชื่อโครงการข้างต้น และเมื่อคณะผู้วิจัยได้เสนอผลการสำรวจต่อคณะกรรมการวิจัยเฉพาะกิจ และบุคคลภายนอกคณะกรรมการรวม 3 ครั้ง พร้อมทั้งได้รับฟังข้อวิจารณ์และเสนอแนะต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสมแล้ว สถาบันวิจัยประชากรและสังคม โดยทุนอุดหนุนจาก The William & Flora Hewlett Foundation ประเทศสหรัฐอเมริกา จึงตีพิมพ์รายงานการสำรวจสภาวะเยาวชนไทย พ.ศ.2541 เพื่อเป็นการเผยแพร่ข้อมูลสภาวะเยาวชนไทยในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจนี้ ให้กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งนอกจากจะยังประโยชน์ในด้านการพัฒนาเยาวชนแล้ว ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจครั้งนี้ยังสามารถนำไปวิเคราะห์เพิ่มเติม ซึ่งเป็นประโยชน์ในด้านการเสริมสร้างความรู้ทางวิชาการ และการทำความเข้าใจในตัวเยาวชนไทยมากยิ่งขึ้น

(รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจฯ ยอดดำเนิน-แอ็ดติจ)

ผู้อำนวยการสถาบันฯ

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ที่มอบความไว้วางใจให้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยในปีพ.ศ. 2541 นี้ ขอขอบคุณ คุณสิน้อย เกษมสันต์ ณ อยุธยา รองเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ซึ่งเป็นแนวทางในการดำเนินการศึกษา

ขอขอบคุณคุณจินตนา เพชรานนท์ ผู้อำนวยการกองสถิติสังคม และผู้อำนวยการกองวิชาการสถิติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ให้ความอนุเคราะห์จัดทำแผนที่ในการสำรวจครั้งนี้ ขอขอบคุณ คุณระจิตตา ณ พัทลุง และนักวิจัยของสำนักงานผู้เชี่ยวชาญด้านประชากรที่ให้ความร่วมมือช่วยดำเนินงานภาคสนาม อาจารย์น้ำเพชร วินิจัยกุล มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ ที่ช่วยประสานงานการเก็บข้อมูลในพื้นที่ และอาจารย์ ดร.อ้อมเดือน สดมณี สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่เอื้อเฟื้อเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่เป็นประโยชน์ยิ่งต่อรายงานฉบับนี้

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงต่อมูลนิธิ William & Flora Hewlett Foundation ที่ช่วยสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดพิมพ์รายงานฉบับนี้ ขอขอบคุณผู้อำนวยการ คณาจารย์ อาจารย์ อรพรรณ หันจางสิทธิ์ และเจ้าหน้าที่ของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ได้ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และสนับสนุนการดำเนินงานมาตั้งแต่ต้นโครงการ ขอขอบคุณ คุณเยาวลักษณ์ เจียรนัย คุณวรรณิ หุตะแพทย์ และคุณสมหญิง สุวรรณวัฒน์ ที่ช่วยดำเนินการจัดการข้อมูลและจัดเตรียมรายงานฉบับนี้

ด้วยความอุปถัมภ์ของพนักงานสัมภาษณ์ทุกคนที่ร่วมแรง ร่วมใจในการเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ ทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีในช่วงระยะเวลาและทรัพยากรอันจำกัด การเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งได้ดำเนินการในพื้นที่ 131 ตำบล 54 อำเภอ และ 10 จังหวัด ได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน อบต. และผู้เกี่ยวข้อง ช่วยนำทาง บอกทาง ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานสัมภาษณ์

และท้ายที่สุดคณะผู้วิจัยขอขอบคุณน้ำใจจากเยาวชนไทยที่เป็นตัวอย่างทุกคน ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในครั้งนี้ นับเป็นข้อมูลที่มีค่ายิ่ง ที่สะท้อนให้เห็นภาพสภาวะเยาวชนไทยในช่วงปี พ.ศ. 2541 ซึ่งนับเป็นปีที่ประเทศประสบภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ คณะผู้วิจัยตั้งความหวังว่า รายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปกำหนดมาตรการและกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยในอนาคตอันไกล

รายงานฉบับนี้จะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้เลย ถ้าปราศจากความร่วมมือ ความช่วยเหลือ น้ำใจไมตรี และกำลังใจจากบุคคลต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัย

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการสำรวจสภาวะเยาวชนไทย พ.ศ. 2541 เป็นโครงการที่สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้รับมอบหมายจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สยช.) ให้ทำการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชน ภายใต้ชื่อโครงการเดิมว่า “โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพรวมคุณลักษณะของเยาวชนในช่วงภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ จำแนกตามเพศและเขตที่อยู่อาศัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้กำหนดมาตรการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับคุณลักษณะและความต้องการของเยาวชน

เยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่าง ได้แก่ เยาวชนชายหญิงอายุ 15-24 ปี ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในเขตเมืองและเขตชนบท ในวันที่สำรวจ พื้นที่ที่สำรวจ ได้แก่ เขตเมืองของจังหวัดชลบุรี เชียงใหม่ นครราชสีมา สงขลา และกรุงเทพมหานคร ส่วนเขตชนบท ได้แก่ เขตชนบทของจังหวัดสิงห์บุรี ลำพูน มุกดาหาร พัทลุง และสมุทรสาคร

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งสัมภาษณ์โดยพนักงานสัมภาษณ์ จำนวนตัวอย่างในการสำรวจครั้งนี้มีทั้งสิ้น 4,376 คน จาก 4,000 ครัวเรือน สามารถสัมภาษณ์ได้ครบถ้วนสมบูรณ์ 2,306 คน คิดเป็นร้อยละ 52.7 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด แบ่งเป็นเยาวชนในเขตเมือง 1,066 คน เขตชนบท 1,240 คน ในจำนวนนี้เป็นเยาวชนชาย 1,062 คน เยาวชนหญิง 1,244 คน

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจครั้งนี้แบ่งออกเป็น 7 ส่วน เพื่อจำแนกให้เห็นคุณลักษณะต่าง ๆ ของเยาวชน

ส่วนแรกเป็นการบรรยายคุณลักษณะทั่วไปของเยาวชน เยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งหมดมีอายุเฉลี่ย 18.7 ปี ร้อยละ 67.4 ของเยาวชนในเขตเมืองเกิดในพื้นที่ที่อยู่อาศัยใน

ปัจจุบัน ขณะที่ร้อยละ 84.0 ของเยาวชนในเขตชนบทเกิดอยู่ในพื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน เยาวชนตัวอย่างร้อยละ 95 นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพสมรสของเยาวชนแบ่งออกเป็นโสด ร้อยละ 89.6 แต่งงานแล้วร้อยละ 9.8 ร้อยละ 2.9 อยู่กินกับแฟนหรือคู่รักโดยไม่ได้แต่งงาน ร้อยละ 2.9 เป็น หม้าย หย่า หรือแยกกับสามี

ด้านความสามารถในการใช้ภาษาพบว่า ไม่ถึงร้อยละ 50 ที่สามารถพูดภาษาต่างประเทศ ได้อย่างน้อย 1 ภาษา ภาษาต่างประเทศที่พูดได้มากที่สุดคือภาษาอังกฤษ ส่วนความสามารถ ในการใช้คอมพิวเตอร์ พบว่า เยาวชนในเขตเมืองสามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้มากกว่าเยาวชน ในเขตชนบท และเยาวชนหญิงทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทสามารถใช้คอมพิวเตอร์เป็นมาก กว่าเยาวชนชาย

สื่อสารมวลชนที่เยาวชนไทยทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทเปิดรับมากที่สุดคือ โทรทัศน์ รองลงมาคือวิทยุ แต่เยาวชนในเขตเมืองมีโอกาสอ่านหนังสือพิมพ์บ่อยกว่าเยาวชนในเขตชนบท

ส่วนที่สอง เป็นเรื่องลักษณะครอบครัว พบว่า เยาวชนมาจากครอบครัวขนาดกลาง มีพี่น้อง 2-3 คน หนึ่งในสามของเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างเป็นบุตรคนแรกของครอบครัว บุคคลที่เยาวชนระบุว่าเป็นผู้ที่มีความเข้าใจกันดี เรียงตามลำดับคือ มารดา บิดา พี่น้อง ปู่ย่า ตายาย และญาติ ด้านความช่วยเหลือครอบครัว พบว่า เยาวชนร้อยละ 10 ไม่ได้ช่วยงาน ครอบครัวเลย แต่อย่างไร พบว่า ประมาณร้อยละ 60 ช่วยทำงานบ้านและประมาณร้อยละ 23 ช่วยงานธุรกิจของครอบครัว

เยาวชนส่วนใหญ่ปรารถนาที่จะให้บิดามารดามีความเข้าใจในตัวเขาและสามารถ ยกโทษให้เมื่อพวกเขากระทำความผิด

ส่วนที่สาม เป็นเรื่องสถานภาพสุขภาพของเยาวชน จากการสำรวจพบว่า เยาวชน ไทยประมาณร้อยละ 20 เคยล้มเจ็บในรอบปีที่ผ่านมา และประมาณร้อยละ 4 กำลังเผชิญกับ ความเครียด เมื่อมีเวลาว่าง ส่วนใหญ่จะหมดไปกับการดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ เล่นกีฬา และออก กำลังกายตามลำดับ ในการสำรวจครั้งนี้ พบเยาวชนมีจำนวนน้อยที่เปิดเผยว่าตนเองกำลัง ติดสารเสพติดชนิดร้ายแรง

ส่วนที่สี่ เป็นเรื่องเกี่ยวกับสถานภาพการศึกษาและการทำงาน พบว่า เยาวชนร้อยละ 55.8 กำลังศึกษาอยู่ในระดับใดระดับหนึ่ง ในจำนวนนี้ประมาณร้อยละ 30 ระบุว่าตนเองมีปัญหาลดอุปสรรคในการศึกษาต่อในระดับสูง อันเนื่องมาจากสติปัญญา ความสามารถของตนเองเป็นสำคัญ สำหรับเยาวชนในเขตเมือง แต่เยาวชนในเขตชนบทตอบว่าปัญหาของพวกเขาคือความยากจน

กลุ่มเยาวชนที่ไม่ได้กำลังเรียนหนังสือแต่กำลังทำงานอยู่ ซึ่งมีร้อยละ 21.9 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนใหญ่เรียนจบแค่ชั้นมัธยมศึกษา แต่มีความตั้งใจจะเรียนจบในระดับสูงกว่านี้ แต่ด้วยภาวะเศรษฐกิจที่บีบคั้นทำให้พวกเขาต้องลาออกจากโรงเรียนเร็วกว่าที่ตั้งใจ อาชีพการทำงานที่พวกเขากำลังทำอยู่เป็นประเภทรับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน และค่าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ

จากการสำรวจครั้งนี้ พบว่าเยาวชนร้อยละ 15.9 ไม่ได้กำลังเรียนและไม่ได้ทำงาน แต่อยู่บ้านเฉย ๆ

ส่วนที่ห้า เป็นข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยม ความเชื่อ และภาพลักษณ์ต่อตนเอง จากการสำรวจพบว่า เยาวชนไทยในปัจจุบันค่อนข้างมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความพอใจที่จะมีเพื่อนฝูงมากเป็นอันดับหนึ่ง และต้องการที่จะทำทุกอย่างเพื่อให้ฐานะของตนดีขึ้น

อย่างไรก็ตามเยาวชนไทยยังมีความเชื่อตามหลักศาสนาค่อนข้างสูง ส่วนมากมองว่าการทำแท้งเป็นเรื่องบาป แต่เยาวชนก็มีโอกาสทำบุญและทำทานไม่บ่อยนัก

ส่วนที่หก เป็นข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน และความคิดเห็นต่อชีวิตสมรส พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่โดยเฉพาะเยาวชนในชนบทไม่เห็นด้วยกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน ประมาณหนึ่งในสามของกลุ่มตัวอย่างมีแฟนหรือคูรักแล้ว สองในสามจะแต่งงานในอนาคต โดยเยาวชนที่ตอบว่าจะแต่งงานในอนาคตนั้น เมื่อถามอายุที่คิดว่าจะแต่งงาน ส่วนใหญ่ตอบว่า จะแต่งงานเมื่ออายุ 25-26 ปี เยาวชนชายแสดงความต้องการที่จะแต่งงานมากกว่าเยาวชนหญิง

ส่วนที่เจ็ด แสดงข้อมูลด้านความรู้ และอุดมการณ์ของเยาวชนไทย พบว่าเยาวชนไทยมีความรู้ด้านสิทธิในการเลือกตั้งและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ครึ่งหนึ่งเคยไปลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่เยาวชนในการสำรวจมีความรู้น้อยเรื่องอายุสมรส และค่าจ้างขั้นต่ำในจังหวัดของตน

เยาวชนมีความรู้การปฏิบัติเรื่องการประหยัดพลังงานโดยเฉพาะไฟฟ้า แต่การปฏิบัติเรื่องการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าและอย่างประหยัดยังมีน้อยอยู่

เยาวชนไทยระบุว่า พวกเขาชื่นชอบ ผู้นำชุมชน บิดามารดาและญาติในฐานะบุคคลในชุมชนที่เขาอาศัยอยู่ แต่พวกเขาไม่ค่อยแสดงออกถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งพบในเยาวชนในเมืองมากกว่าเยาวชนชนบท

สำหรับความต้องการที่จะให้รัฐสนับสนุน คือ ความช่วยเหลือทางด้านการศึกษา สิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ และอยากให้รัฐปรับปรุงสถานะเศรษฐกิจให้ดีขึ้น

จากการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจครั้งนี้ มาเทียบกับคุณลักษณะของเยาวชนที่พึงประสงค์ 10 ประการนั้น พบว่า

คุณลักษณะข้อแรก ในด้านความผูกพันกับครอบครัวนั้น พบว่าเยาวชนได้แสดงความผูกพันต่อครอบครัวอยู่มีใช้น้อย เช่น การช่วยเหลืองานบ้าน หรือกิจการของครอบครัว เยาวชนส่วนใหญ่จึงไม่มีปัญหาขัดแย้งอย่างรุนแรงกับครอบครัว แต่ยังพบความไม่เข้าใจกันระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา เนื่องจากเยาวชนจำนวนไม่น้อยคิดว่า ผู้ใหญ่ไม่เข้าใจตน และไม่มีการให้อภัยเมื่อกระทำผิด

คุณลักษณะข้อที่สอง พบว่าเยาวชนหนึ่งในสามยังมีปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย แม้ว่าปัญหาสุขภาพจิตพบไม่มากนัก เยาวชนไทยยังมีจุดอ่อนด้านภาวะโภชนาการ และการใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์ เช่น การออกกำลังกาย อย่างไรก็ตามบุคลิกภาพโดยรวมของเยาวชนไทยอยู่ในระดับใช้ได้ และมีภาพลักษณ์ต่อตนเองในทางบวกมากกว่าทางลบ

คุณลักษณะข้อที่สาม เยาวชนยังอยู่ในกรอบของวัฒนธรรมที่ดั่งามพอสมควร ยังมี ความเชื่อในหลักศาสนา แต่ในด้านการมองเห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น พบว่า เยาวชน ไม่มีตัวแบบของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชัดเจน จึงมองข้ามชุมชนท้องถิ่นของตนไปสู่สังคมภายนอก ตามกระแสโลกาภิวัตน์

คุณลักษณะข้อที่สี่ พบว่า ความสามารถด้านการสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศของ เยาวชนมีจำนวนไม่ถึงกึ่งหนึ่ง เนื่องจากเยาวชนจำนวนไม่น้อยต้องออกจากโรงเรียนก่อนที่จะ มีการเรียนภาษาต่างประเทศอย่างเข้มข้น รวมทั้งความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ พบ ความแตกต่างระหว่างเยาวชนในเมืองและชนบทอย่างชัดเจน สำหรับการเปิดรับข่าวสารของ เยาวชน แม้จะอยู่ในระดับสูงแต่ก็ได้มีการกลั่นกรองคุณค่าของข่าวสาร

คุณลักษณะข้อที่ห้า พบว่า เยาวชนได้แสดงตัวว่ามีความรู้และความเชื่อในระบอบ ประชาธิปไตย แต่เพียงครึ่งหนึ่งของเยาวชนที่ได้ไปออกเสียงเลือกตั้ง การปฏิบัติตนในการมี ส่วนช่วยเหลือชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ยังมีน้อยอยู่ โดยเฉพาะเยาวชนในเมืองเพิกเฉยต่อการ ช่วยเหลือชุมชนมากกว่าเยาวชนในชนบท

คุณลักษณะข้อที่หก เยาวชนไทยมีความเข้าใจต่อสิทธิและหน้าที่ในการเลือกตั้งพอ สมควร เช่น สิทธิในการไปเลือกตั้ง แต่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและการทำงาน เยาวชนจำนวน มากที่ไม่มีความรู้ที่ถูกต้อง

คุณลักษณะข้อที่เจ็ด เยาวชนกว่าครึ่งหนึ่งไม่มมกยกับการเสี่ยงโชคหรือการรวยลัด เยาวชนไทยมีความรู้เรื่องการประหยัดพลังงานตามการรณรงค์ของรัฐ แต่การปฏิบัติยังไม่ กระทำอย่างเต็มที่

คุณลักษณะข้อที่แปด เยาวชนไทยไม่ได้แสดงออกต่อการเป็นผู้ผลิตที่รับผิดชอบต่อ สังคมอย่างชัดเจน แต่ก็แสดงออกว่ามีความสามารถในการจัดการธุรกิจขนาดย่อมได้ พอสมควร แต่ความต้องการที่จะประกอบอาชีพในธุรกิจการเงินการธนาคารและการค้ำนั้น เป็นการแสดง ว่าเยาวชนมุ่งเน้นไปในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับตัวเงินเป็นส่วนใหญ่

คุณลักษณะข้อที่เก้า เยาวชนแสดงความเห็นว่า ควรต้องรับผิดชอบต่อการประหยัพลังงาน และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่กระทำที่เป็นรูปธรรมไม่ชัดเจน

คุณลักษณะข้อที่สิบ เยาวชนบางกลุ่มยังมีการปรับแนวคิดอยู่บ้าง แต่ยังไม่มากนัก เช่น มีความตระหนักถึงภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศชาติ แต่การแสดงออกถึงความช่วยเหลือประเทศชาติเรื่องนี้ไม่ชัดเจน

เยาวชนในการสำรวจส่วนใหญ่สนใจที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง เช่น การอ่านหนังสือ และหาความรู้จากสื่อต่าง ๆ

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจครั้งนี้ เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็น สามารถนำไปกำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าเยาวชนชาย เยาวชนหญิง หรือเยาวชนชนบท เยาวชนในเมือง กิจกรรมที่จัดทำนี้ ควรมีลักษณะเจาะจงเฉพาะกลุ่มที่มีปัญหา ยกเว้นในบางกรณีพบว่าโดยภาพรวมเยาวชนไทยทั้งชายและหญิง ทั้งในชนบทและเมืองยังมีจุดอ่อนอยู่ อาทิ การช่วยพัฒนาชุมชนของตน การมองเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ การปฏิบัติตัวเพื่อรักษาสีน้ำเงิน

Executive Summary

The 1998 Survey of Thai Youth is an initiative of the National Youth Bureau. The Institute for Population and Social Research, Mahidol University has been asked to conduct this survey using the same questions as the survey of Thai Youth's Opinion and Needs on Targets for Children and Youth Development in the Eight National Economic and Social Development Plan. The objective of the survey is to examine the characteristics of male and female youth who are living in urban and rural areas, and to investigate their opinions and needs in order to obtain baseline data for setting strategies and measures for target youth groups.

The sample is drawn from youth aged 15-24 who are living in Bangkok and 4 big cities namely Chonburi, Chiang Mai, Nakhon Ratchasima and Songkhla (Hadyai) and who are living in rural areas of Singburi, Lamphun, Mukdahan, Phatthalung and Samutsakorn. Multi-stage sampling was used to select 4,376 youth from 4,000 households. Then 2,306 youth (or 52.7 percent of the total sample) were interviewed by structured-interview schedule. The sample consists of 1,066 urban youth and 1,240 rural youth. There are 1,062 males and 1,244 females.

Data from this survey are divided into 7 parts

Part I describes the characteristics of the youth. They are 18.7 years old on average. While 67.4 percent of urban youth were born in their current residence, 84.0 percent of rural young people were born in their current residence. About 95 percent are Buddhist. Single youth constitute 89.6 percent of the sample 9.8 percent are married, 2.9 percent are cohabitating with their partners, and 2.9 percent are widowed, divorced and separated.

Less than 50 percent of the survey youth can speak at least one other language besides Thai. The most spoken foreign language is English. It is found that urban youth are more capable at using computers than rural ones, and more female youth are computer users than male youth.

Television is the mass media that youth are most exposed to, then radio. Notably the urban youth read newspapers more often than rural youth.

Part II shows that the sampled youth are from medium – sized families. They mostly have about 2-3 siblings. One-third are the eldest children in their families. The household members who are cited as the most understanding persons are their mothers, fathers, siblings, grandparents and relatives, respectively.

About 10 percent are not responsible for family work. Another 10 percent help their parents to do domestic chores and about 23 percent help their family businesses.

Most young people seek their parents' understanding and forgiveness.

Part III reveals the health status of Thai youth. About 20 percent were ill in the past year and about 4 percent are facing some stress. When they have free time, they watch television most, and also listen to radio, play sports and exercise. In this survey very few cases are found to be drug addicts but this may be caused by reluctance to answer questions on the topic.

Part IV indicates their education and work status. It is found that 55.8 percent are studying. Among these 30 percent mention that they have obstacles in pursuing their education. The obstacle for urban youth is their ability to learn and for rural youth it is their poverty.

The youth who are working account for 21.9 percent of the sample. Most of them have finished only secondary school. Though they wish they could finish a higher level, because of economic strains they had to leave school earlier. Most of them are laborers and vendors or sales workers.

It is noteworthy that 15.9 percent of all youth are doing nothing, that is neither studying nor working.

Part V illustrates the value, belief and self-image of the youth. Thai youth are rather self-reliant. They like to be popular among their friends and they try to do everything to become wealthy.

Their belief in religion is rather high. Nearly all of them view abortion as sinful but they have less chance to make merit, as prescribed by religion, and for charity.

Part VI scrutinizes their attitude toward premarital sex and their opinion on marriage life. It is found that most Thai youth disagree with premarital sex, especially rural youth. One-third of single youth have lovers. Two-thirds intend to be married in the future, and they tend to nominate 25-26 years as their intended marriage age.

Part VII covers the knowledge and ideology of Thai youth. They have good knowledge on the right to vote and freedom of Thai citizens. About half have voted for members of House of Representatives. They have less knowledge on legal age at marriage and daily wage in their province.

The sample youth say that they admire their community leaders, parents and relatives. In fact they do not show much participation in community development. These youth demand that the government provide education support, public facilities and economic improvement.

Comparing the data from this survey with the desirable characteristics of Thai youth, it is found that :

According to the first desirable characteristic, Thai youth still have strong relationships with their families. They help with domestic chores and family business. Though most of them have little conflict with their families, they expect better understanding from their parents. Some of them perceive that their parents do not understand and forgive them.

According to the second desirable characteristic, it is found that one-third of sampled youth have health problems but their mental health status is mostly classified as 'fair'. The weak point of Thai youth is nutrition status. Their leisure time is not used for exercise. However, their overall personality is at good level and they have positive self-image, and they are able to control themselves.

Concerning the third desirable characteristic, it indicates that Thai youth behave fairly well. They still believe in the principles of religion. They do not have a clear model of local wisdom so they overlook the value of local knowledge because they are influenced by streams of globalization.

Related to the fourth desirable characteristic, less than half of Thai youth can speak more than one language. One reason is that some of them have to drop out of schooling and have no chance to attend intensive courses of foreign language. In terms of computer skills, there is a difference between rural and

urban youth. In addition, Thai youth are highly exposed to global information which is not appropriately screened.

The fifth characteristic is about the knowledge in democracy. Even though Thai youth show their belief in democratic system, only half of those eligible to vote have ever gone to vote, and they have a low level of participation in community development. It is found that urban youth are more negligent in helping their community than rural youth.

The sixth characteristic is that Thai youth should have knowledge on the rights and duties according to the constitution. According to the survey, they have knowledge on the constitutional law such as the right to vote but they have less knowledge on laws related to family life and work.

Concerning the seventh desirable characteristic of Thai youth, more than half of sampled youth are not superstitious.

The eighth desirable characteristic is not clearly found here because Thai youth show somewhat their managerial skill but not in creating jobs for themselves. They wish to be employed in banking and finance companies and be business entrepreneurs.

According to the ninth desirable characteristic, Thai youth show their interest in energy saving and environmental preservation but do not show this in their behaviour.

Related to the last desirable characteristic, some Thai youth have adapted their perception but not much. They know that Thailand is in economic crisis but they do not have by the means to solve the country's problems.

Most youth are interested in seeking additional knowledge for self development by reading books, and seeking more information.

In brief, the data from the survey should be considered in detail so that the National Youth Bureau can set the specific activities in accordance with target group either by sex, female or male youth, and either by residence : rural or urban youth. The activities arranged for them should be designed for specific groups who lack any of the desirable characteristics. In general a widespread campaign should be implemented to increase the willingness of youth to develop their communities and to recognize the value of energy and conservation of the natural environment.

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	I
กิตติกรรมประกาศ	II
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	IV
Executive Summary	X
สารบัญ	XIV
สารบัญตาราง	XVI
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของโครงการ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	1
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	2
บทที่ 2 แหล่งข้อมูลและวิธีการวิจัย	21
2.1 การจัดเตรียมแบบสอบถาม	21
2.2 การสุ่มตัวอย่าง	24
2.3 การอบรมพนักงานสัมภาษณ์และการทดสอบแบบสอบถาม	26
2.4 การเก็บข้อมูลภาคสนาม	27
2.5 การลงรหัสและบรรณานุกรมข้อมูล	32
2.6 ข้อจำกัดของงานวิจัย	32
บทที่ 3 ลักษณะทั่วไปของเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่าง	35

	หน้า
บทที่ 4 โครงสร้างครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว	47
บทที่ 5 สถานภาพสุขภาพ การใช้เวลาว่างและการใช้สารเสพติด	65
บทที่ 6 สถานภาพการศึกษา อาชีพการงาน	89
บทที่ 7 ค่านิยม ความเชื่อและภาพลักษณ์ต่อตนเอง	119
บทที่ 8 ความสัมพันธ์ทางเพศและชีวิตสมรส	135
8.1 ความสัมพันธ์ทางเพศของเยาวชนโสด	136
8.2 ความสัมพันธ์ทางเพศและชีวิตสมรสของเยาวชนที่แต่งงานแล้ว	140
บทที่ 9 ความรอบรู้และอุดมการณ์ของเยาวชน	145
บทที่ 10 สรุปและข้อเสนอแนะ	163
10.1 สรุปผลที่ได้จากการสำรวจ	163
10.2 อภิปรายผล	170
10.3 ข้อเสนอแนะ	173
บรรณานุกรม	175
ภาคผนวก	183

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	ขั้นตอนการเก็บข้อมูลในระดับต่าง ๆ 25
2.2	ร้อยละของสถานะการสัมภาษณ์ จำแนกตามวันและเวลา 28
2.3	ลักษณะละแวกบ้าน/ชุมชนที่ตกเป็นตัวอย่าง จำแนกตาม เขตที่อยู่อาศัย 29
2.4	ร้อยละของเหตุผลที่ไม่สามารถสัมภาษณ์ได้ จำแนกตาม เขตที่อยู่อาศัย 30
2.5	ร้อยละของผู้ที่ให้ข้อมูลแทนเยาวชนตัวอย่างที่ไม่สามารถ สัมภาษณ์ได้ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย 31
3.1	ร้อยละของลักษณะทั่วไปทางด้านประชากรและสังคม ของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ 38
3.2	ร้อยละของความสามารถด้านภาษาของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ 41
3.3	ร้อยละของความสามารถด้านคอมพิวเตอร์ของเยาวชน และ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ 43
3.4	ร้อยละของความเห็นในการเปิดรับข่าวสารของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและสื่อประเภทต่าง ๆ 44
3.5	ร้อยละของระดับการเปิดรับข่าวสารของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ 45
3.6	ร้อยละของประสบการณ์การเกณฑ์ทหารของเยาวชนชาย จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย 45
4.1	ร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนพี่น้องของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ 48
4.2	ร้อยละของจำนวนบุคคลในครอบครัวที่อยู่ด้วยกัน(ไม่นับรวม ผู้ตอบ) จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ 50

ตารางที่		หน้า
4.3	ร้อยละของบุคคลที่อยู่ในครอบครัวเดียวกับเยาวชนที่ระบุว่ามีความเข้าใจกันดี จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	51
4.4	ร้อยละของการมีชีวิตอยู่และสถานภาพสมรสของบิดามารดาของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	52
4.5	ร้อยละของช่วงอายุบิดามารดาของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย	53
4.6	ร้อยละของระดับการศึกษาบิดามารดาของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย	55
4.7	ร้อยละของอาชีพบิดามารดาของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย	57
4.8	ร้อยละของความรับผิดชอบของเยาวชนต่อครอบครัวและประเภทความรับผิดชอบต่อครอบครัว จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	59
4.9	อายุเฉลี่ยของเยาวชนที่รับผิดชอบต่อครอบครัวในด้านต่าง ๆ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	60
4.10	ร้อยละของประเภทความคาดหวังของเยาวชนต่อบิดามารดา/ผู้ปกครอง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	61
4.11	ร้อยละของลักษณะ “ครอบครัวที่เป็นสุข” ในความเห็นของเยาวชน เรียงตามลำดับ	62
4.12	ร้อยละของการให้ความสำคัญของลักษณะครอบครัวที่เป็นสุข “ในความเห็นของเยาวชน” จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	63
5.1	ร้อยละของน้ำหนักและส่วนสูงของเยาวชนและค่าเฉลี่ย จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	66
5.2	ร้อยละของอายุการมีประจำเดือนครั้งแรกของเยาวชนหญิง และผู้ให้ความรู้เรื่องการใช้ผ้าอนามัย จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย	67

ตารางที่	หน้า
5.3 ร้อยละของสุขภาพจิตของเยาวชน ตามอาการที่เกิดขึ้นในระยะ 6 เดือน จำแนกตามความถี่ของอาการและเขตที่อยู่อาศัย	69
5.4 ร้อยละของสุขภาพจิตของเยาวชนตามอาการที่เกิดขึ้นในระยะ 6 เดือน จำแนกตามความถี่ของอาการและเพศ	70
5.5 ร้อยละของระดับสุขภาพจิตของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	71
5.6 ร้อยละของปัญหาสุขภาพของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	75
5.7 ร้อยละของภาวะการเจ็บป่วยของเยาวชนในรอบ 1 ปี จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	76
5.8 ร้อยละของพฤติกรรมการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วยของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	77
5.9 ร้อยละของภาวะโภชนาการของครอบครัวเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	78
5.10 ร้อยละของประเภทกิจกรรมที่เยาวชนทำในเวลาว่าง จำแนกตามเพศ (3 อันดับที่ชอบทำ)	80
5.11 ร้อยละของประเภทกิจกรรมที่เยาวชนทำในเวลาว่าง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ (เฉพาะกิจกรรมที่นิยมทำอันดับที่ 1)	82
5.12 ร้อยละของการออกกำลังกายของเยาวชน จำแนกตามประเภทกิจกรรม เขตที่อยู่อาศัยและเพศ	84
5.13 ร้อยละของการใช้สารเสพติดของเยาวชนและอายุเฉลี่ยที่เริ่มใช้ จำแนกตามประเภทของสารเสพติด	86
5.14 ร้อยละของการใช้สารเสพติดของเยาวชน จำแนกประเภทสารเสพติดตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ (เฉพาะผู้ที่กำลังใช้อยู่)	87
6.1 ร้อยละของสถานภาพทางการศึกษาและอาชีพของเยาวชน จำแนกตามเพศ	89

ตารางที่		หน้า
6.2	ร้อยละของระดับการศึกษาปัจจุบันของเยาวชน จำแนกตามเพศ	90
6.3	ร้อยละของระดับการศึกษาสูงสุดที่เยาวชนตั้งใจจะเรียนจนจบ จำแนกตามระดับการศึกษาปัจจุบัน	91
6.4	ร้อยละของปัญหาและอุปสรรคในการเรียนของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	93
6.5	ร้อยละปัญหาในการเรียนของเยาวชนอันเนื่องมาจากพ่อแม่/ ผู้ปกครอง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	94
6.6	ร้อยละของการทำงานของเยาวชนที่กำลังเรียนหนังสือ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	95
6.7	ร้อยละของประเภทงานที่เยาวชน (กำลังเรียน) ทำให้แก่ครอบครัว และการได้รับค่าตอบแทน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	96
6.8	ร้อยละของประเภทงานที่เยาวชน (กำลังเรียน) ทำรายได้มากที่สุด ที่สุด จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	98
6.9	ร้อยละของประเภทอาชีพที่เยาวชน (กำลังเรียน) ต้องการทำหลังจาก เรียนจบ (2 อันดับ) จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	100
6.10	ร้อยละของระดับการศึกษาสูงสุดของเยาวชนที่กำลังทำงาน จำแนกตามเพศ	102
6.11	ร้อยละของระดับการศึกษาสูงสุดของเยาวชนที่กำลังทำงาน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	102
6.12	ร้อยละของระดับการศึกษาสูงสุดของเยาวชน (กำลังทำงาน) ตั้งใจจะเรียนจนจบ จำแนกตามระดับการศึกษาปัจจุบัน	103
6.13	ร้อยละของสาเหตุที่เยาวชน (กำลังทำงาน) ไม่ได้เรียนจบจบชั้น สูงสุดตามที่ต้องการ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	104
6.14	ร้อยละของประเภทงานที่เยาวชน (กำลังทำงาน) ทำรายได้มากที่สุด สุด จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ (เฉพาะผู้ตอบว่าเคยทำ)	106

ตารางที่		หน้า
6.15	ร้อยละของรายได้จากการทำงานในรอบ 1 ปีของเยาวชน (กำลังทำงาน) จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ (เฉพาะผู้ตอบว่าเคยทำ)	107
6.16	ร้อยละของแหล่งที่มาของค่าใช้จ่ายส่วนตัวของเยาวชนที่ไม่ได้ ทำงาน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	108
6.17	ร้อยละของวิธีการแสวงหาความรู้ของเยาวชนที่ไม่ได้กำลังเรียน หนังสือ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	109
6.18	ร้อยละของการแสวงหาความรู้ของเยาวชนที่ไม่ได้กำลังเรียน หนังสือ จำแนกตามระดับการศึกษาที่จบ	110
6.19	ร้อยละของอาชีพของเยาวชนที่ไม่ได้กำลังเรียนหนังสือได้รับการ ฝึกอาชีพ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	111
6.20	ร้อยละของแหล่งข้อมูลเพื่อหางานทำของเยาวชนที่ไม่ได้กำลังเรียน หนังสือ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	112
6.21	ร้อยละของอาชีพที่เยาวชน (ไม่ได้กำลังเรียน) ต้องการมากที่สุด 2 อันดับ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	114
6.22	ร้อยละของความคิดเห็นด้านอายุที่ควรเริ่มทำงาน จำแนกตาม เขตที่อยู่อาศัยและเพศ	115
6.23	ร้อยละของระดับความสามารถในการจัดการธุรกิจของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	117
7.1	ค่าเฉลี่ยคะแนนค่านิยมของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและ เพศ (คะแนนสูงสุด 6 ต่ำสุด 1)	120
7.2	ค่าเฉลี่ยคะแนนภาพลักษณ์ต่อตนเองของเยาวชน จำแนกตาม เขตที่อยู่อาศัยและเพศ(คะแนนสูงสุด 6 ต่ำสุด 1)	122
7.3	ร้อยละของภาพลักษณ์ต่อตนเองของเยาวชน จำแนกตาม เขตที่อยู่อาศัยและเพศ (คะแนนสูงสุด 48 ต่ำสุด 8)	123

ตารางที่		หน้า
7.4	ค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่อทางศาสนาของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ (คะแนนสูงสุด 6 ต่ำสุด 1)	124
7.5	ร้อยละของระดับความเชื่อทางศาสนาของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	125
7.6	ร้อยละของความคิดเห็นของเยาวชนต่อการทำแท้งในแง่ของศาสนา จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	126
7.7	ร้อยละของการปฏิบัติทางศาสนาของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย	127
7.8	ร้อยละของโอกาสในการทำบุญของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	128
7.9	ร้อยละของผู้ที่ไปทำบุญกับเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	129
7.10	ร้อยละของโอกาสในการทำทานหรือบริจาคของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	130
7.11	ร้อยละของความถี่ในการซื้อสลากกินแบ่งหรือแทงหวยของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	131
7.12	ร้อยละของการเลือกชีวิตของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	133
8.1	ร้อยละของสถานภาพสมรสของเยาวชน จำแนกตามเพศ	135
8.2	ร้อยละของความคาดหวังที่จะแต่งงานของเยาวชนที่เป็นโสด จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	136
8.3	ร้อยละของช่วงอายุที่เยาวชนโสดคาดว่าจะแต่งงาน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	137
8.4	ร้อยละของคุณสมบัติของคู่ครองที่เยาวชนเลือก จำแนกตามเพศ	138

ตารางที่		หน้า
8.5	ร้อยละของการมีเพื่อนต่างเพศของเยาวชนที่เป็นโสด หมายเหตุ แยก จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	139
8.6	ร้อยละของความคิดเห็นของเยาวชนต่อการมีเพศสัมพันธ์ ก่อนแต่งงาน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	140
8.7	ร้อยละของอายุแรกสมรสของเยาวชนที่แต่งงานแล้ว และอายุ เฉลี่ยของคู่สมรส จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	141
8.8	ร้อยละของการให้คะแนนความดีของคู่สมรสที่เยาวชนประเมิน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ (คะแนนสูงสุด = 100)	142
8.9	ร้อยละของจำนวนบุตรที่มีชีวิตของเยาวชนที่แต่งงานแล้ว จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	143
8.10	ร้อยละของวิธีการคุมกำเนิดของเยาวชนที่แต่งงานแล้ว จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	144
9.1	ร้อยละของความรู้ที่ถูกต้องด้านกฎหมายและรัฐธรรมนูญ ของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย	146
9.2	ร้อยละของความรู้ที่ถูกต้องด้านกฎหมายและรัฐธรรมนูญ ของเยาวชน จำแนกตามเพศ	147
9.3	ร้อยละของการรู้จักองค์การบริหารส่วนตำบลของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	148
9.4	ร้อยละของความคิดเห็นของเยาวชนต่อการทำแท้งในแง่ ของกฎหมาย จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	133
9.5	ร้อยละของความคิดเห็นของเยาวชนด้านการละเมิดสิทธิ มนุษยชน ในประเด็นของการทำแท้ง จำแนกตามเขต ที่อยู่อาศัยและเพศ	150
9.6	ร้อยละของการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชน จำแนก ตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ (เฉพาะผู้ที่อายุ 18 ปีขึ้นไป)	150

ตารางที่		หน้า
9.7	ร้อยละของความรู้ที่ถูกต้องเรื่องค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำของ เยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	151
9.8	ร้อยละของพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชน จำแนกตามความถี่ในการปฏิบัติและเขตที่อยู่อาศัย	153
9.9	ร้อยละของพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชน จำแนกตามความถี่ในการปฏิบัติและเพศ	154
9.10	ร้อยละของประเภทบุคคลในชุมชนที่เยาวชนชื่นชอบ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	156
9.11	ร้อยละของกิจกรรมการช่วยเหลือชุมชนของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	157
9.12	ร้อยละของความคิดที่จะช่วยประเทศชาติของเยาวชนและ ประเภทความคิด จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ	159
9.13	ร้อยละของความต้องการที่จะให้รัฐช่วยเหลือ จำแนกตาม ประเภทความต้องการ เขตที่อยู่อาศัยและเพศ	161

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

กระแสความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และค่านิยม ดังนั้น เพื่อให้ได้เยาวชนที่มีคุณภาพ มีภูมิคุ้มกันต่อสภาพแวดล้อมของสังคมรอบข้าง และบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมทุกด้าน คือ สุขภาพอนามัย สุขภาพจิต ความสามารถพื้นฐาน การเตรียมอาชีพ และการมีงานทำ แต่การดำเนินการให้บรรลุจุดประสงค์ดังกล่าวได้นั้น จะต้องได้รับความร่วมมือประสานงานจากสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา เป็นต้น และสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ คือ ตัวเยาวชนเอง เพราะหากเยาวชนไม่เห็นคุณค่าความสำคัญของตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างจริงจัง การพัฒนาต่าง ๆ ก็ไม่อาจประสบความสำเร็จได้ โครงการสำรวจสถานะของเยาวชนจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่จะได้รับทราบข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเยาวชน ครอบครัว และความคิดเห็น และความต้องการของเยาวชน ในช่วงระยะเวลาครึ่งแผนพัฒนาประเทศฉบับที่ 8 เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องนำข้อมูลจากการสำรวจไปใช้ประโยชน์ในการปรับแก้แผนและกำหนดมาตรการเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อให้ทราบถึงสถานะของเยาวชนไทย ในช่วงครึ่งแผนพัฒนาฯ จำแนกตามเพศและเขตที่อยู่อาศัย
2. เพื่อให้ได้ภาพรวมคุณลักษณะเยาวชนไทย จำแนกตามเพศและเขตที่อยู่อาศัย
3. เพื่อให้ได้ข้อมูลในการกำหนดมาตรการและกิจกรรมของเยาวชนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เอกสารรายงานการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

2. ข้อมูลของเยาวชนในเขตเมืองใหญ่และเขตชนบท จำแนกเพศชาย เพศหญิงเพื่อประโยชน์ในการกำหนดมาตรการและกิจกรรม อันจะส่งผลให้เยาวชนได้พัฒนาไปโดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

1.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นต่อไปนี้

- 1.4.1 คุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์
- 1.4.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์
 1. สัมพันธภาพในครอบครัว
 2. ความเป็นผู้มีระเบียบวินัย
 3. ความเป็นผู้มีจริยธรรม
 4. ความภาคภูมิใจในตนเอง
 5. ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
 6. ความเป็นผู้มีงานและอาชีพ

1.4.1 คุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์

จากผลของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พบว่า มีเด็กและเยาวชนจำนวนมาก โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนเป้าหมายพิเศษ เช่น เด็กเร่ร่อน เด็กพิการ แรงงานเด็ก และโสเภณี ยังไม่ได้รับบริการและการคุ้มครอง ถูกปล่อยปละละเลย และถูกละเมิดสิทธิในรูปแบบต่าง ๆ ประกอบกับอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์หรือ "โลกไร้พรมแดน" ได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และ

ค่านิยม เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมบุคคลให้มีคุณค่าและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2544 จึงได้กำหนดคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ไว้ในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ดังนี้

1. มีสายใยผูกพันกับสมาชิกในครอบครัว
2. มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ เจริญเติบโตสมวัย มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มั่นคง มีความเคารพและภาคภูมิใจในตนเอง
3. มีวัฒนธรรมที่ดีงาม เข้าใจหลักการที่ถูกต้องของศาสนา สาระแก่นแท้ของชีวิต และคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. มีความสามารถในการสื่อสารมากกว่า 1 ภาษา รู้จักใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และเข้าใจถึงสาระประโยชน์เพื่อนำมาประยุกต์ใช้อย่างกลมกลืนกับวัฒนธรรมไทย
5. เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีวินัย และพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
6. เข้าใจสิทธิ และหน้าที่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และการทำงาน รวมทั้งเคารพสิทธิของผู้อื่น
7. รู้จักคิด ไม่มั่งนงาย และรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการพึ่งตนเอง ตลอดจนเห็นคุณค่าของพลังงาน และการประหยัดพลังงานทุกประเภท
8. มีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย เป็นผู้ผลิตที่รับผิดชอบต่อสังคม รู้จักสร้างงานและอาชีพอิสระที่มีระบอบการจัดการที่ดี
9. รับผิดชอบในการรักษาและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
10. รู้จักปรับเปลี่ยนแนวคิด และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ :1-3)

1.4.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์

จากการรวบรวมปัญหาเด็กและเยาวชนของ พิเศษ โสไชย. (2536:23-24, อ้างใน สร้อยบุญ ทราทอง. 2541:3) พบว่าเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งมีลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพไม่ดี ใช้เวลาไปในทางที่ไม่เหมาะสม ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และขาดเหตุผล ขาดระเบียบวินัยและความสามัคคี เด็กและเยาวชนจำนวนมากมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมในการ

ดำเนินชีวิตที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. สัมพันธภาพภายในครอบครัว

“ครอบครัว” จัดว่าเป็นสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะสังคมไทย เนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกและสำคัญที่สุดในการฝึกอบรม สั่งสอน และสร้างบุคลิกภาพให้แก่เด็กและเยาวชน ครอบครัวที่ดีย่อมช่วยป้องกันหรือลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นแก่สังคมโดยรวม ดังการศึกษาของจรรยา สุวรรณทัต, ลาดทองใบ ภูภิรมย์ และกมล สุดประเสริฐ (2533:109) กล่าวว่า วัยเข้าสู่วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการมีอิสระในการคิด การกระทำด้วยตนเอง และเห็นคุณค่าของคำแนะนำของบิดามารดาและครู ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างเด็กและครอบครัวเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาจิตลักษณะต่าง ๆ ของเด็ก การศึกษาของสาวิตรี ทยานศิลป์ (2541:30-31) ได้สะท้อนให้เห็นภาพรวมของเยาวชนในปัจจุบันว่า เยาวชนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา หรือมีปัญหาขัดแย้งเพียงเล็กน้อยกับบิดามารดา หากพิจารณาในด้านความผูกพันใกล้ชิดจะเห็นว่า เด็กวัยรุ่นจะมีความผูกพันใกล้ชิดอยู่ในระดับปานกลาง มีอำนาจตัดสินใจปานกลาง แต่อย่างไรก็ตามได้สะท้อนให้เห็นภาพของครอบครัวไทยว่า ครอบครัวไทยยังเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์เพราะเด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่จะอยู่อาศัยกับบิดามารดา

มีงานวิจัยจำนวนมากที่กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น ดังเช่น วีรยุทธ วิเชียรโชติ (2516:16 อ้างในสาวิตรี ทยานศิลป์, 2541:20) การอบรมเลี้ยงดูแบบที่เข้มงวดมากเกินไป หรือช่วยเหลือบุตรอยู่ตลอดเวลาได้ก่อให้เกิดผลเสียแก่เด็ก คือ เด็กขาดความภาคภูมิใจในตนเอง หรือการศึกษาของ เสริน ปุณณะหิตานนท์ (2517) นักเรียนที่รายงานว่าไม่ใช้ยาเสพติดมักเป็นผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและรักใคร่กลมเกลียว ส่วนนักเรียนที่รายงานว่าใช้ยาเสพติดเป็นผู้ที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา ขณะเดียวกันวราภรณ์ อินทรชัยศรี (2518:73) พบว่าวัยรุ่นที่มีความขัดแย้งกับบิดามารดาสูงจะมีการยอมรับเกี่ยวกับตัวเองต่ำกว่ากลุ่มที่มีความขัดแย้งน้อย

ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจฉิม (2520 อ้างใน ھرรษา เลหาเสร์กุล. 2537) พบว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ถ้าหากได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ให้ความรัก ความสนับสนุน และใช้เหตุผลก็สามารถพัฒนาระดับจริยธรรมให้สูงขึ้นได้ และลัดดาวัลย์ ھرศรีสมุทรและวิลาศลักษณ์ ชั่ววัลดี (2524) ก็พบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบสนับสนุนมาก และควบคุมมากจะมีค่านิยมด้านความเอื้อเฟื้อ ความกตัญญูกตเวที ความซื่อสัตย์ และบาป-บุญ ในระดับที่สูงกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและควบคุมน้อย เช่นเดียวกับการศึกษาของสุกานดา นิมทองคำ (2535)

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2536) กล่าวว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีความรัก และความอบอุ่น จะมีความมั่นคงในอารมณ์สูงและสามารถปรับตัวกับสังคมทั่วไปได้ดี ซึ่งจะแตกต่างจากเด็กที่มาจากครอบครัวแตกแยก ที่มักมีพฤติกรรมก้าวร้าว นอกจากนี้ ھرรษา เลหาเสร์กุล (2537:156) พบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากจะมีความผาสุกทางจิตใจมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536)

จากการประมวลผลงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าการศึกษาที่เด็กจะมีพฤติกรรมที่ดีต่อสังคม หรือไม่ขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธภาพภายในครอบครัวเป็นสำคัญ จากการทบทวนวรรณกรรมพบปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูพอสังเขปดังนี้

● เพศ

การศึกษาของสาวิตรี ทยานศิลป์ (2541:72) พบว่าวัยรุ่นหญิงมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาดีกว่า หรือมีปัญหาความขัดแย้งกับบิดามารดาน้อยกว่าวัยรุ่นชาย ซึ่งอาจเนื่องจากการพัฒนาการด้านอารมณ์ที่เพศชายมักจะมีลักษณะที่ค่อนข้างรุนแรง ก้าวร้าว ทั้งนี้เพราะการอบรมเลี้ยงดูที่มีค่านิยมให้เด็กชายกล้าแสดงออก ในขณะที่เพศหญิงได้รับการอบรมให้มีความประพฤติเรียบร้อย เชื่อฟังพ่อแม่ ได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด (จรรจา สุวรรณทัต, ลาดทองใบ ภูอภิรมย์ และกมล สุดประเสริฐ. 2533 :109,) ทำให้วัยรุ่นหญิงมีแนวโน้มปรับตัวหรือคล้อยตามบิดามารดาตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีกว่า ทำให้ความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นหญิงมีน้อยกว่าวัยรุ่นชาย ขณะเดียวกันช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับเพื่อนมาก โดยเฉพาะ

เพศชาย ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวลดลง กิจกรรมที่เคยทำร่วมกันระหว่างพ่อแม่ลูกเปลี่ยนแปลงไป (นฤมล สิริวิทย์. 2533 :37-38)

แต่การศึกษาของสร้อยบุญ ทราทอง (2541: 43) กล่าวว่า ในสังคมไทยบิดามารดาไม่ได้เคร่งครัดในการเลือกเพศ ไม่ว่าบุตรจะเป็นชายหรือหญิง บิดามารดาจะให้ความรักความเอาใจใส่เท่าเทียมกัน จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพภายในครอบครัว แต่บางงานวิจัยก็พบว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยคาดว่าความแตกต่างทางเพศน่าจะให้ผลที่แตกต่างในเรื่องของสัมพันธภาพในครอบครัว

● เขตที่อยู่อาศัย (เมือง/ชนบท)

คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก (2535 :35) พบว่าครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานครมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว มีการแยกครัวเรือนจากบิดามารดาทั้งสองฝ่าย ซึ่งความเป็นครอบครัวเดี่ยว เมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจและสังคมรัดตัวส่งผลให้สภาพของสังคมมีการใช้เงินตรามากขึ้น ทำให้บิดามารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เพื่อหารายได้มาพุงครอบครัว ทำให้สตรีที่เติบโตในชนบทมักจะเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองมากกว่าสตรีที่เติบโตในเมือง สอดคล้องกับการศึกษาของ Bencha Yoddumnern-Attig and et.al. (1992:29) และเกื้อ วงศ์บุญสิน และคณะ (2535:10) พบว่า แนวโน้มการเลี้ยงดูเด็กในกรุงเทพมหานครจะเป็นการเลี้ยงดูโดยบุคคลอื่น อาทิ พี่เลี้ยง สถานเลี้ยงเด็ก หรือโรงเรียนอนุบาลมากกว่าดูแลโดยบิดามารดา และการศึกษาของ Chai Podhisita and Umapom Pattaravanich (1995:29) พบว่าเยาวชนในเขตชนบทจะอาศัยอยู่กับบิดามารดามากกว่าเยาวชนในเขตเมือง

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเขตที่อยู่อาศัยกับสัมพันธภาพในครอบครัว

● สภาพภูมิหลังทางครอบครัว (รายได้ และการศึกษาของบิดามารดา)

วิธีการที่บิดามารดาใช้ในการควบคุมและอบรมเด็กจะแตกต่างกันไปตามสภาพของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ครอบครัวที่มีบิดามารดามีระดับการศึกษาต่ำ

และฐานะยากจน มักใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักสนับสนุนน้อย ไม่ค่อยใกล้ชิดกับบุตร ทำให้บุตรมีปัญหาสุขภาพจิต (นิภา พริยานน. 2520:195 ; ھرรษา เลาหเสรีกุล. 2537:156)

2. ความเป็นผู้มีระเบียบวินัย

การพัฒนาคุณภาพของคนเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรกระทำควบคู่กับการพัฒนาสังคมในด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมีระเบียบวินัยของคนในชาติ (เชิดพงษ์ ดีสุคนธ์, ร้อยโท; 2517 อ้างในลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ. 2539:1) ซึ่งความเป็นระเบียบวินัยของคนในชาติถือเป็นหนึ่งในค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ซึ่งประกอบด้วยการพึ่งพาตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ การประหยัดอดออม การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย และการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โดยรัฐบาลได้ให้ความสำคัญ เน้นให้มีการปลูกฝังอย่างจริงจังแก่เด็กและเยาวชนของประเทศ (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. 2527:37-38)

ฉันทนา ภาคบกข และคณะ, 2539:72 (อ้างใน ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ, 2539:6) วินัย หมายถึง กฎ ระเบียบ ข้อตกลงที่กำหนดให้บุคคลประพฤติปฏิบัติเพื่อให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข การมีวินัย หมายถึง การที่บุคคลปฏิบัติ ตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และการมีวินัยเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การมีวินัยที่เกิดจากสังคมภายนอก หรือผู้อื่นเป็นผู้ควบคุมให้มีวินัย เป็นการกระทำตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ โดยได้รับการแนะนำ ชี้แนะ บอกกล่าว สั่งหรือบังคับเพื่อให้ปฏิบัติตามอย่างถูกต้องเหมาะสม เรียกว่า "วินัยภายนอก"

2. การมีวินัยที่เกิดจากบุคคลนั้นเป็นผู้ควบคุมตนเองให้เกิดวินัย เป็นการตัดสินใจและเลือกทำด้วยความสมัครใจของตนเอง

ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการมีระเบียบวินัยให้ข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีระเบียบวินัย ดังนี้

● เพศ

จากการศึกษาของ กรุณา กิจขันธ์ (2517 อ้างในลัดดาวลัย เกษมเนตร และคณะ. 2539:1) ในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการมีวินัยแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายในและนอกตน และคุณธรรมแห่งพลเมืองดี พบว่า นักเรียนหญิงมีวินัยแห่งตน สูงกว่านักเรียนชาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ลัดดาวลัย เกษมเนตร และคณะ (2539:49) นักเรียนหญิงมีพฤติกรรมการมีวินัยมากกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3

นอกจากนี้งานวิจัยของจงจรัส แจ่มจันทร์ (2524), จีรวรรณ วิรัชกุล (2524) และ นิทรา วรณะ (2524) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมของเด็ก 6 ประการ คือ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความอดสาหัส และความยุติธรรม ในเขตจังหวัดนนทบุรี, ชลบุรี และกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนหญิงมีการแสดงออกถึงความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค การควบคุมอารมณ์ และทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จสูงกว่านักเรียนชาย

จากงานวิจัยที่ได้นำเสนอข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เพศมีส่วนในการสนับสนุนให้นักเรียนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการมีความมีระเบียบวินัยที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากเพศหญิงได้รับการเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด มีการคาดหวังและฝึกอบรมตามสังคมและวัฒนธรรมไทย ทำให้เพศหญิงมีการควบคุม ยับยั้งชั่งใจในการปฏิบัติตนสูงกว่าเพศชาย (จรรยา สุวรรณทัต ลาดทองใบ ภูภิรมย์ และกมล สุตประเสริฐ, 2533) และงานวิจัยในครั้งนี้คาดว่าเพศน่าจะมีส่วนสำคัญต่อการมีระเบียบวินัยของเยาวชน

● ระดับการศึกษาของเยาวชน

จากการศึกษาของ ลัดดาวลัย เกษมเนตร และคณะ (2539: 49) ในเรื่องของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัย พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพฤติกรรมการมีวินัยมากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดย Schiamber and Smith. 1982 (อ้างใน ลัดดาวลัย เกษมเนตร และคณะ.2539:106) อธิบายว่า นักเรียนในระดับประถมศึกษาเป็นวัยที่เตรียมเข้าสู่วัยรุ่น เริ่มเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมประกอบกับเป็นวัยที่อ่านอนซอน่าย ไม่ทำสิ่งที่บิดามารดาไม่ชอบ ซึ่งต่างจากวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีความคิดแบบอุดมคติโดยยึดตัวเองเป็น

ศูนย์กลางทำให้เด็กวัยรุ่นไม่ชอบที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ดังนั้นระดับการศึกษาที่แตกต่างกันย่อมทำให้ความมีระเบียบวินัยแตกต่างกันด้วย

● ภูมิหลังทางเศรษฐกิจ-สังคม

Hoffman. 1970 (อ้างใน จรรยา สุวรรณทัต, ลาดทองใบ ภูมิภิมรย์ และกมลสุดประเสริฐ, 2533 : 29) กล่าวว่า ผู้ที่มีฐานะต่ำ จะได้รับการปลูกฝังจริยธรรมโดยมุ่งให้รู้จักยึดอำนาจภายนอกตนมากกว่าภายในตน ทำให้กลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมปฏิบัติภายใต้กฎระเบียบ ข้อบังคับทางกฎหมายมากกว่ากลุ่มผู้มีรายได้สูงกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุนทรี โคมิน และสนิท สมัครการ (2522) ดังนั้นความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจและสังคมก่อให้เกิดผลที่แตกต่างทางด้านของการมีระเบียบวินัย

3. ความเป็นผู้มีจริยธรรม

ในรอบทศวรรษที่ผ่านมา เรามักได้ยินเรื่องเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ซึ่งการที่ประเทศจะพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็วขึ้น ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศจะต้องเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูงเสียก่อน คือ มีความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบหน้าที่ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว เยาวชนเป็นผู้ที่คาดว่าจะเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ดังนั้นจึงให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพเยาวชน การที่จะพัฒนาคุณภาพ เยาวชนได้ จำเป็นต้องยกระดับจิตใจ พัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน และจะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จำต้องพัฒนาโดยผ่านทางศาสนา ซึ่งหากเราสามารถพัฒนาเยาวชนให้เข้าใจแก่นแท้ของศาสนาได้ ลักษณะของสังคมที่เราคาดหวังย่อมมีทางเป็นไปได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวัน. 2524:63, อ้างในหรรษา เลหาเสรีกุล. 2537:1; วรรณะ บรรจง. 2537:1)

จากการประมวลงานวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท ตั้งแต่ปี พ.ศ.2501-2518 พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อพระพุทธศาสนา แต่มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไม่มาก (วิลาศลักษณ์ ชวาลลี. 2522) มีงานวิจัยในช่วงต่อมาพบว่า เยาวชนโดยเฉพาะวัยรุ่นเป็นผู้ที่ห่างเหินศาสนา ไม่เชื่อเรื่องธรรมะ ไม่ฟังเทศน์ ไม่ศึกษาหาความรู้ทางพระพุทธศาสนา เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาและสนใจที่จะปฏิบัติธรรมเพื่อส่งเสริมพระพุทธศาสนาอยู่

ในระดับต่ำ (โสภา ชูพิกุลชัย. 2522; วัฒนา ดิศพงษ์. 2523; จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์และเพ็ญศรี กาญจนมัย. 2525; นกเล็ก สุขถิ่นไทย. 2527, อ้างในวรรณะ บรรจง. 2537 :5)

ต่อมาได้มีการประมวลผลการวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนาของคนไทยพบว่า ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเปลี่ยนแปลงไปตามวัย เด็กมีความเชื่อทางศาสนาสูงกว่าผู้ใหญ่ตอนต้นและความเชื่อเพิ่มขึ้นอีกเมื่อเป็นผู้ใหญ่ตอนกลาง ผู้ที่เรียนอยู่ในระดับชั้นเรียนที่สูงกว่ามีความเชื่อทางศาสนาสูงกว่าผู้ที่เรียนอยู่ในระดับชั้นเรียนที่ต่ำกว่า และผู้ที่อาศัยในชุมชนและครอบครัวที่ใกล้ชิดศาสนามากจะเป็นผู้ที่มีความเชื่อทางศาสนาสูงกว่าผู้ที่อาศัยในชุมชนและครอบครัวที่ใกล้ชิดศาสนาน้อย ((สุนทร โคมิน และสนิท สมัครงการ (2522) และฉกาจ ช่วยโต และดวงเดือน พันธุมนาวัน (2533, อ้างในวรรณะ บรรจง (2537:6)) และการศึกษาของหรรษา เลหาเสรีกุล (2537:บท คัดย่อ) เยาวชนส่วนใหญ่ยังมีความสนใจในเรื่องพระพุทธศาสนา และจาก “สวนดุสิตโพล” ที่ทำการสำรวจเรื่อง “วัยรุ่นกับวัด” ช่วงเดือนกรกฎาคม 2541 กลับพบว่า วัยรุ่นมีใจเป็นธรรมะ คือ ร้อยละ 60.67 ของกลุ่มวัยรุ่นในกรุงเทพมหานครเข้าวัดทำบุญอุทิศส่วนกุศล, ร้อยละ 52.88 ไปวัดปีละ 1-2 ครั้งเพื่อศึกษาธรรมะ (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันอาทิตย์ที่ 2 สิงหาคม 2541:10) จากสวนดุสิตโพล แม้ว่าจะไม่ได้ภาพรวมทั้งประเทศ แต่ก็สะท้อนให้เห็นภาพของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานครได้บ้าง

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้มีจริยธรรมให้ข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นผู้มีจริยธรรม ดังนี้

● เพศ

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า เพศมีความสัมพันธ์และไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้มีจริยธรรม โดยวรรณะ บรรจง (2537) และสุนทร โคมิน และสนิท สมัครงการ (2522) พบว่านักเรียนหญิงมีความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ทำบุญตักบาตรมากกว่านักเรียนชาย แต่การศึกษาของ หรรษา เลหาเสรีกุล (2537:101) กลับพบว่า นักเรียนชายมีความเชื่อทางพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนหญิงและขณะเดียวกันการศึกษาของวันชัย มีกลาง (2530) ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศในการปฏิบัติตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา

วอสและแมคอัลลิสเตอร์ (Vaus and McAllister. 1987, อ้างในหรรษา เลหา-เสรีกุล. 2537:48) อธิบายว่าเพศหญิงมีแนวโน้มความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามากกว่าเพศชายด้วยเหตุผล ดังนี้

1. เพศหญิงมีความรู้สึกละอายมากกว่าเพศชาย จึงหันเข้าหาศาสนาเพื่อปลดปล่อย หรือบรรเทาอาการละอายเหล่านั้น

2. เพศหญิงได้รับการเน้นในเรื่องค่านิยมทางศาสนา และการมีส่วนร่วมในศาสนา ตั้งแต่เด็กมากกว่าเพศชาย

3. โครงสร้างทางสังคมที่กำหนดให้เพศหญิงมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรธิดามีส่วนสำคัญทำให้ผูกพันกับศาสนา และการที่เพศหญิงมีบทบาทเป็นแม่บ้านมากกว่าออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้เพศหญิงผูกพันกับศาสนามากกว่าเพศชาย

สรุปจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านเพศ พบว่ามีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้มีจริยธรรม และบางงานวิจัยพบว่าไม่มีความสัมพันธ์ แต่ในการศึกษาครั้งนี้คาดว่าเพศหญิงมีระดับความเชื่อและปฏิบัติทางศาสนามากกว่าเพศชาย

● ระดับการศึกษาของเยาวชน

การศึกษาของสุนทรี โคมิน และสนธิ สมัครการ (2522) พบว่าผู้มีการศึกษาสูงจะเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาและไปฟังเทศน์น้อยกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ แต่การศึกษาของวันทนี วิชัยคำ (2515, อ้างในวรรณะ บรรจง. 2537:5) พบว่านิสิตคณะศึกษาศาสตร์ชั้นปีที่ 4 มีทัศนคติที่ดีต่อพระพุทธศาสนามากกว่านิสิตชั้นปีที่ 1 ในขณะดังกล่าว

● เขตที่อยู่อาศัย (เมือง/ชนบท)

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเขตที่อยู่อาศัยกับความเป็นผู้มีจริยธรรมมีทั้งทิศทางบวกและลบ ดังเช่นการศึกษาของพลศักดิ์ จิรไกรศิริ (2529) พบว่าชุมชนที่มีระดับการพัฒนาประชาชนจะมีศีลธรรม เล็กอบายมุข ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาอย่างเคร่งครัด มีจรรยาบรรณ มีความเชื่อและค่านิยมอันดีงามของวัฒนธรรมไทยมากกว่าชุมชนที่มีระดับการพัฒนาน้อย แต่การศึกษาของสุนทรี โคมิน และสนธิ สมัครการ (2522) กลับพบในทิศทางลบ คือผู้ชายในต่างจังหวัดจะเห็นความสำคัญของการบวช/เคยบวช และเชื่อว่าศาสนามีอิทธิพลต่อตนมากกว่าผู้ชายในกรุงเทพมหานคร

เหตุที่เยาวชนในเขตชุมชนที่มีระดับการพัฒนามากมีคุณธรรมมากกว่าเยาวชนในเขตที่ชุมชนมีระดับการพัฒนาน้อย อาจเนื่องจากเยาวชนในเขตเมืองมีการศึกษาและได้รับการอบรมโดยใช้เหตุผลมากกว่าชนบท ดังการศึกษาของสาวิตรี ทยานศิลป์ (2541:59) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างเขตที่อยู่อาศัยกับระดับการศึกษาของวัยรุ่นในทิศทางบวก

● ภูมิหลังทางครอบครัว (รายได้และระดับการศึกษาของบิดามารดา)

ข้อค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังทางครอบครัวกับความเป็นผู้มีจริยธรรมมีทิศทางที่แตกต่างและเหมือนกัน ในประเด็นของระดับการศึกษาของบิดามารดา วันชัย มีกลาง (2530) พบว่า บิดา มารดาที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีการถ่ายทอดทางพระพุทธศาสนาสู่บุตรมากกว่าบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาศลักษณ์ ชวัลลี (2524) แต่หรรษา เลหาเสรีกุล (2537:145) พบว่านักเรียนที่บิดามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำจะมีการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาสูงกว่านักเรียนที่บิดามารดามีระดับการศึกษาสูง ทั้งนี้อาจเนื่องจากกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำจะมีความเชื่ออำนาจนอกตนมากกว่า จึงได้รับการปลูกฝังจริยธรรมมากกว่า ดังเช่น Hoffman. 1970 (อ้างในจรรยา สุวรรณทัต ลาดทองใบ ภูภิรมย์ และกมล สุตประเสริฐ (2533:29) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่มีฐานะต่ำจะได้รับการปลูกฝังจริยธรรมได้มุ่งให้รู้จักยึดอำนาจภายนอกตนมากกว่าอำนาจภายในตน หรืออาจเป็นเพราะฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ แต่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ให้ความรักใช้เหตุผล ก็สามารถพัฒนาจริยธรรมได้ (ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจณปัจจนิก. 2524)

ในประเด็นของภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว พบความสัมพันธ์ทั้งในทิศทางบวกและลบ ดังเช่นการศึกษาของดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจณปัจจนิก (2520, อ้างในหรรษา เลหาเสรีกุล. 2537:49) พบว่า นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่อนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและสูง แต่การศึกษาของฉกาจ ช่วยโต และดวงเดือน พันธมนาวิน (2533 อ้างในวรรณะ บรรจง. 2537) และหรรษา เลหาเสรีกุล (2537:110) กลับพบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้าม คือ ผู้ที่มาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีเหตุผลเชิงจริยธรรมและมีความเชื่อทางพระพุทธศาสนาสูงกว่าผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง เช่นเดียวกับการศึกษาของ เพ็ญแข

ประจันปัจฉิม และอ้อมเดือน สดมณี (2529) ที่พบว่า เยาวชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีระดับความเจริญน้อย (บิดามารดามีรายได้น้อย การศึกษาต่ำ และมีบุตรมาก) มีการปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนาและเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาสูงกว่าเยาวชนที่อาศัยในหมู่บ้านที่มีระดับความเจริญมาก

เหตุที่เยาวชนที่บิดามารดามีระดับการศึกษาต่ำและรายได้น้อยมีลักษณะการเป็นพุทธมามกะ มากกว่าเยาวชนที่มีบิดามารดาในลักษณะที่ตรงข้าม อาจเนื่องจากผู้มีฐานะต่ำ ได้รับการปลูกฝังจริยธรรม โดยมุ่งยึดอำนาจภายนอกตนมากกว่าภายในตน (Hoffman, 1970)

4. ความภาคภูมิใจในตนเอง

การพัฒนาคุณภาพวัยรุ่นไม่อาจประสบความสำเร็จ หากวัยรุ่นขาดความภาคภูมิใจในตนเอง เพราะความภาคภูมิใจในตนเองทำให้บุคคลมีพัฒนาการด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึก รวมทั้งพฤติกรรมต่าง ๆ บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง จึงมีความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ส่วนบุคคลที่รู้สึกตัวเองด้อยค่า ส่งผลให้บุคคลเกิดความรู้สึกมีปมด้อย มีความวิตกกังวล ในบางรายรุนแรงถึงขั้นก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพจิต (นภาพร พุ่มพฤษ. 2529:15; ทวีศักดิ์ นพเกษร. 2534:1, อ้างในสาวิตรี ทยานศิลป์. 2541:1-2)

จากการศึกษาของสาวิตรี ทยานศิลป์ (2541:บทคัดย่อ) สะท้อนให้เห็นว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่มีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความภาคภูมิใจในตนเองพอสรุปได้ดังนี้

● เพศ

จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศกับความภาคภูมิใจในตนเอง ได้พบผลงานวิจัยที่เหมือนและแตกต่างกัน ดังเช่น การศึกษาของ พจน์ จันทวีระกุล (2515 อ้างใน ทศนา ทองภักดี. 2539:29) นักเรียนหญิงมีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่าเพศชาย แต่การศึกษาของสฤติย์ ภัสระ (2535:78) ;

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินิก (2524 อ้างใน หรรษา เลหาเสรีกุล. 2537:61) พบว่าวัยรุ่นชายมีความภาคภูมิใจในตนเอง มีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นหญิง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของหรรษา เลหาเสรีกุล (2537:150); วรรณะ บรรจง (2537:81) และการศึกษาของสุรัชย์ วิริยะมนตรี (2541:42) ที่ว่า นักเรียนชายมีความเชื่ออำนาจในตน มีความรู้สึกถึงคุณค่าต่อตนเองสูงกว่านักเรียนหญิง ทั้งนี้อาจ เนื่องจากสังคมได้คาดหวังในเพศชายว่าต้องมีความประพฤติเรียบร้อย ให้อิสระในการตัดสินใจ ทำให้เพศชายกล้าแสดงออกเต็มที่ถึงความกดดันภายในใจ ทำให้สุขภาพจิตดี อีกทั้งการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสังคมไทยที่มักดูแลปกป้องตลอดเวลา โดยเฉพาะเพศหญิงจะถูกควบคุมและถูกจำกัดอิสระมากกว่าเพศชาย ทำให้เพศหญิงมีแนวโน้มขาดความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจในตนเอง

อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยจำนวนมากที่ไม่พบความแตกต่างในเรื่องเพศ ดังเช่นการศึกษาของกรรณิการ์ ภูประเสริฐ (2518) ที่ไม่พบความแตกต่างในเรื่องความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงทั้งที่เรียนและไม่ได้เรียนในโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อีกทั้งการศึกษาของ สมพิศ ไชยกิจ (2536:71-72); นางลักษณ์ บุญไทย (2539:147); สาวิตรี ทยานศิลป์ (2541:บทคัดย่อ) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความภาคภูมิใจในตนเองเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากอิทธิพลตะวันตกทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย ดังเช่นค่านิยมในการเลี้ยงดูที่เคยให้ความสำคัญกับเพศชายมากกว่าเพศหญิงก็เปลี่ยนไป (จรรจา สุวรรณทัต, ลาดทองใบ ภูอภิรมย์ และกมล สุตประเสริฐ. 2533:109; นฤมล สิริพันธ์. 2533:37-38)

สรุปจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศมีทั้งที่มีความสัมพันธ์และไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความภาคภูมิใจในตนเอง จึงยังหาข้อสรุปไม่ได้ว่าเพศชายหรือหญิงจะมีผลต่อความภาคภูมิใจในตนเอง

● เขตที่อยู่อาศัย (เมือง/ชนบท)

ทัศนา ทองภักดี (2539:52); สาวิตรี ทยานศิลป์ (2541:48) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างเขตที่อยู่อาศัยกับความภาคภูมิใจในตนเอง คือไม่ว่าวัยรุ่นจะอาศัยอยู่ในเขตเมืองหรือเขตชนบทไม่มีผลทำให้ความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกัน

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าจะไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความภาคภูมิใจในตนเองกับเขตที่อยู่อาศัย แต่ผู้วิจัยคาดว่าเขตที่อยู่อาศัยน่าจะมีอิทธิพลต่อความภาคภูมิใจในตนเอง

● **ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม (รายได้และระดับการศึกษาของบิดามารดา)**

ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำมักเป็นผู้ที่ด้อยโอกาสในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ความเป็นอยู่ หน้าที่การงาน แม้แต่การยอมรับของคนในสังคม ทำให้คนกลุ่มนี้มักเป็นผู้ที่มีความเครียดสูง ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ยาก (หรรษา เลหาเสรีกุล. 2537:62) จากการศึกษาของสุวิทย์ สังโยคะ (2513:633-634, อ้างในนริศว์ ปารมย์. 2539:20) นักเรียนฝึกหัดครูที่มีความคิดเห็นว่าคุณเองมีฐานะเศรษฐกิจทางครอบครัวต่ำ จะมีบุคลิกภาพที่ด้อยในด้านอารมณ์ มีความเศร้าซึม เหงาหงอย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความอดทน ไม่มีความหวังในอนาคต ปรับตัวเข้ากับคนอื่นยาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกรรณิการ์ ภูประเสริฐ (2518) และสุรัชย์ วิริยะมนตรี (2541:42) เยาวชนที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมต่ำจะมีความนึกคิดเกี่ยวกับตน คุณค่าของตนต่ำกว่าเยาวชนที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่สูงกว่า

นอกจากนี้การศึกษาของ ทศนา ทองภักดี (2528, อ้างในทศนา ทองภักดี. 2539:30) ยังพบว่าระดับการศึกษาของบิดามารดามีความสัมพันธ์ต่อความภาคภูมิใจในตนเองของเยาวชน กล่าวคือ วัยรุ่นที่บิดามีระดับการศึกษาสูง มีความเชื่ออำนาจภายในตนและมีการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าวัยรุ่นที่บิดามีระดับการศึกษาปานกลางและต่ำ และวัยรุ่นที่มารดามีระดับการศึกษาสูงมีความเชื่ออำนาจภายในตนและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าเด็กวัยรุ่นที่มารดามีระดับการศึกษาต่ำ

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของสมพิศ ไชยกิจ (2536:70) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังทางครอบครัวกับความภาคภูมิใจในตนเอง

สรุปจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความภาคภูมิใจในตนเอง งานวิจัยบางงานพบว่า ภูมิหลังทางครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความภาคภูมิใจในตนเอง แต่บางงานวิจัยไม่พบความสัมพันธ์

● ระดับการศึกษาของเยาวชน

จากการศึกษาของสถิตย์ ภัศระ (2535:86) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าว แต่การศึกษาของสาวิตรี ทยานศิลป์ (2541:48, 16) พบว่าวัยรุ่นที่ได้รับการศึกษาในระดับที่แตกต่างกัน จะมีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกัน โดยอธิบายว่า บุคคลจะมีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสังคม สภาพแวดล้อม และประสบการณ์ในวัยเด็ก ประสบการณ์ที่ได้รับภายหลังไม่อาจเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดได้

5. ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ประชากรโลกที่เพิ่มขึ้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คือมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในปริมาณที่ไม่เหมาะสม จึงก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ และมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม มนุษย์ในฐานะที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงได้รับผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตโดยตรง (วราพร ศรีสุพรรณ. 2534:1) ได้มีการศึกษามากมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ดังเช่นการศึกษาของวิชาญ มณีโชติ (2535 อ้างใน ดุษฎี โยเหลา และประทีป จินฉ่ำ. 2539 :67) พบว่า พฤติกรรมการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมเรื่องน้ำของนักเรียนในจังหวัดสงขลา อยู่ในระดับที่พอใช้ ขณะเดียวกันการศึกษาของทแก้ว เดชดำรงค์ (2539) พบว่าประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกาญจนบุรีมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ แม่น้ำแม่กลองที่ต้องอยู่ในระดับแค่ปานกลาง จากงานวิจัยทั้งสองชิ้นนี้จะเห็นว่า ประชาชนมีความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง หรือพอใช้

ดังนั้นจึงได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่ามีปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างในเรื่องของความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมดังนี้

● เพศ

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับพฤติกรรมการส่งเสริมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พฤติกรรมการประหยัดพลังงาน การรักษาความสะอาดขึ้นอยู่กับเพศ โดยพบว่า นักเรียนหญิงมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประหยัดพลังงาน และรักษาความสะอาดมากกว่านักเรียนชาย (อมรรัตน์ วิกิจศิริกุล. 2530; สุวรรณี ยูชาติ. 2532; จินตนา ศรีนุกุล. 2535) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุลัย อารงค์สกุลศิริ (2537:90) ทั้งนี้อาจเนื่องจากเพศหญิงได้รับการอบรมเลี้ยงดูเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด มีการคาดหวังและฝึกอบรมให้มีความประพฤติเรียบร้อย มีระเบียบวินัยในตน เคารพ กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ในการศึกษาครั้งนี้คาดว่าเพศหญิงน่าจะมีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากกว่าเพศชาย

● ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาที่ต่างกัน จะให้ผลความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันในเรื่องของการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดังเช่นการศึกษาของโสภณ เดชมา (2524), ปัทมาวดี วงศ์ศิลป์ (2533), สุลัย อารงค์สกุลศิริ (2537) และ ดุษฎี โยเหลาและประทีป จินี (2539) ที่พบความสัมพันธ์ในทิศทางบวก คือ บุคคลที่มีระดับการศึกษาสูง จะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากกว่าและถูกต้องกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำ อย่างไรก็ตามพบงานวิจัยบางงานไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังเช่น วจินี แสงสว่าง (2535:บทคัดย่อ) พฤติกรรมการทิ้งขยะของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา

6. ความเป็นผู้มีงานและอาชีพ

การเปลี่ยนแปลงของประเทศในช่วงที่ผ่านมา เนื่องจากอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนเปลี่ยนแปลง และยังได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของประชาชนโดยทั่วไป เกิดภาวะการแข่งขันในตลาดแรงงานมากขึ้น มีงานให้เลือกทำน้อย และที่สำคัญคือ มีการนำเครื่องจักรเข้ามาแทนที่แรงงาน ยิ่งภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน โรงงานหลายแห่งปิดตัวเองลง

เนื่องจากพิษของเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงาน จากแนวโน้มของเศรษฐกิจที่ชะลอตัว คาดว่าในปี พ.ศ.2541 จะมีผู้ว่างงานถึง 1.84 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 5.6 ของกำลังแรงงาน ซึ่งมีประมาณ 32.7 ล้านคน และยังมีแรงงานรอฤดูกาลเกษตรอีก 7.5 แสนคน ในจำนวนผู้ว่างงาน 1.84 ล้านคนนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผู้ถูกเลิกจ้างและผู้ว่างงานที่ค้างจากปี พ.ศ.2540 อีกส่วนหนึ่งคือแรงงานใหม่ที่จะจบออกมาจากการศึกษาระดับต่าง ๆ สำหรับการว่างงานของแรงงานระดับล่างที่เพิ่มขึ้นส่วนหนึ่งเป็นผลจากการลักลอบใช้แรงงานต่างชาติ ผิดกฎหมายอีกประมาณ 1 ล้านคน (อารยะ มาอินทร์. 2541:2)

ดังนั้นจากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง การที่จะเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมและประสบความสำเร็จในอาชีพขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน

● เพศ

การเลือกอาชีพมีความสัมพันธ์กับเพศ โดยเพศชายจะสนใจในอาชีพด้านเทคนิค วิทยา เช่น วิศวกร ช่างต่าง ๆ งานวิทยาศาสตร์และงานกลางแจ้ง แต่เพศหญิงจะสนใจอาชีพเกี่ยวกับการให้บริการ เช่น นักสังคมสงเคราะห์ พยาบาล พนักงานบริการต่าง ๆ งานสำนักงาน และเสมียน (พรรณราย นิมขุนทด. 2513:30; อัญชลี บุปผาพิบูลย์. 2522:40-44; ประกิจ สอนงาม. 2535:22)

การศึกษาของเบญจา จีรภัทรพิมล (2524:115) และนิตยา ธรรมพันธุ์ (2533:84-106) ศึกษาค่านิยมในการเลือกอาชีพของนักเรียน พบว่าเพศชายชอบอาชีพ นักปกครอง ทหาร และตำรวจ มากกว่านักเรียนหญิงซึ่งมักจะสนใจอาชีพเกี่ยวกับการสอน เลขานุการ บรรณารักษ์ และพยาบาลมากกว่า

นอกจากนี้การศึกษาของอนงค์ สุกุลคู (2529:33-34) พบว่านักเรียนหญิงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสนใจอาชีพในหมวดวิชาชีพ วิชาการ มากกว่านักเรียนชายที่มุ่งสนใจในอาชีพเกี่ยวกับการบริการ และการศึกษาของสมสมุทร มุ่งสันติ (2539:41) พบว่านักเรียนหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ ด้านสังคมและเศรษฐกิจมากกว่าเพศชาย

อย่างไรก็ตามพบว่างานวิจัยบางงานไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างตัวแปรเพศกับการเลือกอาชีพ ดังเช่นการศึกษาของยรรยงค์ ปลื้มมนัส (2510) และ อัจฉรา สุCHARมณ, อรพินทร์ ชูชม และทัศนาก ทอภักดี (2540 :61)

จะเห็นได้ว่าความแตกต่างทางเพศทำให้เกิดความแตกต่างในการเลือกอาชีพ โดยเพศชายมักเลือกอาชีพทหาร ตำรวจ วิศวกร งานช่างต่าง ๆ และงานกลางแจ้ง ในขณะที่เพศหญิงมักเลือกอาชีพเกี่ยวกับการบริการ พยาบาล เสมียน และงานในร่มมากกว่า

● ระดับการศึกษา

จากการศึกษาของเปรี๊ญ จินดา (2519:93) และประกิต สนวนงาม (2535:83-84) พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมักจะเลือกอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ เช่น งานวิชาการ แพทย์ นักกฎหมาย นักปกครอง ทหารตำรวจ ขณะที่นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมักเลือกอาชีพเกี่ยวกับงานช่างต่าง ๆ การค้า งานบริการ เช่น เสมียน เป็นต้น

แต่ในการศึกษาของอรอนงค์ แจ่มผล (2522) กลับไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

● ภูมิหลังทางครอบครัว (รายได้และระดับการศึกษาของบิดามารดา)

รายได้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสนับสนุนให้สมาชิกในครัวเรือนมีการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ดังเช่นการศึกษาของ Krech (1962:182, อ้างในอัจฉรา สุCHARมณ, อรพินทร์ ชูชม และทัศนาก ทอภักดี. 2540:43) รายได้ของบิดามีความสัมพันธ์อย่างสูงกับการเลือกอาชีพของนักเรียน โดยนักเรียนมีแนวโน้มที่จะคาดหวังให้ตนเองมีแบบฉบับการดำเนินชีวิตเหมือนกับบิดาของตน รายได้ของครอบครัวเป็นตัวแปรที่สำคัญในการคาดหวัง นักเรียนจะเลือกอาชีพให้มีรายได้เหมาะสมกับรายได้ของครอบครัว

การศึกษาของจุฑาภรณ์ วรสุมนต์ (2515:บทคัดย่อ) และอัจฉรา สุCHARมณ, อรพินทร์ ชูชม และทัศนาก ทอภักดี (2540:61) พบว่ารายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพของนักเรียน และการศึกษาของประกิต สนวนงาม พบว่านักเรียนที่ครัวเรือนมีรายได้สูงสนใจอาชีพที่ต้องใช้วิชาชีพ วิชาการ และอาชีพบริการมากกว่านักเรียนที่ครัวเรือนมี

รายได้ปานกลางและต่ำ ส่วนนักเรียนที่ครัวเรือนมีรายได้ต่ำ จะสนใจอาชีพเกี่ยวกับช่าง หรือ ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตและอาชีพเกษตรกรรมมากกว่า

แต่การศึกษาของเพ็ญศรี จินตศักดิ์ (2535:90) และสมสมุทร มุ่งสันติ (2539) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าว

● ระดับการศึกษาของบิดามารดา

อาชีพมักถูกกำหนดโดยการศึกษา ดังการศึกษาของเบญจา จีรภัทรพิมล (2517:64) พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าว คือนักเรียนที่ผู้ปกครองมีการศึกษาน้อยหรือไม่มีเลยสนใจที่ต้องใช้วิชาชีพ โดยเฉพาะอาชีพเกี่ยวกับการบริการมากกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาที่สูงกว่า และการศึกษาของสมพงษ์ อาภาพันธ์ (2519:บทคัดย่อ) และเป็รื่อง จินดา (2519) พบว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกันให้เหตุผลหรือแรงจูงใจในการเลือกอาชีพต่างกัน

● เขตที่อยู่อาศัย (เมือง/ชนบท)

การศึกษา Collaza (1967:1534-1535, อ้างในประกิจ สอนงาม. 2530:29 และ อัจฉรา สุขารมณ, อรพินทร์ ชูชม และทัศน ทองภักดี. 2540:44) ทำการศึกษาเด็กหนุ่มสาวชาวเปอร์โตริโก พบว่านักเรียนที่อยู่ในเขตอุตสาหกรรมในเมือง บิดามารดาประกอบอาชีพชั้นสูง มักจะเลือกอาชีพชั้นสูง ส่วนนักเรียนที่อยู่ในชนบท บิดาเป็นชาวนา หรือทำงานหนักจะเลือกอาชีพที่ต้องใช้ทักษะเป็นส่วนมาก

สรุปจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยเกี่ยวข้องดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว จะเห็นว่าความแตกต่างในเรื่องเพศ ระดับการศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และภูมิหลังทางครอบครัวได้มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพในครอบครัว ความเป็นผู้มีระเบียบวินัย ความเป็นผู้มีจริยธรรม ความภาคภูมิใจในตนเอง ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และความเป็นผู้มีงานและอาชีพทำ แต่ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา ในประเด็นของความแตกต่างระหว่างเพศและเขตที่อยู่อาศัยเป็นประเด็นหลัก ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยถือว่าเพศเป็นตัวกำหนดสภาพบทบาท หน้าที่ของแต่ละบุคคลในการดำเนินชีวิต ความแตกต่างทางเพศย่อมทำให้วิถีชีวิตของคนแตกต่างกันไป และระดับความเจริญที่ต่างกันย่อมส่งผลต่อวิถีชีวิต ความด้อยโอกาสในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

แหล่งข้อมูลและวิธีสุ่มตัวอย่าง

รายงานฉบับนี้ใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชน ต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ข้อมูลได้มาจากการสุ่มตัวอย่างเยาวชน อายุระหว่าง 15-24 ปี จากตัวแทนภาคละ 2 จังหวัด รวมกรุงเทพมหานครและจังหวัดในปริมณฑลอีก 1 จังหวัด รวม 10 จังหวัด โดยแบ่งเป็นตัวแทนเขตเมืองและเขตชนบท อย่างละ 5 จังหวัด ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนและเก็บข้อมูลด้วยวิธีสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามมาตรฐานที่สร้างขึ้น โดยพนักงานสัมภาษณ์ที่ผ่านการคัดเลือกและฝึกอบรมแล้ว แบบสอบถามมีการทดสอบ 2 ครั้งก่อนที่จะเก็บข้อมูลจริง การเก็บข้อมูลภาคสนามได้ดำเนินการในเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2541 รวมเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งสิ้น 4,376 คน

ขั้นตอนในการสำรวจสามารถแบ่งออกได้เป็นขั้นตอนใหญ่ๆ 5 ขั้นตอนด้วยกันคือ

1. การจัดเตรียมแบบสอบถาม
2. การสุ่มตัวอย่าง
3. การอบรมพนักงานสัมภาษณ์ และการทดสอบแบบสอบถาม
4. การเก็บข้อมูลภาคสนาม
5. การลงรหัสและบรรณาธิกรณข้อมูล

รายละเอียดในแต่ละขั้นตอนจะได้กล่าวถึงดังต่อไปนี้

2.1 การจัดเตรียมแบบสอบถาม

คำถามที่ใช้ในการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ยึดหลักการออกแบบคำถามให้กระชับ เข้าใจง่าย และครอบคลุมเนื้อหาหลักที่ต้องการ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์ 10 ประการที่ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน

ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 แบบ
ใช้แบ่งออกเป็น 7 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ข้อมูลส่วนตัวของเยาวชน เช่น อายุ สถานที่เกิด สถานภาพสมรส สถานภาพการศึกษาและอาชีพ ศาสนาและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทาง ศาสนา การบวช การทำละหมาด ความสามารถในด้านภาษาและคอมพิวเตอร์ของเยาวชน การได้รับข้อมูลข่าวสารบ้านเมือง และการมีประสบการณ์การเกณฑ์ทหารของเยาวชนชาย

ข้อมูลในส่วนนี้ทำให้เห็นภาพกว้างๆ ของคุณลักษณะทั่วไปของเยาวชน และใช้เป็น ตัวแปรพื้นฐานที่ใช้วิเคราะห์หาความแตกต่างระหว่างเยาวชนในเขตเมืองและเขตชนบทและ เยาวชนชายหญิง

ส่วนที่ 2 ครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว ในส่วนนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับ ครอบครัวของเยาวชนในด้านจำนวนสมาชิกและผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในครอบครัว จำนวนพี่น้องทั้งที่เป็น พี่น้องท้องเดียวกันและพี่น้องต่างบิดามารดา ลำดับที่ของเยาวชนในครอบครัว ความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกับคนในครอบครัว นอกจากนี้ยังมีคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคมของบิดามารดาของเยาวชน เช่น อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ คำถามในส่วนนี้ยังได้รวมคำถามในเรื่องความรับผิดชอบของเยาวชนต่อครอบครัว และความคิดเห็น ของเยาวชนที่มีต่อพ่อแม่ว่าต้องการให้พ่อแม่เป็นคนอย่างไร

ส่วนที่ 3 สถานภาพสุขภาพ การใช้เวลาว่าง และการใช้สารเสพติด คำถามในเรื่องสุขภาพจะรวมถึง น้ำหนัก ส่วนสูง ปัญหาสุขภาพ การเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาล สุขภาพจิต การออกกำลังกาย โภชนาการในครอบครัว การใช้สารเสพติด สุรา บุหรี่ ส่วน คำถามเรื่องการใช้เวลาว่างของเยาวชนนั้น จะถามว่าถ้าเยาวชนมีเวลาว่างชอบที่จะทำอะไรมากที่สุด โดยให้เรียงลำดับความชอบ 3 อันดับ

ส่วนที่ 4 สถานภาพการศึกษา อาชีพการงาน ในส่วนนี้จะแยกกลุ่มเยาวชนออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่กำลังเรียนอย่างเดียว กลุ่มที่ทำงานอย่างเดียว กลุ่มที่เรียนและ ทำงานไปด้วย และกลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มที่ไม่ได้ทำอะไร อยู่บ้านเฉยๆ ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะมี

คำถามแยกถึงรายละเอียด เช่นกลุ่มที่กำลังศึกษาอยู่ จะสอบถามข้อมูลการศึกษาปัจจุบัน นอกจากนี้จะมีคำถามถึงความคาดหวังของเยาวชนว่าอยากจะเรียนให้สำเร็จถึงขั้นใด มีปัญหาหรืออุปสรรคที่เกี่ยวกับการเรียนหรือไม่ และเมื่อเรียนสำเร็จแล้วอยากจะประกอบอาชีพอะไร

ในส่วนของเยาวชนที่กำลังทำงานอยู่นั้น จะสอบถามข้อมูลเรื่องลักษณะการทำงาน การผ่านการฝึกฝนอาชีพ การได้รับค่าตอบแทนจากการทำงาน และการหาความรู้เพิ่มเติมในกรณีที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบโรงเรียนได้ รวมไปถึงความรู้ทั่วไปในเรื่องแรงงาน เช่นค่าแรงขั้นต่ำในจังหวัดที่เยาวชนอาศัยอยู่ นอกจากนี้ เยาวชนที่ไม่ได้ทำงาน หรือยังทำงานไม่ถึง 1 เดือนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา จะมีคำถามถึงที่มาของเงินที่เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว

คำถามตอนท้ายของส่วนนี้จะมีการสมมุติสถานการณ์เพื่อวัดการตัดสินใจของเยาวชนเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจ โดยจะจำลองสถานการณ์ แล้วให้เยาวชนแสดงความคิดเห็นตัวอย่าง เช่น ถ้าเยาวชนมีร้านขายของเล็กๆ อยู่หน้าโรงเรียนประถม คิดว่าจะขายอะไร โดยมีข้อคำตอบให้เลือก 4 ข้อ ก) ขายข้าวแกง ข) ขายสมุดดินสอ ปากกา ค) ขายเครื่องแบบนักเรียน หรือ ง) ขายขนมขบเคี้ยว ในแต่ละตัวเลือกจะมีค่าคะแนนของคำตอบไม่เท่ากัน ผลรวมของทุกคำถามจะเป็นตัววัดความสามารถในการจัดการด้านธุรกิจของเยาวชน

ส่วนที่ 5 ความเชื่อ ค่านิยม และภาพลักษณ์ต่อตัวเอง แนวคำถามส่วนใหญ่ในส่วนที่ 5 นี้ จะให้เยาวชนให้คะแนนตนเองว่าใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากน้อยเพียงใดในแต่ละเรื่องเช่น คำถามเกี่ยวกับค่านิยม จะมีคำถามถามเยาวชนว่า “คุณชอบใช้ของใช้ที่มียี่ห้อดังๆ” ถ้าตรงกับตัวเยาวชนมาก หรือจริงมากที่สุด จะเป็นคะแนน 6 ถ้าไม่จริงเลยจะเป็นคะแนน 1 โดยแต่ละคำถามเชิงประมาณค่าเหล่านี้จะจัดพิมพ์ในกระดาษแข็ง (card) แล้วให้เยาวชนดูในขณะที่พนักงานสัมภาษณ์อ่านคำถามในแต่ละข้อด้วย นอกจากคำถามในเชิงประเมินค่านิยม ภาพลักษณ์ของตนเองแล้ว ในส่วนนี้มีคำถามในเรื่องความเชื่อด้านต่างๆ เช่น ความเชื่อทางศาสนา การทำบุญ ทำทาน บริจาคทรัพย์สินของ การเชื่อถือโซเชียล การทำแท้ง รวมไปถึงการเสี่ยงโชคด้วย นอกจากนั้นคำถามในส่วนนี้ได้สมมุติว่าถ้าเยาวชนสามารถเลือกเกิดได้ เยาวชนอยากจะเลือกเกิดเป็นอะไร ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้จะสะท้อนให้เห็นภาพของเยาวชนในความรู้สึกรักนึกคิดของตนเองว่าปรารถนาจะเป็นคนเช่นไร

ส่วนที่ 6 ความสัมพันธ์ทางเพศ และชีวิตสมรส ส่วนนี้เป็นคำถามถึงชีวิตส่วนตัวของเยาวชน ในเรื่องสถานภาพสมรส สำหรับคนโสด จะถามความคิดในอนาคตว่าจะแต่งงานหรือไม่ ถ้าคิดจะแต่งงานจะแต่งงานเมื่ออายุเท่าไร และคุณสมบัติของคู่ครองในอนาคต ส่วนผู้ที่แต่งงานแล้ว จะถามข้อมูลอายุเฉลี่ยเมื่อแรกสมรสของตัวเยาวชนและคู่สมรส การประเมินคู่สมรส จำนวนบุตรที่มีชีวิต และการใช้การคุมกำเนิด

ส่วนที่ 7 ความรอบรู้และอุดมการณ์ คำถามในส่วนท้ายนี้เป็นการวัดความรู้รอบตัวของเยาวชน โดยจะมีคำถามเพื่อวัดความรู้เรื่องกฎหมายว่า คนที่มีอายุตั้งแต่เท่าไรจึงจะมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรได้ และถามความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ความรู้เรื่ององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ความรู้เกี่ยวกับการทำแท้งในแง่กฎหมายและการละเมิดสิทธิมนุษยชน ความนิยมขึ้นชอบในตัวบุคคลที่อยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนเดียวกับเยาวชน การมีส่วนช่วยเหลือชุมชนที่อาศัยอยู่ ความคาดหวังจากรัฐในฐานะที่เป็นเยาวชนไทยคนหนึ่ง และความคิดของเยาวชนที่จะช่วยเหลือประเทศชาติในสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำอย่างในปัจจุบัน

2.2 การสุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้จึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) ซึ่งวิธีดำเนินการมีดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1** แบ่งประชากรออกตามที่อยู่อาศัยเป็น 5 ภาค คือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้
- ขั้นตอนที่ 2** เลือกตัวแทนภาคละ 2 จังหวัด แบ่งเป็นเขตเมืองและเขตชนบทอย่างละ 1 จังหวัด
- ขั้นตอนที่ 3** ก) ในจังหวัดที่เป็นตัวแทนเขตเมือง ใช้แผนที่สำมะโนประชากรและเคหะของสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นกรอบ สุ่มเขตสำมะโนตัวอย่าง 20 เขตสำมะโน โดยใช้วิธี Random Sampling

ข) ในจังหวัดที่เป็นตัวแทนเขตชนบท สุ่มหมู่บ้านตัวอย่าง 20 แห่ง โดยใช้วิธี Random Sampling

ขั้นตอนที่ 4 ในแต่ละหมู่บ้าน หรือเขตสามะโนตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างครัวเรือน (ที่มีเยาวชนอาศัยอยู่) จำนวน 20 ครัวเรือน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ

ขั้นตอนที่ 5 ในแต่ละครัวเรือนตัวอย่าง สัมภาษณ์เยาวชนทุกคนที่อยู่ในข่าย (อายุ 15-24 ปี) ที่อาศัยอยู่ในบ้านหลังนั้น

รายละเอียดของการสุ่มตัวอย่าง แสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ขั้นตอนการเก็บข้อมูลในระดับต่างๆ

ขั้นตอน	ในแต่ละภาค	
	เขตเมือง	เขตชนบท
ขั้นตอนที่ 1 จังหวัด	5	5
ขั้นตอนที่ 2 เขต/ หมู่บ้าน	20	20
ขั้นตอนที่ 3 ครัวเรือนตัวอย่าง	20	20
รวมจำนวนครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น	2,000	2,000

จากขั้นตอนที่กล่าวมานี้ จะได้จำนวนครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น 4,000 ครัวเรือน ซึ่งกรอบในการสุ่มตัวอย่างกำหนดว่าจะสัมภาษณ์เยาวชนทุกคนที่อยู่ในข่ายที่อาศัยอยู่ในบ้านหลังดังกล่าว โดยคาดว่าจะมีเยาวชนที่อยู่ในข่ายที่จะทำการสัมภาษณ์ไม่น้อยกว่า 4,000 คน เนื่องจากมีเยาวชนในครัวเรือนนั้นอย่างน้อย 1 คน ในจำนวนนี้ ประเมินว่าจะไม่สามารถสัมภาษณ์ได้ถึง ร้อยละ 40 เนื่องจากเยาวชนเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มที่จะไม่อยู่บ้าน

สูงที่สุด ในการสำรวจครั้งนี้จะไม่ใช้วิธีสัมภาษณ์เยาวชนทดแทน แต่จะใช้วิธีเยี่ยมบ้านหลายครั้ง เพื่อเพิ่มอัตราตอบให้สูงขึ้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันความลำเอียงอันเกิดจากการใช้ตัวอย่างทดแทน

ในกรณีที่ไม่สามารถสัมภาษณ์เยาวชนที่อยู่ในครัวเรือนตัวอย่าง ไม่ว่าเหตุผลใดก็ตาม พนักงานสัมภาษณ์จะต้องบันทึกข้อมูลเบื้องต้นของเยาวชนคนนั้นลงในแบบบันทึกการติดต่อ (contact form) ที่เตรียมไปสำหรับกรอกข้อมูลทุกครัวเรือนที่อยู่ในข่าย เมื่อเยาวชนไม่อยู่บ้าน ต้องใช้การสอบถามจากผู้ที่อยู่ในบ้านหลังเดียวกัน หรือเพื่อนบ้าน หรือผู้ใหญ่ในบ้าน หรือผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชนคนนั้น ๆ ได้ ซึ่งข้อมูลในแบบบันทึกการติดต่อประกอบไปด้วย ชื่อ อายุ เพศ การศึกษา สถานภาพสมรส เหตุผลที่สัมภาษณ์ไม่ได้ แบบบันทึกการติดต่อนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะดูสภาพของเยาวชนว่าในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งเป็นช่วงเวลาปิดภาคเรียนนั้น ช่วงดังกล่าวเยาวชนอยู่บ้านหรือไม่ อยู่บ้านในสัดส่วนเท่าไร ถ้าไม่อยู่ส่วนใหญ่ไปทำอะไร

2.3 การอบรมพนักงานสัมภาษณ์และการทดสอบแบบสอบถาม

พนักงานสัมภาษณ์แต่ละคนซึ่งมีวุฒิปริญญาตรีเป็นอย่างน้อย จะผ่านการคัดเลือกและเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในงานสนาม เข้าใจแบบสอบถามและเรื่องที่จะสัมภาษณ์เป็นอย่างดี พนักงานสัมภาษณ์ทุกคนจะต้องผ่านการทดลองสัมภาษณ์จริงทั้งฝึกถามในห้องขณะฝึกอบรม และการทดลองถามในสนามในช่วงการทดสอบแบบสอบถาม ซึ่งหลังจากการฝึกสัมภาษณ์ทั้งสองครั้งและการทดสอบแบบสอบถามผ่านไปแล้ว จะมีการคัดเลือกพนักงานสัมภาษณ์อีกครั้ง เพื่อให้ได้ผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม และมั่นใจว่าแต่ละคนมีความรู้ ความชำนาญในแบบสอบถามก่อนที่จะออกภาคสนามจริง

เพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็ว ได้กำหนดให้มีทีมสัมภาษณ์ภาคละ 1 ทีม รวมเป็นทั้งหมด 5 ทีม ทีมสัมภาษณ์ในแต่ละทีมประกอบไปด้วย พนักงานสัมภาษณ์ทีมละ 4-5 คน ผู้คุมทีมสนาม และผู้ช่วยผู้คุมทีมสนาม รวมเป็นทีมละประมาณ 7 คน กระจายไปในแต่ละพื้นที่รับผิดชอบ

2.4 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

หลังจากการทดสอบแบบสอบถามแล้ว การเก็บข้อมูลภาคสนามได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ช่วงต้นเดือนพฤษภาคมจนถึงเดือนมิถุนายน 2541 (รายละเอียดจังหวัด อำเภอที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาแสดงในภาคผนวก ก) เมื่อการเก็บข้อมูลภาคสนามได้เสร็จสิ้นลง พบว่าในจำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่อยู่ในข่าย 4,000 ครัวเรือนนั้น มีเยาวชนอยู่ในข่าย 4,376 คน สัมภาษณ์ได้ 2,306 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 52.7 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด

ปัญหาหนึ่งที่เกิดในการออกภาคสนาม คือไม่พบตัวเยาวชนที่อยู่ในข่ายที่จะสัมภาษณ์ ซึ่งมีหลายสาเหตุด้วยกัน และเมื่อพิจารณาถึงวันเวลาที่เข้าไปสัมภาษณ์แล้ว พบว่าในช่วงวันธรรมดา (วันจันทร์ - วันศุกร์) จะสัมภาษณ์ได้ในสัดส่วนที่น้อยกว่าวันเสาร์ วันอาทิตย์ หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ คือ ในวันธรรมดา จะสัมภาษณ์ได้ร้อยละ 50 เปรียบเทียบกับร้อยละ 53 ในวันเสาร์ หรือร้อยละ 56 ในวันอาทิตย์ หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากเยาวชนต้องไปโรงเรียน ไปทำงาน หรือบางส่วนที่ยังอยู่ในช่วงปิดเทอมก็ออกไปทำกิจกรรมต่างๆ ทีมวิจัยจะแก้ปัญหาโดยการขออนุญาตสัมภาษณ์อีกครั้งในช่วงเย็นหรือสอบถามเวลาจากผู้ใหญ่ที่อยู่ในบ้านว่าเยาวชนจะกลับมามบ้านในช่วงเวลาเท่าไร และจะขออนุญาตมาสัมภาษณ์อีกครั้ง ในกรณีที่สามารถนัดเวลาได้ ทีมวิจัยจะทำการนัดหมายเพื่อสัมภาษณ์ ถ้าไม่สามารถทำการสัมภาษณ์ได้ในครั้งแรก จะนัดหมายอีกจนครบ 3 ครั้งเพื่อให้ได้อัตราการตอบสูงขึ้น ถ้าพบว่าเยาวชนนั้นไปเที่ยวค้างคืนที่อื่น และไม่กลับมาในช่วงที่ทีมสัมภาษณ์อยู่ในหมู่บ้านนั้นๆ ก็จะรวบรวมข้อมูลลงในแบบบันทึกแทนการสัมภาษณ์

สำหรับช่วงเวลาที่เข้าไปสัมภาษณ์นั้น พบว่าถ้าเข้าไปสัมภาษณ์ในช่วงเช้า (ก่อน 9:00 น.) และในช่วงเย็น (หลัง 18:00 น.) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เยาวชนเพิ่งตื่นนอน ยังไม่ออกไปทำกิจกรรมต่างๆ และช่วงเย็นที่เยาวชนกลับมถึงบ้านแล้ว ช่วงเวลานี้สามารถสัมภาษณ์ได้ในสัดส่วนที่สูงกว่าช่วงเวลาอื่นๆ ในช่วงเวลาเช้าสัมภาษณ์ได้ถึงร้อยละ 70 ดังแสดงในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ร้อยละของสถานะการสัมภาษณ์ จำแนกตามวันและเวลา

สถานะการสัมภาษณ์	ร้อยละของการสัมภาษณ์		รวม	จำนวน
	สัมภาษณ์ได้	สัมภาษณ์ไม่ได้		
วัน				
วันธรรมดา	49.9	50.1	100.0	2,636
วันเสาร์	52.6	47.4	100.0	859
วันอาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์	56.3	43.7	100.0	732
เวลา				
6:00-9:00 น.	69.6	30.4	100.0	69
9:00-12:00 น.	48.8	51.2	100.0	1,236
12:00-15:00 น.	50.6	49.4	100.0	1,104
15:00-18:00 น.	51.2	48.8	100.0	1,347
18:00-21:00 น.	58.4	41.6	100.0	399

ตารางที่ 2.3 แสดงลักษณะละแวกบ้านและชุมชนที่ตกเป็นตัวอย่าง พบว่าในเขตเมืองส่วนใหญ่จะเป็นตึกแถว หรืออาคารพาณิชย์ริมถนน มีมากกว่า 1 ใน 3 เป็นบ้านเดี่ยว ประมาณ 1 ใน 4 นอกจากนั้นเป็นห้องเช่าหรือหอพัก และมีชุมชนแออัดอยู่บ้าง (ประมาณร้อยละ 14) ส่วนในเขตชนบทจะพบว่าบ้านส่วนใหญ่จะอยู่กันเป็นคุ่มหรือเป็นกลุ่มบ้านติดๆ กัน (ร้อยละ 37) มีบ้านเดี่ยวอยู่เป็นสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 32) ที่เหลือเป็นบ้านในสวนริมแม่น้ำ บ้านที่ตั้งอยู่ห่างจากชุมชน และหมู่บ้านประมง

ตารางที่ 2.3 ลักษณะละแวกบ้าน/ ชุมชนที่ตกเป็นตัวอย่าง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ลักษณะละแวกบ้าน	ร้อยละ	จำนวน
เขตเมือง		
1 ตึกแถวริมถนน/อาคารพาณิชย์	36.3	346
2 บ้านเดี่ยว	24.3	232
3 หอพัก/ ห้องเช่า	15.9	152
4 ชุมชนแออัด	13.7	131
5 บ้านติดถนน	9.7	93
รวม	100.0	954
เขตชนบท		
1 บ้านเป็นคุ้ม	36.8	406
2 บ้านเดี่ยว	31.8	350
3 บ้านในสวน ริมแม่น้ำ	21.1	233
4 บ้านห่างจากชุมชน	8.4	92
5 หมู่บ้านประมง	1.9	21
รวม	100.0	1102

สำหรับเยาวชนที่ไม่สามารถสัมภาษณ์ได้นั้น เหตุผลส่วนใหญ่เนื่องมาจากเยาวชนไม่อยู่บ้านในช่วงเวลาที่พนักงานสัมภาษณ์เข้าไปพบ และไม่สามารถนัดหมายเพื่อจะมาขอทำการสัมภาษณ์อีกครั้งในช่วงระยะเวลาที่อยู่ในหมู่บ้านนั้นๆ มีสูงถึงร้อยละ 82.6 ของจำนวนเยาวชนที่สัมภาษณ์ไม่ได้ ซึ่งเยาวชนในชนบทไม่อยู่บ้านในช่วงเวลาที่ทีมวิจัยเข้าไปสัมภาษณ์ สูงถึงร้อยละ 90 เหตุผลรองลงมาคือตัวเยาวชนเองไม่ให้สัมภาษณ์ ซึ่งสาเหตุนี้พบว่าเยาวชนในชนบทจะให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ดี อัตราการปฏิเสธจะต่ำกว่าในเมือง กล่าวคือพบว่า เยาวชนปฏิเสธการสัมภาษณ์รวมร้อยละ 12 แยกเป็นเขตเมืองร้อยละ 23.2 และเขตชนบท ร้อยละ 5.8 สำหรับสาเหตุอื่นซึ่งมีเพียงเล็กน้อย เช่น พ่อแม่ผู้ปกครอง หรือนายจ้าง (ในกรณีที่เยาวชนกำลังทำงานอยู่) ไม่อนุญาตให้สัมภาษณ์ หรือติดต่อไม่ได้หลังจากที่พยายามแล้ว 3 ครั้ง (ดูตารางที่ 2.4)

ตารางที่ 2.4 ร้อยละของเหตุผลที่ไม่สามารถสัมภาษณ์ได้ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

เหตุผลที่สัมภาษณ์ไม่ได้	รวม	เขตที่อยู่อาศัย	
		เขตเมือง	เขตชนบท
1 ไม่อยู่บ้านในช่วงเวลาดังกล่าว	82.6	69.0	90.0
2 เจ้าตัวไม่ยอมให้สัมภาษณ์	12.0	23.2	5.8
3 ติดต่อไม่ได้ หลังจากพยายามแล้ว 3 ครั้ง	1.8	2.9	1.3
4 พ่อแม่ไม่ให้สัมภาษณ์	0.8	1.8	0.3
5 ป่วยหรือไม่สามารถให้สัมภาษณ์ได้	1.8	1.8	1.8
6 อื่น ๆ (เช่น ไม่มีใครรู้จัก, เมา, นายจ้างไม่อนุญาตให้สัมภาษณ์)	1.0	1.4	0.7
รวม	100.0	100.0	100.0
จำนวน	2070	736	1334
กรณีข้อ 1 ไม่อยู่บ้านในช่วงดังกล่าว เนื่องจาก			
1 ไปทำงาน	41.4	28.0	47.1
2 ไปเรียนหนังสือ	24.4	34.1	20.3
3 ไปเที่ยวนอกบ้าน	16.4	19.9	14.9
4 ไปเที่ยวต่างพื้นที่อื่น	5.5	9.9	3.6
5 ไปทำงานทำ	2.1	1.4	2.3
6 ร่วมกิจกรรมสังคม (ไปงานบวช/ งานแต่ง/ ไปวัด/ ทำบุญ)	1.4	1.0	1.5
7 ไปทำธุระส่วนตัว	3.6	4.7	3.1
8 ติดตามการทหาร / ทหารเกณฑ์	1.7	0.8	2.1
9 บวชพระ	1.5	-	2.1
10 อื่น ๆ	2.1	0.2	2.9
รวม	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1699	507	1192

ในกรณีที่เยาวชนไม่อยู่บ้านในช่วงเวลาที่เข้าไปสัมภาษณ์ จะสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมว่าไปไหน ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ไปทำงาน โดยเฉพาะเยาวชนที่อยู่ในชนบท พบว่าจะทำงานในช่วงปิดเทอมเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะจังหวัดที่มีนิคมอุตสาหกรรมตั้งอยู่ เช่น จังหวัดลำพูน ในภาพรวมทั่วประเทศพบเยาวชนที่ทำงานทั้งงานประจำและงานที่ทำเฉพาะในช่วงปิดเทอมร้อยละ 41.4 แยกเป็นเขตเมืองร้อยละ 28 และเขตชนบทร้อยละ 47 สาเหตุรองลงมาคือ ไปเรียนหนังสือ โดยเยาวชนในเขตเมืองจะพบสัดส่วนผู้ให้ข้อมูลแทนที่ตอบว่าเยาวชนไปเรียน

หนังสือสูงกว่าในเขตชนบท เช่นเดียวกับสาเหตุที่ตอบว่าเยาวชนไปเที่ยวนอกบ้าน พบในเขตเมืองสูงกว่าในเขตชนบท ดูรายละเอียดในตารางที่ 2.4

สำหรับผู้ให้ข้อมูลแก่ทีมวิจัยในกรณีที่ไม่พบเยาวชนอยู่ในบ้าน พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่กับบ้านเดียวกับเยาวชน เช่นพ่อแม่ ญาติพี่น้อง (ร้อยละ 81.2) และตัวเยาวชนเอง เป็นผู้ให้ข้อมูลแต่ไม่อนุญาตให้ทำการสัมภาษณ์ (ร้อยละ 5.7) ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่าในเขตเมืองเยาวชนจะปฏิเสธการสัมภาษณ์สูงกว่าในชนบท (ร้อยละ 12.8 ในเขตเมืองเปรียบเทียบกับร้อยละ 1.7 ในเขตชนบท) ในกรณีที่บ้านปิด ไม่มีคนอยู่ในบ้าน จะสอบถามจากเพื่อนบ้าน จากผู้ใหญ่บ้าน หรือ อบต. (ตารางที่ 2.5)

ตารางที่ 2.5 ร้อยละของผู้ที่ให้ข้อมูลแทนเยาวชนตัวอย่างที่ไม่สามารถสัมภาษณ์ได้ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ผู้ให้ข้อมูล	รวม	เขตที่อยู่อาศัย	
		เขตเมือง	เขตชนบท
ผู้ที่อยู่บ้านเดียวกับเยาวชน	81.2	80.2	81.7
ตัวเยาวชนเอง	5.7	12.8	1.7
เพื่อนบ้าน	11.1	7.0	13.4
เจ้าหน้าที่หรือพนักงานของรัฐ	2.1	-	3.2
รวม	100.0	100.0	100.0
จำนวน	2046	729	1317

สำหรับปัญหาในการทำงาน พบปัญหาในการเดินทางเป็นส่วนใหญ่ จากการรอบการสุ่มตัวอย่างที่ต้องการให้กลุ่มตัวอย่างกระจายออกไปมากที่สุด และสามารถเป็นตัวแทนของเขตนั้นๆ ทำให้พื้นที่ตัวอย่างกระจายออกไปมาก บางพื้นที่รถเข้าไม่ถึง ต้องเดินเท้าเข้าไปเป็นระยะทางไกลๆ บางพื้นที่ต้องใช้เรือพาย บางพื้นที่เป็นร่องสวน เป็นป่า แต่ละบ้านตั้งอยู่ห่างไกลกันมาก นอกจากนี้ในช่วงเวลาที่ออกภาคสนามนั้น เป็นช่วงเวลาปิดภาคเรียนพอดี จำเป็นต้องจัดให้ทุกทีมใช้ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลใกล้เคียงกัน และเก็บข้อมูลให้เสร็จทันก่อนเปิดเทอม วัตถุประสงค์เพื่อให้พบตัวเยาวชนมากที่สุด จำเป็นต้องดำเนินการอย่างมี

ประสิทธิผลในช่วงเวลาอันจำกัด เช่น การขออนุญาตกลับมาสัมภาษณ์ในช่วงเวลาเย็นที่เยาวชนกลับจากโรงเรียน และกลับจากทำงานแล้ว

2.5 การลงรหัสและบรรณาธิกรณข้อมูล

ในระหว่างการเก็บข้อมูลภาคสนามนั้น หลังจากการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นลงในแต่ละวัน พนักงานสัมภาษณ์จะต้องตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม ก่อนที่จะส่งให้ผู้คุมทีมสนามตรวจเช็คอีกครั้งก่อนที่จะย้ายไปทำในพื้นที่ต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้การเก็บข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ ในกรณีที่จำเป็นต้องสอบถามเพิ่มเติมในบางจุดก็สามารถทำให้เสร็จสิ้นก่อนที่จะออกจากหมู่บ้าน จากนั้นแบบสอบถามทั้งหมดจะถูกส่งเข้ามาเพื่อทำการลงรหัส ซึ่งแบบสอบถามนี้ได้ถูกออกแบบไว้เพื่อให้สะดวกในการลงรหัสโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Data Entry

การลงรหัสและตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของข้อมูลได้ดำเนินการในช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม 2541 และพร้อมที่จะนำไปประมวลผลต่อไป

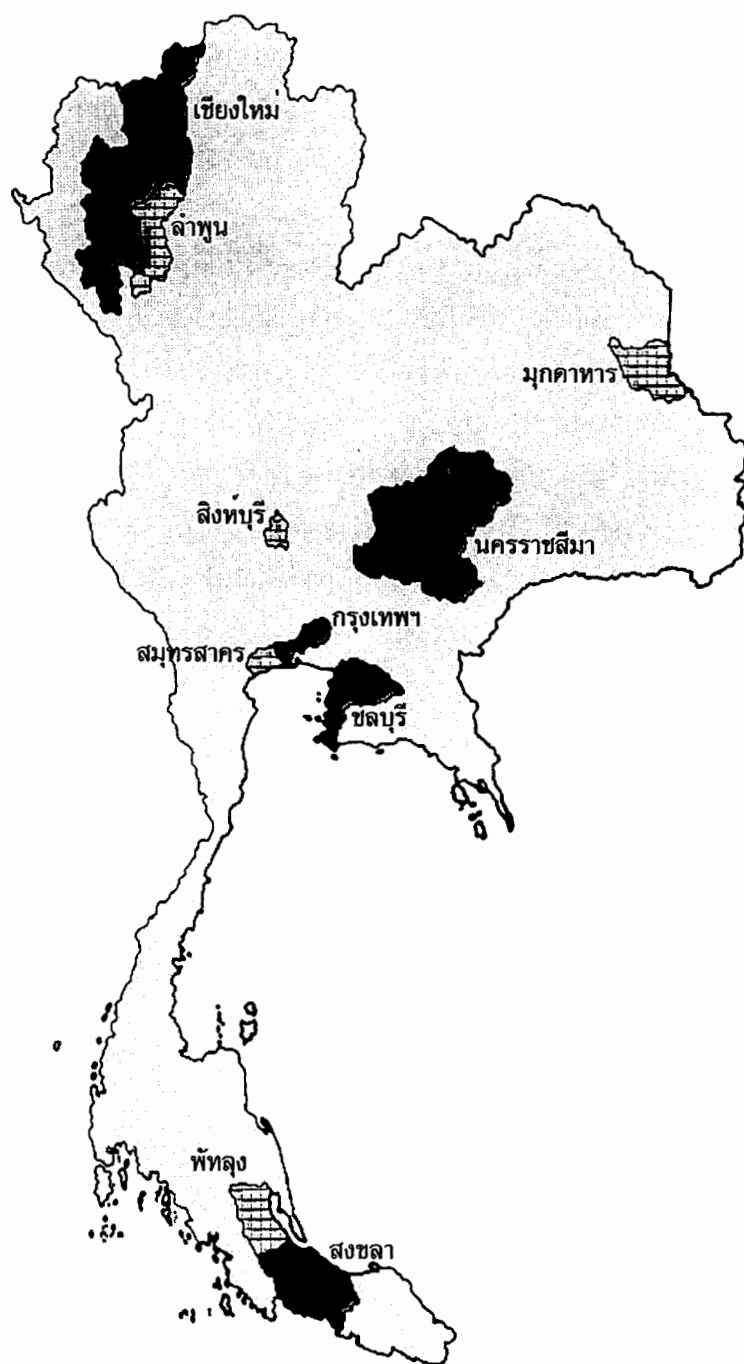
2.6 ข้อจำกัดของงานวิจัย

ในช่วงเวลาที่โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนฯ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการนั้น เป็นช่วงที่ประเทศกำลังประสบกับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อถึงการอนุมัติเงินงบประมาณ และหลักเกณฑ์การเบิกจ่ายเงินงบประมาณในการดำเนินโครงการวิจัยต่างๆ โครงการฯ นี้เป็นอีกโครงการที่ได้รับผลกระทบอย่างมาก เช่น ระยะเวลาการปฏิบัติงานของโครงการได้ถูกตัดทอนลงมาจากเดิม 15 เดือน เหลือเพียงระยะเวลา 6 เดือน และกำหนดให้เสร็จสิ้นภายในสิ้นปีงบประมาณ 2541 ทำให้มีข้อจำกัดหลายประการทั้งด้านการบริหารเงินและบริหารงานวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานภาคสนาม การเก็บรวบรวมกลุ่มตัวอย่างเยาวชนในช่วงเวลาอันจำกัด ทำให้ช่วงเวลาในการติดตามสัมภาษณ์มีน้อยลง ถึงแม้จะกำหนดให้มีการเยี่ยมบ้านหรือการพยายามกลับไปสัมภาษณ์อีกจนครบ 3 ครั้ง แต่ช่วงเวลาอันสั้นนี้ ทำให้จำนวนที่ติดตามสัมภาษณ์ได้มีเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอภาพรวมของเยาวชนทั้งชายและหญิง โดยนำเสนอภาพของเยาวชนในเมืองและในชนบทเปรียบเทียบกัน ผู้วิจัยไม่ได้นำเสนอความแตกต่างของเยาวชนในแต่ละภาคของประเทศ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้นั้นไม่มากพอที่จะกระจายออกไปครอบคลุมจังหวัดต่างๆ ของภาคนั้นๆ

เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของการศึกษาครั้งนี้เพื่อให้ได้ภาพรวมคุณลักษณะเยาวชนไทยในด้านต่างๆ ดังนั้นการเสนอภาพบางประเด็นอาจจะเป็นภาพกว้างๆ ที่ไม่ได้ลงรายละเอียด เช่น การทดสอบเรื่องสุขภาพจิตและการวัดมาตรฐานทางด้านโภชนาการนั้น ในทางปฏิบัติจะต้องมีกระบวนการและขั้นตอนที่ละเอียดลึกซึ้งมากกว่านี้ ในการวัดมาตรฐานน้ำหนัก-ส่วนสูงของเยาวชน จำเป็นต้องมีข้อมูลส่วนตัวที่ละเอียด และจำเป็นต้องใช้เครื่องมือในการวัดที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน จึงจะทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เทียบตรง หรือในการทดสอบสุขภาพจิต จะต้องมีส่วนคำถามจำนวนมากชุดที่ครอบคลุมประเด็นในเรื่องต่างๆ ถ้าผู้ใช้ต้องการนำข้อมูลในส่วนนี้ไปอ้างอิง ควรที่จะมีการศึกษาที่เฉพาะและมีรายละเอียดมากกว่านี้

นอกจากนี้ คำถามบางคำถามเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน เช่น คำถามเกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมทางเพศหรือการใช้ยาเสพติด ผู้ตอบที่เป็นเยาวชนอาจจะให้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง เนื่องด้วยเหตุผลหลายๆ ประการ เช่น อาจมีบุคคลที่ 3 นั้นร่วมอยู่ในวงสนทนา หรือผู้ตอบมีวัตถุประสงค์ที่จะปกปิดข้อมูล คำตอบในเรื่องดังกล่าวนี้อาจจะไม่ถูกต้องครบถ้วนตามความจริง การนำผลการวิจัยในเรื่องเหล่านี้ไปใช้อ้างอิงจึงจำเป็นต้องพิจารณาความเหมาะสมและข้อจำกัดดังที่กล่าวมา

แผนภาพที่ 1. แสดงที่ตั้งจังหวัดที่เป็นตัวอย่างในการศึกษา

ลักษณะทั่วไปของเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่าง

เยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างจากการสำรวจใน 10 จังหวัด จำนวนรวมทั้งสิ้น 2,306 คน แยกเป็นเยาวชนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองจำนวน 1,066 คน อาศัยอยู่ในชนบท 1,240 คน โดยเป็นเยาวชนชายจำนวน 1,062 คน และเยาวชนหญิง 1,244 คน

● อายุ

เยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างในการสำรวจครั้งนี้มีอายุระหว่าง 15-24 ปี อายุเฉลี่ยของเยาวชนชายเท่ากับ 18.8 ปี เยาวชนหญิงเท่ากับ 18.6 ปี เมื่อแบ่งกลุ่มอายุเยาวชนออกเป็น 3 กลุ่ม คืออายุ 15-18 ปี 19-21 ปี และ 22-24 ปี จะพบว่าสัดส่วนของกลุ่มอายุน้อยทั้งเขตเมืองและเขตชนบทมีมากกว่าคือในเขตเมืองกลุ่มอายุ 15-18 ปี มีร้อยละ 43.9 ขณะที่ในเขตชนบทกลุ่มอายุเดียวกันมีร้อยละ 56.6 สำหรับกลุ่มอายุที่สูงคือ 22-24 ปี ตกเป็นตัวอย่างในการสัมภาษณ์น้อยกว่าอย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มอายุนี้อาจมีโอกาสน้อยที่จะอยู่บ้านน้อยกว่า

● สถานที่เกิด

เยาวชนที่ถูกสัมภาษณ์ คือ เยาวชนที่ปรากฏตัวอยู่ในครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างในวันที่ยกสัมภาษณ์ เมื่อถูกถามว่าเกิดที่จังหวัดใด เป็นจังหวัดที่อยู่ปัจจุบัน หรือจังหวัดอื่น ๆ เยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างทั่วประเทศ เป็นเยาวชนที่เกิดในเมืองร้อยละ 53.2 และในชนบทร้อยละ 46.8 เยาวชนเพศชายเกิดในเมืองร้อยละ 54.2 เกิดในชนบทร้อยละ 45.8 เยาวชนเพศหญิงเกิดในเมืองร้อยละ 52.2 เกิดในชนบทร้อยละ 47.8 เมื่อจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่าเยาวชนที่กำลังอาศัยอยู่ในเขตเมืองใหญ่ ประมาณร้อยละ 67.4 เกิดในจังหวัดที่กำลังอาศัยอยู่ ซึ่งเป็นสัดส่วนน้อยกว่าเยาวชนที่กำลังอาศัยอยู่ในเขตชนบท จะเกิดในจังหวัดที่กำลังอาศัยอยู่ซึ่งมีอยู่ถึงร้อยละ 84.0 กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เยาวชนที่กำลังอยู่ในเขตเมืองเป็นผู้ย้ายถิ่นมาจากจังหวัดอื่นถึงร้อยละ 32.6 ขณะที่เยาวชนในชนบทเป็นผู้ย้ายถิ่นข้ามจังหวัดเพียงร้อยละ 16.0 ความแตกต่างด้านสถานที่เกิดระหว่างเยาวชนชายและเยาวชนหญิง ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทมีน้อยมาก เรียกได้ว่าแทบไม่มีความแตกต่าง

● ศาสนา

เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยนับถือศาสนาพุทธ ดังนั้นในการสำรวจความนับถือศาสนาของเยาวชนจึงพบสัดส่วนการนับถือศาสนาคล้ายคลึงกับประชากรส่วนใหญ่คือเยาวชนกว่าร้อยละ 95 นับถือศาสนาพุทธ มีจำนวนน้อยที่นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ ความแตกต่างที่พบเป็นความแตกต่างระหว่างเยาวชนในเขตเมืองและเยาวชนในเขตชนบท นั่นคือ ในเขตชนบทเยาวชนนับถือศาสนาพุทธถึงร้อยละ 99.0 เมื่อเปรียบเทียบกับเขตเมือง นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 96.5 ในงานวิจัยนี้มีตัวเลือกที่เยาวชนสามารถตอบได้ว่า “ไม่นับถือศาสนาใดๆ” เพื่อตรวจสอบว่ามีเยาวชนที่มีความคิดเหมือนคนตะวันตกบางกลุ่มหรือไม่ที่ตอบว่าตนเองไม่นับถือศาสนาได้เลย แต่ไม่ปรากฏว่ามีเยาวชนรายใดให้คำตอบเช่นนี้

● สถานภาพสมรส

ในการสำรวจครั้งนี้ กำหนดคุณสมบัติของประชากรที่ศึกษาให้มีอายุระหว่าง 15-24 ปี แต่ไม่เจาะจงสถานภาพสมรส ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจึงมิได้เป็นโสดทั้งหมด จากจำนวนเยาวชนในเขตเมืองทั้งหมด 1,066 ราย เป็นคนโสดถึงร้อยละ 89.3 ซึ่งมีอัตราส่วนมากกว่าคนโสดในเขตชนบทซึ่งมีร้อยละ 84.3 (จากจำนวนทั้งหมด 1,240 ราย) ในการวิจัยครั้งนี้พบผู้ชายที่เป็นโสดมากกว่าผู้หญิงทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ส่วนผู้ที่แต่งงานแล้วพบในเขตเมืองร้อยละ 5.8 และพบในเขตชนบทร้อยละ 13.1 ส่วนผู้ที่มีสถานภาพ หม้าย หย่า หรือแยกกับคู่สมรส มีจำนวนไม่ถึงร้อยละ 1 กลุ่มที่ระบุว่ายังไม่ได้แต่งงานแต่อยู่กินกับคู่อริหรือแฟน พบในเขตเมืองร้อยละ 4.3 แต่พบในเขตชนบทเพียงร้อยละ 1.8 อย่างไรก็ตาม อัตราส่วนที่ค่อนข้างต่ำนี้ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะเยาวชนที่จัดตัวเองว่าเป็นโสด ไม่ยอมรับว่าตนเองกำลังอยู่กินกับแฟนหรือคู่อริเพราะเรื่องการอยู่ด้วยกันโดยไม่ได้แต่งงาน หรือไม่เป็นที่รับรู้ของชุมชน ยังเป็นเรื่องที่สังคมไทยไม่ค่อยจะยอมรับ โดยเฉพาะสังคมชนบท ทำให้เยาวชนส่วนหนึ่งอาจไม่ยอมรับสถานภาพสมรสคู่

● สถานภาพการศึกษา

การสำรวจครั้งนี้ครอบคลุมเยาวชนทั้งที่กำลังศึกษาอยู่ และกำลังทำงาน หรือไม่ได้เรียนหรือไม่ได้ทำงาน ในตารางที่ 3.1 ลักษณะทั่วไปของเยาวชน พบว่าเยาวชนในเขตเมืองร้อยละ

58.1 กำลังเรียนหนังสืออยู่ ซึ่งเป็นอัตราส่วนสูงกว่าเยาวชนในเขตชนบท ซึ่งมีอยู่ร้อยละ 53.9 เยาวชนหญิงทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทที่กำลังเรียนอยู่ มีอัตราส่วนมากกว่าเยาวชนชายอย่างชัดเจน และในทางกลับกันเยาวชนชายที่กำลังทำงานอยู่ (โดยที่ไม่ได้เรียน) มีอัตราส่วนสูงกว่าเยาวชนหญิง ซึ่งพบได้ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท สัดส่วนเยาวชนที่กำลังทำงานแต่เพียงอย่างเดียวมีประมาณร้อยละ 21-22 ส่วนเยาวชนที่กำลังเรียนและทำงานพร้อมกันไปพบในเขตเมืองร้อยละ 8.2 และในเขตชนบทเพียงร้อยละ 4.8 ส่วนเยาวชนที่ไม่ได้เรียนและไม่ได้ทำงาน แต่อยู่บ้านเฉย ๆ มีอยู่ถึงร้อยละ 11.3 ในเขตเมือง และสูงถึงร้อยละ 19.9 ในเขตชนบท โดยที่สัดส่วนของผู้ไม่ได้ทำงานหรือเรียนหนังสือ ระหว่างเยาวชนชายและเยาวชนหญิง มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 3.1 ร้อยละของลักษณะทั่วไปทางด้านประชากรและสังคมของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ลักษณะทั่วไปของเยาวชน	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
อายุ						
15-18 ปี	43.9	40.7	46.7	56.6	57.2	56.1
19-21 ปี	38.3	40.1	36.6	27.7	26.9	28.3
22-24 ปี	17.8	19.2	16.6	15.7	15.9	15.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1066	501	565	1240	561	679
อายุเฉลี่ย	19.0	19.2	18.9	18.4	18.4	18.4
สถานที่เกิด						
ในจังหวัดที่อยู่ปัจจุบัน	67.4	66.7	68.1	84.0	84.7	83.4
ในจังหวัดอื่น	32.6	33.3	31.9	16.0	15.3	16.6
ในต่างประเทศ	-	-	-	-	-	-
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1066	501	565	1240	561	679
ศาสนา						
พุทธ	96.5	96.6	96.5	99.0	98.8	99.3
อิสลาม	2.1	2.4	1.8	1.0	1.2	0.7
คริสต์	1.4	1.0	1.8	-	-	-
ไม่นับถือศาสนาใด	-	-	-	-	-	-
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1066	501	565	1240	561	679
สถานภาพสมรส						
โสด	89.3	91.6	87.3	84.3	90.4	79.2
ยังไม่แต่ง แต่อยู่กินกับแฟน	4.3	4.4	4.2	1.8	2.0	1.6
แต่งงานแล้ว และอยู่กินกับคู่สมรส	5.8	3.8	7.6	13.1	7.3	18.0
หม้าย	0.2	-	0.4	0.1	0.2	-
หย่า/ แยก	0.4	0.2	0.5	0.7	0.2	1.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1066	501	565	1240	561	679

(ต่อ)

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไปของเยาวชน	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
สถานภาพการศึกษา/ อาชีพ						
กำลังเรียนอย่างเดียว	58.1	53.5	62.1	53.9	47.8	58.9
กำลังทำงานอย่างเดียว	22.5	26.9	18.6	21.4	27.6	16.2
ทั้งเรียนและทำงานพร้อมกัน	8.2	8.6	7.8	4.8	5.3	4.4
ไม่ได้ทำอะไร อยู่บ้านเฉยๆ	11.3	11.0	11.5	19.9	19.3	20.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1066	501	565	1240	561	679
กำลังเรียนอยู่ชั้น						
มัธยมต้น	4.0	3.5	4.3	12.9	14.1	12.1
มัธยมปลาย	19.8	15.4	23.3	33.3	30.9	35.0
ปวช.	21.9	22.4	21.5	24.6	31.2	20.0
ปวส.	15.1	17.6	13.2	12.9	11.1	14.2
มหาวิทยาลัยปิด	28.6	31.7	26.1	7.4	4.7	9.3
มหาวิทยาลัยเปิด	7.9	6.4	9.1	4.8	2.7	6.3
ปริญญาโท	0.3	0.3	0.3	-	-	-
การศึกษานอกระบบโรงเรียน	2.4	2.6	2.3	4.0	5.4	3.0
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	707	312	395	727	298	429

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะ
แผนพัฒนา ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● ความสามารถด้านภาษาและคอมพิวเตอร์

คุณสมบัติที่เหมาะสมกับเยาวชนยุคโลกาภิวัตน์ คือควรมีความสามารถในการสื่อสารด้วย
ภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 1 ภาษา และมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือ
คอมพิวเตอร์ได้บ้าง

จากการสำรวจเยาวชนที่เป็นตัวอย่าง พบว่ามีเยาวชนไม่ถึงครึ่งหนึ่งของเยาวชนทั้งหมดที่มีความสามารถในการพูดภาษาอื่นอย่างน้อย 1 ภาษา นอกเหนือจากภาษาไทยที่เป็นภาษาแม่ ความแตกต่างระหว่างเยาวชนเขตเมืองและเขตชนบท เป็นตัวบ่งชี้ว่า เยาวชนในเขตเมืองมีโอกาสในการเรียนรู้และใช้ภาษาอื่นนอกเหนือจากภาษาแม่มากกว่าเยาวชนในเขตชนบทอย่างชัดเจน นั่นคือ ร้อยละ 47.9 เยาวชนในเขตเมืองสามารถพูดภาษาอื่น ๆ อีกอย่างน้อย 1 ภาษา ขณะที่ร้อยละ 37.9 ของเยาวชนในเขตชนบทที่สามารถพูดภาษาอื่นนอกเหนือจากภาษาไทย ส่วนความแตกต่างระหว่างชายหญิงด้านการใช้ภาษา สามารถพบได้เช่นกัน นั่นคือเยาวชนหญิงจะมีความสามารถในการใช้ภาษาอื่น ๆ มากกว่าเยาวชนชาย ความแตกต่างนี้พบได้ทั้งเขตเมืองและเขตชนบท

ภาษาที่ใช้ นอกเหนือจากภาษาไทย

ภาษาที่เยาวชนไทยมีความสามารถพูดได้มากที่สุด นอกจากภาษาไทย คือภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาที่สอนกันมากที่สุดในโรงเรียน ตั้งแต่ระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา รวมทั้งเป็นภาษาที่เยาวชนสามารถพบเห็นได้มากกว่าภาษาอื่น อย่างไรก็ตามในตารางที่ 3.2 จะพบความแตกต่างระหว่างเยาวชนในเขตเมืองและเขตชนบท ด้านความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษอย่างชัดเจน นั่นคือเยาวชนในเขตเมืองจะสามารถพูดภาษาอังกฤษได้มากกว่าเยาวชนเขตชนบทไม่ว่าจะพิจารณาในด้านจำนวนหรืออัตราส่วนร้อยละ เนื่องจากคำตอบเรื่องการใช้นี้นี้เยาวชนสามารถตอบได้มากกว่า 1 ภาษา ส่วนภาษาจีนซึ่งเป็นภาษาพูดที่เยาวชนใช้รองลงมาจากภาษาไทย และภาษาอังกฤษ มีสัดส่วนที่น้อยกว่าภาษาอังกฤษมาก อย่างไรก็ตาม เยาวชนในเขตเมืองเป็นผู้ที่ใช้ภาษาจีนมากกว่าเยาวชนในชนบทอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ เนื่องจากเยาวชนในเมืองอยู่ในครอบครัวที่มีเชื้อสายจีน และประกอบธุรกิจค้าขายซึ่งต้องติดต่อโดยใช้ภาษาจีนมากกว่าเยาวชนในชนบท

ตารางที่ 3.2 ร้อยละของความสามารถด้านภาษาของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ความสามารถด้านภาษา	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
การใช้ภาษาอื่น ๆ นอกจากภาษาไทย						
- ได้	47.9	43.7	51.7	37.9	31.2	43.4
- ไม่ได้	52.1	56.3	48.3	62.1	68.8	56.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1066	501	565	1240	561	679
ความสามารถในการใช้ภาษาอื่น						
- ภาษาอังกฤษ	73.6	79.1	70.1	58.5	50.0	63.4
- ภาษาจีน	13.3	11.7	14.3	1.5	1.5	1.5
- ภาษาพื้นเมือง ¹	2.3	0.8	3.2	29.5	33.7	27.1
- ภาษาอื่น ๆ ²	11.0	8.5	12.4	10.6	14.8	8.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน*	610	239	371	532	196	336

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2541

หมายเหตุ: * = จำนวนครั้งที่ตอบ (multiple response)

¹ = ภาษาพื้นเมือง ได้แก่ ภาษาล้านนา ภาษาไท ภาษาภูไท ภาษายาวี ลาว เขมร

² = ภาษาอื่น ๆ ได้แก่ ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน ญี่ปุ่น

สิ่งที่ตั้งเป็นข้อสังเกตได้อีกประการหนึ่ง คือ การใช้หรือพูดภาษาพื้นเมืองที่มีอยู่ดั้งเดิมในประเทศไทย ได้แก่ ภาษาลาว ภาษาเขมร ภาษาล้านนา ภาษาไท ภาษาภูไท และภาษายาวี (ในภาคใต้) จะพบว่าเยาวชนในชนบทจำนวนมีไม่น้อยที่สามารถใช้ภาษาพื้นเมืองในท้องถิ่นของตนได้ ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่นได้อย่างน่าภูมิใจ ส่วนเยาวชนในเมืองซึ่งไม่มีโอกาสสัมผัสหรือใช้ภาษาท้องถิ่นเหล่านี้ จึงมีผู้ตอบว่าสามารถพูดภาษาพื้นเมืองต่าง ๆ ได้น้อยมาก

สำหรับภาษาต่างประเทศที่ห่างไกลจากประเทศไทย ได้แก่ ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน และญี่ปุ่น พบว่ามีเยาวชนประมาณร้อยละ 10 สามารถใช้ภาษาเหล่านี้ ซึ่งเข้าใจว่าเป็นการเรียนรู้จากการศึกษาในระบบโรงเรียนมากกว่าการเรียนรู้จากครอบครัว

การใช้คอมพิวเตอร์

จากตารางที่ 3.3 แสดงถึงความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ของเยาวชนไทยในยุคปัจจุบันที่คอมพิวเตอร์เป็นสิ่งที่พบเห็นและเข้าถึงได้ไม่ยากทั้งในสถานศึกษาและสถานที่ทำงาน อย่างไรก็ตามความแตกต่างในการใช้คอมพิวเตอร์ของเยาวชนในเขตเมืองและเขตชนบทยังปรากฏชัดเจน กล่าวคือเยาวชนในเขตเมืองสามารถใช้คอมพิวเตอร์มากกว่าเยาวชนในเขตชนบทถึงเกือบเท่าตัว นั่นคือ เยาวชนเขตเมืองตอบว่าใช้คอมพิวเตอร์เป็นร้อยละ 62.9 ขณะที่เยาวชนเขตชนบทตอบว่าใช้คอมพิวเตอร์เป็นร้อยละ 34.0 สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ เยาวชนหญิงทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทสามารถใช้คอมพิวเตอร์มากกว่าเยาวชนชาย

เมื่อซักถามถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เยาวชนรู้จักและสามารถใช้ได้ พบว่าเยาวชนเกือบหนึ่งในสามใช้คอมพิวเตอร์ในการเล่นเกมส์มากกว่าจะใช้ประโยชน์ในด้านอื่น พบในกลุ่มของเยาวชนชายมากกว่าเยาวชนหญิงทั้งเขตเมืองและเขตชนบท รองลงมาคือการพัฒนาด้วยโปรแกรม Word Processor และโปรแกรมสำเร็จรูปอื่น ๆ

ในกลุ่มผู้ใช้คอมพิวเตอร์เป็น ร้อยละ 8.6 ของเยาวชนเขตเมืองใช้ internet ขณะที่ร้อยละ 3.0 ในเขตชนบทที่สามารถใช้ internet ทั้งนี้ข้อมูลที่แสดงให้เห็นในตาราง 3.3 เป็นการแสดงถึงข้อจำกัดในการเข้าถึงคอมพิวเตอร์ของเยาวชนได้ประการหนึ่ง

ตารางที่ 3.3 ร้อยละของความสามารถด้านคอมพิวเตอร์ของเยาวชนและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ความสามารถด้านคอมพิวเตอร์	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์						
- เป็น	62.9	59.1	66.4	34.0	26.0	40.5
- ไม่เป็น	37.1	40.9	33.6	66.0	74.0	59.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1066	501	565	1240	561	679
โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ได้						
- เล่นเกมส์	27.6	30.2	25.6	30.9	37.5	27.9
- Word Processor	25.0	21.8	27.6	27.7	21.5	30.6
- โปรแกรมสำเร็จรูปอื่นๆ	17.6	18.0	17.2	21.4	22.3	21.0
- ใช้ Internet	8.6	9.5	7.9	3.0	3.2	3.0
- Spreadsheet	8.4	7.1	9.4	8.2	6.4	9.0
- ใช้ E-mail	5.4	6.3	4.6	1.6	2.0	1.5
- เขียนโปรแกรม	3.9	4.6	3.3	3.3	4.0	3.0
- Database	3.6	2.5	4.5	3.8	3.2	4.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน*	1542	693	849	793	251	542

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2541

-หมายเหตุ: * = จำนวนครั้งที่ตอบ (multiple response)

● การเปิดรับข่าวสาร

ในยุคโลกาภิวัตน์ หรือโลกไร้พรมแดนเป็นที่คาดว่าประชากรในทุกภูมิภาคน่าจะได้มีโอกาสรับข่าวสารต่าง ๆ ไม่มากนักน้อย ในการสำรวจครั้งนี้มีข้อคำถามเพื่อรับทราบถึงการเปิดรับข่าวสารของเยาวชนว่ามีมากน้อยเพียงใด จากข้อมูลที่ได้พบว่าเยาวชนไทยทุกคนมีโอกาสรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ อย่างน้อยหนึ่งประเภทจากหลายประเภท อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ และสื่ออื่น ๆ

สื่อที่เยาวชนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทได้รับมากที่สุดเป็นไปตามที่คาดไว้คือ สื่อโทรทัศน์ เยาวชนได้เปิดรับข่าวสารจากโทรทัศน์บ่อย ถึงร้อยละ 87.8 ในเขตเมือง และร้อยละ 85.4 ในเขตชนบท ส่วนการเปิดรับข่าวสารจากวิทยุบ่อย ๆ ไม่แตกต่างเช่นเดียวกัน (ร้อยละ 56.4 ในเขตเมืองและร้อยละ 56.0 ในเขตชนบท) ความแตกต่างที่พบได้จากการสำรวจครั้งนี้ การรับข่าวสารจากสื่อหนังสือพิมพ์ของเยาวชนในเขตเมืองและเขตชนบท นั่นคือ เยาวชนในเขตเมืองมีโอกาสอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่าเยาวชนในเขตชนบทอย่างชัดเจน

ตารางที่ 3.4 ร้อยละของความถี่ในการเปิดรับข่าวสารของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและสื่อประเภทต่าง ๆ

ความถี่ของการเปิดรับข่าวสาร	เขตเมือง				เขตชนบท			
	โทรทัศน์	วิทยุ	นสพ.	อื่น ๆ	โทรทัศน์	วิทยุ	นสพ.	อื่น ๆ
บ่อย	87.8	56.4	64.2	53.8	85.4	56.0	41.8	47.4
นาน ๆ ครั้ง	11.0	33.6	30.6	38.8	12.3	29.1	45.5	38.5
ไม่ได้รับเลย	1.2	10.0	5.2	7.5	2.3	14.9	12.8	14.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1062	1025	1049	80	1239	1215	1223	78

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

จากการคำนวณโดยให้คะแนนการรับข่าวสารตามความถี่ของการรับข่าวสารตามที่เยาวชนระบุ เพื่อดูความแตกต่างระหว่างเยาวชนชายหญิงโดยให้คะแนนผู้ที่ตอบว่าเปิดรับข่าวสารบ่อย 2 คะแนน ผู้ที่ตอบว่านาน ๆ ครั้ง 1 คะแนน และไม่เคยรับข่าวสารเลย 0 คะแนน ดังนั้น คะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้คือ 8 คะแนน และคะแนนต่ำสุดที่เป็นไปได้คือ 0 คะแนน อย่างไรก็ตามพบว่าไม่มีเยาวชนในยุคโลกาภิวัตน์คนใดที่ได้ 0 คะแนน หรือไม่เคยรับข่าวสารจากสื่อใดเลยแม้แต่สื่อเดียว

เมื่อพิจารณาตามคะแนน ไม่พบความแตกต่างในระดับการรับข่าวสารระหว่างเพศชายและหญิง แต่พบความแตกต่างในเขตเมืองและชนบทเช่นเดิม กล่าวคือ ร้อยละของเยาวชนในเมืองมีระดับการเปิดรับข่าวสารในระดับสูงมากกว่าเยาวชนในชนบท (ร้อยละ 77.9 ต่อร้อยละ 66.2) และกลุ่มที่ได้รับข่าวสารในระดับต่ำ (0-2 คะแนน) พบได้เฉพาะในเขตชนบทซึ่งมีอยู่ถึงร้อยละ 6.5

ตารางที่ 3.5 ร้อยละของระดับการเปิดรับข่าวสารของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ระดับการเปิดรับข่าวสาร (คะแนน*)	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
สูง (6-8 คะแนน)	77.9	80.0	76.2	66.2	67.6	65.0
กลาง (3-5 คะแนน)	22.1	20.0	23.8	27.3	27.0	27.5
ต่ำ (0-2 คะแนน)	-	-	-	6.5	5.4	7.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	77	35	42	77	37	40

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

หมายเหตุ: *** เยาวชนทุกคนได้รับข่าวสารประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังนั้นจึงไม่มีใครได้คะแนน 0

● ประสพการณ์การเกณฑ์ทหาร

มีคำถามหนึ่งที่ถามเฉพาะเยาวชนชายที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 372 ราย ว่าเคยถูกเกณฑ์ทหารหรือไม่ ตารางที่ 3.6 พบว่า มีเยาวชนชายร้อยละ 22.8 เคยถูกเกณฑ์ทหารมาแล้ว เยาวชนในเขตชนบทจะถูกเกณฑ์ทหารมากกว่าเยาวชนในเขตเมือง แต่เยาวชนในเขตเมืองที่ไม่เคยเกณฑ์ทหารเพราะเคยเรียน รด. หรือวิชารักษาดินแดนมาแล้วถึงร้อยละ 43.3 ขณะที่เยาวชนในเขตชนบทเรียน รด. เพียงร้อยละ 16.8 งานวิจัยครั้งนี้มีได้สอบถามเรื่องนี้กับเยาวชนหญิง แม้ว่าในปัจจุบันมีเยาวชนหญิงบางส่วนได้เข้าเรียน รด. แล้ว

ตารางที่ 3.6 ร้อยละของประสพการณ์การเกณฑ์ทหารของเยาวชนชาย จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ประสพการณ์การเกณฑ์ทหาร	รวม	เขตเมือง	เขตชนบท
เคยเกณฑ์ทหาร	22.8	19.4	27.7
ไม่เคยเกณฑ์ทหาร	44.9	37.3	55.5
ไม่เคย แต่เคยเรียน รด.	32.3	43.3	16.8
รวม	100.0	100.0	100.0
จำนวน	372*	217	155

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

หมายเหตุ: * นับเฉพาะผู้มีอายุถึงเกณฑ์ (20 ปี)

โครงสร้างครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว

การวิเคราะห์ข้อมูลของบทนี้ จะแสดงให้เห็นภาพโครงสร้างครอบครัวของเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่าง องค์ประกอบของครอบครัว ความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบิดามารดาของเยาวชน ความรับผิดชอบของเยาวชนต่อครอบครัว และความคาดหวังที่เยาวชนมีต่อบิดามารดาของตน

● จำนวนพี่น้อง

จากตารางที่ 4.1 ที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนพี่น้องของเยาวชน ซึ่งนับรวมทั้งตัวเยาวชนผู้ตอบ ทำให้ทราบว่าขนาดครอบครัวของเยาวชนไทยเป็นครอบครัวขนาดกลาง จำนวนบุตรโดยเฉลี่ยในครอบครัวในเขตเมืองเท่ากับ 3.49 คน และในเขตชนบท 3.38 กว่าครึ่งหนึ่งของครอบครัวที่ตกเป็นตัวอย่าง มีบุตร 2-3 คน และครอบครัวที่มีบุตรจำนวนตั้งแต่ 6 คนขึ้นไปมีถึง ร้อยละ 12.9 ในเขตเมือง และร้อยละ 13.5 ในเขตชนบท ในขณะที่พบว่าครอบครัวที่มีบุตรเพียงคนเดียวยังมีน้อยอยู่ มีเพียงร้อยละ 5.0 ในเขตเมือง และร้อยละ 5.4 ในเขตชนบท ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อย้อนเวลาไปที่เยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างเกิด เมื่อ 15-24 ปีที่แล้ว ในเวลานั้นภาวะเจริญพันธุ์ของประเทศไทยยังอยู่ในอัตราที่สูง เช่น เมื่อ พ.ศ. 2521 อัตราเจริญพันธุ์รวมยอด (TFR) เท่ากับ 3.56 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ) เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลล่าสุดจากการสำรวจภาวะคุมกำเนิดของประเทศไทย อัตราเจริญพันธุ์รวมยอด (TFR) เท่ากับ 1.98 (อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์ และคณะ, 2540)

องค์ประกอบของครอบครัวไทย ส่วนใหญ่ยังเป็นครอบครัวที่บุตรเกิดจากบิดามารดาเดียวกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เยาวชนไทยมีพี่น้องต่างบิดามารดา โดยเฉลี่ยเพียง 0.34 คน ในเขตเมือง และ 0.9 คนในเขตชนบท จากข้อมูลตารางที่ 4.1 นี้ พบความแตกต่างด้านจำนวนพี่น้องต่างบิดามารดาไม่มากนัก ครอบครัวของเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชนบทเป็นครอบครัวบิดามารดาเดียวกันร้อยละ 90.6 ขณะที่เยาวชนที่ไม่มีพี่น้องต่างบิดามารดาในเขตเมืองมีร้อยละ 86.6

● ลำดับที่เกิด

งานวิจัยทางจิตวิทยาบางชิ้นให้ความสนใจในลำดับที่เกิดของเด็กเพื่อดูพฤติกรรมและผลกระทบทางจิตใจที่แตกต่างกัน ในการสำรวจนี้พบว่าเยาวชนมากกว่าหนึ่งในสามเป็นบุตรคนแรก ประมาณหนึ่งในสี่เป็นบุตรคนที่สอง ส่วนเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างเป็นบุตรในลำดับต้น ๆ ของครอบครัวนั้นมีประมาณร้อยละ 12

ตารางที่ 4.1 ร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนพี่น้องของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ข้อมูลเกี่ยวกับพี่น้อง	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
จำนวนพี่น้องทั้งหมด (นับรวมตัวผู้ตอบ)						
1 คน	5.0	4.0	5.8	5.4	6.1	4.9
2 คน	25.7	25.1	26.2	28.5	28.3	28.6
3 คน	29.0	29.5	28.5	28.9	29.9	28.0
4 คน	17.7	17.4	18.1	14.4	13.2	15.5
5 คน	9.7	11.4	8.1	9.4	8.0	10.5
6 คนขึ้นไป	12.9	12.6	13.3	13.5	14.4	12.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1066	501	565	1240	561	679
จำนวนพี่น้องเฉลี่ย	3.49	3.54	3.45	3.38	3.36	3.38
จำนวนพี่น้องท้องเดียวกัน						
1 คน	8.0	8.0	8.0	7.9	8.6	7.4
2 คน	29.2	27.9	30.3	30.3	30.3	30.3
3 คน	29.5	30.3	28.7	28.1	29.1	27.2
4 คน	15.8	16.0	15.6	14.3	12.3	15.9
5 คน	9.0	10.0	8.1	8.4	7.5	9.1
6 คนขึ้นไป	8.6	7.8	9.4	11.0	12.3	10.0
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1066	501	565	1240	561	679
จำนวนพี่น้องเฉลี่ย	3.14	3.15	3.14	3.18	3.17	3.19

(ต่อ)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลเกี่ยวกับพี่น้อง	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
จำนวนพี่น้องต่างบิดามารดา						
ไม่มีพี่น้องต่างบิดามารดา	86.6	86.0	87.1	90.6	90.6	90.7
1 คน	4.8	3.6	5.8	4.6	5.3	4.0
2 คน	3.8	4.8	2.8	2.2	1.4	2.8
3 คน	1.4	1.8	1.1	1.3	1.2	1.3
4 คน	0.9	1.0	0.9	0.2	0.4	0.1
5 คน	1.0	1.0	1.1	0.6	0.5	0.6
6 คนขึ้นไป	1.5	1.8	1.2	0.5	0.5	0.4
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1066	501	565	1240	561	679
จำนวนพี่น้องเฉลี่ย	0.34	0.38	0.31	0.19	0.19	0.20
ลำดับที่เกิด						
เป็นบุตรคนแรก	37.1	34.4	39.5	35.8	38.7	33.5
เป็นบุตรคนที่ 2	26.9	28.6	25.4	28.0	26.6	29.2
เป็นบุตรคนที่ 3	16.1	15.6	16.5	16.3	15.5	17.0
เป็นบุตรคนที่ 4	8.0	7.8	8.2	6.8	5.9	7.5
เป็นบุตรคนที่ 5 ขึ้นไป	11.9	13.6	10.5	13.1	13.4	12.8
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1064	500	564	1239	561	678

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● บุคคลที่อยู่ด้วยกัน

ผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ทางสายโลหิตหรือไม่ก็ตาม นับว่าเป็นองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญต่อตัวเยาวชน จากการสอบถามถึงจำนวนบุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยกันในขณะสำรวจข้อมูล โดยไม่นับรวมตัวเยาวชนที่ให้สัมภาษณ์ พบว่าเยาวชนกำลังอยู่ร่วมกับบุคคลต่าง ๆ ในครัวเรือนเดียวกันโดยเฉลี่ย 4.78 คน ในครัวเรือนเขตเมือง ซึ่งสูงกว่าจำนวนเฉลี่ย 4.55 คนในชนบท ซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นประการหนึ่งว่าปัจจุบันจำนวนผู้อยู่อาศัยในครัวเรือนชนบทจะลดน้อยลงกว่าเดิม และมาเพิ่มจำนวนโดยการย้ายถิ่นเข้ามาอยู่อาศัยในเขตเมืองมากขึ้น

**ตารางที่ 4.2 ร้อยละของจำนวนบุคคลในครอบครัวที่อยู่ด้วยกัน (ไม่นับรวมผู้ตอบ)
จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ**

จำนวนบุคคลในครอบครัว	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
1 คน	3.6	2.8	3.9	0.6	1.6	-
2 คน	10.7	2.8	14.5	12.5	12.7	12.4
3 คน	17.9	13.9	19.7	26.2	20.6	29.5
4 คน	21.4	30.6	17.1	22.6	25.4	21.0
5 คน	15.2	16.7	14.5	14.9	20.6	11.4
6 คน	14.3	11.1	15.8	9.5	6.3	11.4
7 คน	8.0	8.3	7.9	6.5	7.9	5.7
8 คนขึ้นไป	8.9	13.9	6.6	7.1	4.8	8.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	112	36	76	168	63	105
จำนวนบุคคลในครอบครัวโดยเฉลี่ย	4.78	5.33	4.5	4.35	4.29	4.39

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะ
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● ความสัมพันธ์ในครอบครัว

จากการซักถามถึงผู้ที่เยาวชนมีความใกล้ชิดสนิทสนมและมีความเข้าใจอันดีต่อกันว่าเป็นมิตร เพื่อดูความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของเยาวชน และสายใยแห่งความผูกพันกับสมาชิกในครอบครัว โดยให้เยาวชนสามารถระบุบุคคลที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน และมีความเข้าใจที่ดีต่อกัน ดังนั้นเยาวชน 1 คนใน 1 ครอบครัวอาจจะระบุถึงบุคคลที่เขามีความเข้าใจที่ดีต่อกันมากกว่า 1 คน ดังนั้น จำนวนรวมในตารางที่ 4.3 จึงไม่เท่ากับจำนวนเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่าง และเมื่อนำจำนวนบุคคลทั้งหมดมารวมกันแล้ว คิดเป็นสัดส่วน พบว่าผู้ที่ถูกระบุมากที่สุดคือผู้เป็นมารดา มีถึงร้อยละ 20 ในเขตเมืองและร้อยละ 24 ในเขตชนบท รองลงมาคือผู้เป็นบิดา พบร้อยละ 16.3 ในเขตเมือง และร้อยละ 20.5 ในเขตชนบท ลำดับรองลงมาเป็นพี่น้อง ซึ่งมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เข้าใจกันอยู่ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน จากข้อมูลที่พบในตารางนี้ อาจให้ภาพครอบครัวเยาวชนว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่ พี่น้องสูง ส่วนญาติรองลงมา คือ ปู่ย่าตายาย มีอัตราส่วนน้อยลงมา ซึ่งอาจเป็นเพราะโครงสร้างครอบครัวไทยในปัจจุบันมีปู่ย่าตายายอาศัยอยู่ รวมกันน้อยกว่าเดิม รวมทั้งญาติอื่น ๆ ที่อยู่ในบ้านเดียวกัน และอัตราส่วนร้อยละที่มีความเข้าใจดีกับคู่สมรส มีเพียงส่วนน้อยเพราะเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่าง แต่งงานและอยู่กินกับคู่สมรส มีจำนวนเพียงร้อยละ 9.8 ของเยาวชนทั้งหมด

ตารางที่ 4.3 ร้อยละของบุคคลที่อยู่ในครอบครัวเดียวกับเยาวชนที่ระบุว่ามีความเข้าใจ
กันดี จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

บุคคลที่เข้าใจกันดีกับเยาวชน	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
แม่	20.3	20.4	20.3	24.0	24.7	23.4
พ่อ	16.3	16.6	16.1	20.5	20.9	20.1
พี่สาว พี่ชาย	15.7	16.0	15.6	15.5	15.6	15.4
น้องสาว น้องชาย	15.9	15.1	16.6	15.9	16.4	15.5
ป้าตายาย	8.5	9.3	7.6	7.1	7.5	6.6
หลานสาว หลานชาย	4.8	4.5	5.0	4.7	4.6	4.9
พี่/น้องเขย/พี่/น้องสะใภ้	2.5	2.3	2.7	2.9	3.1	2.8
คู่สมรส	2.5	1.7	3.2	3.1	1.8	4.2
ญาติ	7.1	7.2	7.0	3.0	3.2	2.8
อื่น ๆ	6.4	6.9	5.9	3.3	2.2	4.3
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน*	3258	1452	1806	4371	1920	2451

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนใน
ระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2541

หมายเหตุ: * นับจำนวนบุคคลทุกคนที่เยาวชนระบุว่ามีความเข้าใจดี

● ข้อมูลเกี่ยวกับบิดามารดา

การมีชีวิตร่วมของบิดาหรือมารดา

กว่าร้อยละ 80 ของเยาวชนที่ทั้งบิดาและมารดายังมีชีวิตร่วม ส่วนผู้ที่เป็นกำพร้า
บิดามีสูงกว่าผู้เป็นกำพร้ามารดา เยาวชนในเขตเมืองร้อยละ 10.5 บิดาถึงแก่กรรม และ
ร้อยละ 8.2 ในเขตชนบทบิดาถึงแก่กรรม ส่วนผู้ที่มารดาถึงแก่กรรมนั้นมีสัดส่วนน้อยกว่าผู้ที่
บิดาถึงแก่กรรมแล้วมาก เนื่องจากอายุขัยเฉลี่ยของชายไทยต่ำกว่าหญิงไทย กล่าวคือ ผู้ที่เป็น
กำพร้ามารดามีเพียงร้อยละ 2.9 ในเขตเมืองและร้อยละ 2.6 ในเขตชนบท และสัดส่วนผู้ที่
ปราศจากบิดามารดาในปัจจุบันมีเพียงร้อยละ 1.3 ในเขตเมือง และร้อยละ 0.4 ในเขตชนบท

สถานภาพสมรสของบิดามารดา

เฉพาะผู้ที่ตอบว่า บิดามารดายังมีชีวิตอยู่ (ประมาณร้อยละ 84.0-89.0) จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพสมรสของบิดามารดา พบว่าครอบครัวที่ยังอยู่สมบูรณ์มีเพียงร้อยละ 71.8 ในเขตเมือง และสัดส่วนสูงกว่าในเขตชนบท (ร้อยละ 80.4) ประมาณร้อยละ 10 ของครอบครัวเยาวชนที่บิดามารดาหย่าร้างและแยกทางกันไม่กลับมาคืนดี ส่วนครอบครัวที่บิดามารดาจำเป็นต้องแยกกันอยู่เป็นเวลานาน เพราะเหตุผลด้านการทำงาน พบว่าร้อยละ 2.2 ในเขตเมือง และร้อยละ 1.1 ในเขตชนบท

ตัวเลขอายุเฉลี่ยของเยาวชนเมื่อบิดามารดาแยกทางกันในตารางที่ 4.4 นั้น แสดงว่า บิดามารดาหย่าร้างหรือแยกกัน เมื่อเยาวชนมีอายุประมาณ 8-9 ขวบเท่านั้น

ตารางที่ 4.4 ร้อยละของการมีชีวิตอยู่และสถานภาพสมรสของบิดามารดาของเยาวชน
จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

การมีชีวิตอยู่/ สถานภาพสมรส ของบิดามารดา	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
การมีชีวิตอยู่ของบิดามารดา						
- ทั้งบิดามารดายังมีชีวิตอยู่	85.2	84.0	86.3	88.8	88.6	89.0
- บิดาถึงแก่กรรมแล้ว	10.5	10.8	10.3	8.2	9.1	7.5
- มารดาถึงแก่กรรมแล้ว	2.9	3.2	2.7	2.6	2.1	2.9
- บิดามารดาถึงแก่กรรมแล้วทั้งคู่	1.3	2.0	0.7	0.4	0.2	0.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1063	499	564	1240	561	679
สถานภาพสมรสของบิดามารดา						
- ยังอยู่ด้วยกัน	71.8	72.2	71.4	80.4	79.6	81.0
- หย่า/แยกทางกันแล้ว	12.4	11.0	13.6	7.7	8.2	7.3
- ไม่ได้อยู่ด้วยกัน	2.2	2.5	2.0	1.1	0.9	1.2
- พ่อหรือแม่เป็นหม้าย	13.6	14.3	13.1	10.9	11.3	10.5
รวม	100.0	100.0	100.1	100.1	100.0	100.0
จำนวน	1048*	489	559	1235	560	675
อายุเฉลี่ยเมื่อบิดามารดาแยกทางกัน	8.0	8.4	7.8	9.1	8.7	9.4

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนใน
ระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2541

หมายเหตุ: * ไม่นับรวมผู้ที่ไม่ตอบ หรือผู้ที่บิดามารดาเสียชีวิตแล้ว

อายุของบิดามารดา

อายุเฉลี่ยของบิดาของเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างในเขตเมืองและเขตชนบทไม่แตกต่างกันคืออยู่ระหว่างอายุ 54-55 ปี แต่กลุ่มที่มีบิดาอายุมากกว่า 60 ปี พบในเขตเมืองมากกว่า (ร้อยละ 12.8) ขณะที่ในเขตชนบทร้อยละ 8.9 มีบิดาอายุมากกว่า 60 ปี

ตารางที่ 4.5 ร้อยละของช่วงอายุบิดามารดาของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

อายุของบิดามารดา	รวม	เขตเมือง	เขตชนบท
อายุบิดา			
ไม่ทราบ	13.2	12.3	13.9
ทราบ	86.8	87.7	86.1
- ต่ำกว่า 40 ปี	7.4	4.9	9.5
- 40-49 ปี	53.1	48.8	56.6
- 50-59 ปี	28.8	33.5	24.9
- 60 ปีขึ้นไป	10.7	12.8	8.9
รวม	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1796*	821*	975*
อายุเฉลี่ยของบิดา	54.8	55.3	54.4
อายุมารดา			
ไม่ทราบ	10.5	8.6	12.1
ทราบ	89.5	91.4	87.9
- ต่ำกว่า 40 ปี	21.0	18.6	23.1
- 40-49 ปี	55.2	55.9	54.5
- 50-59 ปี	20.0	21.5	18.8
- 60 ปีขึ้นไป	3.8	4.0	3.6
รวม	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1986*	930*	1056*
อายุเฉลี่ยของมารดา	50.4	49.9	50.7

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

หมายเหตุ: * เฉพาะผู้ที่ทราบอายุบิดามารดา

อายุเฉลี่ยของมารดาจะต่ำกว่าอายุของบิดาซึ่งเป็นลักษณะที่พบได้ในครอบครัวทั่วไป ในการศึกษาครั้งนี้มารดาในเขตเมืองและเขตชนบทมีอายุเฉลี่ยไม่ต่างกัน คือระหว่าง 49-50 ปี และผู้ที่มีมารดาอายุน้อยกว่า 40 ปี จะมีร้อยละ 21.0

จากการสัมภาษณ์เยาวชนเกี่ยวกับอายุบิดามารดา พบว่าเยาวชนส่วนหนึ่งไม่ทราบว่า บิดามารดาของตนมีอายุเท่าใด ผู้ที่ไม่ทราบว่าบิดาของตนมีอายุเท่าใด มีถึงร้อยละ 13.2 ขณะที่ ผู้ที่ไม่ทราบว่ามารดาของตนมีอายุเท่าใด มีถึงร้อยละ 10.5 ตัวเลขตรงนี้ทำให้ผู้วิจัยตั้งเป็น ข้อสังเกตว่าจะสามารถนำไปเป็นตัวชี้วัดความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาได้หรือไม่ ปกติในการสอบถามบิดามารดาผู้ให้กำเนิดมักจะทราบว่าคุณสมบัติของบุตรของตนอายุเท่าใดโดยเฉพาะในครอบครัวขนาดเล็ก แต่บุตรส่วนหนึ่งกลับไม่ทราบว่าบิดามารดาของตนอายุเท่าใด

● การศึกษาของบิดามารดา

ในทำนองเดียวกับการสอบถามถึงอายุของบิดามารดา พบว่าเยาวชนส่วนหนึ่งไม่ทราบว่าบิดามารดาของตนจบการศึกษาชั้นใด และสัดส่วนเยาวชนที่ไม่ทราบการศึกษาของบิดามารดาในเขตเมืองสูงกว่าในเขตชนบท

สำหรับระดับการศึกษาของบิดา พบว่าภาพรวมโดยทั่วไป บิดาของเยาวชนในเขตเมืองมีการศึกษาดีกว่าเยาวชนในเขตชนบท นั่นคือ ในเขตชนบทบิดาของเยาวชนที่ไม่มีการศึกษาและจบการศึกษาไม่เกินประถมศึกษาไม่มีถึงร้อยละ 86.4 ขณะที่ในเขตเมืองบิดาที่มีระดับการศึกษาไม่สูงกว่าประถมศึกษา มีร้อยละ 59.7 และเมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาระดับสูงพบว่าบิดาของเยาวชนร้อยละ 12.1 ในเขตเมือง จบปริญญาตรีหรือสูงกว่า ขณะที่ร้อยละ 2.0 ของเยาวชนในเขตชนบทที่บิดาจบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

เมื่อเปรียบเทียบระดับการศึกษาของมารดากับการศึกษาของบิดา พบว่าระดับการศึกษาของมารดาจะต่ำกว่าของบิดา ซึ่งแบบแผนเช่นนี้พบในครอบครัวทั่วไปเช่นกัน กล่าวคือ ในการสำรวจการศึกษาของเยาวชนในเขตชนบท พบว่าร้อยละ 94.8 ที่มารดามีการศึกษาในระดับต่ำคือไม่มีการศึกษาและจบการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษา ขณะที่ในเขตเมืองเยาวชนร้อยละ 72.1 ที่มีมารดาที่ได้รับการศึกษาไม่เกินประถมศึกษาหรือไม่มีการศึกษา เช่นเดียว

กับในกลุ่มตัวอย่างที่มีมารดาจบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า จะพบในเยาวชนเขตเมืองมากกว่าในเขตชนบทอย่างชัดเจน (ร้อยละ 8.4 ต่อร้อยละ 1.1)

ตารางที่ 4.6 ร้อยละของระดับการศึกษาบิดามารดาของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

การศึกษาของบิดามารดา	รวม	เขตเมือง	เขตชนบท
การศึกษาของบิดา			
ไม่ทราบ	12.5	17.0	8.5
ทราบ	87.5	83.0	91.5
- ไม่มีการศึกษา/ ไม่จบป.4	4.6	4.8	4.5
- จบประถมต้น	58.9	43.3	71.2
- จบประถมปลาย	11.1	11.6	10.7
- จบมัธยมต้น	8.5	10.0	7.4
- จบมัธยมปลาย/ปวช.	7.5	13.2	3.0
- จบปวส. /อนุปริญญา	2.7	5.0	0.9
- จบปริญญาตรีหรือสูงกว่า	6.5	12.1	2.1
- อื่น ๆ	0.1	-	0.2
รวม	100.0	100.0	100.0
จำนวน	2002*	878*	1124*
การศึกษาของมารดา			
ไม่ทราบ	8.5	12.4	5.2
ทราบ	91.5	87.6	94.8
- ไม่มีการศึกษา/ ไม่จบป.4	7.7	7.3	8.0
- จบประถมต้น	67.3	54.5	77.6
- จบประถมปลาย	9.7	10.3	9.2
- จบมัธยมต้น	5.0	8.2	2.5
- จบมัธยมปลาย/ปวช.	4.5	8.7	1.1
- จบปวส. /อนุปริญญา	1.4	2.6	0.4
- จบปริญญาตรีหรือสูงกว่า	4.4	8.4	1.2
- อื่น ๆ	-	-	-
รวม	100.0	100.0	100.0
จำนวน*	2098	929	1169

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

หมายเหตุ: * เฉพาะผู้ที่ทราบอายุบิดามารดา

● อาชีพของบิดามารดา

ในภาพรวมยังพบว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของบิดามารดาของเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่าง แต่เมื่อพิจารณาแยกตามเขตที่อยู่อาศัย จะพบว่ากว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 58.5) ของเยาวชนในเขตชนบทที่บิดาประกอบอาชีพเกษตรกรรม ขณะที่ร้อยละ 19.1 ของเยาวชนในเขตเมืองที่บิดาหรือมารดาประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาจเป็นเพราะเยาวชนได้ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในเขตเมือง ขณะที่บิดามารดายังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมในเขตชนบท อาชีพที่บิดาเยาวชนประกอบรองลงมาคืออาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 20.1) และอาชีพรับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 13.8) ส่วนอาชีพค้าขายของบิดา พบว่ามีร้อยละ 11.1 ซึ่งในเขตเมืองจะพบมากกว่าในเขตชนบท

ระหว่างที่ทำการสำรวจเดือนเมษายน - พฤษภาคม 2541 พบว่ามีบิดาเยาวชนที่ไม่มีงานทำในเขตเมืองร้อยละ 2.7 และในเขตชนบทร้อยละ 6.9 ส่วนมารดาที่ไม่มีอาชีพหรือไม่มีงานทำมีอัตราส่วนสูงกว่าบิดา กล่าวคือในเขตเมืองมารดาที่ไม่มีงานทำมีร้อยละ 4.7 ขณะที่ในเขตชนบทมีร้อยละ 0.7

สำหรับอาชีพหลักของมารดาที่มีสัดส่วนมากที่สุด คืออาชีพเกษตรกรรม ซึ่งพบได้ในเขตชนบทร้อยละ 57.1 และในเขตเมืองร้อยละ 16.2 อาชีพรองลงมาของมารดาต่างจากบิดา คือเป็นอาชีพค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งพบมากในเขตเมือง ร้อยละ 28.6 ขณะที่เยาวชนชนบทมีมารดาทำอาชีพค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ร้อยละ 10.4 กลุ่มใหญ่อีกกลุ่มหนึ่งคือ การเป็นแม่บ้าน ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ไม่ได้จัดว่าเป็นผู้ไม่มีงานทำ แต่จัดเป็นอาชีพอย่างหนึ่ง พบว่า ในเขตเมืองมารดาของเยาวชน ร้อยละ 21.2 ทำหน้าที่แม่บ้าน ซึ่งพบมากกว่าในชนบท ซึ่งเพียงร้อยละ 10.8 อาชีพที่รองลงมาอีกกลุ่มหนึ่ง คือรับจ้างทั่วไป ซึ่งมารดาของเยาวชนประมาณร้อยละ 12 ประกอบอาชีพนี้อยู่

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของอาชีพบิดามารดาของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

อาชีพบิดามารดา	รวม	เขตเมือง	เขตชนบท
อาชีพบิดา			
เกษตรกรรม	41.0	19.1	58.5
รับจ้างทั่วไป	20.1	22.3	18.4
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	13.8	20.6	8.4
ค้าขายเล็กๆ น้อยๆ	11.0	18.1	5.2
ทำธุรกิจส่วนตัว/ อาชีพอิสระ	7.2	11.7	3.7
พนักงาน/ลูกจ้างในธุรกิจเอกชน	4.1	5.0	3.4
พ่อบ้าน	1.1	0.6	1.5
ไม่มีอาชีพ/ ไม่มีงานทำ	1.7	2.7	0.9
รวม	100.0	100.0	100.0
จำนวน	2017	900*	1117
อาชีพมารดา			
เกษตรกรรม	38.4	16.2	57.1
รับจ้างทั่วไป	12.0	10.3	13.5
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	5.4	9.7	1.8
ค้าขายเล็กๆ น้อยๆ	18.7	28.6	10.4
ทำธุรกิจส่วนตัว/ อาชีพอิสระ	4.2	6.2	2.4
พนักงาน/ลูกจ้างในธุรกิจเอกชน	3.2	3.1	3.3
แม่บ้าน	15.6	21.2	10.8
ไม่มีอาชีพ/ ไม่มีงานทำ	2.5	4.7	0.7
รวม	100.0	100.0	100.0
จำนวน	2203	1009*	1194

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2541

หมายเหตุ: * ไม่นับรวมผู้ที่ไม่ตอบ หรือผู้ที่บิดามารดาเสียชีวิตแล้ว

● ความรับผิดชอบต่อครอบครัว

ในการศึกษานี้มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเยาวชนที่มีต่อครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นที่เยาวชนควรมีส่วนรับผิดชอบก่อนที่จะออกไปรับผิดชอบต่อสังคม ข้อมูลที่ได้จะชี้ให้เห็นว่าเยาวชนได้มีส่วนรับผิดชอบต่อครอบครัวมากน้อยเพียงใด และในด้านใดบ้าง เนื่องจากพบว่าในปัจจุบันครอบครัวมีบุตรน้อยลง และตั้งความคาดหวังจะให้บุตรประสบความสำเร็จด้านการศึกษามากที่สุด ทำให้ครอบครัวส่วนมากเพิกเฉยต่อการที่ให้นุตรมาแบกรับภาระรับผิดชอบในครอบครัว ซึ่งทำให้เยาวชนบางกลุ่มใช้เวลาว่างที่มีอยู่โดยเปล่าประโยชน์

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าในปัจจุบันเยาวชนเกือบร้อยละ 10 ไม่ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัว และความแตกต่างที่พบชัดเจนเป็นความแตกต่างทั้งในเขตที่อยู่อาศัย และระหว่างเพศ พบว่าในเขตเมืองเยาวชนไม่ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัวสูงถึงร้อยละ 12.2 ส่วนในเขตชนบทเยาวชนต้องรับผิดชอบต่อครอบครัวมากกว่า มีเพียงร้อยละ 5.2 เท่านั้นที่ไม่ต้องช่วยงานครอบครัว เมื่อพิจารณาแยกตามเพศชายและเพศหญิง พบว่า เยาวชนชายทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท มีส่วนช่วยงานครอบครัวน้อยกว่าเยาวชนหญิง ความแตกต่างระหว่างเพศที่พบมากคือในเขตเมือง นั่นคือ เยาวชนหญิงช่วยทำงานในครอบครัวร้อยละ 91.7 ขณะที่เยาวชนชายช่วยงานครอบครัวเพียงร้อยละ 83.4 ส่วนในชนบทความแตกต่างระหว่างเพศกลับพบน้อยกว่า

สำหรับผู้ที่มีส่วนช่วยเหลืองานบ้าน และดูแลครอบครัว จะระบุว่าได้มีส่วนช่วยในด้านใดบ้าง ดังนั้นคำตอบที่ได้จึงมากกว่าจำนวนตัวอย่างในการศึกษา จากตารางที่ 4.8 จะพบว่ากิจกรรมที่เยาวชนส่วนใหญ่ทั้งเขตเมืองและชนบทช่วยเหลือครอบครัวมากที่สุด คือช่วยทำงานบ้านอยู่ระหว่างร้อยละ 59-61 และพบเช่นเดียวกันว่า เยาวชนหญิงช่วยงานบ้านมากกว่าเยาวชนชาย

งานที่ช่วยเหลือครอบครัวรองลงมาคือ งานที่เป็นธุรกิจหรืองานที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ครอบครัว มากกว่าร้อยละ 21 ของเยาวชนมีส่วนช่วยครอบครัวด้านนี้ ที่น่าสังเกตคือ เยาวชนชายสามารถช่วยเหลือครอบครัวในด้านนี้มากกว่าเยาวชนหญิง เช่นเดียวกับการทำงานและ

ส่งเงินให้พ่อแม่ พบว่าเยาวชนชายมีส่วนช่วยเหลือครอบครัวมากกว่าเยาวชนหญิง และพบความแตกต่างน้อยระหว่างเยาวชนในเมืองและในชนบท

ตารางที่ 4.8 ร้อยละของความรับผิดชอบของเยาวชนต่อครอบครัวและประเภทความรับผิดชอบต่อครอบครัว จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ลักษณะความรับผิดชอบ ต่อครอบครัว	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่ต้องรับผิดชอบอะไรเลย	12.2	16.6	8.3	5.2	6.1	4.4
ช่วยทำงาน	87.8	83.4	91.7	94.8	93.9	95.6
- ช่วยทำงานบ้าน	61.1	57.8	63.6	59.0	54.8	62.6
- ช่วยทำงานธุรกิจของครอบครัว	21.8	23.3	20.7	24.5	27.7	21.8
- ทำงานส่งเงินให้พ่อแม่	14.4	16.9	12.6	13.1	14.3	12.2
- ส่งเสียให้พี่น้องเรียนหนังสือ	2.2	1.8	2.5	3.1	3.2	3.0
- ดูแลพ่อแม่	0.4	0.2	0.5	0.3	0.1	0.4
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน*	1310	562	748	1864	856	1008

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2541

หมายเหตุ: * = จำนวนครั้งที่ตอบ (multiple response)

ส่วนความรับผิดชอบในด้านการดูแลพ่อแม่ ยังมีสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับความรับผิดชอบด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบิดามารดาของเยาวชนที่สำรวจยังมีอายุไม่สูงมากนัก (อายุเฉลี่ยบิดาเท่ากับ 54.8 ปี อายุเฉลี่ยมารดาเท่ากับ 50.4 ปี)

หนึ่งในคำถามวิจัย ที่ผู้วิจัยต้องการทราบคำตอบ คือ เยาวชนเริ่มช่วยเหลือครอบครัวเมื่ออายุเท่าใด การสำรวจครั้งนี้ให้คำตอบว่าสำหรับการช่วยเหลืองานบ้าน เริ่มเมื่ออายุประมาณ 10 ปีทั้งชายและหญิง ส่วนการช่วยงานที่เป็นธุรกิจหรือรายได้ของครอบครัวเริ่มเมื่ออายุราว 12 ปี การทำงานเพื่อส่งเงินมาให้พ่อแม่เริ่มเมื่ออายุประมาณ 16 ปี และการช่วยแบ่งภาระพ่อแม่โดยส่งเสียให้พี่น้องเรียนหนังสือ ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก เริ่มการทำงานเมื่ออายุประมาณ 16-17 ปี

ตารางที่ 4.9 เป็นการสรุปพัฒนาการของการแบ่งภาระรับผิดชอบของเยาวชนต่อครอบครัวได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 4.9 อายุเฉลี่ยของเยาวชนที่รับผิดชอบต่อครอบครัวในด้านต่าง ๆ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ลักษณะความรับผิดชอบ ต่อครอบครัว	เขตเมือง			เขตชนบท		
	เฉลี่ย(ปี)	ชาย	หญิง	เฉลี่ย(ปี)	ชาย	หญิง
ช่วยทำงานบ้าน	10.5	10.6	10.4	10.3	10.3	10.3
ช่วยทำงานธุรกิจของครอบครัว	12.4	12.9	12.0	12.4	12.4	12.4
ทำงานส่งเงินให้พ่อแม่	16.2	16.2	16.3	16.0	16.0	16.1
ส่งเสียให้พี่น้องเรียนหนังสือ	17.2	16.5	17.7	16.9	16.8	16.9
ดูแลพ่อแม่	16.0	17.0	15.7	11.6	-	14.5

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● ความคาดหวังของเยาวชนต่อบิดามารดา

ปกติมักเป็นการสำรวจความคิดเห็นของบิดามารดาที่มีความคาดหวังต่ออนาคตของบุตร หรือตัวบุตรว่าควรประพฤติปฏิบัติตัวเช่นไร แต่ในการสำรวจครั้งนี้ได้ให้โอกาสแก่เยาวชนแสดงความคิดเห็นว่าอยากให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองของตนเป็นคนเช่นไร โดยไม่มีการถามนำ แต่ให้เยาวชนตอบได้หลายคำตอบเพื่อดูความถี่ความคาดหวังที่เยาวชนระบุมากที่สุดตามลำดับ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าสิ่งที่เยาวชนมีความปรารถนาที่จะให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองเป็นมากที่สุด คือมีความเข้าใจที่ดีต่อบุตร และสามารถให้อภัยบุตร ซึ่งพบว่าความปรารถนาเช่นนี้ พบอยู่ในลำดับสูงสุดทั้งในเยาวชนเขตเมืองและเขตชนบท รองลงมาเป็นความคาดหวังที่อยากให้บิดามารดาเป็นคนดีหรือเป็นแบบอย่างที่ดี อันดับต่อมาคือความต้องการที่อยากจะเห็นว่า บิดามารดาเป็นบุคคลที่ให้ความรักความเอาใจใส่แก่ ครอบครัว ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน ลำดับถัดมาคือการที่เยาวชนต้องการให้บิดามารดาของตนให้อิสระแก่บุตร และ

ให้โอกาสแก่บุตรที่จะตัดสินใจทำอะไร ส่วนผู้ที่ต้องการให้บิดามารดาของตนเป็นผู้ที่มีฐานะดีกว่านี้ มีไม่ถึงร้อยละ 2 และกลุ่มที่ต้องการให้บิดามารดาของตนเป็นเช่นเดิมมีไม่ถึงร้อยละ 2 เช่นกัน

จากภาพรวมของความคาดหวังของเยาวชนที่คาดหวังจะให้บิดามารดาของตนเป็นเช่นไรนั้น พบว่าเยาวชนในเขตเมืองและเขตชนบทมีความคิดที่คล้าย ๆ กัน โดยสังเกตจากลำดับความต้องการที่เป็นไปในแนวเดียวกัน แม้ว่าอัตราส่วนร้อยละจะแตกต่างกันบ้างก็ตาม รวมทั้งความคาดหวังของเยาวชนชายและหญิง ก็ไม่แตกต่างกันอย่างสุดโต่งแต่อย่างไร

ตารางที่ 4.10 ร้อยละของประเภทความคาดหวังของเยาวชนต่อบิดามารดา/ผู้ปกครอง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ความคาดหวัง ต่อบิดามารดา/ผู้ปกครอง	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
เข้าใจ/รับฟังเหตุผลและให้อภัย	51.2	49.6	52.6	44.5	42.3	46.4
เป็นคนดี/แบบอย่างที่ดี	29.8	33.0	27.3	35.5	37.4	33.9
ให้ความรักเอาใจใส่ครอบครัว	9.6	8.8	10.3	11.9	12.2	11.7
ให้อิสระและโอกาสแก่ลูก	6.0	5.6	6.2	4.6	3.8	5.1
มีฐานะอาชีพการงานที่ดี	0.7	0.4	1.0	1.7	2.2	1.2
เป็นเหมือนเดิม	1.7	1.8	1.7	0.3	0.3	0.3
อื่น ๆ	0.9	0.9	1.0	1.5	1.8	1.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน*	1729	783	946	2086	937	1149

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนใน
ระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2541

หมายเหตุ: * = จำนวนครั้งที่ตอบ (multiple response)

● ลักษณะของ “ครอบครัวที่เป็นสุข”

ในบทสรุปสังกัษณ์ที่เกี่ยวกับครอบครัวนี้ ผู้วิจัยได้ขอให้เยาวชนวาดภาพครอบครัวที่เป็นสุข ควรจะมีลักษณะอย่างไร โดยให้ระบุได้ถึง 3 ประการ และเรียงลำดับตามความสำคัญที่เยาวชนคิดว่าสำคัญเป็นลำดับที่ 1 ลำดับที่ 2 และลำดับที่ 3

ภาพครอบครัวในอุดมคติเป็นอีกภาพหนึ่งที่ผู้วิจัยขอให้เยาวชนลองวาดภาพครอบครัวที่เป็นสุข ควรจะเป็นเช่นไร ตารางที่ 4.11 เป็นการสรุปภาพวาดครอบครัวที่เป็นสุข เรียงตามลำดับที่เยาวชนจัดลำดับ 1 ลำดับ 2 และลำดับ 3 ในภาพวาดครอบครัวลำดับที่ 1 หรือลำดับที่สำคัญที่สุดของเยาวชน พบว่าเยาวชนปรารถนาเห็นครอบครัวที่เป็นสุข ก่อรูปด้วยบุคคลที่มีความรักความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจกัน รองลงมาครอบครัวเป็นสุขควรจะเป็นครอบครัวที่พร้อมหน้ากันทั้งพ่อแม่ลูก ส่วนครอบครัวที่มีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ จะมีความสำคัญในอันดับรองลงมาในลำดับแรก แต่จะไปมีน้ำหนักความสำคัญในลำดับที่สองสูงกว่าในลำดับแรก

ข้อมูลในตารางที่ 4.11 เป็นการเรียงลำดับลักษณะของครอบครัวที่เป็นสุข ตามความถี่ที่เยาวชนระบุ

ตารางที่ 4.11 ร้อยละของลักษณะ “ครอบครัวที่เป็นสุข” ในความเห็นของเยาวชน เรียงตามลำดับ

ลักษณะครอบครัวที่เป็นสุข	ลำดับที่ 1	ลำดับที่ 2	ลำดับที่ 3
มีความรัก เห็นอกเห็นใจกัน	50.0	26.0	12.6
อยู่พร้อมหน้าพ่อแม่ลูก	34.4	12.1	9.8
มีความพร้อมด้านเศรษฐกิจ	5.7	17.2	17.3
อยู่อย่างสงบไม่ทะเลาะกัน	3.4	6.5	5.5
รับฟังความคิดเห็นของลูก	2.3	17.3	21.1
สามัคคีช่วยเหลือกัน	1.4	7.8	9.3
อื่น ๆ	2.8	13.0	24.3
รวม	100.0	100.0	100.0
จำนวน*	2293	1887	793

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2541

หมายเหตุ: * = จำนวนครั้งที่ตอบ (multiple response)

เนื่องจากเยาวชนสามารถให้ภาพวาดลักษณะครอบครัวเป็นสุข ได้ถึง 3 ประการ ผู้วิจัยจึงนำเสนอภาพรวมในอีกลักษณะหนึ่ง โดยให้คะแนนลำดับ 1, 2, 3 เป็นคะแนนที่ได้ 3, 2, 1 และนำมารวมกันทั้ง 3 อันดับ และคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ และจัดเรียงลำดับให้เห็นว่า ลักษณะใดที่ได้คะแนนสูงไปหาคะแนนต่ำ พบว่าคะแนนที่ได้ลักษณะครอบครัวจะเป็นไปในทำนองเดียวกัน ตารางที่ 4.11 กล่าวคือ ลักษณะครอบครัวที่เป็นสุขในความหมายของเยาวชน คือครอบครัวที่มีความรัก ความเข้าใจกัน ซึ่งสัดส่วนใกล้เคียงกันทั้งในเยาวชนเขตเมืองและเขตชนบท และเยาวชนชายหญิง คือประมาณร้อยละ 34-35 รองลงมาคือครอบครัวที่อยู่กันพร้อมหน้า พ่อแม่ลูก มีประมาณร้อยละ 21-22 และใกล้เคียงกันทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ทั้งเพศชายและหญิง คะแนนรองลงมาคือ ครอบครัวที่มีการรับฟังความคิดเห็นของลูก และมีเหตุผล พบประมาณร้อยละ 10-12 ใกล้เคียงกับอัตราส่วนร้อยละของครอบครัวที่มีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำได้สามารถส่งเสียบุตรให้เรียนได้ตามที่ต้องการ ซึ่งมีอยู่ร้อยละ 11-12 เช่นกัน

ในตารางที่ 4.12 เป็นอีกตารางหนึ่งที่สะท้อนความคิดเห็นของเยาวชนในเขตเมืองและเขตชนบท ว่าไม่ค่อยมีความแตกต่าง รวมทั้งความคิดเห็นของเยาวชนเพศชายและหญิง ซึ่งส่วนใหญ่จะคล้ายคลึง

ตารางที่ 4.12 ร้อยละของการให้ความสำคัญของลักษณะครอบครัวที่เป็นสุข “ในความเห็นของเยาวชน” จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ลักษณะครอบครัวที่เป็นสุข (ลำดับตามคะแนน)	เมือง			ชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
มีความรัก เห็นอกเห็นใจกัน	35.2	34.1	36.2	34.6	33.1	35.9
อยู่พร้อมหน้าพ่อแม่ลูก	22.6	22.2	23.0	21.5	21.7	21.3
รับฟังความคิดเห็นของลูก	12.0	11.4	12.4	10.1	7.6	12.1
มีความพร้อมด้านเศรษฐกิจ	11.5	12.8	10.4	12.2	13.9	10.9
สามัคคีช่วยเหลือกัน	4.8	5.5	4.3	5.4	5.9	4.9
อยู่อย่างสงบไม่ทะเลาะกัน	3.7	3.5	3.8	6.1	7.2	5.1
อื่น ๆ	10.1	10.5	9.8	10.1	10.7	9.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน*	2314	1077	1237	2659	1183	1476

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

หมายเหตุ: * = จำนวนครั้งที่ตอบ (multiple response)

สถานภาพสุขภาพ การใช้เวลาว่างและการใช้สารเสพติด

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการสำรวจด้านสถานภาพสุขภาพทั้งด้านสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต ภาวะการเจ็บป่วย ภาวะโภชนาการ การออกกำลังกาย การใช้เวลาว่าง และกิจกรรมที่เยาวชนชื่นชอบ และการใช้สารเสพติด ข้อมูลที่ได้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานด้านสถานภาพสุขภาพของเยาวชนไทยในปัจจุบันและเป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการเจริญเติบโตที่สมวัย เพื่อให้ประเทศชาติได้มีเยาวชนที่มีคุณภาพ

● สุขภาพกาย

ในการสอบถามด้านน้ำหนักและส่วนสูงของเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่าง พบว่าเมื่อเปรียบเทียบด้านน้ำหนักระหว่างเยาวชนในเขตเมืองและเขตชนบท พบว่าเยาวชนในเขตเมืองโดยเฉพาะเยาวชนชายมีน้ำหนักตัวโดยเฉลี่ยมากกว่าเยาวชนชายในเขตชนบท ส่วนเยาวชนหญิงมีน้ำหนักเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ในด้านส่วนสูงพบเช่นกันว่าเยาวชนในเขตเมืองทั้งชายและหญิงมีความสูงโดยเฉลี่ยสูงกว่าเยาวชนในเขตชนบททั้งชายและหญิงเล็กน้อย แต่ ส่วนสูงของเยาวชนไทยโดยเฉลี่ยยังต่ำกว่าส่วนสูงของเยาวชนในประเทศแถบซีกโลกตะวันตก หรือของเยาวชนญี่ปุ่น ที่ให้ความสนใจในการพัฒนาส่วนสูงของเยาวชนของตน อย่างไรก็ตามเยาวชนที่อายุไม่ถึง 18 ปี ยังมีโอกาสสูงมากกว่านี้อีก

ตารางที่ 5.1 ร้อยละของน้ำหนักและส่วนสูงของเยาวชนและค่าเฉลี่ย จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

น้ำหนัก/ส่วนสูง	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
น้ำหนัก (กก.)						
น้อยกว่า 30 กก.	-	-	-	-	-	-
30-39 กก.	3.1	0.8	5.2	5.4	4.2	6.4
40-49 กก.	38.6	18.6	56.1	40.5	24.4	53.4
50-59 กก.	39.1	47.5	31.8	37.6	44.3	32.2
มากกว่า 60 กก.	19.2	33.1	6.9	16.5	27.1	8.0
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1058	495	563	1218	542	676
น้ำหนักเฉลี่ย	52.3	56.7	48.5	51.0	54.4	48.3
ส่วนสูง (ซม.)						
ต่ำกว่า 140 ซม.	0.3	-	0.5	0.2	0.2	0.3
140-149 ซม.	2.3	0.6	3.7	5.4	1.5	8.6
150-159 ซม.	29.6	5.2	51.1	35.2	13.2	53.1
160-169 ซม.	43.1	44.6	41.8	39.8	45.5	35.2
170-179 ซม.	23.0	45.8	2.8	17.1	34.8	2.9
สูงกว่า 180 ซม.	1.8	3.8	-	2.2	4.8	-
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1058	496	562			
ส่วนสูงเฉลี่ย	163.0	168.5	158.1	161.1	166.3	156.9

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● การมีประจำเดือน

อายุที่เริ่มมีประจำเดือนครั้งแรกของเด็กผู้หญิงเป็นตัวบ่งชี้สถานสุภาพอีกประการหนึ่ง ในการสอบถามเยาวชนหญิงอายุ 15-24 ปี ว่าเริ่มมีประจำเดือนเมื่ออายุเท่าใด พบว่าอายุเฉลี่ยเมื่อเริ่มมีประจำเดือนครั้งแรกของเยาวชนหญิงในเขตชนบทและเขตเมืองเท่ากับ 13.3 ปี ซึ่งสูงกว่างานวิจัยทางการแพทย์ที่พบว่าอายุเฉลี่ยเมื่อมีประจำเดือนครั้งแรกประมาณ 12 ปี

ในตารางที่ 5.2 พบว่ากลุ่มที่มีประจำเดือนครั้งแรกค่อนข้างช้า คือเมื่ออายุ 15 ปีขึ้นไป พบว่ามีประมาณร้อยละ 22.2

ตารางที่ 5.2 ร้อยละของอายุการมีประจำเดือนครั้งแรกของเยาวชนหญิงและผู้ให้ความรู้เรื่องการใช้ผ้าอนามัย จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

การมีประจำเดือน	รวม	เขตเมือง	เขตชนบท
อายุเมื่อมีประจำเดือนครั้งแรก			
ต่ำกว่า 10 ปี	0.3	0.7	-
10 ปี	0.6	0.5	0.7
11 ปี	4.5	3.9	5.0
12 ปี	24.9	24.9	24.8
13 ปี	28.1	26.5	29.4
14 ปี	19.4	19.6	19.2
15 ปีขึ้นไป	22.2	23.8	20.8
รวม	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1242	564	678
อายุเฉลี่ย	13.3	13.3	13.3
ผู้ให้ความรู้เรื่องการใช้ผ้าอนามัย			
มารดา	59.9	61.5	58.6
พี่สาว	12.4	11.9	12.8
ตัวเอง (เช่น ดูจากโฆษณา)	10.1	8.2	11.7
เพื่อน	9.8	8.3	11.1
ญาติ	5.7	7.6	4.1
อื่นๆ	2.1	2.5	1.8
รวม	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1242	564	678

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

การเรียนรู้เรื่องการใช้ผ้าอนามัยของเยาวชนหญิงเป็นการสะท้อนถึงการได้รับความรู้ด้านเพศศึกษาจากบุคคลในครอบครัว หรือจากสื่อมวลชน พบว่าประมาณร้อยละ 60 ของเยาวชนหญิงได้รับความรู้เรื่องการใช้ผ้าอนามัยเมื่อมีประจำเดือนจากผู้เป็นมารดา ขณะที่ผู้เป็นพี่สาวเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้ร้อยละ 12.4 รองลงมาเป็นการเรียนรู้ด้วยตัวเอง คือจากการดูสื่อโฆษณาต่าง ๆ จากเพื่อน และญาติ (ร้อยละ 10.1, 9.8 และ 5.7 ตามลำดับ)

● สุขภาพจิต

นอกจากสถานภาพสุขภาพร่างกายโดยทั่วไปแล้ว สุขภาพจิตของประชากรไทยเป็นปัญหาสำคัญ และเป็นประเด็นที่กำลังวิตกกังวลกันมากในสังคมไทย ในยุควิกฤตเศรษฐกิจเช่นนี้ เยาวชนไทยเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่น่าเป็นห่วงในด้านสุขภาพจิต เพราะกลุ่มนี้ย่อมได้รับผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในการสัมภาษณ์เยาวชนถึงอาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเยาวชนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทเพื่อวัดระดับความเครียดของเยาวชน โดยถามว่า “ในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา คุณเคยมีอาการต่อไปนี้บ้างหรือไม่ ถ้ามีอาการเกิดบ่อยมากแค่ไหน”

อาการที่ให้ออกมี 6 อาการ เมื่อพิจารณาจำแนกตามเขตเมือง พบว่าอาการที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งกับเยาวชนในเขตเมืองคือ อารมณ์เสีย จุนเจียว พบบ่อยมาร้อยละ 25.5 รองลงมาเป็นอาการเหนื่อยง่าย ปวดท้อง นอนไม่หลับ (ร้อยละ 14.7-14.1) ส่วนอาการเซ็งเบื่อหน่ายคนรอบข้าง พบร้อยละ 10.4 ในอีกสดมภ์หนึ่งเพื่อตรวจสอบว่า เยาวชนในเมืองที่ตอบว่าไม่เคยมีอาการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต ที่พบมากที่สุดตามลำดับคือ เบื่อชีวิต เบื่อคนรอบข้าง อาการเหนื่อยง่าย อาการนอนไม่หลับ อาการปวดศีรษะโดยไม่ใช้สาเหตุจากการเป็นไข้ อาการปวดท้องโดยไม่ทราบสาเหตุ และอารมณ์เสียโดยไม่มีเหตุผล (ร้อยละ 26.4)

สำหรับเยาวชนในเขตชนบท พบว่าอาการที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ตามลำดับคือ อาการอารมณ์เสีย จุนเจียว ซึ่งเป็นลักษณะปกติของวัยรุ่น ต่อมาคือ การเหนื่อยง่าย ปวดท้อง ปวดศีรษะ โดยไม่ทราบสาเหตุ ส่วนอาการนอนไม่หลับ พบน้อยเพียงร้อยละ 6.0

เมื่อเปรียบเทียบเยาวชนในเขตเมืองและเขตชนบท พบว่าโดยรวมเยาวชนในเขตเมืองปรากฏความถี่ของอาการเครียด ซึ่งมีผลต่อสุขภาพจิตมากกว่าเยาวชนในเขตชนบท และเมื่อพิจารณารายอาการ ก็พบข้อมูลเช่นเดียวกับตัวอย่างเช่น อาการอารมณ์ฉุนเฉียว พบบ่อยครั้งในเยาวชนเขตเมืองร้อยละ 25.5 พบในเยาวชนชนบท ร้อยละ 23.6 อาการปวดศีรษะ โดยหาสาเหตุไม่ได้ในเยาวชนเขตเมืองร้อยละ 15.8 และเยาวชนเขตชนบทร้อยละ 9.9 เป็นต้น

ตารางที่ 5.3 ร้อยละของสุขภาพจิตของเยาวชน ตามอาการที่เกิดขึ้นในระยะ 6 เดือน จำแนกตามความถี่ของอาการและเขตที่อยู่อาศัย

อาการที่เกิดขึ้น	ความถี่ของอาการ			รวม	จำนวน
	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย		
เขตเมือง					
ปวดศีรษะโดยไม่ทราบสาเหตุ	15.8	34.2	50.0	100.0	1062
ปวดท้อง	14.5	44.9	40.6	100.0	1062
เหนื่อยง่าย	14.7	27.8	57.5	100.0	1062
นอนไม่หลับ	14.1	29.3	56.6	100.0	1062
อารมณ์เสีย/ ฉุนเฉียว	25.5	48.1	26.4	100.0	1062
เบื่อชีวิต/ เบื่อคนรอบข้าง	10.4	32.0	57.6	100.0	1062
เขตชนบท					
ปวดศีรษะโดยไม่ทราบสาเหตุ	9.9	36.1	53.9	100.0	1237
ปวดท้อง	10.0	45.2	44.7	100.0	1238
เหนื่อยง่าย	11.7	25.4	62.9	100.0	1239
นอนไม่หลับ	6.0	22.7	71.3	100.0	1238
อารมณ์เสีย/ ฉุนเฉียว	23.6	51.7	24.8	100.0	1239
เบื่อชีวิต/ เบื่อคนรอบข้าง	7.8	27.4	64.8	100.0	1237

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 พ.ศ.2541

ตารางที่ 5.4 เป็นการจำแนกอาการที่แสดงความเครียดของเยาวชน ตามความถี่ของอาการทั้งเพศชายและเพศหญิง พบว่า เมื่อเปรียบเทียบในกลุ่มเยาวชนชายตามลำดับ พบว่าอาการที่เกิดบ่อย คืออารมณ์เสีย ฉุนเฉียว รองลงมา คือ เหนื่อยง่าย นอนไม่หลับ เบื่อชีวิต ปวดศีรษะ และปวดท้อง ตามลำดับ

ส่วนกลุ่มเยาวชนหญิง พบว่า อาการที่เกิดบ่อยครั้ง คือ อาการเสีย อารมณ์ฉุนเฉียวมากที่สุด รองลงมาเป็นอาการปวดศีรษะ ปวดท้อง โดยไม่ทราบสาเหตุ ต่อมาเป็นอาการเบื่อชีวิต เบื่อคนรอบข้าง และอาการนอนไม่หลับ

เมื่อเปรียบเทียบอาการเกี่ยวกับความเครียดระหว่างเยาวชนชายและเยาวชนหญิง พบว่า เยาวชนหญิงจะเกิดอาการต่าง ๆ บ่อยครั้งเป็นสัดส่วนมากกว่าเยาวชนชาย ตัวอย่างเช่น อาการอารมณ์เสีย ฉุนเฉียวเกิดกับเยาวชนหญิงร้อยละ 29.3 เกิดกับเยาวชนชายร้อยละ 18.9 อาการปวดศีรษะโดยไม่ทราบสาเหตุเกิดกับเยาวชนหญิงร้อยละ 17.7 เกิดกับเยาวชนชายบ่อยครั้งร้อยละ 6.7 อาการเหนื่อยง่ายบ่อยครั้งพบในเยาวชนหญิงร้อยละ 15.6 ขณะที่พบในเยาวชนชายร้อยละ 10.1 เป็นต้น

ตารางที่ 5.4 ร้อยละของสุขภาพจิตของเยาวชนตามอาการที่เกิดขึ้นในระยะ 6 เดือน
จำแนกตามความถี่ของอาการและเพศ

อาการที่เกิดขึ้น	ความถี่ของอาการ			รวม	จำนวน
	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย		
ชาย					
ปวดศีรษะโดยไม่ทราบสาเหตุ	6.7	30.9	62.4	100.0	1058
ปวดท้อง	6.6	40.2	53.2	100.0	1060
เหนื่อยง่าย	10.1	20.7	69.2	100.0	1060
นอนไม่หลับ	9.5	26.6	63.9	100.0	1060
อารมณ์เสีย/ ฉุนเฉียว	18.9	51.8	29.3	100.0	1060
เบื่อชีวิต/ เบื่อคนรอบข้าง	7.0	25.4	67.6	100.0	1059
หญิง					
ปวดศีรษะโดยไม่ทราบสาเหตุ	17.7	38.9	43.4	100.0	1241
ปวดท้อง	16.8	49.3	34.0	100.0	1240
เหนื่อยง่าย	15.6	31.5	52.9	100.0	1241
นอนไม่หลับ	9.9	25.0	65.1	100.0	1240
อารมณ์เสีย/ ฉุนเฉียว	29.3	48.5	22.2	100.0	1241
เบื่อชีวิต/ เบื่อคนรอบข้าง	10.6	33.1	56.3	100.0	1240

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● ระดับสุขภาพจิต

ตารางที่ 5.5 เป็นการจัดลำดับคะแนน เพื่อดูระดับสุขภาพจิตโดยรวม โดยให้คะแนน ครั้งที่เกิดขึ้นบ่อย 2 คะแนน นาน ๆ ครั้ง 1 คะแนน และไม่เคยเกิดเลย 0 คะแนน ดังนั้น คะแนนสูงสุดที่แสดงว่าสุขภาพจิตไม่ดีจะเท่ากับ 12 คะแนน และคะแนนต่ำสุดคือ 0 คะแนน

เมื่อจัดกลุ่มระดับคะแนนสุขภาพจิตออกเป็นระดับดี ปานกลาง และไม่ดี พบว่ากลุ่มสุขภาพจิตดีมีร้อยละ 44.4 ในเขตเมือง และร้อยละ 55.6 ในเขตชนบท ระดับปานกลาง พบในเขตเมืองมากกว่า คือร้อยละ 55.6 ในเขตชนบทมีร้อยละ 41.5 ส่วนกลุ่มคะแนนสุขภาพจิตไม่น่าเป็นห่วง มีร้อยละ 5.9 ในเขตเมือง และร้อยละ 2.9 ในเขตชนบท

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเยาวชนชายและเยาวชนหญิง พบว่าเยาวชนชายในเขตเมือง และเขตชนบท โดยเฉลี่ยมีสุขภาพจิตดีกว่าเยาวชนหญิง ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทอย่างค่อนข้างมาก สำหรับกลุ่มสุขภาพจิตปานกลาง เยาวชนหญิงจะมีสัดส่วนสูงกว่าเยาวชนชายทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ส่วนกลุ่มที่อาจเป็นปัญหาสุขภาพจิต คือกลุ่มคะแนนสูง พบว่า เยาวชนหญิงมีมากกว่าเยาวชนชาย นั่นคือแสดงว่าในระดับเดียวกันเยาวชนหญิงมีความเครียดมากกว่าเยาวชนชาย

ตารางที่ 5.5 ร้อยละของระดับสุขภาพจิตของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ระดับสุขภาพจิต	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ดี (0-3 คะแนน)	44.4	53.9	35.9	55.6	64.9	47.9
ปานกลาง (4-8 คะแนน)	49.7	44.1	54.7	41.5	33.3	48.3
ไม่ดี (9-12 คะแนน)	5.9	2.0	9.4	2.9	1.8	3.9
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1062	499	563	1233	558	675
คะแนนเฉลี่ย	4.1	3.3	4.7	3.5	2.9	3.9

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● ปัญหาสุขภาพ

จากคำถามที่ว่า “คุณคิดว่าคุณมีปัญหาสุขภาพหรือไม่” พบว่าเยาวชนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพถึงร้อยละ 80.0 ขึ้นไป สำหรับเยาวชนที่ตอบว่ามีปัญหาสุขภาพ พบในเขตเมืองมากกว่าเขตชนบท คือร้อยละ 18.1 ในเขตเมือง และ 15.0 ในเขตชนบท จึงเห็นได้ว่าเยาวชนในเขตชนบทมีปัญหาสุขภาพน้อยกว่าเขตเมือง ดังตารางที่ 5.6 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศ จะเห็นว่า เยาวชนชายทั้งเขตเมืองและเขตชนบทมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพน้อยกว่าเยาวชนหญิงทั้ง 2 เขต โดยเยาวชนหญิงเขตเมืองมีปัญหาสุขภาพร้อยละ 23.2 ส่วนเยาวชนชายในเขตเมืองมีปัญหาสุขภาพเพียงร้อยละ 12.4 สำหรับเยาวชนชายในเขตชนบทมีปัญหาสุขภาพเพียง 11.6 แต่เยาวชนหญิงในเขตชนบทจะมีปัญหาสุขภาพ 17.8 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเยาวชนหญิงในเขตเมืองและเขตชนบท จะเห็นว่าเยาวชนหญิงในเขตเมืองมีปัญหาสุขภาพมากกว่าเยาวชนหญิงในเขตชนบท (23.2 และ 17.8 ตามลำดับ) ภาพรวมที่ได้คือ เยาวชนในเขตเมืองมีปัญหาสุขภาพมากกว่าเยาวชนในชนบท เยาวชนหญิงมีปัญหาสุขภาพมากกว่าเยาวชนชายทั้งเขตเมืองและเขตชนบท และเยาวชนหญิงในเขตเมืองมีปัญหาสุขภาพมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

เมื่อให้เยาวชนระบุว่าปัญหาที่เยาวชนคิดว่าเป็นปัญหาสุขภาพของตนนั้นเป็นปัญหาอะไร โดยลักษณะคำถามเปิดเช่นนี้ ทำให้ได้คำตอบหลากหลายถึงประมาณ 40 คำตอบ ผู้วิจัยจึงให้แพทย์ช่วยจัดกลุ่มโรค ที่เป็นประเภทเดียวกันไว้ด้วยกัน ผลจากการจัดกลุ่มโรคตามคำตอบที่เยาวชนให้มานั้น จัดได้ 12 กลุ่ม ในตารางที่ 5.6

กลุ่มแรก เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนมากที่สุด กว่าร้อยละ 30 ของผู้ที่ตอบว่ามีปัญหาสุขภาพ คือ เป็นผู้ที่ไม่มีสุขภาพไม่แข็งแรง อาการเจ็บปวดที่บอกมาไม่ชัดเจน เช่น ปวดหัวบ่อย โลหิตจาง เป็นหวัดบ่อย ฟันผุ ปวดขา โรคภูมิแพ้ สายตาไม่ดี เป็นต้น แต่ผู้ที่มีอาการไม่ชัดเจนนี้พบมากในเขตชนบทเกือบร้อยละ 40 แต่ในเมืองมีอาการต่าง ๆ เหล่านี้น้อยกว่า (ร้อยละ 31.1) การที่เยาวชนเขตชนบทมีอาการของโรคที่ยังไม่ทราบสาเหตุแน่ชัด อาจเป็นเพราะเยาวชนในเขตชนบทไม่ได้ไปตรวจสุขภาพเพื่อรักษาอาการ หรืออีกนัยหนึ่งเยาวชนเขตชนบทอาจมีความรู้เรื่องโรคน้อยกว่าเยาวชนในเขตเมือง

กลุ่มอาการต่อมาที่พบมากรองลงมาคือ โรคเกี่ยวกับระบบการหายใจ และปอด ได้แก่ โรคภูมิแพ้ เลือดกำเดาออก ทอลซิล โรคปอดหรือโรคหอบ ซึ่งพบในเยาวชนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมาก (ร้อยละ 25.3 ต่อร้อยละ 22.9)

กลุ่มโรคต่อมาเป็นโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินอาหาร ซึ่งรวมทั้งโรคกระเพาะ ปวดท้อง ไล่เลื้อน โรคตับ พบว่าเยาวชนในเขตเมืองเป็นโรคนี้นี้มากกว่าเยาวชนในเขตชนบท

ต่อมาเป็นกลุ่มโรคที่เกี่ยวกับระบบประสาทและสารเสพติด ได้แก่ ไมเกรน เครียด อัมพาต ลมบ้าหมู ติดสุรา ซึ่งพบในเขตเมืองมากกว่าในเขตชนบท

กลุ่มโรคที่เยาวชนระบุต่อมาคือ โรคระบบหัวใจและหลอดเลือด ได้แก่ โรคหัวใจ โรคความดัน พบไม่มากนัก เพียงร้อยละ 4.7 ในเขตเมือง และร้อยละ 3.4 ในเขตชนบท

กลุ่มโรคที่ 6 ได้แก่ โรคผิวหนัง พบประมาณร้อยละ 3

กลุ่มโรคที่ 7 คือ โรคกระดูก กล้ามเนื้อและข้อ รวมทั้งความพิการ พบร้อยละ 2.6 ใน เขตเมือง และร้อยละ 3.9 ในเขตชนบท

กลุ่มโรคที่ 8 เป็นโรคติดเชื้อ ได้แก่ ไวรัสบี และต่อมน้ำเหลืองอักเสบ

กลุ่มโรคที่ 9 ได้แก่ ระบบต่อมไร้ท่อ คือ โรคคอพอก ไทรอยด์และเบาหวาน ซึ่งกลุ่มโรคหลัง จะมีสัดส่วนน้อยลงตามลำดับ แต่ผู้วิจัยต้องการให้เห็นภาพความเจ็บป่วยของเยาวชนจึงนำมาเสนอทั้งหมด

กลุ่มโรคที่ 10 คือโรคไต และนิ่ว

กลุ่มโรคที่ 11 คือโรคระบบการได้ยิน ได้แก่ แก้วหูทะลุ ไซนัส

กลุ่มโรคที่ 12 คือโรคระบบสืบพันธุ์ คือมดลูกอักเสบ ซึ่งพบน้อยมาก

สำหรับความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิง ในเรื่องปัญหาสุขภาพโดยพิจารณาจากโรคที่เยาวชนระบุนั้น พบว่า ในกลุ่มสุขภาพไม่แข็งแรงเยาวชนชายเป็นมากกว่าเยาวชนหญิงทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท

โรคที่เป็นมากรองลงมาคือ โรคระบบการหายใจและปอด พบว่า เยาวชนชายในเขตเมืองเป็นมากกว่าเยาวชนหญิงในเขตเมือง (ร้อยละ 28.3 ต่อร้อยละ 23.8 แต่ในเขตชนบทเยาวชนชายเป็นโรคนี้อีก ๑ กับเยาวชนหญิง

ส่วนโรคระบบทางเดินอาหาร พบว่า เยาวชนหญิงเป็นมากกว่าเยาวชนชาย ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท แต่ยังมีอาจจะระบุได้ว่าเป็นเพราะบริโภคนิสัย ทำให้เยาวชนหญิงต้องเจ็บป่วยด้วยโรคนี้นี้มากกว่าเยาวชนชาย โดยเฉพาะในเขตชนบท มีอัตราส่วนต่างกันถึงร้อยละ 8 ขณะที่ในเขตเมืองต่างกันร้อยละ 5

ส่วนโรคระบบประสาทและสารเสพติด ซึ่งประกอบด้วยไมเกรน โรคเครียด อัมพาต ลมบ้าหมู และติดสุรา พบว่าเยาวชนหญิงเป็นมากกว่าเยาวชนชายทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท โดยพบว่าเยาวชนหญิงร้อยละ 10 เป็นโรคระบบประสาท ขณะที่เยาวชนชายมีเพียงร้อยละ 3.3 ส่วนในเขตชนบทจะพบสัดส่วนน้อยกว่าในเยาวชนหญิง (ร้อยละ 5.9)

ตารางที่ 5.6 ร้อยละของปัญหาสุขภาพของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ปัญหาสุขภาพ	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่มีปัญหา	81.9	87.6	76.8	85.0	88.4	82.2
มีปัญหา	18.1	12.4	23.2	15.0	11.6	17.8
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1066	501	565	1239	560	679
ปัญหาคือ						
สุขภาพไม่แข็งแรงและอาการไม่ชัดเจน	31.1	35.0	29.2	39.1	41.0	38.1
โรคระบบการหายใจและปอด	25.3	28.3	23.8	22.9	23.0	22.9
โรคระบบทางเดินอาหาร	18.9	15.0	20.8	16.8	11.5	19.5
โรคระบบประสาทและสารเสพติด	7.9	3.3	10.0	5.0	3.3	5.9
โรคระบบหัวใจและหลอดเลือด	4.7	3.3	5.4	3.4	4.9	2.5
โรคผิวหนัง	3.2	1.7	3.8	2.8	6.6	0.8
โรคกระดูก กล้ามเนื้อและข้อ	2.6	6.7	0.8	3.9	4.9	3.4
โรคติดเชื้อ	2.1	1.7	2.3	1.1	1.6	0.8
โรคระบบต่อมไร้ท่อ	1.6	1.7	1.5	3.4	-	5.1
โรคไต	1.1	1.7	0.8	0.6	1.6	-
โรคระบบการได้ยิน	1.1	1.7	0.8	1.1	1.6	0.8
โรคระบบสืบพันธุ์	0.5	-	0.8	-	-	-
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	190	60	130	179	61	118

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

●ภาวะเจ็บป่วย

การตรวจสอบสถานภาพสุขภาพของเยาวชนในอีกแง่มุมหนึ่ง คือ การตรวจสอบว่าในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา เยาวชนเคยเจ็บป่วยชนิดล้มหมอนนอนเสื่อเกิน 3 วันจนไม่สามารถไปโรงเรียนหรือหยุดทำงานหรือไม่

จากตารางที่ 5.7 พบว่าเยาวชนในเขตเมืองเคยล้มเจ็บเกินกว่า 3 วันในรอบ 1 ปี ถึงร้อยละ 21.2 ขณะที่เยาวชนในเขตชนบทเคยเจ็บป่วยเกินกว่า 3 วัน ร้อยละ 18.9 ซึ่งแสดงว่าสุขภาพของเยาวชนในเขตชนบทดีกว่าเยาวชนในเขตเมือง แต่การเจ็บป่วยขนาดล้มหมอนนอนเสื่อเกิดขึ้นโดยเฉลี่ยไม่เกิน 2 ครั้งในรอบ 1 ปี ตัวเลขในตารางที่ 5.7 เช่นกันที่ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มเยาวชนที่เจ็บป่วยจนต้องหยุดทำงานหรือหยุดเรียนเกินกว่า 4 ครั้งในรอบ 1 ปี นับเป็นร้อยละ 6.2 ในเยาวชนเขตเมือง และร้อยละ 5.2 ในเยาวชนเขตชนบท

ตารางที่ 5.7 ร้อยละของภาวะการเจ็บป่วยของเยาวชนในรอบ 1 ปี จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ภาวะการเจ็บป่วย	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่เคยล้มหมอนนอนเสื่อ	78.8	78.7	78.9	81.1	79.6	82.3
เคยล้มหมอนนอนเสื่อ	21.2	21.3	21.1	18.9	20.4	17.7
จำนวนครั้งที่เจ็บป่วยเกิน 3 วัน						
1 ครั้ง	68.4	76.4	61.3	70.8	72.6	69.2
2 ครั้ง	16.4	15.1	17.6	17.6	16.8	18.3
3 ครั้ง	8.9	3.8	13.4	6.4	7.1	5.8
มากกว่า 4 ครั้งขึ้นไป	6.2	4.7	7.6	5.2	3.5	6.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	225	106	119	233	113	120
จำนวนครั้งเฉลี่ย	1.5	1.4	1.7	1.5	1.4	1.5

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● พฤติกรรมการรักษาพยาบาล

เยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างจัดว่าเป็นคนรุ่นใหม่ที่เกิดมาพร้อมกับการรับรู้ว่าเป็นประเทศไทยได้รับวิทยาการการแพทย์สมัยใหม่อย่างเต็มที่ จากการสำรวจยืนยันการยอมรับการแพทย์สมัยใหม่ของเยาวชน โดยผ่านพฤติกรรมการรักษาพยาบาลเมื่อเกิดการเจ็บป่วย เยาวชนจะใช้วิธีไปซื้อยากันเอง และไปหาแพทย์ที่คลินิกหรือโรงพยาบาล มีอัตราส่วนร้อยละต่ำมากสำหรับ

เยาวชนในเขตเมืองและเขตชนบท (ร้อยละ 2.3 และร้อยละ 3.6 ดูตารางที่ 5.8) ที่เคยไปรักษาที่หมอแผนโบราณ อย่างไรก็ตามในการสำรวจครั้งนี้ไม่ได้เก็บข้อมูลที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการเจ็บป่วยแต่ละครั้ง และการเลือกใช้วิธีการรักษาพยาบาล

ตารางที่ 5.8 ร้อยละของพฤติกรรมการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วยของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

พฤติกรรมการรักษาพยาบาล	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ซื้อยาจากร้านขายยามากิน						
- เคย	36.0	34.0	37.7	27.8	27.0	28.6
- ไม่เคย	64.0	66.0	62.3	72.2	73.0	71.4
ไปหาหมอแผนปัจจุบันที่คลินิก/ รพ.						
- เคย	32.9	25.6	39.4	38.2	32.5	42.9
- ไม่เคย	67.1	74.4	60.6	61.8	67.5	57.1
ไปหาหมอแผนโบราณ						
- เคย	2.3	2.2	2.3	3.6	4.3	2.9
- ไม่เคย	97.7	97.8	97.7	96.4	95.7	97.1

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2541

● ภาวะโภชนาการ

นอกจากสุขภาพกายและสุขภาพจิตแล้ว พัฒนาการทางร่างกายของเด็กและเยาวชนให้เติบโตอย่างเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงจำเป็นต้องได้รับสารอาหารอย่างพอเพียง และถูกต้องตามหลักโภชนาการ ในการสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนครั้งนี้ ได้ตั้งคำถามที่ให้เยาวชนประเมินเองว่า “ในครอบครัวของพวกเขามีการรับประทานอาหารที่พอเพียงตามหลักโภชนาการหรือไม่” แม้ว่าคำถามในลักษณะนี้ จะถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นคำถามในเชิงลบที่มองว่าครอบครัวของเยาวชนอาจให้การเลี้ยงดูที่ไม่ดีพอก็ตาม แต่เมื่อผ่านการทดสอบแบบสอบถามแล้วพบว่าคำถามประเภทนี้สามารถถามได้ แต่สิ่งที่ต้องทบทวนก่อนนำผลการสำรวจไปใช้คือการได้รับประทานอาหารที่อ้างถึงในคำถาม มิได้กำหนดระยะเวลาอันหลัง แต่

เน้นสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ดังนั้นจึงไม่สามารถสรุปได้ว่า เยาวชนจะมีสุขภาพแข็งแรง แม้ว่าจะมีการรับประทานอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการก็ตาม

ผลการสำรวจ พบว่าเยาวชนประมาณร้อยละ 90 ตอบว่า “คิดว่าในครอบครัวของพวกเขา มีอาหารรับประทานพอเพียง และถูกต้องตามหลักโภชนาการ” ส่วนที่ตอบว่า “ไม่พอเพียง” จะพบได้ในเขตชนบทมากกว่าในเขตเมืองเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 10.7 ต่อร้อยละ 9.7 ดูตารางที่ 5.9) ความแตกต่างระหว่างเยาวชนชายและเยาวชนหญิงในเรื่องนี้ พบว่าเยาวชนชายทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทคิดว่าภาวะโภชนาการในครอบครัวของตนไม่ดีเท่ากับครอบครัวของเยาวชนหญิง กล่าวอีกนัยหนึ่งเยาวชนหญิงคิดว่าตนเองรับประทานอาหารถูกต้องตามหลักโภชนาการมากกว่าเยาวชนชาย

ตารางที่ 5.9 ร้อยละของภาวะโภชนาการของครอบครัวเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย และเพศ

ภาวะโภชนาการ	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
การรับประทานอาหารที่ถูกต้องหลักโภชนาการ						
พอเพียง	90.3	88.2	92.2	89.3	87.9	90.4
ไม่พอเพียง	9.7	11.8	7.8	10.7	12.1	9.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1064	500	564	1239	561	678

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● การใช้เวลาว่าง

อีกสิ่งหนึ่งที่ผู้ใหญ่เป็นห่วงมากสำหรับเยาวชนไทย คือการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จากสถานการณ์ที่เป็นอยู่ ดูเสมือนว่าเยาวชนไทย โดยเฉพาะในเขตเมือง ใช้เวลาว่างไปในด้านการเที่ยวเตร่ ใช้จ่ายเงินทอง และไม่ได้ทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่สังคม การสำรวจครั้งนี้ต้องการทราบข้อมูลในด้านการใช้เวลาว่างของเยาวชน เพื่อวางแผนจัดทำกิจกรรมที่ถูกต้องตามอัธยาศัย และโน้มน้าวให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มากขึ้น

เวลาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับทุกคน นอกจากจะใช้ในการประกอบอาชีพการงานหรือการศึกษาเล่าเรียนแล้ว เวลาที่เหลือเรียกกันว่าเวลาว่างจะนำไปใช้ให้ได้ประโยชน์คุ้มค่า ในการสำรวจครั้งนี้ต้องการเห็นภาพการใช้ชีวิตในช่วงเวลาว่างของเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างว่ากิจกรรมที่เป็นความสนใจ และกิจกรรมที่เยาวชนทำในเวลาว่าง คืออะไรบ้าง จึงไม่จัดกลุ่มประเภทกิจกรรม

ในตารางที่ 5.10 เป็นการนำเสนอข้อมูลกิจกรรมที่เยาวชนทั้งประเทศชอบทำ 3 อันดับ จากคำถามที่ให้เยาวชนเรียงลำดับความชอบ 1, 2, 3 เมื่อพิจารณาเฉพาะกิจกรรมที่ชอบมากเป็นอันดับหนึ่งของเยาวชนทั้งหมด พบว่าการดูโทรทัศน์และวิดีโอเป็นลำดับแรกของเยาวชนชายและเยาวชนหญิง แต่เยาวชนหญิงดูโทรทัศน์มากกว่าเยาวชนชาย (ร้อยละ 39.7 ต่อร้อยละ 28.8) กิจกรรมรองลงมาเป็นการฟังวิทยุ พบว่าเยาวชนหญิงชอบฟังวิทยุเป็นอันดับแรกมากกว่าเยาวชนชาย การเล่นกีฬาและการออกกำลังกาย พบในเยาวชนชายสูงกว่าเยาวชนหญิงอย่างชัดเจน (ร้อยละ 15.1 ต่อร้อยละ 4.2) ส่วนการอ่านหนังสือพิมพ์และนิตยสาร เยาวชนหญิงชอบทำมากกว่าเยาวชนชาย ส่วนกิจกรรมที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งที่เยาวชนชอบทำคือ “นอน” พบว่าเยาวชนชายชอบร้อยละ 5.6 และเยาวชนหญิงร้อยละ 4.8 การเล่นเกมเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจ ในเยาวชนชายมากกว่าเยาวชนหญิง (ร้อยละ 5.5 ต่อร้อยละ 0.9) เช่นเดียวกับการขี่มอเตอร์ไซด์ที่เยาวชนชายชอบทำมากกว่าเยาวชนหญิง ในสัดส่วนร้อยละ 3.9 ต่อร้อยละ 0.9 ส่วนการอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นพบในกลุ่มเยาวชนหญิงมากกว่าเยาวชนชายเช่นกัน (ร้อยละ 7.1 ต่อร้อยละ 3.6) ส่วนการเลี้ยงสัตว์เยาวชนชายชอบทำมากกว่าเยาวชนหญิง ร้อยละ 3.6 ต่อร้อยละ 1.8 เช่นเดียวกับการไปชมภาพยนตร์และการไปดูกีฬา จะพบว่าเยาวชนชายทำมากกว่าเยาวชนหญิง

● ลำดับกิจกรรมที่เยาวชนทำในเวลาว่าง

ในตารางก่อนหน้านี้เป็นการบรรยายกิจกรรมที่เยาวชนระบุว่าชอบทำเป็นอันดับ 1, 2, 3 โดยจำแนกตามเพศชายและหญิง ในตารางที่ 5.11 เป็นการจัดอันดับกิจกรรมที่นิยมของเยาวชน โดยคิดเฉพาะกิจกรรมที่เยาวชนระบุว่าชอบทำมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งเมื่อมีเวลาว่าง และเน้นการจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ตารางที่ 5.11 เป็นการยืนยันว่ากิจกรรมที่เยาวชนทั้งในเขตเมือง และเขตชนบท ชอบทำมากที่สุด คือ การดูโทรทัศน์ ซึ่งพบในเขตชนบทมากกว่าเขตเมือง (ร้อยละ 39.8 และ 28.9) อาจเป็นเพราะเยาวชนเขตชนบทมีโอกาสออกไปเที่ยวนอกบ้านน้อยกว่าเยาวชนในเขตเมือง รองลงมาเป็นการฟังวิทยุ พบร้อยละ 15.5 ในเขตชนบท และร้อยละ 13.0 ในเขตเมือง ส่วนการเล่นกีฬาและออกกำลังกาย ซึ่งเป็นกิจกรรมยอดฮิตอันดับที่ 3 พบในเยาวชนเขตเมือง ร้อยละ 9.9 และเยาวชนเขตชนบทร้อยละ 8.6 การอ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสารติดเป็นอันดับ 4 พบร้อยละ 9.0 ของเยาวชนเขตเมือง และเยาวชนเขตชนบทร้อยละ 9.2 ต่อมาเป็นการอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น พบมากในเยาวชนเขตเมืองถึงร้อยละ 7.6 และเยาวชนเขตชนบทร้อยละ 3.6 กิจกรรมที่นิยมรองลงมาคือการนอน พบว่าเยาวชนในเขตเมืองนิยมการนอนร้อยละ 6.2 และเยาวชนในเขตชนบทชอบนอนร้อยละ 4.3 กิจกรรมที่นิยมรองลงมาคือ การเล่นดนตรี การเข้าวัดทำบุญ และการเลี้ยงสัตว์ พบในสัดส่วนที่ไม่สูงมากนัก แต่กิจกรรมการเชื่อมต่อโซเชียล พบทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทใกล้เคียงกัน ร้อยละ 2.2 และร้อยละ 2.3 กิจกรรมการไปดูภาพยนตร์นอกบ้านเป็นสิ่งที่เยาวชนในเมืองทำได้มากกว่าเยาวชนในเขตชนบทร้อยละ 3.3 ต่อ ร้อยละ 0.2

ความแตกต่างระหว่างเยาวชนชายและเยาวชนหญิง ในกิจกรรมที่นิยมทำในเวลาว่างนั้น พบว่าเยาวชนหญิงชอบดูโทรทัศน์มากกว่าเยาวชนชายอย่างชัดเจน ส่วนเล่นกีฬา และออกกำลังกายเป็นกิจกรรมที่เยาวชนชายชอบทำมากกว่าเยาวชนหญิงนับเป็น 3-4 เท่า ตามลักษณะนิสัยประจำเพศ กิจกรรมอื่นที่แตกต่างอย่างพอเห็นได้ คือการอ่านหนังสือ นิตยสาร เยาวชนหญิงจะชอบอ่านมากกว่าเยาวชนชาย

ตารางที่ 5.11 ร้อยละของประเภทกิจกรรมที่เยาวชนทำในเวลาว่าง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ (เฉพาะกิจกรรมที่นิยมทำอันดับที่ 1)

การใช้เวลาว่าง	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ดูโทรทัศน์/วิดีโอ	28.9	26.0	31.4	39.8	31.4	46.7
ฟังวิทยุ	13.0	11.8	14.0	15.5	15.9	15.2
เล่นกีฬา/ออกกำลังกาย	9.9	15.8	4.6	8.6	14.4	3.8
อ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร	9.0	6.6	11.2	9.2	5.9	11.9
อ่านการ์ตูนญี่ปุ่น	7.6	4.6	10.3	3.6	2.7	4.4
นอน	6.2	6.2	6.2	4.3	5.0	3.7
เล่นดนตรี	3.3	5.6	1.2	2.7	5.3	0.6
ทำบุญ/เข้าโบสถ์/สุเหร่า	2.7	1.8	3.5	2.7	1.4	3.7
เลี้ยงสัตว์	1.7	1.6	1.8	3.4	5.3	1.8
ขี่มอเตอร์ไซด์	2.2	3.8	0.7	2.3	3.9	1.0
ปลูกต้นไม้	2.0	1.4	2.5	2.3	2.1	2.4
ไปดูภาพยนตร์ (นอกบ้าน)	3.3	4.2	2.5	0.2	0.2	0.3
ไปดูแข่งกีฬา	1.5	2.6	0.5	1.6	1.8	1.5
ไปเที่ยวตลาด/ศูนย์การค้า/เที่ยวงาน	1.8	0.6	2.8	0.7	0.5	0.9
เล่นวิดีโอเกมส์/เกมส์กด/เกมส์คอมพิวเตอร์	2.0	3.0	1.1	0.6	1.2	0.1
เล่นคอมพิวเตอร์ (อินเทอร์เน็ต)	2.1	2.2	2.0	0.5	0.4	0.6
ไปชมงานศิลปวัฒนธรรม	1.2	1.4	1.1	0.7	0.5	0.9
ไปฟังคอนเสิร์ต	0.5	0.2	0.7	0.3	0.7	-
ทำงานฝีมือ	0.5	-	0.9	0.2	-	0.4
คุยกับเพื่อนบ้าน	0.2	0.2	0.2	0.3	0.7	-
เล่นเกมส์ (หมากรุก หมาขอส ต่อคำ)	0.4	0.2	0.5	0.1	0.2	-
ทำอาหาร	0.2	-	0.4	0.2	0.2	0.1
เล่นการพนัน	0.1	0.2	-	-	-	-
กินเหล้า	-	-	-	0.1	0.2	-
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1064	500	564	1240	561	679

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

ส่วนการอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ซึ่งเป็นสิ่งที่กำลังถูกเพ่งเล็งและวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นสิ่งพิมพ์ที่อาจยั่วยุอารมณ์หรืออารมณ์เพศของเยาวชน ถ้าไม่มีการคัดเลือกรก่อนให้

เยาวชนอ่าน ในงานสำรวจครั้งนี้ พบว่าเยาวชนหญิงในเมืองอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นมากกว่า เยาวชายในเมืองถึงร้อยละ 10.3 ต่อ 4.6 แต่เยาวชนในชนบทร้อยละ 4.4 อ่านหนังสือ การ์ตูนญี่ปุ่น ขณะที่เยาวชนชายในเขตชนบทอ่านร้อยละ 2.7 ส่วนความนิยมในการนอน พบ ว่าเยาวชนชายและหญิงในเขตเมืองชอบนอนพอ ๆ กัน ส่วนในเขตชนบท เยาวชนชายนิยม การนอนมากกว่าเยาวชนหญิง (ร้อยละ 5.0 ต่อร้อยละ 3.7) ส่วนการเล่นดนตรีพบมากใน เยาวชนชายมากกว่าเยาวชนหญิงอย่างชัดเจน ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท และในทำนอง กลับกันเยาวชนหญิงชอบไปทำบุญมากกว่าเยาวชนชาย

การนำเสนอภาพการใช้เวลาว่างนี้ ผู้ที่นำข้อมูลนี้ไปใช้จะสามารถไปจัดกิจกรรมที่ตรง กับความสนใจของเยาวชนตามเพศ และตามถิ่นที่อยู่อาศัย

● การออกกำลังกาย

เป็นที่ทราบดีว่าทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ต้องมีลักษณะที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา การออกกำลังกายเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตของเยาวชนที่จะบ่งบอกว่าเยาวชนให้ ความสนใจในเรื่องนี้มากน้อยเพียงใดและเป็นตัวบ่งชี้สถานภาพสุขภาพของเยาวชนได้อีกทางหนึ่ง อีกทั้งยังบอกถึงการใช้เวลาของเยาวชนว่าแบ่งมาให้กับการออกกำลังกายมากน้อยเพียงใด

ตารางที่ 5.12 เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เยาวชนว่าปกติได้ออกกำลังกายเป็น ประจำหรือไม่ ถ้าออกกำลังกายเป็นประจำ ออกกำลังกายด้วยวิธีใด ผลการสำรวจพบว่า มี เยาวชนจำนวนมิใช่น้อยที่ไม่สนใจจะออกกำลังกาย พบได้ในเขตเมืองร้อยละ 15.8 และในเขต ชนบทร้อยละ 17.1 และเมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่าร้อยละของเยาวชนหญิงที่ไม่ออกกำลังกาย มีมากเกือบ 2-3 เท่าของเยาวชนชาย เยาวชนหญิงในชนบทไม่ออกกำลังกายถึงร้อยละ 22.8 ขณะที่เยาวชนหญิงในเมืองไม่ออกกำลังกายในอัตราส่วนร้อยละ ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 21.9 แต่เยาวชนชายในเมืองไม่ออกกำลังกายเลยมีเพียงร้อยละ 8.8 โดยรวมเยาวชน ประมาณครึ่งหนึ่งตอบว่า ได้ออกกำลังกายบ้างแต่ไม่ได้ออกเป็นประจำ ส่วนที่ออกกำลังกาย เป็นประจำมีอยู่ร้อยละ 34.4 ในเขตเมือง และร้อยละ 31.8 ในเขตชนบท และเยาวชนชายออก กายเป็นประจำมากกว่าเยาวชนหญิงกว่าสองเท่าทีเดียว

วิธีการออกกำลังกายที่พบส่วนใหญ่ ตามที่เยาวชนระบุจะเป็นวิธีการออกกำลังกายที่เยาวชนชายนิยมมากกว่า นั่นคือการเล่นฟุตบอล บาสเกตบอล หรือวอลเลย์บอล (ร้อยละ 39.5) รองลงมาเป็นการวิ่ง (ร้อยละ 20.2) จากนั้นเป็นการบริหารร่างกายอยู่กับที่ ซึ่งเป็นที่นิยมมากในหมู่เยาวชนหญิง รวมทั้งการออกกำลังกายด้วยการว่ายน้ำ พบว่าเยาวชนหญิงในเมืองมีโอกาสมากกว่าเยาวชนหญิงในชนบท

ตารางที่ 5.12 ร้อยละของการออกกำลังกายของเยาวชน จำแนกตามประเภทกิจกรรม
เขตที่อยู่อาศัยและเพศ

การออกกำลังกาย	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่ออกกำลังกาย	15.8	8.8	21.9	17.1	10.2	22.8
ออกกำลังกายไม่เป็นประจำ	49.8	42.5	56.3	51.1	42.2	58.5
ออกกำลังกายเป็นประจำ	34.4	48.7	21.8	31.8	47.6	18.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1066	501	565	1240	561	679
เฉพาะผู้ที่ออกกำลังกายเป็นประจำ วิธี-						
- เล่นฟุตบอล บาสเกตบอล วอลเลย์บอล	39.5	52.6	13.2	39.5	48.7	19.2
- วิ่ง	24.2	21.7	29.3	24.2	20.1	33.3
- บริหารร่างกายอยู่กับที่	11.3	7.7	18.4	8.7	4.1	18.6
- ว่ายน้ำ	8.4	6.0	13.2	3.7	3.1	5.1
- เดิน	6.9	4.9	10.9	8.0	5.9	12.4
- ตีปิงปอง เทนนิส	6.7	3.7	12.6	4.4	2.1	9.6
- อื่นๆ (ตะกร้อ เทกวนโด ยูโด มวย)	3.1	3.5	2.3	11.6	16.0	1.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	524	350	174	565	388	177

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชน ใน
ระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

หมายเหตุ: * นับจำนวนครั้งที่ตอบ (Multiple responses)

● การใช้สารเสพติด

ปัญหาการใช้สารเสพติดในกลุ่มเยาวชน เป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงและน่าเป็นห่วงอย่างมาก แต่การเก็บข้อมูลเรื่องการใช้สารเสพติดเป็นสิ่งที่กระทำได้ยากยิ่ง ประการแรก ผู้ที่ให้ข้อมูลอาจปิดบังข้อมูลเรื่องการใช้สารเสพติด เนื่องจากเป็นการสัมภาษณ์มิใช่การกรอกแบบสอบถาม ประการที่สองผู้ที่ใช้สารเสพติดมักจะหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับบุคคลภายนอก จึงปฏิเสธการให้สัมภาษณ์แต่แรก กลุ่มผู้ใช้สารเสพติดจึงไม่ได้ตกเป็น ตัวอย่างในการสำรวจครั้งนี้ อย่างไรก็ตามพนักงานสัมภาษณ์ที่กลับจากงานสนามได้ ถ่ายทอดข้อมูลจากการสังเกตว่าเยาวชนบางคนมีอาการเหมือนผู้ใช้สารเสพติด แต่ไม่ยอมรับว่าตนกำลังใช้สารเสพติดแต่ตอบว่าเคยใช้ ดังนั้นการนำข้อมูลในตารางที่ 5.13 และ 5.14 ไปใช้ จึงควรระมัดระวังในการตีความ

ตารางที่ 5.13 มีข้อมูลหลายส่วนรวมกันอยู่ ส่วนแรกเป็นข้อมูลที่ระบุว่าเยาวชนทั้งหมดตอบว่าไม่เคยใช้สารเสพติดชนิดต่าง ๆ มากน้อยต่างกันตามลำดับอัตราส่วนร้อยละ สิ่งที่ไม่เคยใช้มากที่สุดคือผงขาว รองลงมาคือ กาว/ทินเนอร์ ยาบ้า กัญชา ยาแก้ปวด บุหรี่ เครื่องดื่มบำรุงกำลัง และไม่เคยใช้น้อยที่สุดคือเหล้า/เบียร์ ดังนั้นในสดมภ์ที่ 3 จึงพบว่า สิ่งเสพติดที่กำลังใช้มากที่สุดคือ เหล้า/เบียร์ รองลงมาคือ บุหรี่ และเครื่องดื่มบำรุงกำลัง สำหรับสดมภ์ที่ 2 ที่เยาวชนบอกว่าเคยใช้สารเสพติดชนิดต่าง ๆ แต่ปัจจุบันเลิกใช้แล้วนั้น ลำดับแรกคงเป็นเหล้า/เบียร์ รองลงมาคือเครื่องดื่มบำรุงกำลัง และบุหรี่

สดมภ์สุดท้ายของตารางที่ 5.13 เป็นอายุเฉลี่ยที่เยาวชนตอบว่าเริ่มใช้สารเสพติดประเภทนั้น เมื่ออายุเท่าใด พบว่า เยาวชนเริ่มดื่มเหล้า/เบียร์ สูบบุหรี่ สูบกัญชา กาว/ทินเนอร์ และดื่มเครื่องดื่มบำรุงกำลังเมื่ออายุราว 16 ปี ผู้ที่ใช้ยาบ้าและผงขาวจะเริ่มเมื่ออายุ 17-18 ปี แต่การใช้ยาแก้ปวดจะเริ่มเมื่ออายุเพียง 13.8 ปี อย่างไรก็ตามจำนวนที่ตอบว่าเสพสิ่งเสพติดแต่ละประเภทมีจำนวนไม่มากนัก

ตารางที่ 5.13 ร้อยละของการใช้สารเสพติดของเยาวชนและอายุเฉลี่ยที่เริ่มใช้ จำแนกตามประเภทของสารเสพติด

สารเสพติด	ไม่เคยใช้เลย	เคยใช้->เลิกแล้ว	กำลังใช้อยู่	อายุเฉลี่ยที่เริ่มใช้	จำนวน
เหล้า/ เบียร์	48.4	21.0	30.7	16.4	1180
เครื่องดื่มบำรุงกำลัง	73.5	13.0	13.5	15.9	597
บุหรี่	75.3	8.2	16.5	16.0	565
ยาแก้ปวด	91.8	4.2	4.0	13.8	169
กัญชา	94.9	4.7	0.4	16.8	118
ยาบ้า	95.9	3.9	0.3	17.3	96
กาว/ ทินเนอร์	97.4	2.6	0.0	16.1	59
ผงขาว	99.4	0.5	0.0	18.0	13

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

ตารางที่ 5.14 เป็นการจำแนกเยาวชนที่ใช้สารเสพติดตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ เมื่อเปรียบเทียบเยาวชนในเขตเมืองและเขตชนบท พบว่าเยาวชนในเขตเมืองจะดื่มเหล้า/เบียร์มากกว่าเยาวชนในเขตชนบท ส่วนการสูบบุหรี่มีอัตราส่วนใกล้เคียงกัน เยาวชนหญิงจะยังคงดื่มเหล้า/เบียร์มากกว่าใช้สารเสพติดอื่น ๆ แต่สิ่งเสพติดบางอย่างจะไม่พบการใช้ในเยาวชนหญิง ได้แก่ การดมกาว/ทินเนอร์ และยาบ้า

การดื่มเครื่องดื่มบำรุงกำลังเป็นสิ่งที่พบไม่น้อยในเยาวชนทั้งในเขตชนบทและเขตเมือง และพบในเยาวชนชายมากกว่าเยาวชนหญิง

ตารางที่ 5.14 ร้อยละของการใช้สารเสพติดของเยาวชน จำแนกประเภทสารเสพติดตาม
เขตที่อยู่อาศัยและเพศ (เฉพาะผู้ที่กำลังใช้อยู่)

สารเสพติด	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
เหล้า/ เบียร์	51.2	47.1	67.8	42.8	40.7	54.8
บุหรี่	24.1	28.6	5.5	26.4	30.5	3.5
เครื่องดื่มบำรุงกำลัง	16.5	17.8	11.0	24.6	25.1	21.7
ยาแก้ปวด	6.8	0.5	15.8	5.4	2.9	19.1
กัญชา	0.7	0.8	-	0.5	0.6	-
ยาบ้า	0.7	0.8	-	0.1	0.2	-
กาว/ ทินเนอร์	0.1	0.2	-	-	-	-
ผงขาว	-	-	-	0.1	-	0.9
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	740	594	146	764	649	115

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะ
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

สถานภาพการศึกษา และอาชีพการงาน

การวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้ จะมีตารางข้อมูลด้านสถานภาพทางการศึกษาและอาชีพของเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่าง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ แต่เมื่อมองภาพรวมทั้งหมดจำนวน 2,306 คน ในตารางที่ 6.1 พบว่าแยกเป็นผู้ที่กำลังเรียนโดยมิได้ทำงานร้อยละ 55.8 กำลังทำงานอยู่อย่างเดียวร้อยละ 21.9 ผู้ที่กำลังเรียนและทำงานพร้อมกันร้อยละ 6.4 และผู้ที่ไม่ได้ทำงานและไม่ได้เรียนมีอยู่ร้อยละ 15.9 สัดส่วนรวมทั้งประเทศจากรายงานเยาวชนหญิงกำลังเรียนอยู่มากกว่าเยาวชนชาย หรือทางกลับกันเยาวชนชายกำลังทำงานอยู่มากกว่าเยาวชนหญิง โดยมีส่วนต่างประมาณร้อยละ 10 ส่วนผู้ที่ไม่ได้เรียนและไม่ได้ทำงาน พบว่ามีประมาณร้อยละ 15.3 ในเยาวชนชายและร้อยละ 16.4 ในเยาวชนหญิง

ตารางที่ 6.1 ร้อยละของสถานภาพทางการศึกษาและอาชีพของเยาวชน จำแนกตามเพศ

สถานภาพทางการศึกษา/อาชีพ	รวม	ชาย	หญิง
กำลังเรียนอย่างเดียว	55.8	50.5	60.4
กำลังทำงานอย่างเดียว	21.9	27.3	17.3
ทั้งเรียนและทำงานพร้อมกัน	6.4	6.9	5.9
ไม่ได้ทำอะไร อยู่บ้านเฉยๆ	15.9	15.3	16.4
รวม	100.0	100.0	100.0
จำนวน	2306	1062	1244

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

ตารางที่ 6.2 เป็นการเสนอภาพรวมระดับการศึกษาในปัจจุบันของเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่าง เฉพาะกลุ่มที่กำลังเรียนอยู่ จำนวน 1,433 คน แยกเป็นเยาวชนชาย 610 และเยาวชนหญิง 823 คน พบว่าส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมปลายและประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช., และปวส.) ซึ่งเป็นไปตามสัดส่วนอายุของเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างอีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย สัดส่วนที่กำลังศึกษาอยู่ใน

มหาวิทยาลัยปิด (ทั้งของรัฐและเอกชน) มีมากกว่าสัดส่วนผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช) ส่วนผู้ที่กำลังศึกษานอกระบบโรงเรียน หรือที่เรียกว่า กศน. มีจำนวนไม่มากนัก (ร้อยละ 3.9 ของเยาวชนชาย และร้อยละ 2.7 ของเยาวชนหญิง)

ตารางที่ 6.2 ร้อยละของระดับการศึกษาปัจจุบันของเยาวชน จำแนกตามเพศ

ระดับการศึกษาปัจจุบัน	รวม	ชาย	หญิง
มัธยมต้น	8.5	8.7	8.4
มัธยมปลาย	26.7	23.0	29.4
ปวช.	23.3	26.7	20.8
ปวส.	14.0	14.4	13.7
มหาวิทยาลัยปิด	17.8	18.5	17.3
มหาวิทยาลัยเปิด	6.4	4.6	7.7
ปริญญาโท	0.1	0.2	0.1
การศึกษานอกระบบโรงเรียน	3.2	3.9	2.7
รวม	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1,433	610	823

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

ในบทนี้จะวิเคราะห์ข้อมูลโดยแยกเป็นกลุ่มตามสถานภาพการศึกษาและการมีงานทำ โดยจะกล่าวถึงเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ เมื่อเรียนจบแล้วต้องการประกอบอาชีพอะไร มีความต้องการเรียนถึงระดับใด และมีปัญหาอะไรบ้างในการเรียน ส่วนเยาวชนที่ทำงานแล้ว กำลังทำงานอะไร ความคาดหวังและอุปสรรคในการเรียนในระดับสูง และการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และความสามารถในการจัดการธุรกิจ

● การวิเคราะห์เยาวชนที่กำลังเรียน

ความคาดหวังด้านการศึกษาของผู้ที่กำลังเรียน

จากข้อมูลยอดรวมของเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ พบว่าเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมต้น คิดเป็นร้อยละ 8.5 มัธยมปลายร้อยละ 26.7 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ร้อยละ 23.3 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงร้อยละ 14.0 กำลังเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยปิด ระดับปริญญาตรีร้อยละ 17.8 มหาวิทยาลัยเปิดร้อยละ 6.4 กำลังศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 0.1 และอยู่ในระบบการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ร้อยละ 3.2

ในการสัมภาษณ์ผู้ที่มีสถานภาพเป็นนักเรียนและเป็นนักศึกษาในปัจจุบัน เพื่อดูว่าความปรารถนาแท้จริงของเยาวชนกลุ่มนี้ว่าต้องการเรียนจนจบชั้นสูงสุดคือชั้นอะไร โดยการสำรวจไว้ระดับการศึกษาที่กำลังเรียนอยู่กับการศึกษาที่ต้องเรียนจนจบ พบว่าผู้ที่กำลังเรียนอยู่มัธยมต้น ต้องการศึกษาค้นคว้าถึงขั้นปริญญาตรีเพียงร้อยละ 38.3 ขณะที่ผู้กำลังเรียนมัธยมปลายต้องการศึกษาค้นคว้าถึงระดับปริญญาตรี ร้อยละ 57.7 และผู้ที่กำลังเรียนในระดับสูงกว่านี้ต่อระดับ ปวช., ปวส. อัตราส่วนความต้องการเรียนปริญญาตรีสูงขึ้นเป็นร้อยละ 58.4 และร้อยละ 71.2 ตามลำดับ แต่สำหรับผู้กำลังเรียนปริญญาตรีความต้องการเรียนต่อถึงระดับปริญญาโทมีถึงร้อยละ 48.8 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มอื่นเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่มีกำลังเรียนในระดับต่ำกว่า อย่างไรก็ตามผู้ที่กำลังเรียนปริญญาตรีอยู่ประมาณครึ่งหนึ่ง พอใจที่จะจบการศึกษาสูงสุดของตนระดับปริญญาตรี (ดูตารางที่ 6.3)

ตารางที่ 6.3 ร้อยละของระดับการศึกษาสูงสุดที่เยาวชนตั้งใจจะเรียนจนจบ จำแนกตามระดับการศึกษาปัจจุบัน

ระดับการศึกษา ปัจจุบัน	ระดับการศึกษาสูงสุดที่ตั้งใจจะเรียน						รวม	จำนวน
	ม.ต้น	ม.ปลาย	ปวช.	ปวส.	ปริญญาตรี	ปริญญาโทขึ้นไป		
มัธยมต้น	2.3	32.8	0.8	15.6	38.3	10.2	100.0	128
มัธยมปลาย	-	12.6	0.5	10.3	57.7	18.9	100.0	397
ปวช.	-	-	4.3	29.1	58.4	8.3	100.0	327
ปวส.	-	-	-	14.7	71.2	14.1	100.0	191
ปริญญาตรี	-	-	-	-	51.2	48.8	100.0	340

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 พ.ศ.2541

● ปัญหาและอุปสรรคในการเรียน

แม้ว่าเยาวชนส่วนใหญ่ จะต้องการเรียนให้จบชั้นสูงกว่าชั้นที่ตนกำลังเรียนอยู่ก็ตาม แต่เยาวชนประมาณร้อยละ 30 ระบุว่าตนเองประสบกับปัญหาอุปสรรคในการเรียน และกลุ่มที่มีปัญหาในการเรียนมากกว่าคือเยาวชนในเขตชนบทพบร้อยละ 34.6 ขณะที่เยาวชนในเขตเมืองตอบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการเรียนร้อยละ 29.6 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศชายหญิง พบว่าเยาวชนหญิงในชนบทมีปัญหาอุปสรรคในการเรียนมากกว่าเยาวชนชายในชนบท แต่เยาวชนชายหญิงในเขตเมืองประสบปัญหาการเรียนไม่แตกต่างกัน

เมื่อจำแนกปัญหาในการเรียนของเยาวชนออกเพื่อดูว่าปัญหาใดเป็นปัญหาที่เยาวชนต้องเผชิญมากที่สุดคืออะไร พบว่า ปัญหาความสามารถของเยาวชนเองเป็นปัญหาสำคัญในเยาวชนเขตเมืองร้อยละ 46.7 ขณะที่ปัญหาสำคัญในเขตชนบท คือพ่อแม่ไม่มีเงินส่งให้เรียนร้อยละ 50.0 ส่วนปัญหาอื่น ๆ คือเยาวชนต้องทำงานหาเงินเพื่อมาเรียนเองมีร้อยละ 10.9 ในเขตเมือง และร้อยละ 5.1 ในเขตชนบท ส่วนปัญหาสุขภาพ พบว่าร้อยละ 9.6 ของเยาวชนเขตเมือง มีปัญหาสุขภาพที่เป็นอุปสรรคในการเรียน โดยเฉพาะเยาวชนหญิงมีปัญหาสุขภาพถึงร้อยละ 14.0 ขณะที่ปัญหาสุขภาพในชนบทมีร้อยละ 8.4 และเยาวชนหญิงในชนบทมีปัญหาสุขภาพมากกว่าเยาวชนชายเช่นกัน (ตารางที่ 6.4) ความแตกต่างของปัญหาด้านการเรียนของเยาวชนเมื่อพิจารณาตามเขตที่อยู่อาศัย จะพบชัดเจนว่าเยาวชนในชนบทประสบกับปัญหาเศรษฐกิจที่เป็นปัจจัยสำคัญทางการศึกษา ขณะที่เยาวชนเขตเมืองกลับเป็นปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้เรียนเองมากกว่าปัญหาทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ 6.4 ร้อยละของปัญหาและอุปสรรคในการเรียนของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ปัญหาและอุปสรรคในการเรียน	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่มีปัญหา	70.4	70.3	70.4	65.4	71.0	61.5
มีปัญหา	29.6	29.7	29.6	34.6	29.0	38.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	705	310	395	726	297	429
ปัญหาในการเรียน						
พ่อแม่ไม่มีเงินส่งให้เรียน	26.0	33.0	20.9	50.0	52.6	48.6
ต้องทำงานหาเงินเรียนเอง	10.9	10.0	11.6	5.1	8.4	3.4
ความสามารถในการเรียนของเยาวชน	46.7	47.0	46.5	27.4	24.2	29.1
ปัญหาสุขภาพ	9.6	4.0	14.0	8.4	6.3	9.5
อื่น ๆ	6.6	6.0	7.0	9.1	8.4	9.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน*	229	100	129	274	95	179

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

หมายเหตุ: * นับจำนวนครั้งที่ตอบ (Multiple responses)

ในการสำรวจครั้งนี้พยายามแยกแยะปัญหาในการเรียนของเยาวชนว่าในกรณีที่เป็นปัญหาที่ไม่ได้เกิดจากตัวเยาวชนเอง แต่เกิดจากพ่อแม่ของเยาวชน ตารางที่ 6.5 แสดงให้เห็นถึงสาเหตุสำคัญที่พ่อแม่ไม่สามารถส่งเสียให้เรียนได้ โดยเฉพาะในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจนี้ ปัญหาทางการเงินที่พ่อแม่ต้องเผชิญอยู่มีผลกระทบโดยตรงต่อการเรียนของเยาวชน ในกลุ่มที่ระบุว่าสาเหตุที่พ่อแม่ไม่สามารถส่งให้เรียนตามที่คาดหวัง เนื่องจากพ่อแม่ยากจนมีร้อยละ 57.4 สำหรับเยาวชนเขตเมือง และร้อยละ 75.4 สำหรับเยาวชนในเขตชนบท สาเหตุสำคัญอีกสาเหตุหนึ่งมาจากการที่ผู้เป็นพ่อหรือแม่ต้องทำงานเพียงคนเดียว ซึ่งพบสาเหตุนี้ในครอบครัวเยาวชนในเขตเมืองมากกว่าในชนบทร้อยละ 41.2 ต่อร้อยละ 22.2 ส่วนสาเหตุที่พ่อแม่เพิ่งตกงานจากภาวะเศรษฐกิจ IMF มีอัตราส่วนน้อยเพียงร้อยละ 1.5 ในเขตเมือง

และร้อยละ 2.4 ในเขตชนบท อาจเป็นเพราะผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยเพียงแสดง ความรุนแรงออกมาไม่นานนี้เอง ทำให้ยังไม่กระทบกระเทือนต่อครอบครัวเยาวชนในวงกว้าง

ตารางที่ 6.5 ร้อยละของปัญหาในการเรียนของเยาวชนอันเนื่องมาจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ปัญหา	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
พ่อแม่ยากจน	57.4	55.6	59.4	75.4	70.2	78.5
พ่อแม่เพื่องาน	1.5	-	3.1	2.4	4.3	1.3
พ่อหรือแม่ทำงานคนเดียว	41.2	44.4	37.5	22.2	25.5	20.3
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	68	36	32	126	47	79

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● **การทำงานที่เยาวชนกำลังเรียนหนังสือช่วยให้ครอบครัว**

แม้ว่าเยาวชนกำลังเรียนหนังสืออยู่ที่ตาม เยาวชนสามารถจะมีส่วนแบ่งเบาภาระงานที่ ครอบครัวกำลังทำอยู่เพื่อเป็นรายได้ของครอบครัวที่นำมาเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ รวมทั้งการ ส่งเสียให้เยาวชนได้เรียนหนังสือจนจบด้วย ดังนั้นในการสำรวจครั้งนี้ จึงได้ตั้งคำถามเยาวชน ที่ตอบว่ากำลังเรียนหนังสืออยู่ว่าได้ช่วยงานที่เป็นกิจกรรมของครอบครัวหรือไม่ในรอบ 1 ปีที่ ผ่านมา พบว่าเยาวชนที่กำลังเรียนหนังสือที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองไม่ได้ช่วยทำงานร้อยละ 62.0 และเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชนบทร้อยละ 57.2 กำลังเรียนหนังสืออยู่และไม่ได้ทำงาน

ในตารางที่ 6.6 เช่นกันที่ถามบรรดาผู้ที่ทำงานบ้างระหว่างเรียนหนังสือ แต่ไม่ได้ยึด การทำงานเป็นอาชีพหลัก พบว่าเยาวชนในเมืองทำให้กับครอบครัวร้อยละ 44.8 และทำงาน นอกบ้านร้อยละ 55.2 ส่วนเยาวชนในชนบทที่ช่วยทำงานให้ครอบครัว มีร้อยละ 55.8 และ ทำงานนอกบ้านร้อยละ 44.2 ไม่ค่อยพบความแตกต่างระหว่างเพศในเรื่องของสถานภาพ การช่วยงานแก่ครอบครัวหรือทำงานนอกบ้าน

ตารางที่ 6.6 ร้อยละของการทำงานของเยาวชนที่กำลังเรียนหนังสือ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

การทำงาน ขณะที่เรียนหนังสือ	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่ได้ทำ	62.0	39.2	37.0	57.2	52.0	60.8
ทำ	38.0	60.8	63.0	42.8	48.0	39.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	706	311	395	727	298	429
ทำให้ครอบครัว	44.8	44.0	45.5	55.8	58.7	53.3
ทำงานนอกบ้าน	55.2	56.0	54.5	44.2	41.3	46.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	261	116	145	310	143	167

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● ประเภทของงานที่เยาวชนกำลังเรียนหนังสือช่วยทำให้ครอบครัว

ข้อมูลในตารางที่ 6.7 ชี้ให้เห็นว่างานที่เยาวชนที่กำลังเรียนหนังสือช่วยทำให้แก่ครอบครัวมากที่สุดคืองานค้าขาย ซึ่งเป็นงานที่เหมาะสม สามารถทำได้ในตอนเย็นหลังเลิกเรียนและในวันหยุด งานประเภทนี้พบมากในกลุ่มเยาวชนในเมือง เนื่องจากเป็นธุรกิจที่พบมากในเมือง ดังนั้นจึงพบว่าเยาวชนร้อยละ 71.7 ในเขตเมืองได้ช่วยครอบครัว ค้าขาย แต่ในงานประเภทเดียวกันจะพบน้อยกว่าในเขตชนบท คือเพียงร้อยละ 29.3 และในงานประเภทค้าขายนี้เยาวชนหญิงในเขตเมืองจะช่วยครอบครัวมากกว่าเยาวชนชาย แต่ในเขตชนบทเยาวชนหญิงกลับช่วยงานประเภทนี้น้อยกว่าเยาวชนชาย ส่วนงานที่เยาวชนในเขตชนบทช่วยครอบครัวมากกว่าประเภทค้าขายคืองานเกษตรกรรม ซึ่งสอดคล้องกับสภาพที่เป็นอยู่ และในทางกลับกันงานประเภทค้าขาย เยาวชนชายสามารถช่วยครอบครัวทำงานประเภทเกษตรกรรมได้มากกว่าเยาวชนหญิงอย่างชัดเจน ส่วนงานประเภทช่างในกระบวนการผลิต พบว่าเยาวชนทั้งในชนบทและในเมืองมีส่วนช่วยครอบครัวในสัดส่วนที่ไม่ต่างกัน คือประมาณร้อยละ 10 และงานประเภทงานบริการพบในเขตเมืองมากกว่าในเขตชนบท จะพบว่ามีเยาวชนในเขตเมืองช่วยเหลือ

งานประเภทนี้แค่ครอบครัวของตนมากกว่างานบริการดังกล่าว เช่น ช่วยเสิร์ฟอาหารในร้านอาหารของครอบครัว เป็นต้น

เยาวชนช่วยเหลือกิจการของครอบครัวนั้น มีบางส่วนได้รับค่าตอบแทนจากธุรกิจของครอบครัวและบางส่วนไม่ได้รับค่าตอบแทน จากการสำรวจเยาวชนที่ช่วยงานครอบครัวพบว่า ประมาณครึ่งต่อครึ่งที่ได้รับค่าตอบแทนและไม่ได้รับค่าตอบแทน เยาวชนในเมืองจะได้รับค่าตอบแทนมากกว่าเยาวชนในชนบท และเยาวชนชายในเมืองจะได้รับค่าตอบแทนจากครอบครัวน้อยกว่าเยาวชนหญิงในเขตเมือง ขณะที่เยาวชนหญิงในเขตชนบทได้รับค่าตอบแทนจากครอบครัวน้อยกว่าเยาวชนชายในเขตชนบท

ตารางที่ 6.7 ร้อยละของประเภทงานที่เยาวชน (กำลังเรียน) ทำให้แก่ครอบครัวและการได้รับค่าตอบแทน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ประเภทของงาน	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
เกษตรกรรม	7.5	11.3	4.5	58.0	63.1	53.3
ค้าขาย	71.7	67.9	74.6	29.3	20.2	37.8
งานช่างในกระบวนการผลิต	9.2	9.4	9.0	9.8	14.3	5.6
งานบริการ	6.7	5.7	7.5	0.6	-	1.1
อื่น ๆ	5.0	5.7	4.5	2.3	2.4	2.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	120	53	67	174	84	90
ค่าตอบแทน						
ได้รับ	46.2	35.3	54.5	43.4	47.6	39.3
ไม่ได้รับ	53.8	64.7	45.5	56.6	52.4	60.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	117	51	66	173	84	89

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● ประเภทของงานเยาวชนที่กำลังเรียนทำแล้วมีรายได้มากที่สุด

เยาวชนที่กำลังเรียนอยู่ ส่วนหนึ่งได้ออกไปทำงานนอกบ้านที่ไม่ใช่งานที่เป็นกิจการของครอบครัว เยาวชนส่วนนี้ได้รับค่าตอบแทนเป็นตัวเงิน ในการสำรวจครั้งนี้ขอให้เยาวชนตอบเฉพาะว่างานอะไรที่ทำรายได้ให้แก่เยาวชนมากที่สุด

ตารางที่ 6.8 แจกแจงประเภทของงานที่เยาวชนทำที่ก่อให้เกิดรายได้ พบว่างานที่เยาวชนในเขตเมืองทำแล้วมีรายได้มากที่สุดคือจากงานบริการประมาณร้อยละ 24.5 ต่อมาคือจากงานรับจ้างทั่วไปร้อยละ 22.0 และงานค้าขายร้อยละ 20.8 จากการทำหน้าที่เสมือนพนักงานร้อยละ 17.0 และจากงานที่ใช้วิชาชีพร้อยละ 11.3 ส่วนงานเกษตรกรรมจะพบน้อยมาก เนื่องจากเป็นเขตเมือง ในทางกลับกันงานที่เยาวชนในชนบทส่วนใหญ่สามารถหารายได้เป็นงานรับจ้างทั่วไปร้อยละ 43.4 รองลงมาเป็นงานเกษตรกรรม (ร้อยละ 15.7) งานค้าขายร้อยละ 15.1 งานบริการร้อยละ 10.8 และงานอื่นลดหลั่นกันไป

สำหรับความแตกต่างระหว่างเพศพบว่าเยาวชนหญิงในเขตเมืองจะทำงานบริการมากกว่างานค้าขาย หรืองานในสำนักงาน และงานรับจ้างทั่วไป แต่เยาวชนชายจะทำงานประเภทใช้แรงงานมากกว่างานบริการ งานค้าขายหรืองานในสำนักงาน ส่วนเยาวชนหญิงในชนบทจะทำงานรับจ้างทั่วไปมากที่สุด รองลงมาเป็นงานค้าขาย งานบริการ และงานเกษตรกรรม แต่เยาวชนชายในชนบทจะทำงานรับจ้างทั่วไปมากที่สุด ถัดมาเป็นงานเกษตรกรรม ส่วนงานอื่น ๆ มีสัดส่วนน้อยกว่ามาก

ตารางที่ 6.8 ร้อยละของประเภทงานที่เยาวชน (กำลังเรียน) ทำรายได้มากที่สุด จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ประเภทของงาน	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
งานบริการ	24.5	21.3	27.4	10.8	5.4	15.2
รับจ้างทั่วไปและผู้ใช้แรงงาน	22.6	30.7	15.5	43.4	58.1	31.5
ค้าขาย	20.8	18.7	22.6	15.1	5.4	22.8
เสมียนพนักงาน	17.0	14.7	19.0	7.2	2.7	10.9
งานวิชาชีพวิชาการ	11.3	8.0	14.3	4.2	4.1	4.3
เกษตรกรรม	1.9	2.7	1.2	15.7	18.9	13.0
อื่น ๆ	1.9	4.0	-	3.6	5.4	2.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	159	75	84	166	74	92

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● อาชีพที่ต้องการทำหลังจากเรียนจบ

ในกลุ่มเยาวชนที่มีสถานภาพทางการศึกษาเป็นผู้เรียนหนังสืออยู่จะถูกถามว่า “เมื่อคุณเรียนจนจบชั้นที่คุณต้องการแล้ว คุณคิดว่าคุณอยากทำงานอะไรหรือทำงานอาชีพอะไรมากที่สุด กรุณาบอกมา 2 อาชีพ”

ตารางที่ 6.9 เป็นการลำดับอาชีพที่เยาวชนต้องการทำหรืออยากเป็นมากที่สุด จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ พบว่าสำหรับเยาวชนในเขตเมืองอาชีพค้าขายเป็นอาชีพที่ติดอันดับยอดนิยมอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 15.5) รองลงมาเป็นอาชีพที่ทำงานในบริษัทหรือธนาคาร (ร้อยละ 15.0) ถัดมาเป็นอาชีพวิศวกรและสถาปนิก (ร้อยละ 12.6) ส่วนอาชีพในลำดับต่อมาได้แก่ ครู อาจารย์ เจ้าของกิจการที่เป็นของตัวเอง ช่างฝีมือประเภทต่าง ๆ และอาชีพรับราชการ (ที่ไม่ระบุตำแหน่ง) ส่วนอาชีพเกษตรกรรมนั้นพบน้อยมาก (ร้อยละ 1.6) ในกลุ่มเยาวชนในเขตเมือง

ส่วนเยาวชนในเขตชนบท พบว่าอาชีพที่ติดอันดับหนึ่ง คืออาชีพทำงานในบริษัทหรือธนาคาร (ร้อยละ 17.5) รองลงมาเป็นอาชีพครู อาจารย์ (ร้อยละ 13.5) อาชีพช่างฝีมือประเภทต่าง ๆ (ร้อยละ 11.7) ต่อมาเป็นอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 10.1) ที่น่าสนใจคือเยาวชนในเขตชนบทชอบอาชีพทหาร ตำรวจ มากกว่าเยาวชนในเขตเมือง (ร้อยละ 9.6 ต่อร้อยละ 3.4)

ส่วนอาชีพที่เยาวชนเลือกในอันดับรองลงมา เมื่อดูตามอัตราส่วนร้อยละที่เยาวชนระบุ พบว่าเยาวชนในเขตเมืองเลือกอาชีพที่ชอบรองลงมาตามลำดับคือ ค้าขาย ทำงานในบริษัทหรือธนาคาร ครู อาจารย์ช่างประเภทต่าง ๆ ตำรวจ ทหาร และพยาบาล สำหรับเยาวชนในเขตชนบทเลือกอาชีพที่ชอบเป็นอันดับ 2 คือ อาชีพค้าขาย อาชีพทำงานในบริษัทหรือธนาคาร ครู อาจารย์ วิศวกรหรือสถาปนิก ช่างประเภทต่าง ๆ และการเป็นเจ้าของกิจการส่วนตัวตามลำดับ

ความแตกต่างระหว่างเพศ สำหรับอาชีพที่ต้องการทำ พบว่าเยาวชนเพศหญิงพอใจกับอาชีพค้าขาย และการทำงานในบริษัทหรือธนาคารมากกว่า รองลงมาเป็นอาชีพครู อาจารย์ และอาชีพพยาบาล

ตารางที่ 6.9 ร้อยละของประเภทอาชีพที่เยาวชน (กำลังเรียน) ต้องการหลังจากเรียนจบ (2 อันดับ) จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

อาชีพ	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
อาชีพที่อยากทำมากที่สุด						
ค้าขาย	15.5	13.9	16.7	10.1	11.3	9.3
ทำงานบริษัท/สถาบันการเงิน	15.0	8.3	20.4	17.5	8.2	23.9
วิศวกร/สถาปนิก	12.6	18.9	7.6	5.1	8.2	2.9
ครู-อาจารย์	7.3	7.0	7.6	13.5	7.6	17.7
ช่างประเภทต่าง ๆ	7.2	15.9	0.3	11.7	24.7	2.6
เจ้าของกิจการ	7.2	7.9	6.5	1.7	2.1	1.4
รับราชการ	5.8	5.0	6.5	6.6	6.9	6.4
พยาบาล	3.6	2.0	5.0	7.0	0.7	11.5
ตำรวจ/ทหาร	3.4	4.6	2.3	9.6	17.5	4.1
แพทย์	3.4	3.0	3.7	2.4	2.4	2.4
พนักงานบริการ	2.8	2.0	3.4	2.8	0.7	4.3
นักคอมพิวเตอร์	2.6	3.3	2.1	0.6	-	1.0
ศิลปิน-นักร้อง	2.6	3.0	2.3	1.7	2.1	1.4
ทำเกษตรกรรม	1.6	1.7	1.6	2.5	2.1	2.9
อื่น ๆ	9.5	3.6	14.1	7.2	5.5	8.4
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	685	302	383	710	291	419
อาชีพที่อยากทำรองลงมา						
ค้าขาย	19.4	19.8	19.2	25.8	24.0	27.2
ทำงานบริษัท/สถาบันการเงิน	17.0	11.8	20.3	14.7	7.4	20.4
ครู-อาจารย์	11.9	8.0	14.3	7.6	6.6	8.4
ช่างประเภทต่าง ๆ	9.6	19.4	3.2	6.7	15.3	-
ตำรวจ/ทหาร	7.7	14.8	3.2	2.7	3.3	2.3
พยาบาล	6.9	0.4	11.1	2.7	0.8	4.2
รับราชการ	4.3	4.2	4.3	3.3	3.7	2.9
พนักงานบริการ	3.5	0.8	5.1	4.4	2.9	5.5
วิศวกร/สถาปนิก	2.3	3.0	1.9	6.9	9.5	4.9
ทำเกษตรกรรม	2.0	3.0	1.4	1.8	2.5	1.3
ศิลปิน-นักร้อง	1.8	1.3	2.2	3.6	4.1	3.2
แพทย์	1.8	1.3	2.2	1.5	0.4	2.3
เจ้าของกิจการ	0.8	0.8	0.8	5.8	6.6	5.2
นักคอมพิวเตอร์	0.8	0.4	1.1	1.6	1.7	1.6
อื่น ๆ	10.2	11.0	9.7	10.9	11.2	10.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	607	237	370	551	242	309

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● การวิเคราะห์เยาวชนผู้ที่กำลังทำงาน

ระดับการศึกษาของผู้ที่กำลังทำงาน

จากจำนวนผู้ที่กำลังทำงานอยู่ 872 คน ที่ตกเป็นตัวอย่างในการสำรวจในตารางที่ 6.10 พบว่า เยาวชนเป็นผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่ำ คือไม่เกินประถมศึกษาทั่วประเทศ ร้อยละ 39.2 เป็นเยาวชนหญิงร้อยละ 41.7 เยาวชนชายร้อยละ 36.9 กลุ่มมัธยมต้นและมัธยมปลายทั่วประเทศมีร้อยละ 42.7 เป็นเยาวชนชายร้อยละ 45.7 และเยาวชนหญิงร้อยละ 39.5 ส่วนที่เรียนจบชั้นสูงสุดกว่ามัธยมปลายมีทั้งประเทศในกลุ่มผู้ที่กำลังทำงานร้อยละ 17.7 เป็นเยาวชนชายร้อยละ 16.9 และเยาวชนหญิงร้อยละ 18.6

ความแตกต่างระหว่างเพศที่เห็นค่อนข้างชัด คือในระดับปริญญาตรี ที่พบว่าผู้ที่กำลังทำงานอยู่และจบปริญญาตรีเป็นเยาวชนชายร้อยละ 2.7 และเป็นเยาวชนหญิงร้อยละ 6.7 ส่วนระดับปวช./ปวส. จะเป็นเยาวชนชายมากกว่าเยาวชนหญิง (ดูตารางที่ 6.10)

ตารางที่ 6.11 เป็นการจำแนกระดับการศึกษาสูงสุดตามเขตที่อยู่อาศัยและพบว่า เยาวชนที่กำลังทำงานอยู่ที่มีการศึกษาระดับต่ำ คือไม่เกินประถมศึกษา จะพบมากในเขตชนบทมากกว่าเขตเมือง อาทิ เยาวชนที่จบประถมศึกษาในเขตชนบทมีถึงร้อยละ 43.6 แต่ในเขตเมืองมีถึงร้อยละ 33.1 ในระดับมัธยมต้น เยาวชนในเขตชนบทมีถึงร้อยละ 31.6 และร้อยละ 27.5 ของเยาวชนในเขตเมืองที่จบชั้นมัธยมต้น เมื่อการศึกษาสูงขึ้น ตั้งแต่ระดับ ปวช./ปวส. เป็นเยาวชนในเขตเมืองมากกว่าในเขตชนบท และที่ชัดเจนคือเยาวชนในเขตเมืองจบปริญญาตรีมากกว่าในเขตชนบทถึงร้อยละ 9.2 ต่อร้อยละ 1.4

ตารางที่ 6.10 ร้อยละของระดับการศึกษาสูงสุดของเยาวชนที่กำลังทำงาน จำแนกตามเพศ

การศึกษาสูงสุด	รวม	ชาย	หญิง
ไม่ได้เรียนหนังสือ	0.3	0.4	0.2
ประถมศึกษา	39.2	36.9	41.7
มัธยมต้น	29.9	33.8	25.7
มัธยมปลาย	12.8	11.9	13.8
ปวช.	7.0	7.3	6.7
ปวส.	6.1	6.9	5.2
ปริญญาตรี	4.6	2.7	6.7
รวม	100.0	100.0	100.0
จำนวน	872	452	420

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

ตารางที่ 6.11 ร้อยละของระดับการศึกษาสูงสุดของเยาวชนที่กำลังทำงาน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

การศึกษาสูงสุด	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่ได้เรียนหนังสือ	-	-	-	0.6	0.8	0.4
ประถมศึกษา	33.1	28.4	38.2	43.6	43.1	44.0
มัธยมต้น	27.5	33.2	21.2	31.6	34.4	28.8
มัธยมปลาย	13.6	13.2	14.1	12.3	11.1	13.6
ปวช.	9.2	10.5	7.6	5.5	5.0	6.0
ปวส.	7.5	8.4	6.5	5.1	5.7	4.4
ปริญญาตรี	9.2	6.3	12.4	1.4	-	2.8
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	360	190	170	512	262	250

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● ระดับการศึกษาสูงสุดที่ผู้ที่กำลังทำงานต้องการเรียนจบ

เยาวชนที่ไม่ได้กำลังศึกษาอยู่ และกำลังทำงานอยู่บางส่วนมีความต้องการที่จะศึกษาต่อจนจบชั้นสูงกว่า ตารางที่ 6.12 ชี้ให้เห็นอัตราส่วนของระดับการศึกษาสูงสุดที่เยาวชนต้องการ อาทิเยาวชนที่จบชั้นประถมศึกษา มีความต้องการเรียนถึงชั้นมัธยมต้นร้อยละ 18.2 มัธยมปลายร้อยละ 49.5 และปริญญาตรีถึงร้อยละ 17.5 ผู้ที่จบมัธยมต้นต้องการเรียนต่อมัธยมปลายร้อยละ 36.8 จบระดับ ปวส. ร้อยละ 23.2 ปริญญาตรีร้อยละ 20.2 แต่ยังต้องการเรียนปริญญาโทร้อยละ 3.1 ผู้ที่จบมัธยมปลายจะมีความต้องการเรียนถึงระดับปริญญาตรีร้อยละ 63.3 และปริญญาโทร้อยละ 7.1 และที่พบชัดเจนคือผู้ที่จบระดับปริญญาตรีต้องการเรียนต่อปริญญาโทถึงร้อยละ 92.9

ข้อมูลในตารางนี้สะท้อนให้เห็นว่า ไม่ว่าเยาวชนจะสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นใดก็ตาม มีความปรารถนาที่จะเรียนต่อในระดับสูงกว่าเกือบทั้งหมด และเกือบทุกระดับชั้นต้องการเรียนถึงระดับปริญญาตรี ในสัดส่วนมีใช่น้อย และความฝันอันสูงสุดที่จะเรียนถึงขั้นปริญญาโทมีพบในทุกกลุ่มการศึกษา แม้ว่าจะมีสัดส่วนไม่สูงนักก็ตาม

ตารางที่ 6.12 ร้อยละของระดับการศึกษาสูงสุดของเยาวชน (กำลังทำงาน) ตั้งใจจะเรียนจบ จำแนกตามระดับการศึกษาปัจจุบัน

ระดับการศึกษาปัจจุบัน	ระดับการศึกษาสูงสุดที่ต้องการ							รวม	จำนวน
	ประถม	ม.ต้น	ม.ปลาย	ปวช.	ปวส.	ปริญญาตรี	ปริญญาโท		
ไม่มีการศึกษา	100.0	-	-	-	-	-	-	100.0	3
ประถมศึกษา	3.2	18.2	49.5	3.2	4.6	17.5	3.9	100.0	285
มัธยมต้น	-	3.9	36.8	12.7	23.2	20.2	3.1	100.0	228
มัธยมปลาย	-	-	-	1.0	28.6	63.3	7.1	100.0	98
ปวช.	-	-	-	8.6	31.0	56.9	3.4	100.0	58
ปวส.	-	-	-	-	2.1	97.9	-	100.0	47
ปริญญาตรี	-	-	-	-	-	7.1	92.9	100.0	28

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● สาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้ที่ทำงานไม่ได้เรียนจนจบชั้นสูงสุด

จากตารางที่ 6.12 พบว่าผู้ที่กำลังทำงานอยู่ตั้งความปรารถนาที่จะเรียนสูงกว่าที่เป็นอยู่ แต่มีปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถเรียนจนจบชั้นตามที่ต้องการ ตารางที่ 6.13 พบว่าสาเหตุสำคัญที่สุดคือ การที่พ่อแม่ ผู้ปกครองยากจนไม่สามารถส่งเสียให้เรียนจนจบ พบในกลุ่มเยาวชนชนบทร้อยละ 36.2 และเยาวชนในเมืองร้อยละ 29.4 เหตุผลสำคัญรองลงมา คือ ความต้องการหางานทำของเยาวชนในเมืองมีร้อยละ 16.9 ขณะที่เยาวชนในชนบทร้อยละ 11.4 ต้องหางานทำเพื่อยังชีพ เหตุผลสำคัญที่สามของเยาวชนในเมืองคือ ไม่สนใจที่จะเรียน หรือคิดว่าการเรียนไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อันใด พบร้อยละ 12.2 ส่วนเยาวชนชนบทพบร้อยละ 8.8 นอกจากนั้นเยาวชนอีกส่วนหนึ่งต้องออกมาช่วยครอบครัวทำงาน พบในเขตเมืองร้อยละ 11.9 และในชนบทร้อยละ 12.8 ปัญหาสำคัญต่อมาที่น่าสนใจและห่วงใย คือด้านความประพฤติของเยาวชนเองที่ทำให้ไม่ได้เรียนต่อ พบในเยาวชนเขตเมืองร้อยละ 9.7 และในเขตชนบทร้อยละ 6.7 และการที่เยาวชนไม่สามารถหาที่เรียนต่อได้ พบในเขตเมืองร้อยละ 6.3 และในชนบทร้อยละ 3.0

ตารางที่ 6.13 ร้อยละของสาเหตุที่เยาวชน (กำลังทำงาน) ไม่ได้เรียนจนจบชั้นสูงสุด ตามที่ต้องการ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

สาเหตุที่ไม่ได้เรียน	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
พ่อแม่/ผู้ปกครองยากจน	29.4	26.9	32.0	36.2	32.1	40.4
อยากหางาน	16.9	18.6	15.0	11.4	10.6	12.2
ไม่สนใจหรือคิดว่าเป็นประโยชน์ที่จะเรียน	12.2	13.8	10.5	8.8	12.4	5.2
ต้องออกมาช่วยครอบครัว	11.9	11.4	12.4	12.8	11.9	13.6
มีปัญหาด้านความประพฤติ	9.7	15.6	3.3	6.7	10.6	2.8
ต้องให้ออกาสพี่น้องเข้าเรียน	3.4	3.6	3.3	4.2	1.8	6.6
สติปัญญาเรียนไม่ไหว	1.9	1.2	2.6	5.6	7.3	3.8
เข้าเรียนต่อไม่ได้	6.3	4.8	7.8	3.0	3.2	2.8
พ่อแม่/ผู้ปกครองไม่ให้เรียน	2.2	1.2	3.3	1.6	1.4	1.9
อื่น ๆ	6.3	3.0	9.8	9.7	8.7	10.8
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	320	167	153	431	218	213

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

ความแตกต่างระหว่างเพศชายและหญิง พบว่าปัญหาความยากจนของผู้ปกครองเป็นของเยาวชนหญิงมากกว่าเยาวชนชาย และการที่เยาวชนหญิงต้องออกมาหางานทำ มีมากกว่าเยาวชนชาย ความคิดที่ว่าการศึกษาไม่มีประโยชน์ พบในเยาวชนชายมากกว่า เยาวชนหญิง เช่นเดียวกัน ปัญหาด้านความประพฤติที่เยาวชนชายมีมากกว่าเยาวชนหญิงอย่างชัดเจน

● ประเภทของงานที่เยาวชนกำลังทำงานที่ให้รายได้มากที่สุด

เยาวชนที่กำลังทำงานอยู่ ตอบคำถามที่ว่า “ในช่วงเวลา 1 ปีที่ผ่านมาคุณเคยทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งติดต่อกันเป็นเวลา 1 เดือนขึ้นไปหรือไม่” ตารางที่ 6.14 พบว่างานที่เยาวชนในเขตเมืองและเขตชนบททำมากที่สุด เป็นงานประเภทใช้แรงงาน และรับจ้างทั่วไป มีถึงร้อยละ 49.4 ในเขตชนบทและ 38.8 ในเขตเมือง รองลงมาเป็นงานประเภทค้าขายทั่วไป ซึ่งพบในกลุ่มเยาวชนที่อยู่ในเมืองมากกว่าในชนบท (ร้อยละ 27.1 ต่อร้อยละ 11.3) ถัดมาเป็นกลุ่มงานบริการ เช่นเป็นพนักงานเสิร์ฟร้อยละ 16.5 ของเยาวชนในเมืองและร้อยละ 8.0 ของเยาวชนในชนบท เยาวชนในเมืองยังได้ประกอบอาชีพเป็นเสมียนและพนักงานร้อยละ 9.2 ซึ่งมากกว่าเยาวชนในชนบท (ร้อยละ 4.4) เยาวชนในชนบทจะมีอัตราส่วนที่ทำการเกษตรสูงถึงร้อยละ 16.6 ขณะที่เยาวชนในเขตเมืองมีเพียง ร้อยละ 2.2 ข้อสังเกตว่าเยาวชนที่กำลังทำงาน ซึ่งมีการศึกษาไม่สูงนักจะปฏิบัติงานวิชาชีพวิชาการเพียงร้อยละ 4.4 ในเขตเมือง และร้อยละ 1.9 ในเขตชนบท

ความแตกต่างด้านอาชีพที่ทำของเยาวชนชายและเยาวชนหญิงที่ไม่ได้เรียนหนังสือและกำลังทำงานอยู่ พบว่าเยาวชนหญิงจะทำงานในประเภทใช้แรงงานน้อยกว่าเยาวชนชาย และทำงานด้านค้าขายมากกว่าเยาวชนชาย ส่วนงานด้านบริการ เยาวชนหญิงในชนบทจะทำมากกว่าเยาวชนชายในชนบท (ร้อยละ 13.4 ต่อร้อยละ 3.5) และตำแหน่งเสมียนพนักงานมีเยาวชนหญิงทำมากกว่าเยาวชนชายทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท อีกจุดหนึ่งที่พบคือเยาวชนหญิงทำงานด้านวิชาชีพวิชาการมากกว่าเยาวชนชายทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท แม้ว่าสัดส่วนผู้ทำงานในกลุ่มนี้มีไม่มากนัก

**ตารางที่ 6.14 ร้อยละของประเภทงานที่เยาวชน (กำลังทำงาน) ทำรายได้มากที่สุด
จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ (เฉพาะผู้ตอบว่าเคยทำ)**

ประเภทของงาน	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
รับจ้างทั่วไป และผู้ใช้แรงงาน	34.8	40.3	27.7	49.4	52.5	45.7
ค้าขาย	27.1	24.0	31.1	11.3	10.1	12.8
งานบริการ	16.5	16.2	16.8	8.0	3.5	13.4
เสมียนพนักงาน	9.2	5.8	13.4	4.4	3.0	6.1
เกษตรกรรม	2.2	3.9	-	16.6	16.7	16.5
วิชาชีพ/วิชาการ	4.4	1.9	7.6	1.9	1.0	3.0
อื่น ๆ	5.9	7.8	3.4	8.3	13.1	2.4
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	273	154	119	362	198	164

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะ
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● **รายได้จากการทำงานในรอบ 1 ปี**

เยาวชนที่กำลังทำงานอยู่ให้ข้อมูลด้านรายได้ที่ได้รับในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา โดยมีได้นำจำนวนวันหรือเดือนมาคำนวณดูรายได้เฉลี่ย แต่ดูรายได้รวมทั้งปี เพื่อดูว่าเยาวชนมีรายได้ในระดับใดเป็นหลัก

กลุ่มที่ได้รับค่าจ้างต่ำกว่า 5,000 บาท มีไม่มากนัก พบได้ในเขตเมืองร้อยละ 2.8 และร้อยละ 7.6 ในเขตชนบท เขตชนบทยังเป็นเขตที่ได้รับค่าจ้างต่ำ คือระหว่าง 5,000-9,999 บาท ร้อยละ 8.8 และพบเพียงร้อยละ 4.8 ในเขตเมือง และระหว่าง 10,000-29,999 บาท พบในเขตเมืองร้อยละ 21.0 พบในเขตชนบทร้อยละ 29.5 ในเขตเมืองจะมีผู้ที่ได้รับรายได้สูงมากกว่าในชนบท ได้แก่ กลุ่มที่มีรายได้ 30,000-49,999 บาท พบในเขตเมืองถึงร้อยละ 24.6 และในเขตชนบทร้อยละ 19.5 ส่วนกลุ่มที่มีรายได้ค่อนข้างสูงตั้งแต่ 50,000-99,999 ในเขตเมืองมีถึงร้อยละ 36.7 และเขตชนบทร้อยละ 28.3 ที่เห็นความแตกต่างค่อนข้างชัดเจน คือ กลุ่มที่มีรายได้ตั้งแต่ 100,000 บาทขึ้นไป หรือเฉลี่ย 8,000 กว่าบาทต่อเดือน รายได้สูงสุดที่พบมีถึง 300,000 บาท แต่มีจำนวนเพียง 3 คน

ความแตกต่างระหว่างเพศพบว่า รายได้ในระดับล่าง ไม่ค่อยมีความแตกต่างระหว่างเยาวชนเพศชายกับเยาวชนเพศหญิง ขณะที่รายได้ในระดับสูงตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไปพบในเยาวชนเพศชายมากกว่าเพศหญิง

สำหรับรายได้เฉลี่ยทั้งปีของเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่าง พบว่ารายได้เฉลี่ยของเยาวชนในเขตเมืองเท่ากับ 49,041 บาท เขตชนบทเท่ากับ 40,482 บาท และเยาวชนชายเขตเมืองมีรายได้เฉลี่ยทั้งปี 50,900 บาท และเยาวชนชายในเขตชนบทมีรายได้เฉลี่ยทั้งปี 39,592 ส่วนเยาวชนหญิงในเขตเมืองมีรายได้เฉลี่ยทั้งปี 46,819 บาท และเยาวชนหญิงในเขตชนบทมีรายได้เฉลี่ยทั้งปี 41,531 บาท (ดูตารางที่ 6.15)

ตารางที่ 6.15 ร้อยละของรายได้จากการทำงานในรอบ 1 ปีของเยาวชน (กำลังทำงาน) จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ (เฉพาะผู้ตอบว่าเคยทำ)

รายได้	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ต่ำกว่า 5,000 บาท	2.8	3.0	2.7	7.6	7.9	7.3
5,000-9,999 บาท	4.8	4.4	5.3	8.8	7.9	9.9
10,000-29,999 บาท	21.0	23.0	18.6	29.5	33.1	25.2
30,000-49,999 บาท	24.6	19.3	31.0	19.5	21.9	16.6
50,000-99,999 บาท	36.7	40.0	32.7	28.3	22.5	35.1
มากกว่า 100,000 บาท	10.1	10.4	9.7	6.4	6.7	6.0
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	248	135	113	329	178	151
รายได้เฉลี่ย	49,041	50,900	46,819	40,482	39,592	41,531

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● แหล่งที่มาของค่าใช้จ่าย

เฉพาะกลุ่มเยาวชนที่ไม่มีงานหรือเคยทำงานบ้าง แต่เป็นระยะเวลาสั้น ๆ ไม่ถึง 1 เดือนในรอบปีที่ผ่านมา จะถูกถามว่า “ส่วนใหญ่คุณได้เงินจากไหนเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว”

ตารางที่ 6.16 พบว่าพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเยาวชนเป็นผู้ให้ความอุปการะด้านค่าใช้จ่ายส่วนตัวของเยาวชนเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาเป็นความช่วยเหลือจากพี่น้องและคู่สมรส ส่วนญาติและคนอื่นมีส่วนให้บ้าง แต่เป็นอัตราส่วนที่น้อย ความแตกต่างที่พบมากในเขตเมืองและชนบทคือพี่น้องของเยาวชนในเขตเมืองสามารถช่วยเหลือเจือจานได้มากกว่าพี่น้องของเยาวชนในเขตชนบท ส่วนเยาวชนหญิงในเขตชนบทสามารถพึ่งพาคู่สมรสได้มากกว่าเยาวชนหญิงในเขตเมือง

ตารางที่ 6.16 ร้อยละของแหล่งที่มาของค่าใช้จ่ายส่วนตัวของเยาวชนที่ไม่ได้ทำงาน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

แหล่งที่มาของค่าใช้จ่าย	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
พ่อแม่/ ผู้ปกครองให้	72.4	74.2	71.1	71.8	85.1	60.7
พี่น้องให้	10.5	22.6	2.2	1.9	2.1	1.8
ใช้ของคู่สมรส	10.5	-	17.8	18.4	2.1	32.1
เงินของตัวเอง	2.6	-	4.4	4.9	8.5	1.8
ญาติให้	2.6	-	4.4	-	-	-
คนอื่นให้	1.3	3.2	-	1.9	2.1	1.8
กู้ยืมมาใช้	-	-	-	1.0	-	1.8
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	76	31	45	103	47	56

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● วิธีแสวงหาความรู้ของเยาวชนที่ไม่ได้กำลังเรียนหนังสือ

สำหรับเยาวชนที่ไม่ได้กำลังเรียนหนังสืออยู่ จะถูกตั้งคำถามว่า “คุณต้องการหาความรู้เพิ่มเติม โดยไม่ต้องเข้าในระบบโรงเรียน หรือเข้าเรียนในสถานศึกษาคุณจะทำอย่างไร” คำตอบที่ได้ พบว่าสัดส่วนของผู้ที่ตอบว่าจะหาหนังสือมาอ่านเอง ซึ่งพบมากในกลุ่มเยาวชนในเมืองถึงร้อยละ 60.1 และในเยาวชนชนบทร้อยละ 52.1 รองมาเป็นการเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ของเยาวชนในชนบทสูงกว่าเยาวชนในเมือง คือร้อยละ 23.4

ต่อร้อยละ 19.9 วิธีการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอีกวิธีหนึ่งคือการเรียนรู้จากผู้รู้ พบคำตอบร้อยละ 11.4 ของเยาวชนในเมืองและร้อยละ 12.0 ของเยาวชนในชนบท ส่วนวิธีการฝึกงานหรือฝึกวิชาชีพด้วยการไปสมัครเป็นลูกมือหรือเด็กฝึกงานในสถานที่ทำงานนั้นโดยตรง มีผู้คิดว่าจะใช้วิธีนี้ร้อยละ 8.2 ของเยาวชนในเมืองและร้อยละ 12.2 ของเยาวชนในชนบท ข้อสังเกตสำหรับวิธีนี้จะพบความแตกต่างทางเพศที่ชัดเจนกว่าคำตอบก่อนหน้านี้ กล่าวคือ เยาวชนหญิงทั้งในเมืองและชนบทเลือกวิธีเรียนรู้โดยสมัครเป็นเด็กฝึกงานน้อยกว่าเยาวชนชายอย่างชัดเจน (ตารางที่ 6.17)

ตารางที่ 6.17 ร้อยละของวิธีการแสวงหาความรู้ของเยาวชนที่ไม่ได้กำลังเรียนหนังสือ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

วิธีการแสวงหาความรู้	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
อ่านหนังสือเอง	60.1	60.8	59.4	52.1	49.4	55.3
เรียนจากสื่อต่าง ๆ	19.9	15.5	25.0	23.4	20.3	26.9
ซักถามจากผู้ใหญ่หรือผู้รู้	11.4	11.0	11.9	12.0	12.9	11.1
สมัครเป็นเด็กฝึกงาน	8.2	12.7	3.1	12.2	17.4	6.3
ไปศูนย์เยาวชน	0.3	-	0.6	0.2	-	0.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	341	181	160	449	241	208

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

ตารางที่ 6.18 เป็นการจำแนกวิธีการแสวงหาความรู้กับระดับการศึกษาที่จบแล้วของเยาวชนที่กำลังทำงานอยู่ พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ใช้วิธีการอ่านหนังสือเอาเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้มีการศึกษาสูงยังใช้วิธีการอ่านหนังสือด้วยตัวเองมากขึ้นกว่าวิธีอื่น ส่วนการเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ พบสัดส่วนที่แตกต่างจากการอ่านหนังสือ คือ ผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่ำจะแสวงหาความรู้จากสื่อต่าง ๆ มากกว่าผู้ที่จบการศึกษาในระดับสูง และพบว่า ผู้ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ไม่ค่อยสนใจที่จะแสวงหาความรู้ด้วยวิธีไปสมัครเป็นเด็กฝึกงานในวิชาชีพนั้น ต่างจากผู้จบการศึกษาในระดับล่าง และผู้จบ ปวช./ปวส. ที่จำเป็นต้องมีประสบการณ์ในการทำงาน ก่อนที่จะไปปฏิบัติงานเต็มตัว

**ตารางที่ 6.18 ร้อยละของการแสวงหาความรู้ของเยาวชนที่ไม่ได้กำลังเรียนหนังสือ
จำแนกตามระดับการศึกษาที่จบ**

ระดับการศึกษา	วิธีการแสวงหาความรู้					รวม	จำนวน
	อ่านหนังสือ เอง	ซักถาม จากผู้ใหญ่ หรือผู้รู้	สมัคร เป็นเด็ก ฝึกงาน	เรียนจาก สื่อต่าง ๆ	อื่นๆ		
ประถมศึกษา	47.3	16.6	11.2	24.3	0.6	100.0	313
มัธยมต้น	56.7	7.4	10.8	25.1	-	100.0	231
มัธยมปลาย	67.9	4.7	8.5	18.9	-	100.0	106
ปวช.	56.1	15.8	14.0	14.0	-	100.0	57
ปวส.	71.4	8.2	10.2	10.2	-	100.0	49
ปริญญาตรี	61.8	17.6	2.9	17.6	-	100.0	34

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะ
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● **การฝึกฝนอาชีพของเยาวชนที่ไม่ได้กำลังเรียนหนังสือ**

เยาวชนกลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสืออยู่ แม้ว่าจะเคยผ่านการศึกษาในระบบโรงเรียนมาแล้วก็ตามแต่สภาพที่เป็นอยู่พบว่า แม้ในระบบโรงเรียนเคยฝึกฝนอาชีพให้นักเรียนแต่นักเรียนไม่สามารถประกอบวิชาชีพได้ในทันทีที่ออกจากโรงเรียน ส่วนใหญ่ต้องมาเรียนรู้จากการลงมือทำงาน และการฝึกงานในสถานที่ทำงาน เยาวชนที่ไม่ได้กำลังเรียนหนังสืออยู่จะถูกถามว่า “คุณเคยได้รับการฝึกอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่” “ถ้าเคย เคยฝึกวิชาชีพอะไร”

จากตารางที่ 6.19 พบว่าเยาวชนร้อยละ 79.9 ในเขตเมือง ตอบว่าเคยได้รับการฝึกอาชีพ ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่สูง เนื่องจากเยาวชนได้รวมการฝึกอาชีพในโรงเรียนไว้ด้วย เยาวชนหญิงในเขตชนบทจะได้รับการฝึกอาชีพมากกว่าเยาวชนชาย ส่วนเยาวชนชายและหญิงในเขตเมืองมีสัดส่วนได้รับการฝึกไม่แตกต่างกัน

เมื่อจำแนกประเภทของการฝึกอาชีพออกไปอย่างละเอียดเฉพาะผู้ที่เคยฝึก จะพบว่าการฝึกอาชีพช่างกล/ช่างซ่อมเครื่องยนต์ มีอัตราส่วนร้อยละสูงสุดของเยาวชนชายทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท คือประมาณร้อยละ 70-71 ส่วนเยาวชนหญิงได้รับการฝึกวิชานี้

น้อยกว่ามาก เนื่องจากมิใช่อาชีพที่เหมาะสมกับเพศหญิง เพราะเยาวชนหญิงจะได้รับการฝึกฝนด้านการตัดเย็บเสื้อผ้าหรือทอผ้ามากกว่า โดยเฉพาะเยาวชนหญิงในชนบทเคยฝึกอาชีพเย็บจักร เย็บผ้า ถึงร้อยละ 49.0 ส่วนอาชีพที่นิยมอีกอาชีพหนึ่ง คือ การเป็นช่างตัดผมและช่างเสริมสวย พบว่าเยาวชนทั้งในเขตเมืองและชนบทผ่านการฝึกอาชีพนี้ประมาณร้อยละ 10-12 พบว่าเยาวชนหญิงฝึกอาชีพเป็นช่างทำผม ช่างเสริมสวยมากกว่าเยาวชนชายอย่างชัดเจน

จากตารางการได้รับการฝึกอาชีพของเยาวชนสะท้อนให้เห็นความแตกต่างระหว่างการประกอบอาชีพระหว่างเพศชายและเพศหญิงได้ทางหนึ่ง

ตารางที่ 6.19 ร้อยละของอาชีพของเยาวชนที่ไม่ได้กำลังเรียนหนังสือ ได้รับการฝึกอาชีพ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

การฝึกอาชีพ	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่เคย	20.1	20.6	19.6	25.6	29.8	22.1
เคย	79.9	79.4	80.4	74.4	70.2	77.9
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1066	501	565	1240	561	679
เคยฝึกอาชีพ						
ช่างกล/ช่างซ่อมเครื่องยนต์/ ช่างไฟฟ้า/ช่างก่อสร้าง/ช่างไม้	44.4	71.3	3.5	35.6	70.5	1.0
ตัดผม/เสริมสวย	12.5	5.7	22.8	9.9	7.4	12.5
งานวิชาชีพ	11.8	4.6	22.8	4.7	1.1	8.3
เย็บผ้า เย็บจักร ทอผ้า	11.1	1.1	26.3	24.6	-	49.0
งานประดิษฐ์	8.3	6.9	10.5	9.4	4.2	14.6
ทำอาหาร	6.3	3.4	10.5	2.6	-	5.2
ฝึกงานจากที่บ้าน	2.8	3.4	1.8	6.3	9.5	3.1
การเกษตร	1.4	2.3	-	6.8	7.4	6.3
การแสดง	1.4	1.1	1.8	-	-	-
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	144	87	57	191	95	96

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● แหล่งข้อมูลเพื่อหางานทำของเยาวชนที่ไม่ได้กำลังเรียนหนังสือ

สำหรับเยาวชนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ แต่กำลังทำงานหรือไม่ได้ทำงานเป็นอาชีพ จะถูกถามว่า “ถ้าคุณจะหางานทำ คุณจะหาข้อมูลจากที่ใด” พบว่าแหล่งข้อมูลเพื่อหางานทำของเยาวชนในเขตเมืองและเขตชนบทมีความแตกต่าง สำหรับเยาวชนในเขตชนบท ผู้ช่วยเรื่องงานทำ ได้แก่เพื่อน ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน หนังสือพิมพ์/นิตยสาร สำนักจัดหางานของรัฐ ป้ายประกาศหน้าโรงงานและสำนักงานจัดหางานเอกชน ตามลำดับ ส่วนเยาวชนในเขตเมือง อาศัยหาความรู้ แหล่งงาน จากเพื่อน หนังสือพิมพ์ ญาติพี่น้อง สำนักจัดหางานของรัฐ เพื่อนบ้าน ป้ายประกาศหน้าโรงงาน และสำนักจัดหางานของเอกชน ตามลำดับ จะเห็นว่าแหล่งข้อมูลของเยาวชนเขตชนบทเป็นข้อมูลที่ได้จากเครือข่ายบุคคลที่สำคัญรวมแล้วร้อยละ 67.5 มากกว่าแหล่งข้อมูลเครือข่ายบุคคลของเยาวชนในเขตเมืองซึ่งรวมแล้วร้อยละ 62.8 (ตารางที่ 6.20) ส่วนบริการที่รัฐจัดให้มีอัตราส่วนค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะบริการจากเอกชน เยาวชนคิดจะไปใช้บริการน้อยมาก

ตารางที่ 6.20 ร้อยละของแหล่งข้อมูลเพื่อหางานทำของเยาวชนที่ไม่ได้กำลังเรียนหนังสือ
จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

แหล่งข้อมูล	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
เพื่อน	38.3	42.3	33.7	31.3	33.7	28.8
หนังสือพิมพ์/ นิตยสาร	22.8	17.5	28.9	12.2	9.7	14.8
ญาติพี่น้อง	18.9	18.0	19.9	23.0	22.1	23.9
สำนักจัดหางานของรัฐ	6.5	6.3	6.6	9.2	11.2	7.0
เพื่อนบ้าน	5.6	6.9	4.2	13.2	12.8	13.6
ป้ายประกาศหน้าโรงงาน	5.4	5.3	5.4	7.0	7.0	7.0
สำนักจัดหางานของเอกชน	1.7	3.2	-	2.2	2.7	1.6
อื่นๆ เช่น วิทยุ (โรงเรียน)	0.8	0.5	1.2	2.0	0.8	3.3
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	355	189	166	501	258	243

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะ
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● ความต้องการด้านอาชีพของเยาวชนที่ไม่ได้กำลังเรียน

นอกจากจะสำรวจความต้องการด้านอาชีพของเยาวชนที่กำลังเรียนหนังสืออยู่แล้วเมื่อเรียนจบแล้วต้องการทำอาชีพอะไร เยาวชนที่ไม่ได้กำลังเรียนหนังสือก็ถูกสัมภาษณ์เช่นกันว่า “ในอนาคต คุณอยากจะทำงานอาชีพประเภทไหนมากที่สุด กรุณาบอกมา 2 อาชีพ” จากตารางที่ 6.21 พบว่าอาชีพที่เยาวชนที่ไม่ได้กำลังเรียนหนังสืออยู่ต้องการทำมากที่สุดเป็นอันดับแรกเรียงตามความถี่ที่เยาวชนในเขตเมืองระบุ ได้แก่ อาชีพค้าขาย ช่างประเภทต่าง ๆ ทำงานในบริษัทหรือธนาคาร และเป็นพนักงานบริการ ส่วนเยาวชนในเขตชนบทระบุว่าต้องการมีอาชีพค้าขายเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือการเป็นช่างฝีมือ และทำงานบริษัท/ธนาคาร เช่นเดียวกับเยาวชนในเขตเมือง

ส่วนอาชีพที่เยาวชนที่ไม่ได้กำลังเรียนหนังสือ ประสงค์จะทำรองลงมา สำหรับเยาวชนในเขตเมืองเรียงตามลำดับความถี่ คือ ค้าขาย ช่างประเภทต่าง ๆ ทำงานบริษัท/ธนาคาร และเป็นเจ้าของกิจการส่วนตัว ส่วนเยาวชนในเขตชนบท ลำดับแรกคือ ช่างประเภทต่าง ๆ รองลงมาคือค้าขาย และทำงานบริษัท/ธนาคาร

ส่วนความแตกต่างระหว่างเพศของเยาวชนกลุ่มนี้พบว่า เยาวชนหญิงชอบอาชีพค้าขายมากกว่าเยาวชนชาย ส่วนเยาวชนชายจะชอบอาชีพช่างฝีมือมากกว่าเยาวชนหญิง เช่นเดียวกับการทำงานในบริษัท ห้างร้าน และธนาคาร เยาวชนหญิงชอบทำอาชีพนี้มากกว่าเยาวชนชาย รวมทั้งการทำงานที่เป็นประเภทให้บริการ พบในกลุ่มเยาวชนหญิงมากกว่าเยาวชนชาย

ตารางที่ 6.21 ร้อยละของอาชีพที่เยาวชน (ไม่ได้กำลังเรียน) ต้องการมากที่สุด 2 อันดับ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

อาชีพ	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
อาชีพที่อยากทำมากที่สุด						
ค้าขาย	41.8	39.7	44.2	27.7	21.7	33.9
ช่างประเภทต่าง ๆ	15.6	22.3	8.0	24.2	32.8	15.3
ทำงานบริษัท/สถาบันการเงิน	8.6	5.4	12.3	5.3	2.4	8.3
พนักงานบริการ	6.1	3.3	9.2	2.6	1.2	4.1
ตำรวจ/ทหาร	4.0	6.5	1.2	4.8	8.3	1.2
รับราชการ	3.7	3.3	4.3	2.8	2.0	3.7
เจ้าของกิจการ	3.2	4.3	1.8	1.4	2.0	0.8
ครู-อาจารย์	2.3	0.5	4.3	3.0	1.2	5.0
ศิลปิน-นักร้อง	2.0	3.3	0.6	1.2	2.0	0.4
วิศวกร/สถาปนิก	2.0	1.6	2.5	1.4	2.0	0.8
พยาบาล	1.7	-	3.7	3.8	0.8	7.0
นักคอมพิวเตอร์	0.6	-	1.2	0.4	-	0.8
แพทย์	0.6	0.5	0.6	0.8	0.4	1.2
ทำเกษตรกรรม	0.3	0.5	-	1.2	1.6	0.8
อื่น ๆ	7.5	8.7	6.1	19.2	21.7	16.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	347	184	163	495	253	242
อาชีพที่อยากทำรองลงมา						
ค้าขาย	33.7	36.4	30.6	23.4	18.7	28.8
ช่างประเภทต่าง ๆ	15.4	18.2	12.2	28.1	35.2	19.9
ทำงานบริษัท/สถาบันการเงิน	8.7	4.5	13.3	8.3	4.9	12.2
เจ้าของกิจการ	4.8	4.5	5.1	0.6	1.1	-
รับราชการ	4.3	4.5	4.1	2.1	1.6	2.6
พนักงานบริการ	4.3	2.7	6.1	3.0	-	6.4
ครู-อาจารย์	3.4	1.8	5.1	3.0	1.6	4.5
วิศวกร/สถาปนิก	2.9	3.6	2.0	0.3	0.5	-
ตำรวจ/ทหาร	1.9	3.6	-	3.8	4.4	3.2
ศิลปิน-นักร้อง	1.9	1.8	2.0	1.2	2.2	-
นักคอมพิวเตอร์	1.4	1.8	1.0	-	-	-
พยาบาล	1.4	-	3.1	0.6	-	1.3
ทำเกษตรกรรม	-	-	-	0.6	1.1	-
แพทย์	-	-	-	-	-	-
อื่น ๆ	15.9	16.4	15.3	25.1	28.6	21.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	208	110	98	338	182	156

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● ความคิดเห็นด้านอายุที่ควรเริ่มทำงาน

ตามกฎหมายแรงงานที่กำหนดอายุเริ่มต้นทำงานของเด็กไทย ให้เริ่มเมื่ออายุ 15 ปีไปแล้ว เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสอยู่ในสถานศึกษานานขึ้น อันเป็นโอกาสให้ได้เรียนรู้ทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพมากขึ้นกว่าแต่ก่อนที่เด็กต้องออกจากโรงเรียนกลางคันหรือจบแค่ชั้นประถมศึกษา เพื่อทำงานหาเลี้ยงตัวเองและครอบครัว การออกกฎหมายเพื่อป้องกันมิให้เด็กต้องทำงานก่อนวัยอันสมควร และป้องกันการใช้แรงงานเด็ก เป็นความคิดที่เกิดจากวิจรณ์ญาณของผู้ใหญ่ที่ต้องการช่วยเหลือเด็ก ส่วนความคิดเห็นของเยาวชนเองที่มองปัญหาการใช้แรงงานเด็กเป็นอย่างไร ในรายงานฉบับนี้มีตัวเลขที่บอกให้ทราบว่า อายุที่คนไทยควรเริ่มทำงาน ในความเห็นของเยาวชนไทยกลุ่มใหญ่ (ร้อยละ 35-40) คิดว่าควรเริ่มทำงานเมื่ออายุ 20 ปีขึ้นไป คือเป็นผู้ใหญ่โดยสมบูรณ์ รองลงมา (ร้อยละ 22-24) คิดว่าควรเริ่มทำงานเมื่ออายุ 18 ปี และอัตราส่วนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 20-22) คิดว่าเด็กควรทำงานเมื่ออายุ 15 ปี ความคิดของเยาวชนในเขตเมืองและเขตชนบทในเรื่องนี้ไม่แตกต่างกันมากนัก และพบความแตกต่างบ้างในความคิดเห็นเยาวชนชายและเยาวชนหญิง เช่นในกลุ่มที่คิดว่าควรทำงานเมื่ออายุ 20 ปีขึ้นไป เยาวชนหญิงทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท เห็นด้วยกับอายุแค่นี้มากกว่าเยาวชนชาย

อย่างไรก็ตามเมื่อคิดอายุเฉลี่ยที่ควรเริ่มทำงานหาเลี้ยงชีพ ในความเห็นของเยาวชนพบว่ามียุเฉลี่ยเท่ากับ ๆ กัน คือประมาณ 18 ปี (ตารางที่ 6.22)

ตารางที่ 6.22 ร้อยละของความคิดเห็นด้านอายุที่ควรเริ่มทำงานและอายุเฉลี่ย จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

อายุที่ควรเริ่มทำงาน	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ก่อน 15 ปี	4.3	5.0	3.7	6.5	7.0	6.0
15 ปี	20.2	20.8	19.7	22.9	23.2	22.6
16 ปี	4.1	4.6	3.7	4.6	5.2	4.1
17 ปี	4.6	5.6	3.7	6.1	7.3	5.0
18 ปี	24.6	25.2	24.1	22.0	23.4	20.8
19 ปี	1.4	1.8	1.1	2.9	3.2	2.7
20 ปีขึ้นไป	40.7	37.0	44.0	35.1	30.7	38.8
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1064	500	564	1238	560	678
อายุเฉลี่ยที่ควรเริ่มทำงาน	18.3	18.2	18.4	18.0	17.8	18.1

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● ความสามารถในการจัดการธุรกิจ

ประเด็นส่งท้ายของส่วนนี้ เป็นการวัดความสามารถในการบริหารจัดการธุรกิจของเยาวชน โดยผู้วิจัยยกกรณีศึกษาเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจให้เยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างว่าจะเลือกใช้วิธีหรือทางออกอย่างไร ตัวอย่างเช่น “กรณีนายพ่ายพูกปลดออกจากบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ และได้เงินชดเชยมาก่อนหนึ่ง คุณคิดว่านายพ่ายควรจะอย่างไร” มีข้อให้เลือกดังนี้

- ก. ไปสมัครงานกับบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ที่ไม่ถูกปิด
- ข. ไปสมัครงานอะไรก็ได้กับบริษัทอื่น ๆ
- ค. เอาเงินที่มีอยู่ไปลงทุนทำอาชีพอิสระ
- ง. เอาเงินที่มีอยู่ไปให้คนกู้

คำตอบที่ผู้ตอบเลือกจะมีคะแนนในแต่ละข้อ 1, 2, 3, 4 คะแนน และเมื่อรวมคะแนนทั้ง 5 ข้อแล้ว นำมาจัดลำดับคะแนน เพื่อแยกกลุ่มความสามารถในการจัดการธุรกิจออกเป็น 3 กลุ่ม คือความสามารถสูง ความสามารถปานกลาง และความสามารถต่ำ

เนื่องจากกรณีศึกษาที่ยกมาเป็นประเด็นให้เยาวชนตอบนั้น เป็นกรณีคำถามที่ไม่ยากนัก ทำให้คะแนนความสามารถในการบริหารจัดการธุรกิจของเยาวชนตกอยู่ในระดับสูงมีถึงร้อยละ 18.9 ในเขตเมือง และร้อยละ 14.2 ในเขตชนบท ซึ่งแสดงว่าเยาวชนในเขตเมืองมีความสามารถในการด้านนี้มากกว่า และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศชายและหญิง พบว่าในกลุ่มความสามารถสูง จะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย พบทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท

สำหรับกลุ่มในระดับปานกลางพบในเขตเมืองร้อยละ 68.3 และในเขตชนบทร้อยละ 69.9 (ดูตารางที่ 6.23) ในกลุ่มนี้พบว่า เยาวชนหญิงในเขตชนบทมีอัตราส่วนสูงกว่าเยาวชนชาย ส่วนในเขตเมืองความแตกต่างระหว่างเพศในกลุ่มนี้มีน้อยมาก ในกลุ่มที่มีความสามารถในการจัดการบริหารธุรกิจค่อนข้างต่ำ พบในเยาวชนชายมากกว่าเยาวชนหญิง กล่าวอีกนัยหนึ่งในภาพรวม เยาวชนหญิงน่าจะมีความสามารถในการจัดการธุรกิจมากกว่าเยาวชนชาย

ตารางที่ 6.23 ร้อยละของระดับความสามารถในการจัดการธุรกิจของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ระดับความสามารถ	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ความสามารถสูง (17-20) คะแนน	18.9	17.6	20.0	14.2	13.7	14.6
ความสามารถปานกลาง (13-16) คะแนน	68.3	67.9	68.7	69.9	67.2	72.2
ความสามารถต่ำ (8-12) คะแนน	12.9	14.6	11.3	15.9	19.1	13.3
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1066	501	565	1240	561	679

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

ค่านิยม ความเชื่อ และภาพลักษณ์ต่อตนเอง

นอกจากสถานภาพในด้านการทำงาน และด้านสุขภาพอนามัยของเยาวชน จะถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาแล้ว บุคลิกภาพ ภาพลักษณ์ที่มีต่อตนเองของเยาวชน ตลอดจนค่านิยมและความเชื่อต่าง ๆ ได้ถูกนำมาเป็นประเด็นในการสำรวจวิจัยครั้งนี้ด้วยเช่นกัน เนื่องจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเยาวชนไทย ส่วนหนึ่งควรจะประกอบไปด้วย การมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมมั่นคง มีความเคารพและภาคภูมิใจในตัวเอง รวมทั้งมีความรู้จักคิด เข้าใจหลักการที่ถูกต้องของศาสนาและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตน

● ค่านิยมส่วนตัวของเยาวชน

เยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างจะถูกขอร้องให้ประเมินว่า ตนเองมีนิสัยใจคอเช่นไร โดยการให้คะแนนที่ตรงกับนิสัยของเยาวชนมากที่สุดเท่ากับ 6 คะแนน ไปจนถึง 1 คะแนน ซึ่งแสดงว่าข้อความที่เอ่ยถึงไม่ตรงกับนิสัยใจคอของเยาวชนเลย ดังนั้นในแต่ละข้อคำถามจะมีคะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้เท่ากับ 6 และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 1

จากตารางที่ 7.1 เป็นการนำเสนอค่าเฉลี่ยของคะแนนของแต่ละข้อคำถาม พบว่าค่านิยมของเยาวชนด้านความนิยมใช้ของใช้ที่มีหยัห้อยอยู่ในระดับปานกลาง (2.5-3.0) และไม่ค่อยแตกต่างระหว่างเยาวชนในเขตเมืองหรือเขตชนบท แต่พบว่าเยาวชนชายมีค่านิยมกับการชอบใช้ของมีหยัห้อยมากกว่าเยาวชนหญิง

ในอีกด้านหนึ่งที่มีคะแนนเฉลี่ยไม่สูงนักเช่นกันคือ ค่านิยมของการได้มาโดยไม่ต้องใช้ความสามารถ แต่ใช้การบนบานศาลกล่าวแทน ในข้อคำถามนี้บางคนให้คะแนนไปทางด้านต่ำ คือประมาณ 2.2-2.6 ซึ่งแสดงว่าเยาวชนค่อนข้างไม่เห็นด้วยกับการบนบานศาลกล่าวเท่าใดนัก

ข้อคำถามที่ได้คะแนนค่อนข้างสูง ได้แสดงถึงค่านิยมของเยาวชนที่เอนเอียงไปในทางที่ชอบมีเพื่อนฝูงมาก (คะแนนเฉลี่ย 4.7-5.1) และไม่ค่อยมีความแตกต่างระหว่างชนบทและเมือง

เยาวชนไทยยังแสดงถึงค่านิยมที่พยายามทำทุกอย่างเพื่อให้ฐานะของตนดีขึ้น (คะแนนเฉลี่ย 4.7-4.8) แสดงว่าเยาวชนให้ความสนใจด้านเศรษฐกิจฐานะมีใช้น้อย อีกข้อหนึ่งเป็นการสะท้อนนิสัยใจคอของเยาวชนที่มีลักษณะของความเป็นคนไทย คือความเกรงใจทำให้คะแนนเฉลี่ยค่านิยมของความเกรงใจ โดยการระมัดระวังคำพูดมิให้กระทบกระเทือนผู้อื่น ค่อนข้างสูง (คะแนน 4.6-4.7)

ตารางที่ 7.1 ค่าเฉลี่ยคะแนนค่านิยมของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ
(คะแนนสูงสุด = 6 คะแนนต่ำสุด = 1)

ค่านิยม	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
1 มีเพื่อนฝูงมาก	4.8	5.0	4.7	4.9	5.1	4.8
2 พยายามทำทุกอย่างเพื่อให้ฐานะของตนดีขึ้น	4.7	4.7	4.7	4.8	4.8	4.8
3 มักระวังคำพูดมิให้กระทบกระเทือนผู้อื่น	4.6	4.6	4.6	4.7	4.6	4.7
4 ชอบทำงานหรือใช้ความคิดตามลำพัง	4.3	4.2	4.3	4.1	4.1	4.2
5 ชอบช่วยเหลือบุคคลอื่นอยู่เสมอ	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	4.3
6 ชอบเป็นผู้นำมากกว่าผู้ตาม	4.2	4.3	4.2	4.1	4.1	4.1
7 ชอบทำอะไรตามใจคุณ	4.2	4.2	4.3	4.0	4.0	3.9
8 ชอบพูดในที่ชุมชน	3.1	3.1	3.1	3.0	2.9	3.0
9 ชอบใช้ของใช้ที่มียี่ห้อดัง ๆ	2.9	3.0	2.7	2.7	3.0	2.5
10 ชอบบนบานศาลกล่าวเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ	2.5	2.4	2.6	2.3	2.2	2.4

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

โดยภาพรวม ด้านค่านิยมด้านต่าง ๆ มักไม่ค่อยมีความแตกต่างระหว่างเยาวชนในเขตเมืองและเขตชนบท หรือความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าค่านิยมส่วนตัวของเยาวชนไทยในปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์หรือโลกไร้พรมแดน จะผสมกลมกลืนกันไปไม่ว่าจะอยู่ในเมืองหรือชนบท เป็นเพศหญิงหรือเพศชาย ยกเว้นค่านิยมการใช้สินค้าที่มียี่ห้อ ซึ่งพบในเพศชายมากกว่าเพศหญิงแล้ว ยังพบความแตกต่างระหว่างเพศในเรื่องการมี

เพื่อนฝูงมาก ซึ่งเพศชายทั้งในเขตเมืองและชนบทจะชอบการมีเพื่อนฝูงมากกว่าเพศหญิงทั้งในเมืองและชนบท อย่างไรก็ตามความแตกต่างมีไม่มากนัก

● ภาพลักษณ์ต่อตนเอง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ต้องการสำรวจว่าเยาวชนไทยมีภาพลักษณ์ต่อตนเองเป็นอย่างไร มีความเคารพและภาคภูมิใจในตนเองมากน้อยเพียงใด ดังนั้นในการสัมภาษณ์เยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างจึงให้เยาวชนให้คะแนนภาพลักษณ์ต่อตนเองโดยเกณฑ์การให้คะแนนเป็นไปทำนองเดียวกับการให้คะแนนค่านิยมส่วนตัวเยาวชน คือถ้าข้อความใดที่ตรงกับตัวเยาวชนจะให้คะแนน 6 คะแนน และลดหย่อนลงไปจนถึงคะแนน 1 คะแนนซึ่งเป็นสิ่งที่เยาวชนคิดว่าไม่จริงหรือไม่ตรงกับตัวเขาเลย

ตารางที่ 7.2 เป็นการแสดงคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเยาวชนในด้านต่าง ๆ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ ในความคิดเห็นนั้นมีทั้งความคิดเห็นทางบวกและความคิดเห็นทางลบต่อภาพลักษณ์ของตนเอง คะแนนสูงสุดสำหรับข้อความที่เป็นไปทางบวก คือ การที่เยาวชนมองว่าตนเองเป็นคนที่ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ คะแนนเฉลี่ยสูงถึง 4.5-4.6 คะแนนเฉลี่ยสูงอีกความเห็นหนึ่งคือการที่เยาวชนมองว่า ตนเองเป็นที่ชื่นชอบของเพื่อนฝูง ซึ่งคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.3-4.4 และเยาวชนยังมองตนเองในทางบวกค่อนข้างมากคือ คิดว่าตนเองเป็นคนที่มีความสามารถคนหนึ่ง (คะแนนเฉลี่ย 4.1-4.3) ภาพลักษณ์ในทางบวกที่คะแนนออกมาสูง แสดงว่าเยาวชนมีความภาคภูมิใจ มั่นใจในตนเองมากพอสมควร และไม่พบความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างเยาวชนในชนบทและในเมือง หรือระหว่างเพศชายและเพศหญิง

ส่วนภาพลักษณ์ทางด้านลบ จะมีคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ ซึ่งหมายความว่า เยาวชนไม่ค่อยมองตัวเองไปทางลบมากนัก คะแนนเฉลี่ยจึงออกมาต่ำ ตัวอย่างเช่น เยาวชนไม่ค่อยคิดว่าชีวิตตัวเองไม่มีคุณค่า คะแนนเฉลี่ยจึงอยู่ที่ 2.0 หรือในภาพลักษณ์อีกด้านหนึ่งคือการที่คิดว่าพ่อแม่ไม่ค่อยเข้าใจในตัวเขา มีคะแนนเฉลี่ย 2.5 ซึ่งแสดงว่าเยาวชนยังคิดว่าพ่อแม่เข้าใจในตัวเขามากกว่ากลุ่มที่คิดว่าพ่อแม่ไม่เข้าใจ

สิ่งที่เยาวชนประเมินตัวเองที่เป็นไปในทางลบมากกว่า คือการประเมินว่าตัวเขาเป็นคนที่มักลังเลในการตัดสินใจที่จะทำอะไร ทำให้ดูว่าจุดนี้เยาวชนเป็นผู้ที่ไม่กล้าตัดสินใจอย่างเด็ดขาดเนื่องจากลักษณะสังคมไทยที่ผู้น้อยมักจะทำให้ผู้ใหญ่เป็นผู้ตัดสินใจแทนหรือตัดสินใจก่อน

ตารางที่ 7.2 ค่าเฉลี่ยคะแนนภาพลักษณ์ต่อตนเองของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ (คะแนนสูงสุด=6 คะแนนต่ำสุด=1)

ภาพลักษณ์ต่อตนเอง	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
คุณไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ	4.5	4.5	4.5	4.5	4.5	4.6
คุณรู้สึกว่าคุณเป็นที่ชื่นชอบของเพื่อนฝูง	4.4	4.4	4.3	4.4	4.4	4.4
คุณคิดว่าคุณเป็นคนที่มีความสามารถคนหนึ่ง	4.2	4.3	4.2	4.1	4.1	4.2
คุณภูมิใจในหน้าตารูปร่างของคุณ	4.1	4.2	4.0	4.4	4.6	4.2
คุณมักกล้าแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ	4.0	4.0	4.1	4.0	3.9	4.0
คุณรู้สึกว่าตัวเองทำอะไรผิดอยู่ตลอดเวลา	3.0	3.0	3.0	3.0	2.9	3.0
คุณคิดว่าพ่อแม่ไม่ค่อยเข้าใจคุณ	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5
คุณคิดว่าชีวิตคุณไม่มีคุณค่าอะไร	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

ตารางที่ 7.3 เป็นตารางที่ผู้วิจัยคำนวณคะแนนภาพลักษณ์ที่เยาวชนประเมินไว้ทั้ง 8 ข้อ โดยคิดกลับคะแนนให้เป็นไปในทางเดียวกันเพื่อพิจารณาว่า โดยภาพรวมแล้วเยาวชน มีภาพลักษณ์ต่อตัวเองไปในทางบวกหรือลบมากน้อยเพียงไร พบว่าเยาวชนร้อยละ 60 มีภาพลักษณ์ต่อตนเองไม่สุดโต่งไปทางใดทางหนึ่งแต่อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างบวก อัตราส่วนร้อยละ 58.8-65.0 กลุ่มที่มีภาพลักษณ์ค่อนข้างไปทางบวกอย่างมากอยู่ระหว่างร้อยละ 33.3-40.5 และเมื่อเปรียบเทียบกลุ่มนี้จะพบว่าเยาวชนในชนบทมองตัวเองทางบวกสูงกว่าเยาวชนในเขตเมือง แต่เยาวชนชายในเขตเมืองและชนบทจะมอง ตัวเองทางบวกมากกว่าเยาวชนหญิง สิ่งที่สังเกตได้ในบรรทัดสุดท้ายคืออัตราส่วนร้อยละของเยาวชนที่มองตัวเองไปในทางลบอย่างมาก มีน้อยมาก (ร้อยละ 0.4-1.8) และเยาวชนหญิงในเมืองและชนบทมองภาพตัวเองไปทางลบมากกว่าเยาวชนชาย อย่างไรก็ตามตารางที่ 7.3 แสดงให้ทราบว่าเยาวชนไทยมีภาพลักษณ์ในทางดีต่อตัวเองเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 7.3 ร้อยละของภาพลักษณ์ต่อตนเองของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ (คะแนนสูงสุด=48 คะแนนต่ำสุด=8)

ภาพลักษณ์ต่อตนเอง	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไปทางบวก (36-48 คะแนน)	35.1	37.2	33.3	38.5	40.5	36.8
ปานกลาง (22-35 คะแนน)	63.7	62.4	65.0	60.6	58.8	62.2
ไปทางลบ (8-21 คะแนน)	1.1	0.4	1.8	0.9	0.7	1.0
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1062	497	565	1235	558	677

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● ความเชื่อทางศาสนา

ไม่ว่าเยาวชนจะนับถือศาสนาใดหลักการของทุกศาสนาจะเป็นไปในทำนองเดียวกัน คือ ต้องการให้ทุกคนเป็นคนดี ดังนั้นเมื่อมีคำถามที่ใช้ตรวจสอบความเชื่อเดียวกับหลักการในศาสนาของเยาวชนเพื่อดูว่าเยาวชนมีความเข้าใจหลักการที่ถูกต้องของศาสนาหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด ตารางที่ 7.4 เป็นการแสดงให้เห็นคะแนนเฉลี่ยความเชื่อทางศาสนาของเยาวชนที่มีการให้คะแนนทำนองเดียวกับคะแนนค่านิยม กล่าวคือให้เยาวชนประเมินตนเองว่ามีความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้น้อยเพียงใด ถ้าเป็นความจริงมากที่สุดให้ 6 คะแนน ไปจนถึงไม่จริงเลยเท่ากับ 1 คะแนน ดังนั้นคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่เป็นไปได้เท่ากับ 6 และคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 1

จากตารางที่ 7.4 แสดงว่าเยาวชนไทยทั้งในเขตเมืองและชนบทมีความเชื่อค่อนข้างมากกว่าการทำสมาธิทำให้จิตใจสงบได้ (คะแนนเฉลี่ย 5.2-5.5) ความเชื่ออย่างมากที่รองลงมาคือ เชื่อว่าคนที่ทำดีต้องได้ดี คนทำชั่วต้องได้ชั่ว (คะแนนเฉลี่ย 5.1-5.4) ทั้ง 2 ประเด็นได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงและไม่พบความแตกต่างระหว่างเขตเมืองและเขตชนบท และระหว่างเพศชายและเพศหญิง

ข้อสังเกตจากข้อค้นพบเรื่องความเชื่อของเยาวชนอีก 2 ประเด็นคือ เยาวชนไทยเชื่อว่าคนเราพูดปดได้ถ้าคำพูดนั้นจะช่วยให้เขาได้ประโยชน์ (คะแนนเฉลี่ย 4.1-4.3) แสดงว่าเยาวชนไทยมิได้เคร่งครัดต่อการละเมิดศีลข้อ 4 มากนัก แต่เยาวชนไทยส่วนหนึ่งไม่แน่ใจว่าการ

เชื่อเรื่องนรกสวรรค์เป็นเรื่องมมายหรือไม่ คะแนนในข้อนี้จึงต่ำกว่าคะแนนในข้ออื่น (คะแนนเฉลี่ย 3.1-3.5) ในเรื่องนี้เยาวชนในชนบทมองว่าเป็นเรื่องมามากกว่าเยาวชนในเมือง

ตารางที่ 7.4 ค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่อทางศาสนาของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ (คะแนนสูงสุด=6 คะแนนต่ำสุด=1)

ความเชื่อในเรื่องต่างๆ	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
คนทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว	5.2	5.1	5.3	5.3	5.2	5.4
คนเราพูดปดได้ ถ้าคำพูดนั้นช่วยให้เขาได้ประโยชน์	4.3	4.4	4.3	4.1	4.2	4.1
การดื่มสุราหรือเบียร์เป็นการผิดศีล	4.6	4.4	4.8	4.7	4.6	4.8
การทำสมาธิทำให้จิตใจสงบได้	5.4	5.2	5.5	5.4	5.4	5.5
การเชื่อเรื่องนรกสวรรค์เป็นเรื่องมมาย	3.1	3.2	3.1	3.5	3.5	3.4

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

ส่วนการจัดระดับคะแนนความเชื่อทางศาสนาออกเป็นระดับสูง ปานกลาง และต่ำ พบว่าประมาณครึ่งหนึ่งอยู่ในระดับสูง และประมาณร้อยละ 45 อยู่ในระดับปานกลาง ระดับต่ำมีอยู่น้อยมาก ในทุกระดับไม่พบความแตกต่างระหว่างเขตเมืองและเขตชนบท แต่พบความแตกต่างระหว่างเพศในแต่ละระดับ นั่นคือ ความเชื่อทางศาสนาในระดับสูงจะพบในเยาวชนหญิงมากกว่าเยาวชนชาย แต่ในระดับปานกลางและระดับต่ำพบในเยาวชนชายมากกว่าเยาวชนหญิง

ตารางที่ 7.5 ร้อยละของระดับความเชื่อทางศาสนาของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย และเพศ

ระดับความเชื่อทางศาสนา	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
สูง (22-30 คะแนน)	53.9	47.2	59.8	53.2	47.8	57.6
กลาง (14-21 คะแนน)	45.7	52.0	40.1	46.0	50.8	42.1
ต่ำ (6-13 คะแนน)	0.5	0.8	0.2	0.8	1.4	0.3
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1062	498	564	1238	559	679

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● **ความคิดเห็นต่อการทำแท้ง**

นอกจากนี้ การสำรวจเยาวชนครั้งนี้ ได้แทรกประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องทำแท้งว่า “คุณคิดว่าการทำแท้งเป็นการทำบาปหรือไม่” เพื่อตรวจสอบความเชื่อทางศาสนา ความเป็นผู้ที่มีคุณธรรมของเยาวชน ในตารางที่ 7.6 พบว่า เยาวชนกลุ่มใหญ่ไม่ว่าจะอยู่ในเขตเมืองหรือชนบท คิดว่าการทำแท้งเป็นบาปถึงร้อยละ 96 ขึ้นไป ทั้งนี้อาจเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศนับถือพระพุทธศาสนาที่สอนให้คนละเว้นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต สำหรับผู้ที่ตอบว่าไม่บาป จะพบในเขตเมืองมากกว่าชนบท ซึ่งเป็นเขตที่มีความเจริญทางวัตถุมาก และเยาวชนชายทั้งเขตเมืองและเขตชนบทคิดว่าการทำแท้งไม่ใช่เรื่องบาปมากกว่าผู้หญิงถึงเกือบเท่าตัว อาจเป็นเพราะเพศหญิงได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด มีความเชื่อในศาสนาพุทธศาสนามากกว่าเพศชาย

**ตารางที่ 7.6 ร้อยละของความคิดเห็นของเยาวชนต่อการทำแท้งในแง่ของศาสนา
จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ**

ความคิดเห็นต่อ การทำแท้ง	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
บาป	96.3	95.4	97.2	98.2	97.5	98.8
ไม่บาป	3.7	4.6	2.8	1.8	2.5	1.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1065	500	565	1234	557	677

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะ
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

แต่เป็นเรื่องน่ายินดียิ่งยิ่ง ที่เยาวชนกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่ยังเป็นผู้มีคุณธรรมประพฤติตามหลักพระพุทธศาสนา เพราะอัตราส่วนของผู้ที่ตอบว่าไม่บาปมีเพียงร้อยละ 3.7 และ 1.8 (ในเขตเมืองและเขตชนบทตามลำดับ)

● **การปฏิบัติตัวตามหลักการของศาสนา**

ในบทนี้ ได้นำเสนอลักษณะทั่วไปของเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างในการสำรวจ ลักษณะหนึ่งที่อยู่ในการสำรวจคือการนับถือศาสนา ซึ่งพบว่าเยาวชนกว่าร้อยละ 96 นับถือศาสนาพุทธ ส่วนที่เหลือนับถือศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์

ในส่วนนี้จะเสนอภาพความเชื่อของเยาวชนที่ปฏิบัติตนตามหลักการของศาสนา ได้แก่ การบวชเณร บวชพระ ของผู้นับถือศาสนาพุทธ และการทำละหมาดของอิสลามิกชน และการไปโบสถ์ของชาวคริสต์ ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามความเชื่อของแต่ละศาสนา อีกส่วนหนึ่งจะเสนอข้อมูลด้านการทำบุญทำทานของเยาวชน ซึ่งมีได้จำกัดอยู่ที่เยาวชนที่นับถือศาสนาใดศาสนาหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะการทำบุญหมายถึงการทำความดี และการทำทานหรือการให้เป็นการแสดงความเอื้อเฟื้อเจือจานแก่ผู้ด้อยโอกาสซึ่งทุกศาสนามีหลักการเช่นเดียวกัน ข้อมูลในส่วนนี้จะชี้ให้เห็นว่าเยาวชนไทยยึดมั่นในการกระทำความดี และรู้จักการเสียสละประโยชน์ส่วนตน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ผู้อื่นมากน้อยเพียงใด

● การปฏิบัติทางศาสนา

ลักษณะของเยาวชนที่พึงประสงค์อีกประการหนึ่งคือ การเป็นผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาในศาสนา และประพฤติปฏิบัติตนตามหลักการที่ถูกต้องของศาสนา ซึ่งสอนให้ทุกคนเป็นคนดี ในการสำรวจครั้งนี้ได้สัมภาษณ์เยาวชนในด้านการปฏิบัติตนตามความเชื่อ และหลักปฏิบัติตามศาสนาที่เยาวชนนับถือ เช่น เยาวชนชายที่นับถือศาสนาพุทธ จะถูกถามว่าเคยบวชพระหรือบวชเณรหรือไม่ ส่วนเยาวชนหญิงจะถูกถามว่าเคยบวชชีพราหมณ์หรือไม่ปรากฏว่า ในกลุ่มผู้นับถือศาสนาพุทธ ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทจะเคยบวชเณรและบวชพระเป็นสัดส่วนมากกว่าในเขตเมืองอย่างชัดเจน ในกรณีเยาวชนหญิงไม่พบความแตกต่างระหว่างเขตเมืองและชนบทด้านการบวชชีพราหมณ์

ในกลุ่มผู้นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีจำนวนเพียง 34 ราย แต่ปรากฏว่าได้ปฏิบัติตามหลักศาสนาในอัตราส่วนที่ค่อนข้างสูง ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท

สำหรับเยาวชนที่นับถือศาสนาคริสต์ ซึ่งพบเฉพาะในเขตเมืองจำนวน 14 ราย ทั้งหมดไปโบสถ์เป็นประจำ และร้อยละ 64.3 ผ่านการรับศีลกำลังมาแล้ว (ดูตารางที่ 7.7)

ตารางที่ 7.7 ร้อยละของการปฏิบัติทางศาสนาของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

การปฏิบัติทางศาสนา	เขตเมือง				เขตชนบท			
	เคย	ไม่เคย	รวม	จำนวน	เคย	ไม่เคย	รวม	จำนวน
ศาสนาพุทธ								
- ผู้เคยบวชเณร	36.8	63.2	100.0	484	46.4	53.6	100.0	552
- ผู้เคยบวชพระ	11.0	89.0	100.0	227*	24.1	75.9	100.0	195
- ผู้เคยบวชชีพราหมณ์	9.0	91.0	100.0	545	9.1	90.9	100.0	673
ศาสนาอิสลาม								
- ผู้ที่ทำละหมาดประจำ	72.7	27.3	100.0	22	75.0	25.0	100.0	12
- ผู้ที่ถือศีลอด	90.9	9.1	100.0	22	91.7	8.3	100.0	12
ศาสนาคริสต์								
- ผู้รับศีลกำลัง	64.3	35.7	100.0	14	-	-	-	-
- ผู้ที่ไปโบสถ์เป็นประจำ	100.0	-	100.0	14	-	-	-	-

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

หมายเหตุ: * ผู้เคยบวชพระ ตามเฉพาะผู้ที่มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ ขึ้นไป

● การทำบุญ

เยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างจะถูกถามว่า ตัวเขามีโอกาสทำบุญบ่อยแค่ไหน ตารางที่ 7.8 แสดงให้เห็นว่าเยาวชนส่วนมากกว่าร้อยละ 60 มีโอกาสทำบุญเฉพาะในวันสำคัญ และทำบุญประมาณปีละ 1-2 ครั้งเท่านั้น กลุ่มที่ไม่มีโอกาสทำบุญเลยเฉลี่ยร้อยละ 5 ของเยาวชนทั้งหมด แต่เมื่อพิจารณาแยกตามเพศพบว่าเยาวชนชายทั้งในเมืองและชนบทไม่มีโอกาสทำบุญเลยในรอบ 1 ปี ถึงประมาณร้อยละ 8 ขณะที่อัตราส่วนร้อยละของเยาวชนหญิงที่ไม่มีโอกาสทำบุญจะมีเพียงประมาณร้อยละ 2 ในทางกลับกันเยาวชนที่มีโอกาสทำบุญทุกวันก็มีสัดส่วนไม่เกินร้อยละ 5 เช่นกัน

ตารางที่ 7.8 ร้อยละของโอกาสในการทำบุญของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

โอกาสที่ทำบุญ	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ทุกวัน	2.9	1.4	4.3	3.4	3.4	3.4
ทุกอาทิตย์	8.9	6.8	10.8	7.3	5.2	9.0
ทุกเดือน	13.7	13.6	13.9	9.0	9.3	8.8
ทุกวันสำคัญ	36.3	32.9	39.3	48.1	37.9	56.6
ประมาณปีละ 1-2 ครั้ง	33.3	37.3	29.7	27.0	35.5	20.0
ไม่เคยเลย	4.9	8.0	2.1	5.2	8.8	2.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1064	501	563	1239	560	679

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

ตารางที่ 7.9 เป็นการสอบถามเยาวชนถึงผู้ที่ไปร่วมทำบุญด้วยกันกับเยาวชน เพื่อดูว่าความผูกพันทางด้านจิตใจ และผู้ที่มีอิทธิพลต่อการทำความดีของเยาวชน ตารางที่ 7.9 พบว่าบุคคลที่เยาวชนไปทำบุญด้วยบ่อยที่สุด คือมารดาทั้งของเยาวชนในเขตเมือง (ร้อยละ 25.9) และในเขตชนบท (ร้อยละ 30.2) บุคคลที่รองลงมาเป็นกลุ่มครอบครัวคือไปพร้อมทั้งพ่อแม่ลูก ในเมืองร้อยละ 22.6 และในชนบทพบร้อยละ 16.7 บุคคลที่เยาวชนไปทำบุญด้วยบ่อยที่สุดรองลงมาคือเพื่อน พบในเมืองร้อยละ 15.9 และในชนบท 19.9 และต่อมาเป็นกลุ่มพี่น้อง พบในเมืองร้อยละ

12.9 และในชนบทร้อยละ 8.1 และมีข้อสังเกตว่าเยาวชนไป ทำบุญคนเดียวมีถึงร้อยละ 11.7 ในเขตเมืองและในชนบทร้อยละ 12.2 ส่วนการไปกับปู่ย่าตายายมีสัดส่วนน้อย อาจเป็นเพราะเยาวชนไม่ได้อาศัยอยู่กับญาติผู้ใหญ่เหล่านี้ และพบสัดส่วนที่น้อยกว่าทั้งเยาวชนในชนบทและเมืองที่ไปทำบุญกับผู้เป็นพ่อตามลำพังมีประมาณร้อยละ 2 ซึ่งอาจตีความว่าผู้เป็นพ่อมีค๋อยได้ไปวัด เลยไม่ได้ทำบุญร่วมกับผู้เป็นลูก

ความแตกต่างระหว่างเยาวชนเพศชายและเพศหญิงที่ไปทำบุญกับบุคคลต่าง ๆ จะพบว่าเยาวชนหญิงทั้งในเมืองและชนบทไปทำบุญกับมารดามากกว่าเยาวชนชาย เยาวชนชายชอบไปทำบุญกับเพื่อนหรือไปคนเดียวมากกว่าเยาวชนหญิง

ตารางที่ 7.9 ร้อยละของผู้ที่ไปทำบุญกับเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ผู้ที่ไปทำบุญด้วย	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
แม่	25.9	21.4	29.7	30.2	22.9	35.9
ไปทั้งครอบครัว	22.6	26.4	19.5	16.7	16.9	16.6
เพื่อน	15.9	17.4	14.6	19.9	26.8	14.6
ญาติพี่น้อง	12.9	10.5	15.0	8.1	5.6	10.0
ไปคนเดียว	11.7	12.9	10.8	12.2	14.5	10.4
ปู่ย่าตายาย	4.4	3.9	4.7	7.5	7.2	7.8
คู่สมรส/แฟน	4.2	5.0	3.5	3.3	3.8	2.9
พ่อ	2.3	2.6	2.0	2.0	2.2	1.8
คนอื่น ๆ	0.1	-	0.2	0.1	0.2	-
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1007	451	548	1155	503	652

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● การบริจาคทาน

การทำทานเป็นการทำความดีอีกด้านหนึ่ง เพราะเป็นการให้ที่ไม่หวังผลตอบแทน เยาวชนถูกถามเช่นกันว่ามีโอกาสทำทานหรือบริจาคทรัพย์สินของบ่อยแค่ไหน ผลจากการ

สำรวจพบตัวเลขในทำนองเดียวกับการทำบุญ คือ กลุ่มที่มีโอกาสทำทานทุกวัน มีน้อยมากไม่เกินร้อยละ 2.1 ขณะที่กลุ่มไม่เคยทำทานเลยพบในเขตเมืองร้อยละ 5.6 และเขตชนบทสูงถึงร้อยละ 10.5 เช่นเดียวกับสัดส่วนเยาวชนชายในเขตเมืองและเขตชนบทที่ไม่มีโอกาสทำทานเลยมีมากกว่าสัดส่วนของเยาวชนหญิง กลุ่มที่มีสัดส่วนใหญ่ที่สุดคือกลุ่มที่มีโอกาสทำทานนาน ๆ ครั้ง และรองลงมาปีละ 2-3 ครั้ง เมื่อรวม 2 กลุ่มนี้เข้าด้วยกัน จะกลายเป็นกลุ่มใหญ่ ถึงร้อยละ 60-70 ตามการจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ ซึ่งแสดงว่า เยาวชนมีโอกาสในการทำทานน้อยมาก

ตารางที่ 7.10 ร้อยละของโอกาสในการทำทานหรือบริจาคของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

โอกาสที่ทำทาน	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ทุกวัน	1.8	1.4	2.1	0.6	0.7	0.4
ทุกอาทิตย์	7.5	7.2	7.8	2.8	1.8	3.5
ทุกเดือน	18.7	16.8	20.4	14.0	11.8	15.8
ปีละ 2-3 ครั้ง	24.5	21.4	27.2	25.7	24.4	26.8
นาน ๆ ครั้ง	41.8	43.9	40.0	46.4	47.3	45.6
ไม่เคยเลย	5.6	9.2	2.5	10.5	13.8	7.8
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1062	499	563	1236	558	678

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● การเสี่ยงโชค

ในอีกแง่มุมหนึ่งที่จะตีแผ่การใช้ชีวิตของเยาวชนว่าเป็นเหมือนกับคนบางกลุ่มในสังคมไทยที่มัวเมากับการเสี่ยงโชค โดยการซื้อลอตเตอรี่หรือแทงหวย ซึ่งมีทุกเดือนหรือไม่

เนื่องจากเยาวชนไทยที่ตกเป็นตัวอย่าง มีอายุ 15-24 ปี จัดว่าเป็นคนรุ่นใหม่ จึงพบว่ากว่าร้อยละ 50 ไม่เคยเสี่ยงโชคด้วยการซื้อสลากกินแบ่งของรัฐบาลหรือแทงหวยเดือน

ความแตกต่างที่พบในกลุ่มที่ไม่นิยมการเสี่ยงโชค ได้แก่ เยาวชนหญิงจะไม่เคยซื้อลอตเตอรี่หรือแทงหวยมากกว่าเยาวชนชาย (ร้อยละ 60.4 ต่อ 54.9 ในเขตเมือง และร้อยละ 62.7 ต่อ 54.7 ในเขตชนบท) อย่างไรก็ตามมีเยาวชนประมาณร้อยละ 6 ที่มีพฤติกรรมเช่นเดียวกับผู้ใหญ่คือชอบเสี่ยงโชคโดยการซื้อสลากกินแบ่งและแทงหวยทุกงวดที่มีการออกสลาก (ดูตารางที่ 7.11)

ตารางที่ 7.11 ร้อยละของความถี่ในการซื้อสลากกินแบ่งหรือแทงหวยของเยาวชน
จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ความถี่ในการซื้อ	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ทุกวัน	-	-	-	-	-	-
ทุกงวด	6.0	6.8	5.3	5.8	5.7	5.9
ทุกเดือน	5.5	5.6	5.3	6.1	6.8	5.5
ปีละ 2-3 ครั้ง	11.3	11.0	11.6	12.9	15.2	11.1
นาน ๆ ครั้ง	19.4	21.8	17.3	16.1	17.5	14.9
ไม่เคยซื้อ	57.8	54.9	60.4	59.1	54.7	62.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1062	501	561	1237	559	678

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะ
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● การเลือกชีวิต

มีคำถามที่เป็นคำถามสมมติว่า ถ้าเยาวชนสามารถเลือกเกิดได้ชีวิตนี้เยาวชนจะเลือกทางใด และเลือกเกิดเป็นใคร คำถามข้อนี้เป็นการทดสอบความภาคภูมิใจในตนเองของเยาวชน พร้อมทั้งดูแนวคิดในการพัฒนาดนของเยาวชนว่าต้องการปรับตัวเองไปเป็นเช่นไร คำตอบที่ได้เป็นสิ่งที่น่าสนใจมิใช่น้อย

จากตารางที่ 7.12 พบว่าเยาวชน ประมาณร้อยละ 5 เลือกที่จะไม่เกิด ซึ่งอาจแสดงนัยยะว่า ชาตินี้เป็นชาติที่เขาต้องประสบความทุกข์ยากหรือซาบซึ้งในสัจธรรมของชีวิตว่าการเกิดเป็น

ความทุกข์ ถ้าเลือกได้น่าจะเลือกที่ไม่เกิด ความคิดเช่นนี้พบในเยาวชนในเมืองมากกว่าเยาวชนในชนบท (ร้อยละ 6.0 ต่อร้อยละ 3.6)

ส่วนกลุ่มใหญ่ที่ยังพอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของตน จึงเลือกที่จะเกิดเป็นตัวเอง มีกว่าร้อยละ 65 ความพอใจเช่นนี้พบในเยาวชนเขตชนบทมากกว่าเยาวชนในเขตเมืองเล็กน้อยอีกประมาณหนึ่งในสี่อยากที่จะเกิดเป็นบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นที่มีชีวิต บุคคลหรือสิ่งที่เยาวชนอยากเกิดมีหลากหลาย ซึ่งถ้าเป็นตัวบุคคลจะมีหลากหลายไปตามอาชีพ ตำแหน่ง และสถานภาพอื่น ๆ ของบุคคล

เยาวชนบางคนมีความคิดที่ออกจะแหวกแนว หรือพิสดารในความคิดของผู้ใหญ่ คืออยากเกิดเป็นสัตว์ต่าง ๆ เช่นอยากเกิดเป็นนก ปลา ผีเสื้อ หรืออยากเกิดเป็นตัวการ์ตูนญี่ปุ่น ประเภทโดเรมอน อิคิวซัง แม้ว่าเยาวชนกลุ่มนี้มีเป็นส่วนน้อย แต่ก็สะท้อนถึงจินตนาการของเยาวชนได้ทางหนึ่ง

ในบรรดากลุ่มเยาวชนที่ตอบว่าถ้าเลือกเกิดได้จะเกิดเป็นมนุษย์หรือบุคคลอื่นที่มีชีวิต ถูกจัดแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในตารางที่ 7.12 พบว่าเยาวชนในเมืองเลือกที่จะเกิดเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง เช่นเป็นศิลปิน นักกีฬา (ร้อยละ 28.0) มากกว่าคนที่มีความรู้ (ร้อยละ 27.3) เยาวชนที่ต้องการเกิดเป็นคนที่มีชื่อเสียงเนื่องจากชื่นชอบว่าบุคคลเหล่านี้เป็นคนเก่ง ทั้งทางด้านการแสดงและด้านกีฬา และจัดอยู่เป็นคนประเภทสวยหล่อ เท่ หรือน่ารัก รองมาต้องการเป็นคนที่มีอาชีพทางการเมือง (ร้อยละ 14.3) ต้องการเป็นคนดี มีครอบครัวดี (ร้อยละ 10.2) และที่อยากเกิดเป็นคนที่มีอาชีพที่มีเกียรติ เช่นแพทย์ พยาบาล ครู อาจารย์ (ร้อยละ 8.2)

ส่วนเยาวชนในชนบท เลือกที่จะเกิดเป็นคนที่มีความรู้ (ร้อยละ 26.7) มากกว่าเกิดเป็นคนที่มีชื่อเสียง (ร้อยละ 19.6) รองลงมาต้องการมีอาชีพ มีเกียรติ (ร้อยละ 15.6) และผู้ที่ต้องการเป็นคนดีมีครอบครัวที่ดี (ร้อยละ 14.7) และประกอบอาชีพเป็นนักการเมือง (ร้อยละ 9.8) รายละเอียดดังตารางที่ 7.12

เมื่อเปรียบเทียบเยาวชนหญิงกับเยาวชนชาย ไม่ค่อยมีความแตกต่างทางเพศ ในกลุ่มที่ต้องการเกิดเป็นคนที่มีความรู้ แต่ในกลุ่มที่เลือกเกิดเป็นคนที่มีอาชีพที่มีเกียรติ พบว่า

เยาวชนหญิงจะมีความปรารถนาในเรื่องนี้มากกว่าเยาวชนชาย แต่พบความแตกต่างในชนบทมากกว่าในเมือง

มีประเด็นเล็ก ๆ ที่แสดงถึงความต้องการความเสมอภาคทางเพศคือ มีเยาวชนหญิงจำนวนหนึ่ง ต้องการเกิดเป็นผู้ชาย โดยมีเหตุผลว่าจะได้ทำอะไรก็ได้โดยสะดวก คล่องตัวไม่ต้องอาศัยใคร แต่ในทางกลับกันไม่พบว่าเยาวชนชายต้องการเกิดเป็นเยาวชนหญิง

ตารางที่ 7.12 ร้อยละของการเลือกชีวิตของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

การเลือกชีวิต	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่เกิด	6.0	4.2	7.6	3.6	3.6	3.7
เกิดเป็นตัวเอง	66.5	67.7	65.5	70.1	67.9	71.9
เลือกเกิดเป็นคนอื่น	27.5	28.1	26.9	26.3	28.6	24.4
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1066	501	565	1239	560	679
เลือกเกิดเป็นคนอื่น คือ						
คนที่มีชื่อเสียง	28.0	27.7	28.3	19.6	22.5	16.9
คนฐานะดี	27.3	28.4	26.3	26.7	26.3	27.1
คนที่มีอาชีพทางการเมือง	14.3	18.4	10.5	9.8	10.6	9.0
คนดี/มีครอบครัวที่ดี	10.2	9.9	10.5	14.7	14.4	15.1
คนที่มีอาชีพมีเกียรติ	8.2	7.8	8.6	15.6	11.3	19.9
ไม่ใช่มนุษย์ (สัตว์/พืช)	6.8	5.0	8.6	8.0	9.4	6.6
ผู้ชาย	2.7	-	5.3	1.8	-	3.6
นักบวช	0.3	0.7	-	0.9	1.3	0.6
อื่น ๆ	2.0	2.1	2.0	2.8	4.4	1.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	293	141	152	326	160	166

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

ความสัมพันธ์ทางเพศและชีวิตสมรส

ผลการสำรวจ พบสัดส่วนเยาวชนที่ยังไม่แต่งงานร้อยละ 86.6 เยาวชนที่แต่งงานแล้ว และอยู่กินกับคู่สมรสร้อยละ 9.8 เยาวชนที่ยังไม่แต่งงานแต่อยู่กินกับคู่สมรสร้อยละ 2.9 และเยาวชนที่เป็นหม้าย หย่า แยก ร้อยละ 0.7 เนื่องจากการสำรวจครั้งนี้ ได้กำหนดคุณสมบัติของประชากรที่ศึกษาให้มีอายุระหว่าง 15-24 ปี ซึ่งเยาวชนในกลุ่มอายุนี ส่วนใหญ่ยังอยู่ในวัยศึกษา และวัยเริ่มต้นชีวิตการทำงาน ทำให้พบสัดส่วนเยาวชนโสดมากกว่ากลุ่มสถานภาพสมรสกลุ่มอื่นๆ ในกลุ่มเยาวชนโสด พบว่าเยาวชนชายที่ตอบว่ายังไม่ แต่งงานมีสัดส่วนสูงกว่าเยาวชนหญิง ที่น่าสังเกต คือ มีเยาวชนที่ตอบว่า ยังไม่แต่งงานแต่อยู่กินกับคู่สมรส ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับสังคมไทย และพบได้น้อยมากในสังคมไทยยุคก่อนๆ แต่ในปัจจุบันมีพบบ้างแล้ว (ตารางที่ 8.1)

ตารางที่ 8.1 ร้อยละของสถานภาพสมรสของเยาวชน จำแนกตามเพศ

สถานภาพสมรส	รวม	ชาย	หญิง
โสด	86.6	91.0	82.9
แต่งงานแล้ว และอยู่กินกับคู่สมรส	9.8	5.6	13.3
ยังไม่แต่ง แต่อยู่กินกับแฟน	2.9	3.1	2.8
หม้าย	0.1	0.1	0.2
หย่า/ แยก	0.6	0.2	0.9
รวม	100.0	46.1	53.9
จำนวน	2306	1062	1244

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

ในส่วนนี้จะนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตคู่ของเยาวชน 2 กลุ่ม คือ ความสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามของเยาวชนโสด และความสัมพันธ์ทางเพศและชีวิตสมรสของเยาวชนที่แต่งงานแล้ว โดยรายละเอียดจะนำเสนอต่อไป

8.1 ความสัมพันธ์ทางเพศของเยาวชนโสด

● ความคาดหวังที่จะแต่งงานในอนาคต

ในกลุ่มเยาวชนที่ยังไม่แต่งงานนั้น เมื่อสอบถามความคิดเห็นว่าจะแต่งงานหรือไม่ในอนาคต พบว่าเยาวชนในชนบทคาดหวังที่จะแต่งงานในอนาคตในสัดส่วนที่สูงกว่าเยาวชนในเมือง (ร้อยละ 66.4 ในเขตชนบท เปรียบเทียบกับร้อยละ 62.0 ในเขตเมือง) โดยพบว่าเยาวชนชายทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทมีความคิดที่จะแต่งงานในอนาคตมากกว่าเยาวชนหญิง เยาวชนชาย 3 ใน 4 ตอบว่าจะแต่งงานในอนาคต ในขณะที่เยาวชนหญิงแค่ครึ่งหนึ่งตอบว่าจะแต่งงาน ส่วนอีกครึ่งหนึ่งในสามตอบว่าไม่แน่ใจ มีเยาวชนชายที่ตอบว่าจะไม่แต่งงานในอนาคตน้อยกว่าร้อยละ 5 ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท (ดูตารางที่ 8.2)

ตารางที่ 8.2 ร้อยละของความคาดหวังที่จะแต่งงานของเยาวชนที่เป็นโสด จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ความคาดหวัง ในอนาคต	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
แต่ง	62.0	71.5	53.1	66.4	77.3	56.1
ไม่แต่ง	6.9	4.4	9.3	5.0	3.0	6.9
ไม่แน่ใจ	31.1	24.2	37.5	28.6	19.7	37.0
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	952	459	493	1045	507	538

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

ในกลุ่มที่ตอบว่าจะแต่งงานในอนาคตนั้น เมื่อสอบถามอายุที่คิดว่าจะแต่งงาน ส่วนใหญ่ตอบว่าจะแต่งงานเมื่ออายุ 30 ปีขึ้นไป โดยเฉพาะเมื่อแบ่งกลุ่มอายุออกเป็นกลุ่มๆ ละ 5 ปี พบว่าเยาวชนทั้งชายหญิง ทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเขตชนบทตอบว่าจะแต่งงานในช่วงอายุระหว่าง 30-34 ปี ในเขตเมือง ร้อยละ 63 และในเขตชนบท ร้อยละ 60 อายุเฉลี่ยที่เยาวชนในชนบทคิดว่าจะแต่งงานต่ำกว่าในเขตเมืองเล็กน้อย (25 ปีในเขตชนบท และ 27 ปีใน

เขตเมือง) เป็นที่น่าสังเกตว่าเยาวชนส่วนใหญ่มีโครงการที่จะแต่งงานเมื่ออายุเลย 30 ปี ซึ่งในอดีตสังคมไทย ผู้หญิงจะแต่งงานเร็ว แต่จากข้อมูลที่สำรวจพบว่าเยาวชนที่คิดว่าจะแต่งงานเมื่ออายุต่ำกว่า 20 ปีมีน้อยมากไม่ถึงร้อยละ 1 ในขณะที่เยาวชนที่ตอบว่าจะแต่งงานเมื่ออายุมากกว่า 35 ปีนั้นมีจำนวนพอสมควร โดยเฉพาะเยาวชนในเมือง รายละเอียดในตารางที่ 8.3

ตารางที่ 8.3 ร้อยละของช่วงอายุที่เยาวชนโสดคาดว่าจะแต่งงาน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ช่วงอายุที่คาดว่าจะแต่งงาน	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ต่ำกว่า 17 ปี	-	-	-	0.1	0.2	-
17-19 ปี	0.1	-	0.2	1.0	0.6	1.4
20-24 ปี	11.6	10.1	13.0	26.8	29.1	24.7
25-29 ปี	63.2	59.6	66.6	60.1	57.7	62.4
30-34 ปี	22.8	26.3	19.5	10.6	10.9	10.2
35 ปีขึ้นไป	2.3	4.0	0.7	1.3	1.5	1.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	863	426	437	976	478	498
อายุเฉลี่ย	26.9	27.3	26.6	25.3	25.2	25.4

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● คุณสมบัติของคู่ครอง

จากการจัดลำดับความสำคัญของคุณสมบัติของคู่ครองที่เยาวชนต้องการเลือก โดยให้เรียงลำดับ 3 อย่าง พบว่าเยาวชนทั้งชายและหญิงจะเลือก “คนขยัน” มาเป็นอันดับแรก (ร้อยละ 18.8) อันดับรองลงมาคือ “เข้ากับญาติพี่น้องได้ดี” (ร้อยละ 16.9) และอันดับที่สาม คือ “มีความจริงใจ” นอกจากอันดับที่กล่าวมาแล้ว การมีอาชีพการงานที่ดี มีการศึกษาดี การเป็นคนดีมีศีลธรรม บุคลิกท่าทางดี ก็เป็นคุณสมบัติอันดับต้นๆ ที่เยาวชน

กล่าวถึง ที่น่าสนใจคือ เยาวชนชายจะให้ความสำคัญกับรูปร่าง หน้าตามากกว่าเยาวชนหญิง ในขณะที่เยาวชนหญิงให้ความสำคัญกับฐานะมากกว่าเยาวชนชาย (ตารางที่ 8.4)

ตารางที่ 8.4 ร้อยละของคุณสมบัติของคู่ครองที่เยาวชนเลือก จำแนกตามเพศ

คุณสมบัติของคู่ครอง	รวม	ชาย	หญิง
1 เป็นคนขยัน	18.8	17.5	20.0
2 เข้ากับญาติพี่น้องได้	16.9	17.6	16.2
3 มีความจริงใจ	12.6	11.2	14.0
4 มีอาชีพการงานดี	11.1	9.8	12.4
5 มีการศึกษาดี	8.6	9.5	7.7
6 เป็นคนดีมีศีลธรรม	7.5	6.9	8.2
7 บุคลิก ทำทางดี	5.4	5.4	5.4
8 เป็นคนฉลาด	5.2	6.2	4.2
9 มีอารมณ์ขัน	3.9	4.2	3.6
10 หน้าตาดี สวย/หล่อ	3.7	5.8	1.7
11 ฐานะดี	3.2	2.4	3.9
12 พ่อแม่พี่น้องดี	2.4	2.7	2.1
13 ตระกูลดี	0.3	0.5	-
14 เข้าใจเรา	0.2	0.2	0.2
15 เป็นผู้ผู้นำ	0.2	-	0.3
รวม	100.0	100.0	100.0
จำนวน*	1868	919	949

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

หมายเหตุ: * นับจำนวนครั้งที่ตอบ (Multiple response)

● การคบเพื่อนต่างเพศ

ต่อข้อคำถามที่ถามเยาวชนว่ามีเพื่อนต่างเพศที่คบกันเป็นแฟนหรือไม่ เยาวชนในกลุ่มที่ไม่ได้กำลังแต่งงานส่วนใหญ่จะตอบว่าไม่มีเพื่อนต่างเพศถึงร้อยละ 60-70 ในเขตชนบทตอบว่ายังไม่มีแฟนในสัดส่วนที่สูงกว่าในเขตเมือง (ร้อยละ 74.7 เปรียบเทียบกับร้อยละ

63.5 ในเขตเมือง) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนหญิงในชนบทถึง 3 ใน 4 ตอบว่าไม่มีเพื่อนต่างเพศที่คบเป็นแฟน (ตารางที่ 8.5)

ตารางที่ 8.5 ร้อยละของการมีเพื่อนต่างเพศของเยาวชนที่เป็นโสด หมาย หย่า แยก จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

การมีเพื่อนต่างเพศ	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
มี	35.3	35.4	35.1	27.2	29.7	24.9
ไม่มี	63.5	62.8	64.1	72.2	69.5	74.7
ไม่ตอบ	1.3	1.7	0.8	0.6	0.8	0.4
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	958	460	498	1055	509	546

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● ความคิดเห็นต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน

เรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานถือได้ว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับสังคมไทย จากผลการสำรวจพบว่า ในภาพรวมเยาวชนส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิงจะอยู่ในเมืองหรือชนบท สถานภาพสมรสใด ๆ ก็ตาม ไม่เห็นด้วยกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน ในข้อคำถามจะแยกเป็นกรณีตัวอย่าง 2 กรณี คือถ้ากรณีที่ผู้ชายไปมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานกับกรณีที่เป็นผู้หญิง พบความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ ในกรณีที่เป็นผู้หญิง อัตราการไม่เห็นด้วยจะสูงกว่ากรณีที่ผู้ชาย ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท (ดูตารางที่ 8.6)

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเขตที่อยู่อาศัย พบว่าเยาวชนในชนบทมีสัดส่วนผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานทั้งในกรณีผู้หญิงและผู้ชายสูงกว่าในเขตเมือง ซึ่งกรณีที่เป็นผู้หญิง เยาวชนในชนบทมากกว่าร้อยละ 85 ไม่เห็นด้วยที่ผู้หญิงโดยทั่วไปจะไปมีเพศสัมพันธ์กับใครก่อนที่จะแต่งงาน สำหรับผู้ตอบที่เป็นผู้หญิง โดยเฉพาะผู้หญิงในชนบทจะให้

ความเห็นในเรื่องนี้ค่อนข้างชัดเจน ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเยาวชนไทยส่วนใหญ่ยังคงรักษาค่านิยม ประเพณีเก่า ๆ ไว้ถึงแม้ว่าสังคมจะเปลี่ยนไปมากแล้วก็ตาม

ตารางที่ 8.6 ร้อยละของความคิดเห็นของเยาวชนต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ความคิดเห็นต่อการมี เพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
กรณีที่เป็นผู้ชาย						
เห็นด้วย	36.7	46.4	28.1	24.0	33.7	16.1
ไม่เห็นด้วย	63.3	53.6	71.9	76.0	66.3	83.9
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1056	498	558	1237	558	679
กรณีที่เป็นผู้หญิง						
เห็นด้วย	26.9	32.6	22.0	14.9	18.7	11.8
ไม่เห็นด้วย	73.1	67.4	78.0	85.1	81.3	88.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1051	487	564	1236	557	679

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะ
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

8.2 ความสัมพันธ์ทางเพศและชีวิตสมรสของเยาวชนที่แต่งงานแล้ว

● อายุเฉลี่ยเมื่อแรกสมรส

จากการสำรวจพบว่า อายุเฉลี่ยแรกสมรสของเยาวชนที่แต่งงานแล้วโดยเฉลี่ย เยาวชนชายแต่งงานเมื่ออายุ 19-20 ปี และเยาวชนหญิงแต่งงานเมื่ออายุเฉลี่ย 18 ปี โดย คู่สมรสของเยาวชนชายมีอายุเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ในขณะที่เยาวชนหญิงจะแต่งงานกับคู่สมรสที่ อายุเฉลี่ยสูงกว่าประมาณ 4-5 ปี ซึ่งพบรูปแบบเดียวกันทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท เมื่อ พิจารณาอายุแรกสมรสของเยาวชนโดยแบ่งเป็นกลุ่มอายุต่างๆ แล้ว พบเยาวชนประมาณครึ่งหนึ่ง

ของผู้ที่กำลังแต่งงานทั้งหมดแต่งงานในช่วงอายุ 17-19 ปี และที่น่าสังเกตคือ พบเยาวชนที่แต่งงานเมื่ออายุต่ำกว่า 17 ปี มีถึงร้อยละ 16 ในเขตเมือง และร้อยละ 15 ในเขตชนบท รายละเอียดในตารางที่ 3.6.7 อย่างไรก็ตามจากข้อมูลที่ได้พบว่าเยาวชนส่วนใหญ่แต่งงานเมื่ออายุน้อย ซึ่งสาเหตุหนึ่งอาจเนื่องมาจากกลุ่มอายุของเยาวชนที่เป็นตัวอย่างในการสำรวจที่เลือกเฉพาะช่วงอายุ 15-24 เท่านั้น

ตารางที่ 8.7 ร้อยละของอายุแรกสมรสของเยาวชนที่แต่งงานแล้ว และอายุเฉลี่ยของคู่สมรส จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

อายุแรกสมรส	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ต่ำกว่า 17 ปี	16.2	7.5	21.1	14.9	7.4	17.7
17-19 ปี	49.5	50.0	49.3	52.8	44.4	56.0
20-24 ปี	34.2	42.5	29.6	32.3	48.1	26.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	111	40	71	195	54	141
อายุเฉลี่ยของเยาวชน	18.6	19.2	18.2	18.6	19.6	18.3
อายุเฉลี่ยของคู่สมรส	21.6	18.5	23.4	22.1	19.4	23.1

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● การประเมินคู่สมรส

การสำรวจในครั้งนี้ มีคำถามให้เยาวชนที่กำลังแต่งงานและผู้ที่อยู่ร่วมกับแฟน ให้ประเมินความดีของคู่สมรส/ แฟน ให้เป็นคะแนน โดยคะแนนเต็มเป็น 100 คะแนน จากข้อมูลพบว่า คะแนนต่ำสุดที่เยาวชนให้กับคู่สมรสคือ 40 และสูงสุดคือคะแนนเต็ม ตารางที่ 8.8 เสนอคะแนนความดีของคู่สมรสในช่วงคะแนนต่างๆ เยาวชนมากกว่าครึ่งให้คะแนนคู่สมรสสูงกว่า 80 คะแนน เฉพาะผู้ที่ให้คะแนนคู่สมรสเต็มร้อยมีมากกว่าร้อยละ 10 โดยเฉพาะเยาวชนในชนบทจะประเมินว่าคู่สมรสดี หรือดีมากในสัดส่วนที่สูงกว่าเยาวชนในเมือง คือ เยาวชนในชนบทจะให้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่า 80 คะแนน ในขณะที่เยาวชนในเมืองให้คะแนนโดยเฉลี่ยต่ำกว่า 80 คะแนน

ตารางที่ 8.8 ร้อยละของการให้คะแนนความดีของคู่สมรสที่เยาวชนประเมิน จำแนกตาม
เขตที่อยู่อาศัยและเพศ (คะแนนสูงสุด=100)

คะแนนความดี คู่สมรส	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
100 คะแนน	12.1	12.5	11.9	15.9	19.6	14.5
80-99 คะแนน	45.8	55.0	40.3	60.4	51.0	64.1
70-79 คะแนน	14.0	20.0	10.4	9.9	15.7	7.6
60-69 คะแนน	5.6	5.0	6.0	2.7	3.9	2.3
50-59 คะแนน	20.6	5.0	29.9	10.4	9.8	10.7
ต่ำกว่า 50 คะแนน	1.9	2.5	1.5	0.5	-	0.8
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	107	40	67	182	51	131
คะแนนเฉลี่ย	75.6	79.2	73.4	81.4	81.2	81.4

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะ
แผนพัฒนา ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● จำนวนบุตรที่มีชีวิต

ในกลุ่มของเยาวชนที่แต่งงานแล้วหรือเคยแต่งงาน พบว่าส่วนใหญ่ยังไม่มีบุตร
หรือมีบุตรไม่เกิน 1 คน (ร้อยละ 86.7 และ 91.2 ในเขตเมืองและชนบทตามลำดับ) สัดส่วน
เยาวชนที่มีบุตรตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปมีน้อยมากเพียงร้อยละ 1.8 เฉพาะเขตเมือง ส่วนเขตชนบท
ไม่พบเยาวชนที่มีบุตรตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปเลย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเยาวชนกลุ่มตัวอย่างนี้เป็น
คนรุ่นใหม่ รู้จักการวางแผนครอบครัวให้สอดคล้องกับนโยบายของชาติ เหตุที่ยังพบอัตรา
ส่วนของครอบครัวเยาวชนในเขตเมืองที่มีบุตรอย่างน้อย 3 คน เนื่องจากเยาวชนในเขตเมือง
มีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจในการเลี้ยงดูบุตรมากกว่าชนบท เมื่อเปรียบเทียบระหว่าง
เพศ พบว่าเยาวชนชายในเขตเมืองส่วนใหญ่ยังไม่มีบุตร ในขณะที่เยาวชนชายในชนบท
ส่วนใหญ่มีบุตรอย่างน้อย 1 คน อย่างไรก็ตามไม่พบความแตกต่างในเรื่องจำนวนบุตรของ
เยาวชนหญิงทั้งในเขตเมืองและชนบท กล่าวคือเยาวชนหญิงที่แต่งงานแล้วส่วนใหญ่มีบุตร
อย่างน้อย 1 คน รายละเอียดในตารางที่ 8.9

ตารางที่ 8.9 ร้อยละของจำนวนบุตรที่มีชีวิตของเยาวชนที่แต่งงานแล้ว จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

จำนวนบุตรที่มีชีวิต	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่มีบุตร	46.0	56.1	40.3	37.4	42.6	35.5
1 คน	40.7	34.1	44.4	53.8	51.9	54.6
2 คน	11.5	9.8	12.5	8.7	5.6	9.9
3 คน	1.8	-	2.8	-	-	-
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	113	41	72	195	54	141

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● การใช้วิธีคุมกำเนิด

ผลจากการสำรวจเยาวชนครั้งนี้ พบว่าเยาวชนส่วนใหญ่ใช้วิธีคุมกำเนิด เยาวชนหญิงในเขตเมืองมีการใช้วิธีคุมกำเนิดมากกว่าเยาวชนหญิงในเขตชนบท ร้อยละ 82.1 สำหรับเขตเมืองและร้อยละ 69.9 ในเขตชนบท (ตารางที่ 8.10) โดยคาดว่าเยาวชนหญิงในเมืองเข้าถึงแหล่งบริการ มีความรู้เรื่องการคุมกำเนิดมากกว่าและขณะเดียวกันเยาวชนหญิงชนบท ถือว่าการปรึกษาเรื่องเพศกับบุคคลอื่นเป็นเรื่องน่าอับอาย สำหรับเยาวชนชายพบว่าเยาวชนชายในเขตชนบทใช้วิธีการคุมกำเนิดมากกว่าเยาวชนชายในเมือง

เมื่อพิจารณาถึงวิธีการคุมกำเนิด วิธีที่เยาวชนกลุ่มนี้ทั้งเขตเมืองและชนบทนิยมใช้มากที่สุด คือยาเม็ดคุมกำเนิด รองลงมาคือ ยาฉีด เหตุผลที่เยาวชนเลือกใช้อยาเม็ดมากที่สุด เนื่องจากยาเม็ดเป็นวิธีการคุมกำเนิดที่เข้าถึงได้ง่าย มีราคาถูก และมีอาการข้างเคียงน้อย สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือวิธีการคุมกำเนิดโดยใช้ถุงยางอนามัยได้ลดบทบาทความสำคัญลง กล่าวคือ พบเพียงร้อยละ 2.4 และ 1.5 ในเขตเมืองและชนบทตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม พบว่าการทำหมันชายไม่เป็นที่นิยมทั้งในเขตเมืองและชนบทประการหนึ่ง เพราะอายุน้อย อีกเหตุผลหนึ่งอาจเป็นเพราะความเชื่อที่ว่า หากใครทำหมันจะทำให้ร่างกายไม่

แข็งแรง ทำงานไม่ไหว สุขภาพเสื่อมโทรม สมรรถภาพทางเพศลดลง ความแตกต่างระหว่างเขตที่อยู่อาศัยกับการทำหมันหญิง พบว่าอัตราส่วนผู้หญิงในเขตเมืองทำหมันมากกว่าชนบท คือร้อยละ 7.3 และ 0.7 ตามลำดับ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะค่าใช้จ่ายสำหรับคุมกำเนิดด้วยวิธีดังกล่าวมีราคาค่อนข้างแพงและสูงกว่าวิธีอื่น ๆ อีกทั้งขั้นตอนที่ยุ่งยากและมีอาการเจ็บปวดมากกว่า

จากภาพรวมทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ชายมักให้ผู้หญิงเป็นผู้ใช้วิธีคุมกำเนิดมากกว่า

ตารางที่ 8.10 ร้อยละของวิธีการคุมกำเนิดของเยาวชนที่แต่งงานแล้ว จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

วิธีการคุมกำเนิด	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่คุม	24.1	34.1	17.9	27.6	21.2	30.1
คุม	75.9	65.9	82.1	72.4	78.8	69.9
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	108	41	67	185	52	133
ยาเม็ด	65.9	70.4	63.6	56.7	51.2	59.1
ยาฉีด	18.3	11.1	21.8	33.6	41.5	30.1
ห่วง	-	-	-	5.2	-	7.5
ถุงยาง*	2.4	3.7	1.8	1.5	2.4	1.1
หมันชาย	-	-	-	-	-	-
หมันหญิง	7.3	7.4	7.3	0.7	2.4	-
นั้บระยะปลอดภ้ย	2.4	3.7	1.8	1.5	2.4	1.1
ยาฝังคุมกำเนิด	3.7	3.7	1.6	0.7	-	1.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	82	27	55	134	41	93

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

ความรอบรู้และอุดมการณ์ของเยาวชน

บทนี้เป็นการรวบรวมความรู้รอบตัวของเยาวชนในด้านกฎหมายพื้นฐานที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ความต้องการที่จะให้รัฐช่วยเหลือ พฤติกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและความคิดที่จะช่วยเหลือชุมชน สังคม ประเทศชาติของเยาวชน

● ความรู้ด้านกฎหมายและรัฐธรรมนูญ

ในฐานะพลเมืองของประเทศ เยาวชนจำเป็นต้องเรียนรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำ การทำงาน รวมทั้งมีความเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายและรัฐธรรมนูญ ในการสัมภาษณ์เยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่าง ได้หยิบยกประเด็นที่เป็นความรู้ทางกฎหมายพื้นฐานทั่วไป และรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เพื่อสำรวจว่าเยาวชนไทยมีความรู้ในเรื่องพื้นฐานเหล่านี้มากน้อยเพียงใด จากการสำรวจพบว่าเยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับอายุที่ผู้ชายและผู้หญิงสามารถแต่งงานกันได้โดยไม่ต้องขออนุญาตบิดามารดาที่ถูกต้องไม่ถึงร้อยละ 20 เยาวชนในชนบทจะตอบข้อคำถามนี้ได้ถูกต้องมากกว่าเยาวชนในชนบทเพียงเล็กน้อย เยาวชนในชนบทตอบว่าไม่ทราบว่ามีอายุแต่งงานของชายไทยและหญิงไทยตามกฎหมายเป็นเท่าไร มีเกือบร้อยละ 20 เช่นกัน

เมื่อสอบถามถึงเรื่องอายุที่มีสิทธิออกเสียงเลือกผู้แทน เยาวชนกลับตอบถูกต้องคืออายุ 18 ปี (ตามกฎหมายใหม่) ได้เกือบร้อยละ 85 มีผู้ตอบผิดประมาณร้อยละ 15 และมีผู้ไม่ทราบน้อยมาก ทำให้ผู้วิจัยตั้งเป็นข้อสังเกตว่าเป็นเพราะเยาวชนให้ความสนใจกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าหรือเป็นเพราะการโฆษณาประชาสัมพันธ์เรื่องการเลือกตั้งหรือเพราะผู้สมัครรับเลือกตั้งไปกระตุ้นให้เยาวชนตื่นตัวออกไปใช้สิทธิมากกว่า

ในประเด็นที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งอีกประเด็นหนึ่งตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ว่าผู้ไม่ไปเลือกตั้งจะถูกลงโทษโดยการปรับเป็นเงินใช่หรือไม่ มีเยาวชนในเขตเมืองและชนบทที่ตอบถูกว่าไม่ใช่ประมาณร้อยละ 63-64 ส่วนผู้ที่ตอบผิดเป็นเยาวชนในเขตชนบทมากกว่าเขตเมือง (ร้อยละ 26.0 ต่อร้อยละ 22.6)

ส่วนความรู้ว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยรวมและปราศจากอาวุธและไม่ก่อความวุ่นวาย เยาวชนสามารถตอบคำถามข้อนี้ถูกต้องถึงร้อยละ 90 ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสนใจในเรื่องนี้ของเยาวชน รายละเอียดดังตารางที่ 9.1

ตารางที่ 9.1 ร้อยละของความรู้ที่ถูกต้องด้านกฎหมายและรัฐธรรมนูญของเยาวชน
จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ความรู้เกี่ยวกับ	เขตเมือง				เขตชนบท			
	ตอบถูก	ตอบผิด	ไม่ทราบ	รวม	ตอบถูก	ตอบผิด	ไม่ทราบ	รวม
อายุแต่งงานของชายไทย	18.8	69.6	11.6	100.0	15.6	65.9	18.5	100.0
อายุแต่งงานของหญิงไทย	18.5	70.3	11.2	100.0	17.7	65.1	17.3	100.0
อายุที่มีสิทธิเลือกตั้ง	83.9	14.6	1.5	100.0	84.4	14.4	1.1	100.0
การลงโทษผู้ไม่ไปเลือกตั้ง	64.8	22.6	12.6	100.0	63.9	26.0	10.1	100.0
เสรีภาพในการชุมนุม	90.3	6.1	3.6	100.0	90.2	7.4	2.3	100.0

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะ
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

ข้อสังเกตสำหรับความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและรัฐธรรมนูญ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมากระหว่างเยาวชนในเขตเมืองและเขตชนบท ในเรื่องอายุแต่งงานซึ่งตามกฎหมายอนุญาตให้ชายและหญิง จะทำการสมรสได้เมื่อมีอายุครบ 17 ปี แต่ต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ซึ่งมีเยาวชนในเขตเมืองตอบถูกในเรื่องนี้มากกว่าเยาวชนในเขตชนบท คือร้อยละ 18.8 และร้อยละ 18.5 ตอบถูกเรื่องอายุแต่งงานของชายและหญิง ส่วนเยาวชนในชนบทตอบถูกร้อยละ 15.6 และร้อยละ 17.7 ตามลำดับ ข้อสังเกตในเรื่องอายุแต่งงานพบว่าเยาวชนมีใช้น้อย คิดว่าอายุแต่งงานควรเป็นอายุ 20 ปี ซึ่งเป็นอายุที่บรรลุนิติภาวะแล้ว พบว่าร้อยละ 34.4 ของเยาวชนทั้งหมดคิดว่าผู้ชายสามารถแต่งงานได้เมื่ออายุ 20 ปี และร้อยละ 32.1 ตอบว่าผู้หญิงไทยสามารถแต่งงานได้เมื่ออายุ 20 ปี เยาวชนอีกจำนวนหนึ่ง (ร้อยละ 16-20) คิดว่าเป็นอายุ 18 ปี

สำหรับความแตกต่างระหว่างเพศในด้านความรู้ทั่วไป พบว่าเยาวชนหญิงมีความรู้เรื่องอายุแต่งงานของชายไทยและหญิงไทยดีกว่าเยาวชนชาย

ในเรื่องอายุของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งมีอัตราส่วนร้อยละที่ตอบถูกสูงกว่าร้อยละ 80 พบว่าเยาวชนหญิงสามารถตอบถูกได้มากกว่าเช่นกัน ส่วนความรู้เกี่ยวกับการใช้สิทธิในการเลือกตั้งและเสรีภาพในการชุมนุมเยาวชนชายจะทราบเรื่องนี้ดีกว่าเยาวชนหญิง (ตารางที่ 9.2)

ตารางที่ 9.2 ร้อยละของความรู้ที่ถูกต้องด้านกฎหมายและรัฐธรรมนูญของเยาวชน จำแนกตามเพศ

ความรู้ด้านกฎหมาย	ชาย				หญิง			
	ตอบถูก	ตอบผิด	ไม่ทราบ	รวม	ตอบถูก	ตอบผิด	ไม่ทราบ	รวม
อายุแต่งงานของชายไทย	14.3	69.3	16.4	100.0	19.5	66.2	14.4	100.0
อายุแต่งงานของหญิงไทย	15.6	68.6	15.8	100.0	20.2	66.6	13.3	100.0
อายุที่มีสิทธิเลือกตั้ง	82.6	16.1	1.3	100.0	85.6	13.1	1.3	100.0
การลงโทษผู้ไม่ไปเลือกตั้ง	66.7	24.5	8.8	100.0	62.3	24.4	13.3	100.0
เสรีภาพในการชุมนุม	91.2	6.3	2.5	100.0	89.5	7.2	3.3	100.0

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● ความรู้เรื่ององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

เพื่อตรวจสอบว่าเยาวชนมีความทันสมัยต่อเหตุการณ์บ้านเมืองหรือไม่ จึงมีข้อคำถามว่าเยาวชนรู้จัก ชื่อ “อบต.” หรือองค์การบริหารส่วนตำบลหรือไม่ ปรากฏว่าเยาวชนส่วนใหญ่โดยเฉพาะเยาวชนในเขตชนบทรู้จักถึงร้อยละ 92.9 ส่วนเยาวชนในเขตเมืองรู้จักร้อยละ 71.5 (ตารางที่ 9.3) ทั้งนี้เพราะอาจเป็นเรื่องที่ห่างตัวออกไป ในทางกลับกันเยาวชนที่ไม่รู้จัก อบต. พบในเขตเมืองมากกว่าเป็น 4 เท่าของเขตชนบท ในความรู้เรื่องนี้แทบไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิง

ตารางที่ 9.3 ร้อยละของการรู้จักองค์การบริหารส่วนตำบลของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

การรู้จัก องค์การบริหารส่วนตำบล	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
รู้จัก	71.5	71.1	71.8	92.9	92.1	93.5
ไม่รู้จัก	28.5	28.9	28.2	7.9	7.9	6.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1062	498	564	1236	558	678

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● การทำแท้งในแง่กฎหมาย

จากตารางที่ 9.4 พบว่าเยาวชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การทำแท้งเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย โดยอัตราส่วนร้อยละของเยาวชนในเขตชนบทสูงกว่าเขตเมืองร้อยละ 89.4 ในเขตชนบท ส่วนในเขตเมืองเท่ากับ 85.3 โดยไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศเกี่ยวกับการทำแท้ง สำหรับเยาวชนที่ตอบว่าไม่ผิดกฎหมายนั้น พบในเขตเมืองมากกว่าเขตชนบท คือร้อยละ 12.0 ของเขตเมือง และร้อยละ 8.1 สำหรับเขตชนบทโดยสัดส่วนของเยาวชนชายทั้งเขตเมืองและเขตชนบท เห็นว่าการทำแท้งมิใช่เรื่องผิดกฎหมายมากกว่าเยาวชนหญิง และเยาวชนที่ไม่ทราบว่าการทำแท้งเป็นเรื่องผิดกฎหมายหรือไม่นั้น พบในเขตเมืองมากกว่าเขตชนบท และเมื่อคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเพศ พบว่าในเขตชนบทไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศ แต่ในเขตเมืองเยาวชนหญิงไม่ทราบว่าการทำแท้งผิดกฎหมายหรือไม่มากกว่าเยาวชนชาย

อย่างไรก็ตาม ตารางที่ 9.4 แม้ว่าจะมีเยาวชนบางคนคิดว่า การทำแท้งเป็นเรื่องไม่ผิดกฎหมาย หรือไม่ทราบเกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่ภาพรวมก็พบว่าเยาวชนกลุ่มตัวอย่างนี้ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการทำแท้งในแง่ของกฎหมายดี โดยเฉพาะในเขตชนบท สำหรับเหตุผลที่เยาวชนในเขตเมืองคิดว่าการทำแท้งมิใช่เรื่องผิดกฎหมายมากกว่าชนบท อาจเป็น

เพราะการยอมรับอิทธิพลตะวันตก ที่ว่าคนเรามีสิทธิเสรีภาพที่จะทำอะไรก็ได้ การทำแท้งเป็นเรื่องปกติ

ตารางที่ 9.4 ร้อยละของความคิดเห็นของเยาวชนต่อการทำแท้งในแง่ของกฎหมาย
จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ความคิดเห็นของเยาวชน ต่อการทำแท้งในแง่กฎหมาย	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ผิดกฎหมาย	85.3	85.2	85.3	89.4	89.1	89.7
ไม่ผิดกฎหมาย	12.0	13.0	11.2	8.1	8.4	7.8
ไม่ทราบ	2.7	1.8	3.5	2.5	2.5	2.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1065	500	565	1235	558	677

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะ
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● การทำแท้งกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน

จากคำถามที่ว่า “ท่านคิดว่าการทำแท้งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของการเป็นมนุษย์หรือไม่” นั้น เยาวชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนอยู่ในเกณฑ์ดีมาก คือร้อยละ 90 เห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะในเขตชนบทไม่ว่าหญิงหรือชาย สำหรับเยาวชนที่คิดว่าการทำแท้งไม่ใช่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน จะพบในเขตเมืองมากกว่าชนบท และผู้หญิงจะคิดว่าเรื่องการทำแท้งไม่ใช่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนมากกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะผู้หญิงในเขตเมือง ทั้งนี้อาจเนื่องจากสภาพสังคมไทยที่ให้โอกาสเกี่ยวกับเรื่องเพศแก่ผู้หญิงน้อยกว่าผู้ชาย หากผู้หญิงท้องก่อนแต่ง หรือท้องโดยไม่พร้อม จะถูกสังคมประณาม ตีฉุน ทำให้ผู้หญิงต้องหาทางออกให้กับตัวเอง โดยเลือกการทำแท้งประกอบกับอิทธิพลของตะวันตกที่เข้ามามีอิทธิพลในสังคมเมืองอย่างมาก จึงทำให้พบตัวเลขของผู้หญิงในเขตเมืองคิดว่าการทำแท้งไม่ใช่การละเมิดสิทธิมนุษยชนมากกว่าผู้ชายถึงร้อยละ 10.1 ตามตารางที่ 9.5

ตารางที่ 9.5 ร้อยละของความคิดเห็นของเยาวชนด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชน ใน
ประเด็นของการทำแท้ง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ความคิดเห็นของเยาวชน ในประเด็นของการทำแท้ง	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ละเมิดสิทธิมนุษยชน	90.5	91.2	89.9	93.8	94.3	93.5
ไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน	9.5	8.8	10.1	6.2	5.7	6.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1063	499	564	1235	558	677

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะ
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● การใช้สิทธิเลือกตั้ง

หลังจากซักถามความรู้เรื่องสิทธิในการเลือกตั้งแล้ว เยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปซึ่งเป็นผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งจะถูกถามว่า “คุณเคยไปออกเสียงเลือกตั้งหรือไม่” พบว่าประมาณครึ่งหนึ่งของเยาวชนทั้งเขตเมืองและชนบท ทั้งเพศหญิงและเพศชาย เคยออกไปลงคะแนนเลือกตั้งซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่ไม่สูง อย่างไรก็ตามจากการสำรวจเรื่องนี้ก็ไม่พบความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างเยาวชนเขตเมืองและเขตชนบทหรือระหว่างเยาวชนชายกับเยาวชนหญิง

ตารางที่ 9.6 ร้อยละของการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชน (เฉพาะผู้ที่อายุ 18 ปีขึ้นไป) จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

การใช้สิทธิออกเสียง เลือกตั้ง	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
เคย	49.2	49.6	48.9	51.0	50.5	51.4
ไม่เคย	50.8	50.4	51.1	49.0	49.5	48.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	733	365	368	702	319	383

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะ
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● ความรู้เรื่องค่าจ้างแรงงาน

ในการสำรวจครั้งนี้ เยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างมีทั้งที่กำลังศึกษาอยู่และที่กำลังทำงานอยู่ หรือที่กำลังศึกษาและทำงานไปพร้อมกัน เมื่อสอบถามความรู้เกี่ยวกับค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำในเขตพื้นที่จังหวัดที่เยาวชนอาศัยอยู่ โดยที่คณะวิจัยได้ตรวจสอบกับกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เพื่อนำมาตรวจสอบกับคำตอบที่เยาวชนตอบ ตามประกาศของกระทรวงแรงงาน ค่าจ้างในกรุงเทพ และสมุทรสาคร วันละ 162 บาท ชลบุรี เชียงใหม่ นครราชสีมา วันละ 140 บาท ส่วนจังหวัดสิงห์บุรี ลำพูน มุกดาหาร สงขลา พัทลุง วันละ 130 บาท

จากตารางที่ 9.7 พบว่า เยาวชนยังมีความรู้เรื่องนี้ และสามารถตอบได้ถูกต้องน้อยมาก เยาวชนในเขตเมืองตอบถูกเพียงร้อยละ 5.8 ขณะที่เยาวชนในเขตชนบทตอบถูกร้อยละ 13.8 ซึ่งเป็นไปได้เนื่องจากมีเยาวชนในเขตเมืองกำลังเรียนอยู่มากกว่าเยาวชนในเขตชนบทจึงสนใจเรื่องนี้น้อยกว่า ผู้ที่ตอบว่าไม่ทราบจริง ๆ มีถึงร้อยละ 25.9 ในเขตเมืองและร้อยละ 30.8 ในเขตชนบท การที่เยาวชนไม่มีความรู้เรื่องค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำและมีความรู้ที่ไม่ถูกต้อง ทำให้ได้รับทราบค่าเยาวชนยังมิได้สนใจสิทธิในเรื่องนี้มากนัก ผู้ที่ออกมาเรียกร้องสิทธิและประโยชน์ตามกำลังแรงงาน จึงมักจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์จากการทำงานมาแล้วพอสมควร

ตารางที่ 9.7 ร้อยละของความรู้ที่ถูกต้องเรื่องค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ความรู้ที่ถูกต้อง เรื่องค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ถูกต้อง	5.8	6.8	5.0	13.8	13.9	13.7
ผิด	68.3	71.6	65.3	55.4	56.7	54.3
ไม่ทราบ	25.9	21.6	29.7	30.8	29.4	32.0
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1065	500	565	1239	561	678

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ในปัจจุบันทั่วโลกให้ความสนใจกับสภาพแวดล้อมและตื่นตัวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กลุ่มเยาวชนเป็นกลุ่มประชากรที่ผู้บริหารประเทศตั้งความหวังว่าจะได้เรียนรู้ความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และพร้อมที่จะปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นการแสดงออกถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีข้อคำถามในการปฏิบัติตัวของเยาวชนว่ามีส่วนช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด คำถามแรกเป็นคำถามเชิงลบ โดยถามว่าเยาวชนทิ้งของหรือขยะในที่สาธารณะบ่อยหรือไม่ จากตารางที่ 9.8 แสดงให้เห็นว่าเยาวชนทั้งในเมืองและชนบทกว่าครึ่งหนึ่งไม่ได้เคร่งครัดในเรื่องการทิ้งขยะทั้ง ๆ ที่ปัจจุบันมีการรณรงค์ให้ทิ้งขยะเป็นที่เป็นทางหรือ “ขยะในมือท่านลงถังเถอะครับ” พฤติกรรมในการทิ้งขยะในที่สาธารณะที่กระทำอยู่เป็นประจำมีถึงร้อยละ 9 สำหรับเยาวชนเขตเมืองและร้อยละ 12 สำหรับเยาวชนในชนบท ผู้ที่สัมภาษณ์ว่าขยะไม่ควรทิ้งในที่สาธารณะมีประมาณร้อยละ 31-32 ซึ่งไม่ค่อยมีความแตกต่างระหว่างเยาวชนในเขตเมืองและชนบท

พฤติกรรมการนำของที่ใช้แล้วมาหมุนเวียนใช้อีกเป็นประจำ หรือชบวนการ recycle นั้น พบมากในเยาวชนในเมือง (ร้อยละ 63.0) และพบในเยาวชนในเขตชนบทน้อยกว่า (ร้อยละ 49.5) และเยาวชนในชนบทที่ไม่เคยทำชบวนการ recycle นั้นมีมากกว่าเยาวชนในเมือง (ร้อยละ 13.4 ต่อร้อยละ 9.4)

สิ่งที่เยาวชนปฏิบัติมากที่สุด คือการประหยัดพลังงานไฟฟ้า อาจเป็นเพราะการรณรงค์ในเรื่องนี้ และค่าใช้จ่ายค่าไฟฟ้าที่ครอบครัวต้องจ่ายสูงขึ้นในยุควิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้เยาวชนสนใจที่ปฏิบัติเรื่องนี้สูงขึ้นร้อยละ 87 ผู้ที่ไม่สนใจประหยัดพลังงานไฟฟ้าเพียงร้อยละ 1-2

ในการนำสิ่งที่ใช้แล้วไปใช้ซ้ำ โดยยกตัวอย่างการนำน้ำจากการซักผ้าไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เป็นสิ่งที่เยาวชนยังไม่คุ้นเคยมากนักโดยเฉพาะเยาวชนในเมืองที่มีน้ำใช้อย่างต่อเนื่อง จึงมีเยาวชนในเมืองปฏิบัติเป็นนิสัยเพียงร้อยละ 25 ขณะที่เยาวชนในชนบทซึ่งเผชิญกับการขาดแคลนน้ำอยู่เนือง ๆ จึงเห็นความจำเป็นที่จะใช้ซ้ำให้ได้ผลคุ้มค่า โดยการนำน้ำที่ใช้แล้วไปใช้ประโยชน์

อื่น (เช่น ใช้รดน้ำต้นไม้) เป็นประจำถึงร้อยละ 42.1 และกระทำในบางครั้ง ร้อยละ 35.9 ถ้าวรวม 2 กลุ่มที่ทำการประจำและกระทำเป็นครั้งคราวจะได้อัตราส่วนร้อยละสูงถึงร้อยละ 78

ส่วนการแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง ซึ่งแสดงถึงความต้องการให้ขยะได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์อีก ไม่ว่าจะเป็นการ reuse หรือ recycle หรือการไปทำเป็นปุ๋ย ความคิดในเรื่องนี้ยังมีผู้ปฏิบัติในสัดส่วนที่น้อย สิ่งหนึ่งอาจเป็นเพราะการรณรงค์เรื่องแยกขยะเพิ่งจะมีไม่นาน และเยาวชนเองอาจไม่ได้รับการถ่ายทอดแนวคิดเรื่องการแยกขยะจากครอบครัวของตน จึงพบว่าผู้แยกขยะเป็นประจำ เพียงร้อยละ 15.9 ในเขตเมืองและร้อยละ 23.1 ในเขตชนบท และผู้ที่ไม่เคยแยกขยะเลยมีถึงร้อยละ 44.1 ในเขตเมืองและร้อยละ 38.1 ในเขตชนบท

ตารางที่ 9.8 ร้อยละของพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชน จำแนกตามความถี่ในการปฏิบัติและเขตที่อยู่อาศัย

พฤติกรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	เขตเมือง				เขตชนบท			
	ทำบ่อย	นานครั้ง	ไม่เคยเลย	รวม	ทำบ่อย	นานครั้ง	ไม่เคยเลย	รวม
ทิ้งสิ่งของหรือขยะในที่สาธารณะ	12.0	56.3	31.7	100.0	9.0	58.6	32.6	100.0
เก็บถุงพลาสติกที่ใส่ของไว้ใช้อีก	63.0	27.6	9.4	100.0	49.5	37.1	13.4	100.0
ปิดไฟฟ้าทุกครั้งที่ไม่ต้องการใช้	87.7	11.2	1.0	100.0	87.3	10.3	2.3	100.0
เอาผ้าเช็ดหน้าไปรดต้นไม้หรือใช้ประโยชน์อื่น	25.0	41.4	33.6	100.0	42.1	35.9	22.1	100.0
แยกขยะมูลฝอยก่อนนำไปทิ้ง	15.9	40.0	44.1	100.0	23.1	39.8	38.1	100.0

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

ตารางที่ 9.9 เป็นตารางที่ผู้วิจัยจำแนกพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามเพศของเยาวชน จะพบว่าพฤติกรรมการทิ้งขยะลงในที่สาธารณะเป็นประจำนั้น เยาวชนชายและหญิงกระทำบ่อยครั้ง ในสัดส่วนที่เท่ากัน แต่สัดส่วนผู้ที่ไม่เคยทิ้งขยะลงในที่สาธารณะนั้น เยาวชนหญิงสามารถปฏิบัติได้มากกว่า

การนำสิ่งของที่ใช้แล้วหมุนเวียนกลับมาใช้อีก ตัวอย่างเช่นถุงพลาสติกนั้น เยาวชนหญิงกระทำได้ดีกว่า เพราะมีอัตราส่วนในเรื่องนี้สูงกว่าเยาวชนชาย (ร้อยละ 64.7 ต่อร้อยละ 45.2)

ส่วนการประหยัดพลังงานไฟฟ้า โดยปิดไฟทุกครั้งที่ไม่ต้องการใช้ พฤติกรรมนี้
ไม่มีความแตกต่างระหว่างเยาวชนชายและเยาวชนหญิง

กระบวนการนำของที่ใช้ประโยชน์อย่างหนึ่ง ไปใช้อีกอย่างหนึ่ง เช่น น้ำซักผ้า
เอาไปรดน้ำต้นไม้ นั้น พบว่า เยาวชนหญิงปฏิบัติบ่อยมากกว่าเยาวชนชาย และเยาวชนชาย
ไม่เคยทำเช่นนี้เลยถึงร้อยละ 34.1 ขณะที่เยาวชนหญิงไม่เคยทำเลยเพียงร้อยละ 21.6

ส่วนการแยกขยะมูลฝอยก่อนนำไปทิ้ง พบว่าเรื่องเช่นนี้กลุ่มเยาวชนหญิงปฏิบัติมาก
กว่าเยาวชนชาย และเยาวชนชายที่ไม่เคยแยกขยะเลยมีถึงร้อยละ 47.8 ขณะที่เยาวชนหญิงมี
ร้อยละ 34.9

ตารางที่ 9.9 ร้อยละของพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชน จำแนกตาม
ความถี่ในการปฏิบัติและเพศ

พฤติกรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	ชาย				หญิง			
	ทำบ่อย	นานครั้ง	ไม่เคยเลย	รวม	ทำบ่อย	นานครั้ง	ไม่เคยเลย	รวม
ทิ้งสิ่งของหรือขยะในที่สาธารณะ	10.9	62.4	26.7	100.0	10.0	53.3	36.6	100.0
เก็บถุงพลาสติกใส่ของไว้ใช้อีก	45.2	37.7	17.0	100.0	64.7	28.4	6.9	100.0
ปิดไฟทุกครั้งที่ไม่ต้องการใช้	86.7	11.1	2.3	100.0	88.2	10.5	1.2	100.0
เอาผ้าเช็ดตัวไปรดต้นไม้หรือใช้ ประโยชน์อื่น	28.5	37.5	34.1	100.0	39.1	39.2	21.6	100.0
แยกขยะมูลฝอยก่อนไปทิ้ง	16.8	34.4	47.8	100.0	21.3	43.7	34.9	100.0

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะ
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● บุคคลที่ชื่นชอบในชุมชนที่อยู่อาศัย

การแสดงออกว่าชื่นชอบบุคคลหนึ่งบุคคลใดในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่เป็นการ
สะท้อนถึงค่านิยมประการหนึ่งของเยาวชนว่ามีความภาคภูมิใจในตัวบุคคลที่อยู่ในชุมชนนั้น
และบุคคลนั้นสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชน เพราะเยาวชนได้อยู่ใกล้ชิดกับบุคคลที่
ชื่นชอบ รวมทั้งเป็นการสะท้อนถึงความเคารพในตัวบุคคลที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น

ตารางที่ 9.10 เป็นการชี้ให้เห็นว่าเยาวชนเกินกว่าครึ่งในเขตเมืองไม่ชื่นชอบกับบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกับเขาเลย ซึ่งอาจเป็นเพราะชุมชนในเขตเมืองมีลักษณะแตกต่างกับชุมชนในชนบท ที่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไม่ใกล้ชิดหรือแสดงออกซึ่งความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เท่ากับชุมชนในชนบท ดังนั้นสัดส่วนของเยาวชนชนบทที่ตอบว่ามีบุคคลที่พวกเขาชื่นชอบจึงสูงกว่าเยาวชนเขตเมืองอย่างมากเป็นหนึ่งในเท่า

ประเภทของบุคคลที่เยาวชนในเขตเมืองชื่นชอบมากที่สุด ได้แก่ผู้นำชุมชน รองลงมาเป็นญาติพี่น้อง พ่อและแม่ร่วมกัน พ่อ คนในหมู่บ้าน และแม่ เรียงลงมาตามลำดับ การที่พ่อแม่อยู่ในอันดับรองจากพี่น้อง มีความหมายว่าเยาวชนชื่นชอบญาติพี่น้องมากกว่า หรือเยาวชนอาจมองข้ามพ่อแม่ไปโดยมองพ่อแม่ในฐานะอื่น สิ่งที่น่าสังเกตคือบุคคลที่เคยได้รับการยกย่องว่าเป็นบุคคลที่ชาวบ้านเคารพนับถือ ได้แก่ ครู อาจารย์ และพระสงฆ์ ถูกระบุ น้อยมาก ทั้งในความเห็นของเยาวชนในเขตเมืองและเขตชนบท

สำหรับเยาวชนในเขตชนบท ผู้ที่ชื่นชอบในลำดับแรกคือผู้นำชุมชนเช่นกัน ซึ่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) รองลงมาเป็นพ่อแม่ พ่อ ญาติพี่น้อง คนอื่นในหมู่บ้านและแม่

ความแตกต่างระหว่างเพศในตัวบุคคลที่เยาวชนชื่นชอบ พบว่ามีความแตกต่างกันในกลุ่มเยาวชนในเขตเมือง เยาวชนหญิงจะชื่นชอบผู้นำชุมชนมากกว่าเยาวชนชาย ส่วนในเขตชนบทเยาวชนชายจะชื่นชอบผู้นำชุมชนมากกว่า

เยาวชนหญิงในเขตเมือง จะแสดงออกว่าชื่นชอบพ่อแม่มากกว่าเยาวชนชายในเขตเมือง แต่เยาวชนหญิงและเยาวชนชายในชนบท ชื่นชอบพ่อแม่ในสัดส่วนเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับการนิยมชื่นชอบพ่อหรือแม่ของเยาวชนชายและหญิงทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทไม่ค่อยแตกต่างกันมากนัก แต่เยาวชนชายในเขตเมืองจะชื่นชอบญาติพี่น้องมากกว่าเยาวชนหญิง (ร้อยละ 17.0 ต่อร้อยละ 13.9) ขณะที่สัดส่วนระหว่างเพศในเขตชนบทไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 9.10 ร้อยละของประเภทบุคคลในชุมชนที่เยาวชนชื่นชอบ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

บุคคลในชุมชนที่ชื่นชอบ	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่ชอบเลย	64.4	65.8	63.2	32.9	28.3	36.7
ชอบบุคคลต่าง ๆ	35.6	34.2	36.8	67.1	71.7	63.3
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1065	500	565	1240	561	679
บุคคลที่ชอบ						
ผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่อบต.	24.0	18.7	28.4	46.0	48.8	43.5
พ่อแม่	14.8	12.3	16.8	16.0	15.9	16.0
พ่อ	12.4	12.9	12.0	11.4	10.0	12.8
แม่	11.1	10.5	11.5	4.9	4.7	5.1
ญาติพี่น้อง	15.3	17.0	13.9	9.7	8.7	10.7
คนในหมู่บ้าน	11.3	16.4	7.2	5.6	4.7	6.5
ครู-อาจารย์-พระ	5.0	5.3	4.8	4.4	4.0	4.9
อื่น ๆ	6.1	7.0	5.3	1.8	3.2	0.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	379	171	208	832	402	430

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● **ความช่วยเหลือชุมชนของเยาวชน**

ตารางที่ 9.11 มีที่มาจากคำถามที่ว่า “คุณมีส่วนช่วยเหลือชุมชนที่คุณอาศัยอยู่อย่างไรบ้าง” คำตอบที่ได้พบว่า เยาวชนจำนวนไม่ใช่น้อยที่มีส่วนช่วยเหลือชุมชนของตนเอง โดยเฉพาะเยาวชนในเขตเมืองร้อยละ 63.7 ตอบว่าไม่ได้ช่วยชุมชนของตน ขณะที่เมืองร้อยละ 42.7 ของเยาวชนชนบทที่ไม่ได้ช่วยชุมชน

เฉพาะผู้ที่ตอบว่าช่วยเหลือชุมชนจะถูกถามต่อว่าช่วยอย่างไร คำตอบที่ได้ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่าเยาวชนในเขตเมืองส่วนมากคิดว่าการเป็นเยาวชนที่ดีเท่ากับเป็นการ

ช่วยเหลือชุมชนอยู่แล้วถึงร้อยละ 70.0 ความช่วยเหลือด้านอื่นเป็นการแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น (ร้อยละ 21.1) ช่วยพัฒนาชุมชน (ร้อยละ 15.0) และช่วยทำกิจกรรมของชุมชน (ร้อยละ 9.0) มีส่วนน้อย (ร้อยละ 3.4) ที่เคยเป็นวิทยากรในการอบรม

สำหรับเยาวชนในเขตชนบท กิจกรรมที่ทำมากที่สุด การช่วยพัฒนาหมู่บ้านของตนมีถึงร้อยละ 45.2 รองลงมาคือการทำตัวเป็นเยาวชนที่ดี (ร้อยละ 31.3) และมีผู้ช่วยเหลือกิจกรรมของหมู่บ้าน ร้อยละ 16.2 แต่ในแง่การแบ่งปันสิ่งของให้คนอื่น เยาวชนในเขตชนบทกระทำได้น้อยกว่าเยาวชนในเขตเมือง

ตารางที่ 9.11 ร้อยละของกิจกรรมการช่วยเหลือชุมชนของเยาวชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ความช่วยเหลือ ชุมชน	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่ได้ช่วย	63.7	62.0	65.1	42.7	39.8	45.2
ช่วย	36.3	38.0	34.9	57.3	60.2	54.8
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1065	500	565	1240	561	679
ช่วยเหลือชุมชนโดย						
เป็นเยาวชนที่ดี	70.0	66.8	73.1	31.3	29.6	32.8
แบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น	2.1	1.6	2.5	0.7	0.3	1.1
ช่วยพัฒนาชุมชน	15.0	19.5	10.7	45.2	49.7	41.1
ช่วยกิจกรรมของชุมชน	9.0	10.0	8.1	16.2	14.5	17.7
เป็นวิทยากรอบรม	3.4	2.1	4.6	4.5	3.3	5.6
ไปเลือกตั้งทุกครั้ง	0.5	-	-	0.1	-	0.3
ช่วยดูแลสิ่งของสาธารณะ	-	-	1.0	2.0	2.7	1.3
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	387	190	197	710	338	372

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

ข้อมูลในเรื่องนี้สะท้อนว่า เยาวชนในเขตเมืองคิดว่าการทำตัวเป็นพลเมืองดี ถือว่าได้ช่วยเหลือสังคมหรือชุมชนอยู่แล้ว แต่เยาวชนในเขตชนบท ซึ่งเห็นความทุกข์ยากใน

ชุมชนหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ จำเป็นต้องลงมือช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ อีก แต่ไม่สามารถช่วยเหลือด้วยการ “ให้” เหมือนเยาวชนในเขตเมือง แต่ต้องลงมือทำเอง

เมื่อพิจารณาความแตกต่างทางเพศ จะพบว่าเยาวชนเพศชายและเพศหญิง มองว่าการกระทำตัวเป็นคนดีเป็นสิ่งที่ได้ช่วยชุมชนแล้ว ในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่เยาวชนหญิงจะมองประเด็นนี้สูงกว่าเยาวชนชายเล็กน้อย แต่ในการลงมือช่วยพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน เยาวชนชายทำได้มากกว่าเยาวชนหญิง (ร้อยละ 19.5 ต่อร้อยละ 10.7 ในเขตเมือง และร้อยละ 49.7 ต่อร้อยละ 41.1 ในเขตชนบท)

● ความคิดที่จะช่วยประเทศชาติ

นอกจากความคิดที่จะช่วยชุมชนหรือหมู่บ้านที่ตนอาศัยอยู่แล้ว เยาวชนที่ให้สัมภาษณ์จะถูกขอร้องให้ขยายความคิดเห็นในด้านความคิดที่จะช่วยเหลือประเทศชาติ ซึ่งเป็นขอบเขตที่กว้างกว่า โดยให้เป็นลักษณะคำถามเปิดที่สามารถตอบได้โดยอิสระ และสามารถตอบได้หลายคำตอบ คำตอบที่นำมารวบรวมไว้ในตารางที่ 9.12 พบว่า เยาวชนส่วนน้อยที่วางตัวเฉย โดยตอบว่าไม่คิดว่าจะช่วยประเทศชาติแต่อย่างไร พบในเยาวชนในเขตเมืองร้อยละ 6.4 และเยาวชนในเขตชนบทร้อยละ 7.5

ในบรรดาผู้ที่มีความคิดจะช่วย ได้ระบุสิ่งที่ต้องการจะช่วยเหลือประเทศชาติ เมื่อจัดแบ่งเป็นกลุ่มจะพบว่า เยาวชนไทยในปัจจุบันตระหนักถึงภาวะวิกฤตของประเทศชาติ และเรียนรู้ว่า จำเป็นต้องประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย และสามารถท่องคำขวัญที่ว่า “กินของไทย ใช้ของไทย เทียวเมืองไทย ร่วมใจประหยัด” ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ความคิดเรื่องการประหยัดจึงมาเป็นอันดับหนึ่ง ทั้งในกลุ่มเยาวชนในเขตเมืองและเขตชนบท รองลงมาเป็นความคิดที่จะช่วยประหยัดทรัพยากรของชาติ โดยเฉพาะไฟฟ้า และน้ำ พบว่าความคิดนี้มีในเยาวชนเขตชนบทร้อยละ 41.7 และเยาวชนเขตเมืองร้อยละ 36.3 ส่วนในประเด็นอื่น ๆ มีสัดส่วนห่างกันมาก เช่น การเป็นพลเมืองดี พบได้ประมาณร้อยละ 5

เมื่อแยกพิจารณาความคิดที่จะช่วยประเทศชาติของเยาวชนชายและเยาวชนหญิง พบว่า ความคิดที่จะประหยัดค่าน้ำไม่ฟุ่มเฟือยของเยาวชนหญิงมีสูงกว่าเยาวชนชาย แต่ความคิดที่จะช่วยประหยัดทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานต่าง ๆ เยาวชนชายมีมากกว่าเยาวชนหญิง

ประเด็นความคิดเห็นในเรื่องนี้เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า การรณรงค์เพื่อให้คนไทยทุกคนช่วยกันประหยัด สามารถแพร่กระจายในกลุ่มเยาวชนของชาติแล้ว แต่การปฏิบัติที่แท้จริงเป็นสิ่งที่ต้องศึกษาต่อไป

ตารางที่ 9.12 ร้อยละของความคิดเห็นที่จะช่วยประเทศชาติของเยาวชนและประเภทความคิด จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ความคิดเห็นที่จะช่วยประเทศชาติ	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่ช่วย/อยู่เลย	6.4	6.2	6.5	7.5	8.6	6.6
คิดว่าจะช่วย	93.6	93.8	93.5	92.5	91.4	93.4
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1065	500	565	1239	560	679
สิ่งที่ช่วยประเทศชาติ						
ประหยัดการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย	56.9	54.1	59.4	50.1	47.0	52.5
ประหยัดทรัพยากร (น้ำ ไฟ)	36.3	38.6	34.1	41.7	45.0	39.2
เป็นพลเมืองดี	5.0	5.4	4.7	5.7	5.2	6.0
อื่น ๆ	1.8	1.8	1.8	2.5	2.7	2.4
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1809	865	944	2082	897	1185

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

● ความต้องการที่จะให้รัฐช่วยเหลือ

ตามที่กล่าวมาก่อนหน้านี้แล้วเป็นการสำรวจความคิดเห็นหรือการกระทำของเยาวชนที่มีส่วนช่วยเหลือชุมชนสังคมและประเทศ ในทางกลับกันการสำรวจครั้งนี้ต้องการทราบว่าเยาวชนเองต้องการความช่วยเหลือจากรัฐในด้านใดบ้าง

ตารางที่ 9.13 แสดงให้เห็นว่าเยาวชนบางกลุ่มตอบว่าไม่ต้องการความช่วยเหลือใดจากรัฐเลย ซึ่งพบมากในกลุ่มเยาวชนเขตเมือง (ร้อยละ 14.2) ส่วนเยาวชนในเขตชนบทมีความต้องการให้รัฐช่วยเหลืออย่างมากสูงถึงร้อยละ 91.9

ในบรรดาเยาวชนที่ตอบว่า ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ จำแนกออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้ ประการแรกเป็นความช่วยเหลือทางการศึกษา และการกีฬา ทั้งในแง่การให้ทุนการศึกษา จัดหาอุปกรณ์การศึกษา จัดหาสถานที่เรียนใกล้บ้าน ความต้องการพบได้ ทั้งในกลุ่มเยาวชนเขตเมืองและเขตชนบท (ร้อยละ 37.7 และร้อยละ 33.2) ความต้องการรองลงมาเป็นความต้องการให้รัฐพัฒนาสาธารณูปโภค และพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น พบได้ในกลุ่มเยาวชนเขตเมืองร้อยละ 16.6 และเยาวชนชนบทร้อยละ 18.7 ความช่วยเหลือที่เยาวชนต้องการลำดับต่อไปเป็นทางด้านเศรษฐกิจ คือ ต้องการให้รัฐแก้ไขเศรษฐกิจให้ดีขึ้น พบร้อยละ 15.6 ในเยาวชนเขตเมือง และร้อยละ 11.4 ในเขตชนบท แต่ความต้องการด้านการมีงานทำ พบในกลุ่มเยาวชนชนบทมากกว่า (ร้อยละ 18.2) ขณะที่เยาวชนในเขตเมืองระบุว่าต้องการให้รัฐช่วยแก้ไขเรื่องนี้ร้อยละ 12.1 อีกปัญหาหนึ่งคือปัญหาความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน และยาเสพติด ซึ่งเยาวชนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทเผชิญกับปัญหานี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงขอให้รัฐช่วยร้อยละ 9.1 สำหรับเยาวชนเขตเมือง และร้อยละ 6.7 ในเขตชนบท

อีกปัญหาหนึ่งที่น่าสนใจ คือ เยาวชนต้องการให้รัฐให้ความสนใจและช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสในสังคม ทั้งที่เป็นเด็ก คนชรา คนพิการ คนยากจน และชาวไร่ชาวนา แม้จะมีสัดส่วนไม่มากนักในเขตเมืองร้อยละ 5.5 และในเขตชนบทร้อยละ 6.3 แต่ก็แสดงถึงความห่วงใยของเยาวชนต่อกลุ่มชนกลุ่มนี้

ส่วนปัญหาด้านการเกษตร ซึ่งเป็นปัญหาของชาวชนบท จึงพบว่าเยาวชนในเขตชนบทระบุถึงความต้องการความช่วยเหลือด้านนี้มากกว่าเยาวชนในเขตเมือง

ส่วนความแตกต่างระหว่างเพศในด้านความต้องการให้รัฐช่วยเหลือนั้น พบว่าเยาวชนหญิงในชนบทต้องการความช่วยเหลือด้านการศึกษามากกว่าเยาวชนชายในเขตชนบท ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบก่อนหน้านี้ ที่พบว่าเยาวชนหญิงมีความต้องการในการศึกษาต่อมาก

กว่าเยาวชนชาย ส่วนปัญหาในด้านเศรษฐกิจไม่ค่อยพบความแตกต่างมากนักระหว่างเพศชายกับเพศหญิง

ตารางที่ 9.13 ร้อยละของความต้องการที่จะให้รัฐช่วยเหลือของเยาวชน จำแนกตามประเภทความต้องการ เขตที่อยู่อาศัยและเพศ

ความต้องการ ที่ให้รัฐช่วยเหลือ	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่ขอให้ช่วยเลย	14.2	15.0	13.5	8.1	9.5	6.9
อยากให้ช่วย	85.8	85.0	86.5	91.9	90.5	93.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1065	500	565	1239	560	679
อยากให้ช่วยด้านใด						
ด้านการศึกษาและกีฬาแก่นักเรียน	37.7	37.6	37.8	33.2	29.5	36.1
พัฒนาสาธารณูปโภคสิ่งแวดล้อม	16.6	15.8	17.3	18.7	21.0	16.9
แก้ไขเศรษฐกิจให้ดีขึ้น	15.6	16.1	15.2	11.4	10.2	12.4
ด้านการมีงานทำ	12.1	13.3	11.2	18.2	18.3	18.1
ด้านกฎหมายและความปลอดภัย	9.1	9.4	8.8	6.7	7.2	6.3
ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส	5.5	4.9	6.0	6.3	6.6	6.0
ด้านการเกษตร	0.3	0.1	0.4	3.5	5.3	2.0
อื่น ๆ	3.1	2.8	3.3	2.0	1.8	2.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	1730	790	940	2011	879	1132

ที่มา: โครงการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541

10.1 สรุปผลที่ได้จากการสำรวจ

การสำรวจสภาวะเยาวชนไทย พ.ศ. 2541 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของเยาวชนชายและเยาวชนหญิงที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเขตชนบท ตลอดจนความคิดเห็นและต้องการของเยาวชนในด้านต่าง ๆ ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจครั้งนี้จะนำไปกำหนดเป็นมาตรการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาเด็กและเยาวชนต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการสำรวจได้แก่ เยาวชนอายุ 15-24 ปี ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่เป็นตัวแทนเขตเมือง ใน 4 ภาค ได้แก่ เขตเมืองของจังหวัดชลบุรี เชียงใหม่ นครราชสีมา สงขลา และกรุงเทพมหานคร และเยาวชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่เป็นตัวแทนเขตชนบทใน 4 ภาค ได้แก่ จังหวัดสิงห์บุรี ลำพูน มุกดาหาร พัทลุง และสมุทรสาคร ซึ่งเป็นเขตปริมณฑล

การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) และเก็บข้อมูลด้วยการใช้พนักงานสัมภาษณ์ สัมภาษณ์เยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่าง ณ ที่อยู่อาศัยของเยาวชน

เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เป็นแบบสอบถามมาตรฐานแบบมีโครงสร้าง

จำนวนเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งหมด จาก 4,000 หลังคาเรือนมี 4,376 คน สามารถสัมภาษณ์ได้ครบถ้วนสมบูรณ์ 2,306 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 52.7 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด แบ่งออกเป็นเยาวชนในเขตเมือง 1,066 คน เยาวชนในเขตชนบท 1,240 คน โดยเป็นเยาวชนชาย 1,062 คน และเยาวชนหญิง 1,244 คน

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจครั้งนี้แบ่งออกเป็น 7 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของเยาวชน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพสุขภาพ การใช้เวลาว่าง และการใช้สารเสพติด

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพการศึกษา อาชีพการงาน

ส่วนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยม ความเชื่อ และภาพลักษณ์ต่อตัวเองของเยาวชน

ส่วนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศและชีวิตสมรส

ส่วนที่ 7 ความรู้และอุดมการณ์ของเยาวชน

1. ลักษณะทั่วไปของเยาวชน

เยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่าง มีอายุเฉลี่ย 18.7 ปี เยาวชนในเขตเมืองร้อยละ 67.4 เกิดในจังหวัดที่กำลังอาศัยอยู่ ส่วนเยาวชนในเขตชนบทร้อยละ 84.0 เกิดในจังหวัดที่กำลังอาศัยอยู่ เยาวชนกว่าร้อยละ 95 นับถือศาสนาพุทธ เยาวชนที่ยังเป็นโสดอยู่มีร้อยละ 89.6 แต่งงานแล้วร้อยละ 9.8 อยู่กินกับคู่อัยร้อยละ 2.9 และหม้าย หย่า แยก ร้อยละ 0.7

● ความสามารถด้านภาษาและคอมพิวเตอร์

เยาวชนไม่ถึงร้อยละ 50 ที่สามารถพูดภาษาอื่นนอกเหนือจากภาษาไทย ภาษาอื่นที่พูดได้มากที่สุด คือภาษาอังกฤษ และพบว่าเยาวชนในเขตเมือง จะมีความสามารถด้านภาษาและการใช้คอมพิวเตอร์มากกว่าเยาวชนในเขตชนบท และเยาวชนหญิงจะมีความสามารถด้านภาษาและการใช้คอมพิวเตอร์ดีกว่าเยาวชนชาย

● การเปิดรับข่าวสาร

พบว่า สื่อที่เยาวชนได้รับมากที่สุด คือโทรทัศน์ เยาวชนในเขตเมืองมีระดับการเปิดรับข่าวสารสูงกว่าเยาวชนในเขตชนบท

2. โครงสร้างครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัวเยาวชน

● โครงสร้างครอบครัว

ครอบครัวของเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่าง เป็นครอบครัวขนาดกลาง กว่าครึ่งหนึ่งมีบุตร 2-3 คน ครอบครัวที่มีบุตรเพียงคนเดียว พบประมาณร้อยละ 5 ของตัวอย่างทั้งหมด เยาวชนหนึ่งในสามเป็นบุตรคนแรกของครอบครัว และหนึ่งในสี่เป็นบุตรคนที่สอง

เยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างกำลังอาศัยอยู่ในบ้านที่มีผู้คนอาศัยอยู่ด้วยกันประมาณ 4-5 คน และบุคคลที่เยาวชนระบุว่ามีความเข้าใจกันมากที่สุด เรียงตามลำดับคือ มารดา บิดา พี่ น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย และญาติอื่น ๆ

ข้อมูลเกี่ยวกับบิดา พบว่า บิดาของเยาวชนมีอายุเฉลี่ย 54.8 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาไม่เกินประถมศึกษา อาชีพหลักของบิดาในเขตชนบท คือเกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป ส่วนอาชีพของบิดาที่อยู่ในเขตเมือง คือ รับจ้าง รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ และค้าขาย

ข้อมูลเกี่ยวกับมารดา พบว่า มารดาของเยาวชนมีอายุเฉลี่ย 50.4 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ มารดาของเยาวชนในเขตชนบททำอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างเช่นเดียวกับบิดา ส่วนมารดาของเยาวชนในเขตเมืองประกอบอาชีพค้าขาย เป็นแม่บ้าน ร้อยละ 10.5 ของเยาวชนในเขตเมือง

ร้อยละ 8.2 ของเยาวชนในเขตชนบทที่บิดาถึงแก่กรรมแล้ว ส่วนผู้ที่ไม่มีทั้งบิดามารดา พบประมาณร้อยละ 1 เยาวชนประมาณร้อยละ 10 ที่บิดามารดาหย่าร้าง แยกทางกัน และเมื่อบิดามารดาแยกทางกันนั้น เยาวชนมีอายุประมาณ 8-9 ขวบเท่านั้น

● ความรับผิดชอบต่อครอบครัว

เยาวชนประมาณร้อยละ 10 ไม่ต้องรับผิดชอบใด ๆ ต่อครอบครัว นอกจากเรียนหนังสือ เยาวชนที่มีส่วนช่วยเหลือครอบครัวโดยช่วยทำงานบ้าน (ประมาณร้อยละ 60 ซึ่งเยาวชนหญิงช่วยได้มากกว่า) และช่วยธุรกิจครอบครัว เช่น ค้าขาย ซึ่งเยาวชนชายช่วยได้มากกว่า เยาวชนที่มีส่วนช่วยเหลือครอบครัว เริ่มต้นทำงานบ้านเมื่อประมาณอายุเฉลี่ย 10 ปี ช่วยธุรกิจครอบครัวเมื่ออายุ 12 ปี และทำงานส่งเงินให้ที่บ้านเมื่ออายุ 16 ปี

- ความคาดหวังของเยาวชนต่อบิดามารดาและครอบครัว

พบว่า เยาวชนต้องการให้บิดามารดาและผู้ปกครองมีความเข้าใจที่ดีต่อตัวเยาวชน สามารถให้อภัยเมื่อเยาวชนทำผิดพลาด ต้องการให้บิดามารดาเป็นตัวอย่างที่ดี และเป็นผู้ที่ให้ความรักและเอาใจใส่ต่อครอบครัว และภาพ “ครอบครัวที่เป็นสุข” ที่เยาวชนวาดไว้คือ ครอบครัวที่ประกอบไปด้วยสมาชิกครอบครัวที่มีความรักความเข้าใจกันเห็นอกเห็นใจกัน และอยู่พร้อมหน้าทั้งพ่อแม่ลูก

3. สถานภาพสุขภาพ การใช้เวลาว่างและการใช้สารเสพติด

พบว่าเยาวชนไทยในปัจจุบันยังมีส่วนสูงโดยเฉลี่ยไม่มากนักเมื่อเทียบกับเยาวชนในซีกโลกตะวันตก สำหรับสุขภาพจิตของเยาวชนไทย พบว่า เยาวชนที่สุขภาพจิตอยู่ในระดับน่าเป็นห่วงมีประมาณร้อยละ 5.9 ในเขตเมือง และร้อยละ 2.9 ในเขตชนบท และเยาวชนหญิงมีสุขภาพจิตที่ไม่ดีมากกว่าเยาวชนชาย อาการที่เยาวชนเป็นมากคืออารมณ์เสียและฉุนเฉียวง่าย

- ปัญหาสุขภาพของเยาวชน

เยาวชนประมาณร้อยละ 16 ตอบว่ากำลังมีปัญหาด้านสุขภาพ ซึ่งหนึ่งในสามไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าเป็นโรคอะไร ในรอบ 1 ปี เยาวชนประมาณร้อยละ 20 เคยเจ็บป่วยขั้นล้มหมอนนอนเสื่อเกิน 3 วัน จนไม่สามารถไปเรียนหรือไปทำงานได้ เมื่อเจ็บป่วยเยาวชนใช้วิธีซื้อยามากินเองและไปรักษากับแพทย์แผนปัจจุบัน

จากการสอบถามถึงภาวะโภชนาการในครอบครัว พบว่า ประมาณร้อยละ 10 ยังไม่ได้รับประทานอาหารถูกต้องตามหลักโภชนาการ

- การใช้เวลาว่างของเยาวชน

เมื่อมีเวลาว่าง เยาวชนไทยทั้งชายและหญิง จะใช้ไปกับการดูโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาเป็นการฟังวิทยุ การเล่นกีฬา ออกกำลังกาย และอื่น ๆ

เยาวชนที่สนใจการออกกำลังกายเป็นประจำ พบว่ามีเพียงหนึ่งในสามของเยาวชนทั้งหมด และเยาวชนชายจะออกกำลังกายมากกว่าเยาวชนหญิง

● การใช้สารเสพติด

การสำรวจครั้งนี้ พบผู้ที่เปิดเผยว่ากำลังใช้สารเสพติดชนิดร้ายแรงมีจำนวนน้อยมาก (ร้อยละ 0.7) ส่วนใหญ่เป็นการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทเหล้าเบียร์ เครื่องดื่มบำรุงกำลัง และบุหรืมากกว่า โดยพบในเยาวชนเขตเมืองมากกว่าเขตชนบท

4. สถานภาพการศึกษาและอาชีพการงาน

กลุ่มที่กำลังศึกษาอยู่ ซึ่งมีอยู่ร้อยละ 55.8 ส่วนใหญ่กำลังเรียนชั้นมัธยมปลาย ปวช. และ ปวส. ผู้ที่กำลังเรียนอยู่เหล่านี้ส่วนมากต้องการเรียนต่อในระดับสูงกว่าที่เป็นอยู่ แต่ร้อยละ 30 พบว่า ตนเองประสบอุปสรรคในการเรียน ปัญหาสำคัญในเขตเมือง คือความสามารถของเยาวชน และในเขตชนบทคือผู้ปกครองไม่สามารถส่งให้เรียนจนจบ แต่ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจยังไม่ส่งผลกระทบต่อครอบครัวเยาวชนโดยทั่วไป เยาวชนที่กำลังเรียนหนังสือบางส่วน ประมาณร้อยละ 40 จบชั้นมัธยม ได้ทำงานแบบไม่เต็มเวลาให้ครอบครัว และทำงานนอกบ้าน เยาวชนที่กำลังเรียนอยู่ต้องการประกอบอาชีพค้าขาย และทำงานในบริษัทธุรกิจมากที่สุดเมื่อเรียนจบแล้ว

กลุ่มที่กำลังทำงานอยู่ซึ่งมีร้อยละ 27.3 เป็นผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่ำไม่เกิน ประถมปลาย ประมาณร้อยละ 40 จบชั้นมัธยมต้นและมัธยมปลายร้อยละ 42.7 พบว่า เยาวชนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ต้องการจะเรียนในระดับสูงกว่าที่ตนเองจบมา แต่สาเหตุสำคัญที่ทำให้ไม่ได้เรียนคือ ความบิ่คับคั้นทางเศรษฐกิจ และผู้ปกครองทำให้เยาวชนต้องออกมาหางานทำ และช่วยเหลือครอบครัว งานที่เยาวชนกลุ่มนี้ทำอยู่เป็นงานประเภทใช้แรงงานและรับจ้างทั่วไปมีถึงกว่าร้อยละ 40 รองลงมาเป็นงานประเภทค้าขายทั่วไป

กลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสืออยู่ มีวิธีที่จะแสวงหาความรู้ภายนอกระบบโรงเรียนด้วยการหาหนังสือมาอ่านเองเช่นเดียวกับผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า และเรียนรู้จากสื่อมวลชนต่าง ๆ

สำหรับผู้จบการศึกษาในระดับต่ำ แต่กลุ่มที่เคยได้รับการฝึกอาชีพมาบ้างแล้วกว่าร้อยละ 75 อาชีพที่เยาวชนกลุ่มนี้ต้องการทำมากที่สุด อันดับแรกได้แก่ อาชีพค้าขาย ช่างฝีมือ และทำงานในบริษัทหรือสถาบันการเงิน

ส่วนกลุ่มที่ไม่ได้เรียนหรือทำงานเลย มีอยู่ร้อยละ 15.3 ยังไม่สามารถจัดเป็นผู้ว่างงานโดยถาวร เนื่องจากไม่ได้เก็บข้อมูลในกลุ่มนี้โดยละเอียด

5. ค่านิยม ความเชื่อ และภาพลักษณ์ต่อตนเอง

จากการประเมินค่านิยม ส่วนตัวของเยาวชนไทย พบว่า พอใจกับการคบหาสมาคมกับเพื่อนฝูง ความต้องการที่จะให้มีฐานะดี และยังยึดหลักความเกรงใจต่อผู้อื่น

เยาวชนไทยมีความภาคภูมิใจและมั่นใจในตนเองในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางสูง และผู้ที่มองภาพตนเองไปทางลบอย่างมากมีไม่ถึงร้อยละ 2 เยาวชนไทยมีความเชื่อตามหลักศาสนาอยู่ในระดับสูงและระดับปานกลาง ส่วนความเชื่อในระดับต่ำมีน้อยมากไม่ถึงร้อยละ 1

นอกจากนี้ยังพบว่า เยาวชนมองว่าการทำแท้งเป็นบาป ถึงร้อยละ 96 ส่วนการบวชพระและบวชเณร พบว่า เยาวชนในเขตชนบทจะเคยบวชพระและบวชเณรมากกว่าเยาวชนในเขตเมือง แต่สัดส่วนผู้ที่เคยบวชเณรจะมีมากกว่าผู้ที่เคยบวชพระ

แม้ว่ามีเยาวชนเพียงส่วนน้อย (ประมาณร้อยละ 5) ไม่เคยทำบุญเลย แต่ประมาณร้อยละ 70 ที่มีโอกาสไปทำบุญเฉพาะในวันสำคัญ หรือประมาณปีละ 1-2 ครั้ง เท่านั้น บุคคลที่ไปทำบุญกับเยาวชนบ่อยที่สุดคือมารดา รองลงมาคือไปพร้อมกันทั้งครอบครัว ส่วนการทำทานก็เช่นกัน เยาวชนกระทำไม่บ่อยนัก

พฤติกรรมชอบเสี่ยงโชคโดยการซื้อสลากกินแบ่งและแทงหวยอย่างสม่ำเสมอในกลุ่มเยาวชนมีเพียงร้อยละ 6 และกว่าครึ่งหนึ่งไม่เคยชอบเสี่ยงโชคเลย ส่วนที่เหลือคือผู้ที่เสี่ยงโชคบ้างเป็นครั้งคราว

ถ้าเยาวชนมีทางเลือกของชีวิตที่จะเกิดเป็นอะไรก็ได้ เยาวชนส่วนหนึ่งอยากเกิดเป็นตัวเองเช่นเดิม (ร้อยละ 66-70) ส่วนอื่นอยากเกิดเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง มีฐานะดี รวมทั้งต้องการเป็นนักการเมือง

6. ความสัมพันธ์ทางเพศและชีวิตสมรส

กลุ่มเยาวชนที่ยังเป็นโสด ซึ่งมีร้อยละ 86.6 ของการสำรวจครั้งนี้ หนึ่งในสามกำลังมีเพื่อนต่างเพศหรือแฟน เกือบสองในสาม ตั้งใจจะแต่งงานในอนาคต เมื่ออายุประมาณ 25-27 ปี คุณสมบัติของคู่ครองในอนาคตควรเป็นคนขยัน และเข้ากับญาติพี่น้องของตนได้ดี

เยาวชนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน เยาวชนในชนบทไม่เห็นด้วยในเรื่องนี้มากกว่าเยาวชนในเขตเมือง

กลุ่มเยาวชนที่แต่งงานแล้ว พบว่า แต่งงานเมื่ออายุเพียง 18-20 ปี ผู้ที่แต่งงานอายุต่ำกว่า 17 ปี มีถึงร้อยละ 16 เยาวชนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ยังไม่มีบุตรหรือมีบุตรไม่เกิน 1 คน และกำลังใช้วิธีคุมกำเนิดวิธีใดวิธีหนึ่งอยู่เป็นส่วนใหญ่ วิธีที่ใช้มากที่สุด คือ ยาเม็ดคุมกำเนิด

7. ความรอบรู้และอุดมการณ์ของเยาวชน

เยาวชนไทยมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิในการเลือกตั้งและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญใหม่ดีกว่าสิทธิในการแต่งงาน และครึ่งหนึ่งของเยาวชนในการสำรวจครั้งนี้เคยไปใช้สิทธิเลือกผู้แทนราษฎรมาแล้ว

เยาวชนส่วนใหญ่มีความรู้ว่าการทำแท้งเป็นเรื่องผิดกฎหมาย และการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่มีความรู้น้อยเรื่องค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำในจังหวัดที่กำลังพำนักอยู่

ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและประหยัดทรัพยากร พบว่าเยาวชนรู้จักที่จะประหยัดพลังงานไฟฟ้า แต่การแยกขยะ รวมทั้งการ reuse หรือการ recycle ยังไม่ปฏิบัติกันอย่างสม่ำเสมอ

บุคคลในชุมชนที่เยาวชนชื่นชอบ คือผู้นำชุมชน พ่อแม่และญาติพี่น้อง เยาวชนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ยังมิได้ลงมือช่วยเหลือชุมชนที่ตนอาศัยอยู่มากนัก เพราะเยาวชนมองว่าการกระทำตัวเป็นพลเมืองที่ดีคือการช่วยเหลือชุมชนหรือสังคมอยู่แล้ว ผู้ที่คิดจะช่วยเหลือประเทศชาติได้ยึดตามคำขวัญที่รัฐบาลกำลังรณรงค์อยู่ คือ กินของไทย ใช้ของไทย เทียวเมืองไทย ร่วมใจประหยัด

เยาวชนต้องการให้รัฐช่วยด้านการศึกษา และการพัฒนาสาธารณูปโภคต่าง ๆ รวมทั้งการแก้ไขเศรษฐกิจให้ดีขึ้น

10.2 อภิปรายผล

เมื่อนำผลจากการสำรวจของโครงการนี้ (พ.ศ. 2541) มาเทียบเคียงกับคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์ เมื่อสิ้นแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 พบว่า ในภาพรวม คุณลักษณะของเยาวชนไทยไม่ว่าเพศหญิงหรือเพศชาย ไม่ว่าอาศัยอยู่ในเขตชนบทหรือในเขตเมือง จะมีความคิดเห็นและความต้องการไม่แตกต่างกันมากนัก ยกเว้นในบางประเด็น ซึ่งพบไม่มากนัก

ในด้านความผูกพันกับครอบครัว เยาวชนซึ่งอยู่ในครอบครัวขนาดกลาง จึงมีความผูกพันระหว่างพ่อแม่ พี่น้อง เป็นสำคัญ และผู้ที่เยาวชนใกล้ชิดสนิทสนมมากที่สุดคือ แม่ เยาวชนส่วนใหญ่ในฐานะสมาชิกของครอบครัวมีส่วนช่วยเหลือแบ่งเบาภาระในครอบครัวได้บ้าง แม้จะไม่ทราบว่าเยาวชนได้ใช้เวลา หรือจำนวนเงินช่วยเหลือครอบครัวมากน้อยเพียงใด และเยาวชนยังคิดว่าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจตน จึงเรียกร้องความเข้าใจและใส่ใจจากครอบครัวของตน ดังนั้นรัฐจึงควรมีนโยบายที่จะปรับความเข้าใจระหว่างบุคคลในครอบครัว ซึ่งเป็นการปรับทั้งสองฝ่ายเข้าหากัน แทนการที่จะให้พ่อแม่ปรับเข้าหาลูกแต่ฝ่ายเดียว

เยาวชนไทยบางกลุ่มประมาณหนึ่งในสามมีปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย ส่วนปัญหาทางจิตใจ ไม่พบมากนัก แต่สิ่งที่พบในการสำรวจครั้งนี้ทำให้ทราบว่าเยาวชนไทยโดยเฉลี่ยยังไม่สูงมากนักทั้งที่เป็นคนรุ่นใหม่ที่น่าจะได้รับประทานอาหารเพียงพอ และถูกหลักโภชนาการ สิ่งที่พบด้านสุขภาพอีกประการหนึ่ง คือเยาวชนไทยอีกจำนวนมากที่ไม่นิยมการออกกำลังกาย โดยเฉพาะเยาวชนหญิงแต่กลับใช้เวลาว่างไปดูโทรทัศน์และฟังวิทยุมากกว่าการทำกิจกรรมอื่น ๆ ทำให้สื่อมวลชนทั้ง 2 ประเภทมีอิทธิพลต่อค่านิยม และการใช้ชีวิตของเยาวชน และเมื่อมีการเผยแพร่ข่าวสารที่ไม่ถูกต้องจากสื่อมวลชนทั้ง 2 ประเภทนี้มากเท่าไร ผลกระทบที่ไม่ดี จะตกผลึกที่ตัวเยาวชนมากเท่านั้น

ค่านิยมบางอย่างที่เป็นค่านิยมที่ไม่ดี ไม่เหมาะกับสภาวะการณ์ของประเทศในปัจจุบัน แต่เยาวชนยังติดยึดในค่านิยมบางอย่าง ซึ่งควรต้องมีการรณรงค์ให้ปรับเปลี่ยนค่านิยมเหล่านั้นต่อไป

แม้ว่าเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างจะแสดงออกถึงความมั่นใจในตัวเอง แต่ในคำตอบที่พบในหลายประเด็น ที่แสดงว่าเยาวชนยังมีความขัดแย้งในตัวเองซึ่งเป็นไปตามวัย และเยาวชนบางส่วนยังไม่พอใจกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ทำให้มีความใฝ่ฝันที่จะเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงโด่งดัง และไม่ยินยอมที่จะใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย

เยาวชนกลุ่มตัวอย่าง โดยทั่วไปมีความเข้าใจในหลักการทางศาสนาในระดับปานกลางถึงสูง และเข้าใจว่าการทำแท้งเป็นการทำบาป ส่วนด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับศาสนา บางส่วนมีโอกาสดำบวชพระ และบวชเณร แต่ไม่มากนัก ส่วนการทำบุญทำทานมีเพียงหนึ่งในสาม ซึ่งในจุดนี้เยาวชนควรต้องเรียนรู้และเข้าใจหลักการทางศาสนาให้มากขึ้น รวมถึงการยอมรับคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เยาวชนมองไปที่ผู้นำชุมชนเป็นสำคัญ แท้จริงยังมีบุคคลอื่นที่มีได้เป็นผู้นำชุมชนแต่เป็นภูมิปัญญาในท้องถิ่น แต่ความตระหนักในเรื่องนี้ยังไม่แพร่หลาย และไม่มีการนำบุคคลเหล่านั้นขึ้นมาเชิดชูให้เยาวชนได้ทราบถึงคุณค่าของท่าน

เยาวชนที่เข้าเรียนในระบบโรงเรียน จะมีโอกาสเรียนรู้ด้านภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ แต่ความสามารถด้านนี้พบได้ไม่ถึงครึ่งหนึ่งของเยาวชน อาจเป็นเพราะเยาวชนจำนวนไม่น้อยที่ต้องออกจากโรงเรียนก่อนที่จะได้เรียนถึงขั้นสูงสุดที่ต้องการ รวมทั้งความรู้เรื่องการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในยุคโลกไร้พรมแดน แต่โอกาสเรียนรู้เรื่อง

นี้เยาวชนในเขตเมืองมีโอกาสมากกว่า การส่งเสริมทักษะด้านการใช้ภาษาและคอมพิวเตอร์น่าจะช่วยเหลือเยาวชนในด้านการทำงานอาชีพเพิ่มขึ้น

สำหรับกลุ่มเยาวชนที่แต่งงาน แม้ว่าการสำรวจครั้งนี้จะพบไม่มากนัก เพียงร้อยละ 9.8 แต่เนื่องจากเยาวชนกลุ่มนี้แต่งงานเมื่ออายุน้อย ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาไม่สูงนัก จึงมีโอกาสได้ทำงานที่ไม่ได้ก่อรายได้เพียงพอเพียงสำหรับครอบครัว รัฐควรให้ความสนใจกับเยาวชนกลุ่มนี้ด้วยเช่นกัน เช่นการฝึกฝนอาชีพหรือทักษะเพิ่มเติม เพื่อเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ

อีกกลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่มเยาวชนที่อยู่กินกับคนรักโดยมิได้แต่งงาน ในการสำรวจครั้งนี้พบประมาณร้อยละ 3 แม้จะมีใช้อัตราส่วนที่สูง แต่เมื่อคิดเป็นจำนวนรวมทั้งประเทศจะเป็นจำนวนมิใช่น้อย ได้สะท้อนให้เห็นค่านิยมของคนรุ่นใหม่ที่กำลังจะเปิดเผยและปฏิบัติในเรื่องนี้ ซึ่งทางผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนควรให้ความสนใจเยาวชนกลุ่มนี้ เพราะการอยู่กินกันโดยมิได้แต่งงาน (cohabitation) ตั้งแต่อายุน้อย สามารถนำไปสู่ความเสี่ยงทางด้านอนามัยเจริญพันธุ์ (reproductive health) เช่น การตั้งครรภ์ที่ไม่ต้องการ การทำแท้ง หรือการเป็นมารดานอกสมรสที่มีบุตรนอกสมรส ฯลฯ

เยาวชนในการสำรวจส่วนใหญ่ยังมิได้แสดงออกถึงความช่วยเหลือชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ รวมทั้งเจตจำนงที่จะช่วยประเทศชาติ เพื่อประเทศชาติ คิดว่าการดำรงตนเป็นพลเมืองดีพอเพียงสำหรับประเทศ การรณรงค์เพื่อความช่วยเหลือและความร่วมมือในชุมชนน่าจะทำได้เข้มข้นให้มากกว่านี้ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนในเมือง ที่มิได้แสดงออกถึงการสนใจ และห่วงใยถิ่นฐานและชุมชนของตนเอง เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ในเมืองใหญ่ ทำให้จิตสำนึกต่อชุมชนถูกกลืนหายไป แต่สภาพความเป็นอยู่ในชนบทจะเอื้อให้เยาวชนในชนบทห่วงใยชุมชนของตนมากกว่า จึงแสดงออกด้วยการช่วยเหลือชุมชนหรือหมู่บ้านของตนมากกว่า การรณรงค์ให้เสียสละน่าจะกระทำอย่างกว้างขวาง และลงลึกในกลุ่มเยาวชนที่อยู่ในเขตเมืองและที่อยู่นอกระบบโรงเรียน โดยอาศัยสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อเยาวชน

แม้ว่าเยาวชนจะแสดงตัวว่ามีความรู้เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย รับรู้ถึงการใช้สิทธิหน้าที่ แต่ก็ยังเป็นเพียงครึ่งหนึ่งของเยาวชนที่เป็นตัวอย่าง การรับรู้ถึงสิทธิอย่างเดียวยังไม่ได้ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องกระตุ้นให้เยาวชนปฏิบัติมากขึ้น รวมทั้งการเรียนรู้กฎหมายที่ใช้ในชีวิตประจำวันและกฎหมายแรงงาน

ในยุควิกฤตเศรษฐกิจ เยาวชนได้เรียนรู้โดยปริยายว่า จำเป็นต้องประหยัดการใช้พลังงาน แต่การประหยัดในด้านอื่น และการแยกแยะสิ่งของเพื่อนำมาใช้ประโยชน์อีก เป็นสิ่งที่เยาวชนยังปฏิบัติไม่ได้มาก อาจเป็นเพราะมิได้มีการอบรมสั่งสอน หรือปลูกฝังเรื่องนี้ตั้งแต่เยาว์วัย เพราะย้อนหลังเมื่อเยาวชนรุ่นนี้เกิดมาประเทศชาติมิได้เผชิญกับภาวะวิกฤตเช่นนี้ แม้ว่าเยาวชนรุ่นนี้จะปรับแนวคิดและการกระทำเพื่อการพึ่งพาตัวเองไม่ได้มาก ก็น่าจะตั้งความหวังไว้ที่เยาวชนรุ่นหลังที่สามารถธำรงค้ำให้เกิดความตระหนักในเรื่องนี้

การที่เยาวชนบางส่วนได้ช่วยเหลือครอบครัวบ้าง แต่ก็ไม่มากพอที่จะเห็นว่ากลุ่มนี้เป็นพลังสำคัญของประเทศชาติ เนื่องจากส่วนใหญ่ยังอยู่ระหว่างการศึกษาเล่าเรียน แต่ก็น่าที่จะได้เรียนรู้เรื่องการประกอบอาชีพการงานที่เป็นอิสระ และแสดงตัวว่าเป็นผู้ที่รับผิดชอบต่อสังคมให้มากกว่านี้

10.3 ข้อเสนอแนะ

1. การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

เนื่องจากการสำรวจครั้งนี้ แยกกลุ่มเยาวชนออกเป็นเยาวชนในเขตเมืองและเขตชนบท เยาวชนชายและเยาวชนหญิง เพื่อประโยชน์ในการนำผลจากการวิจัยไปกำหนดมาตรการและกิจกรรมให้ตรงตามกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเป็นการประหยัดทรัพยากร และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นในการนำผลการวิจัยไปใช้ ควรพิจารณาแต่ละประเด็น หรือแต่ละคุณลักษณะของเยาวชนโดยละเอียด แม้ว่าโดยภาพรวมเยาวชนในการสำรวจจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน หรือเหมือนกันในบางด้าน ซึ่งสามารถจัดกิจกรรมรวมแก่เยาวชนได้ก็ตาม แต่ถ้าวินิจฉัยโดยละเอียด จะพบว่าบางประเด็นที่แตกต่าง ซึ่งเป็นความแตกต่างทางเพศ หรือเขตที่อยู่อาศัย และส่วนประกอบอื่น ๆ

2. การวิจัยเกี่ยวกับเยาวชนในอนาคต

การสำรวจครั้งนี้เป็นการเสนอข้อมูลพื้นฐาน (baseline data) แต่ยังมีได้เจาะลึกหาความสัมพันธ์ที่เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความคิดและพฤติกรรมของเยาวชน ตามที่พบ

ในการวิจัยดังกล่าว ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสำรวจครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางวิชาการที่จะศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ให้ลึกซึ้ง และเข้าใจในต่อเยาวชนเฉพาะกลุ่มได้มากยิ่งขึ้น

ในอีกกรณีหนึ่ง ถ้าต้องการให้มีการวิจัยเชิงสำรวจ (baseline survey) เช่นนี้อีกเพื่อทราบความเปลี่ยนแปลงของคุณลักษณะเยาวชนไทยเป็นระยะ และต่อเนื่องระยะยาว อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาเยาวชน น่าจะมีการออกแบบงานวิจัยที่สามารถเป็นการสำรวจระดับชาติ (national survey) ในทุก 5 ปี โดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการสำรวจ เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ ดำเนินการเป็นประจำ

ภาษาไทย

- กรรณิการ์ ภูประเสริฐ. 2518. อัตมโนทัศน์ของเยาวชนที่ศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรุณา กิจชัยน. 2517. ความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอก และคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดี. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เกื้อ วงศ์บุญสิน แดเรน ออดเพนไฮน์ เมสัน และมินจา คิม โซว. 2535. การดูแลเด็กในประเทศไทย : ตัวกำหนดและผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยเด็กวัยก่อนเข้าเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและการเลี้ยงดูเด็ก. 2535. ภาวะวิกฤตของชีวิตเด็กไทยปัญหาที่ยังไม่สายเกินแก้. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. 2537. การเสริมสร้างวินัย คู่มือแนะแนวทางการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, สำนักงาน. ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์. แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2544. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- จงจรัส แจ่มจันทร์. 2524 การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จรรยา สุวรรณทัต, ลาดทองใบ ภูอภิรมย์ และกมล สุดประเสริฐ. 2533. รายงานการวิจัย เรื่อง ความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กไทยในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษาการฝึกทักษะและการพัฒนาจิตลักษณะเพื่อการสร้างพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จุฑาภรณ์ วรสุมนต์. 2515. ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของบิดามารดากับการเลือกอาชีพของนักเรียน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินตนา ศรีบุญ. 2535. พฤติกรรมการทิ้งขยะของประชาชนในพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

- จิรวรรณ วิรัชกุล. 2524. การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ใน จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และเพ็ญศรี กาญจน์มัย. 2525. พุทธศาสนาเข้ากันได้หรือไม่กับความทันสมัย : การศึกษาทางสังคมวิทยาและจริยศาสตร์ในส่วนที่เกี่ยวกับทัศนคติของเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฉกาจ ช่วยโต และดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2533. รายงานการวิจัย เรื่อง ลักษณะจิตสังคมที่เกี่ยวกับการบวช ในพุทธศาสนาของชายไทยในภาคใต้. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เชิดพงษ์ ดีสุคนธ์, ร้อยโท. 2527. "การพัฒนานโยบายของประชาชนเพื่อความมั่นคงของชาติ," วารสาร เสนาสนเทศ. 23(2) : 21-24 ตุลาคม 2527.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524. พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 : จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิน. 2520. รายงานการวิจัย เรื่อง จริยธรรมของเยาวชน ไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- . 2524. รายงานการวิจัย ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับครอบครัวและจริยธรรมของนักเรียน วัยรุ่น. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. 2536. ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนที่อยู่ในสภาวะที่ เสี่ยงทางครอบครัวและทางป้องกัน. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.
- ดุขฎิ โยเหลา และประทีป จินฉ. 2539. รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมอนุรักษน้ำของ ครูประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ทแก้ว เดชดำรงค์. 2538. พฤติกรรมการอนุรักษแม่น้ำลำคลองของประชาชนในเขตเทศบาลเมือง กาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทวีศักดิ์ นพเกษร. 2534. การพัฒนาคุณภาพประชากรไทย. บทนิพนธ์ประกอบการศึกษาวิชาความ มั่นคงของชาติ. อุดรธานี.
- ทัศนาก ทอภักดี. 2528. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับความเชื่ออำนาจภายในของเด็กรุ่นไทย ปริญญาบัตรศึกษามหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร- วิโรฒ ประสานมิตร.
- . 2539. รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูความเชื่ออำนาจ ภายในตน และความคิดเกี่ยวกับตนของเด็กในเมืองและชนบท. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัย- พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไทยรัฐ, หนังสือพิมพ์. ฉบับวันอาทิตย์ที่ 2 สิงหาคม 2541: 10.

- นงเล็ก สุขถิ่นไทย. 2527. ทศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขนต่อพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- นงลักษณ์ บุญไทย. 2539. ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุและความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่น. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อนามัยครอบครัว) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นภาพร พุ่มพุกษ์. 2529. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี. ปรียญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นริศว์ ปารมย์. 2539. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับลักษณะการเผชิญปัญหาของนักเรียนวัยรุ่น ในกรุงเทพมหานคร. ปรียญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นิตยา ธรรมพันธุ์. 2523. ค่านิยมในอาชีพและการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส. ปรียญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นิทรา วรรณะ. 2524. การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิภา พิริยาน. 2530. การปรับตัวและบุคลิกภาพ : จิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- นฤมล สิริพันธ์. 2533. ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ลำดับการเกิด เพศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปรียญาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เบญจา จิรภัทรพิมล. 2524. ความปรารถนาทางอาชีพของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ศุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกิต สอนงาม. 2535. ความสนใจด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยประชากรและสังคม) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปัทมาวดี วงษ์ศิลป์. 2533. ความรู้ และความตั้งใจในการปฏิบัติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เป็รื่อง จินดา. 2519. การเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันโรงเรียนมัธยมผสมแบบภาคเหนือ. ปรียญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- พจน์ จันทวีระกุล. 2515. ความสัมพันธ์ระหว่างความอยากรู้อยากเห็น ทศนคติแบบเชื่ออ่านภายใน
ตนและภายนอกตนและความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ
ประถมศึกษาปีที่ 7. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร.
- พรรณราย นิมขุนทด. 2513. ความมีนัยสำคัญของบุคลิกภาพในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาตอนปลายในจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พลศักดิ์ จิรไกรศิริ. 2529. การพัฒนาหมู่บ้านตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง. กรุงเทพฯ : ภาค
วิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พิเศก โชไชย. 2536. "ปัญหาเด็กและเยาวชน" เอกสารประกอบการประชุมการสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ
ครั้งที่ 14 วันที่ 23-24 เมษายน 2536. กรุงเทพฯ : สมชายการพิมพ์.
- เพ็ญแข ประจันปัจฉิก และอ้อมเดือน สดมณี. 2529. รายงานการวิจัย เรื่อง การยึดหลักทางศาสนาในการ
ดำรงชีวิตของชาวชนบทไทยและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรม-
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพ็ญศรี จินดาศักดิ์. 2535. การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และ คณะ. 2539. รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัย.
กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาศลักษณ์ ชวัลลี. 2524. รายงานการวิจัย เรื่อง "ครอบครัวกับการ
อนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วจินี แสงสว่าง. 2535. พฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการรักษาความสะอาดเพื่อส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวบริเวณตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
มหิดล.
- วรรณะ บรรจง. 2537. ลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนไทยจาก ชุมชนแผ่นดินธรรม
แผ่นดินทองในภาคใต้. ปรินญาณิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วราพร ศรีสุพรรณ. 2534. "คุณภาพประชากรกับการรักษาสัตว์แวดล้อมให้ยั่งยืน." กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย
ประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (อัดสำเนา)
- วราภรณ์ อินทรชัยศรี. 2518. ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งกับพ่อแม่ การยอมรับตนเองและ
ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กวัยรุ่น ปรินญาณิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- วัฒนา ดิศพงษ์. 2523. *ความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อพุทธศาสนา พ.ศ.2521*. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันชัย มีกลาง. 2530. *ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ความรู้ ความเข้าใจ การปฏิบัติตาม และการได้รับการ
ถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร*. ปรินญา
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วันทนี วิชัยคำ. 2515. *การเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตต่างคณะวิชาและต่างชั้นปี ที่มีต่อพระพุทธศาสนา*.
ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิชาญ มณีโชติ. 2535. *พฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัด
สงขลา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิลาศลักษณ์ ชั่ววัลลี. 2522. *"ทัศนคติต่อพุทธศาสนา," จุลสารฉบับพิเศษปีเด็กสากล*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สถิตย์ ภัทระ. 2535. *ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น*. ปรินญาการ
ศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมพงษ์ อาภาพันธ์. 2519. *การเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนต่างกัน*. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมพิศ ไชยกิจ. 2536. *ตัวแปรที่เกี่ยวกับความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนราธิวาส*. ปรินญาการศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2536. *"การปรับพฤติกรรม" ใน เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก
หน่วยที่ 14*. นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมสมุทร มุ่งสันติ. 2539. *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกประกอบอาชีพอิสระของนักศึกษาคณะ
วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยอีสานใต้*. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สร้อยบุญ ทราทอง. 2541. *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการได้รับการเตรียมความพร้อมของเด็กวัยก่อนเรียน
: กรณีศึกษาครอบครัวในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยประชา
กรและสังคม) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สาวิตรี ทยานศิลป์. 2541. *อิทธิพลของครอบครัวต่อความภาคภูมิใจในตนเองของวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์สังคม-
ศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยประชากรและสังคม) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุกานดา นิมทองคำ. 2535. *ตัวแปรเชิงจิตสังคมชีวพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาการศึกษาวิทยาศาสตร-
มหาบัณฑิต (วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- สุนทรย์ โคมิน และสนิท สัมครการ. 2522. ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย : เครื่องมือในการสำรวจ. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุรัชย์ วิริยะมนตรี. 2541. ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้สึกถึงคุณค่าต่อตนเองของวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยประชากรและสังคม) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวิทย์ สังโยคะ. 2513. การศึกษาบุคลิกภาพของนักเรียนฝึกหัดครูระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับชั้นปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับชั้นปีที่ 2 ณ วิทยาลัยครูในภาคการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ประสานมิตร.
- สุวรรณีย์ ยุทธชาติ. 2532. การศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนอาชีวศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวลัย อารังค์สกุลศิริ. 2537. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก่อกวนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เสริม ปุณณะหิตานนท์. 2517. "การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาเสพติดให้โทษในประเทศไทย และปัญหาที่เกี่ยวข้องกัน," ใน วารสารวิจัยการศึกษา. 4(13) ; กันยายน-ธันวาคม.
- โสภณ เดชมา. 2524. ทศนคติของนักเรียนวิทยาลัยครูที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โสภา ชูพิกุลชัย. 2522. รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์สาเหตุที่วัยรุ่นระยะกลางในกรุงเทพมหานครเห็นทางศาสนา. กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ยรรยงค์ ปลื้มมนัส. 2510. การสำรวจความต้องการในการประกอบอาชีพของเด็กนักเรียนในโรงเรียนพานิชยการธนบุรีชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2510. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรษา เลหาเสรีกุล. 2537. การเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับลักษณะทางพุทธศาสนาและทางพฤติกรรมศาสตร์ของนักเรียนวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-วิโรฒ ประสานมิตร.
- อนงค์ สกุลคู. 2529. การสำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2527 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์, ปราโมทย์ ประสาทกุล, วรชัย ทองไทย และฟิลิป เกสส์. 2540. การสำรวจภาวะคุมกำเนิดในประเทศไทย พ.ศ. 2539. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อมรรัตน์ ริกจิตรศิริกุล. 2530. พฤติกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

- อรอนงค์ แจ่มผล. 2525. ความสัมพันธ์ระหว่างกันของวุฒิภาวะทางอาชีพ และความสนใจในอาชีพสัมพันธ์ผลทางการเรียนกับการตัดสินใจเลือกอาชีพของนิสิตนักศึกษาปีที่ 2 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร-มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉรา สุชาภรณ์, อรพินทร์ ชูชม และทัศนาก ทอภักดี. 2540. รายงานการวิจัย เรื่อง องค์ประกอบทางจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อการเลือกงานของนิสิตระดับปริญญาตรี. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อัญชลี บุปผาพิบูลย์. 2522. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม สติปัญญา และความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร-มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารยะ มาอินทร์. 2541. "การปรับนโยบายแรงงานช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8" เอกสารประกอบการสัมมนาระดับชาติ เรื่อง แรงงานไทยในยุคโลกาภิวัตน์ จัดโดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, วันที่ 24-25 มีนาคม 2541 ณ โรงแรมรอยัลซิดี.

ภาษาอังกฤษ

- Bencha Yoddumnern-Attig., Richter, Kerry., Amara Soonthornhdhada., Chanya Sethaput. and Anthony Pramualratana. 1992. **Changing roles and statuses of women in Thailand : A documentary assessment Thailand** : Institute for Population and Social Research, Mahidol University.
- Callazo, Janaro collazo. 1967. "Occupational Plans of Puerto Rican Youth, **Dissertation Abstracts International**. 28(4) :1534A-1535A ; October, 1967.
- Krech, David. 1962 **Individual in Society**. New York :McGraw-Hill Book Company, Inc.,
- Podhisita, Chai and Umaporn Pattaravanich. 1995. **Youth in Contemporary Thailand Results from The Family and Youth Survey**. Institute for Population and Social Research, Mahidol University.
- Vaus, David De and McAllister, Ian. 1987. "Gender Differences in Religion : A Test of the Structural Location Theory." **American Psychological Review**. 52 :472-481; August.

ภาคผนวก ก : รายชื่อจังหวัด - อำเภอที่เป็นตัวอย่างในการสำรวจ

เขตเมือง			
จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	จำนวนชุมรุมอาคาร
1. กรุงเทพมหานคร	บางรัก	สีลม	1
	บางเขน	สายไหม	1
	บางกะปิ	วังทองหลาง	1
	พระโขนง	บางจาก	1
	ลาดกระบัง	คลองสองต้นนุ่น	1
	ธนบุรี	บางยี่เรือ	1
	ห้วยขวาง	สามเสนนอก	1
	บางกอกน้อย	บางขุนศรี	1
	บางขุนเทียน	แสมดำ	1
	หนองแขม	หลักสอง	1
	ราษฎร์บูรณะ	ทุ่งครุ	1
	ดินแดง	ดินแดง	1
	บึงกุ่ม	คลองกุ่ม	1
	บางซื่อ	บางซื่อ	1
	จตุจักร	ลาดยาว	1
	ประเวศ	หนองบอน	1
	คลองเตย	พระโขนง	1
	จอมทอง	บางขุนเทียน	1
	ดอนเมือง	สีกัน	1
	ลาดพร้าว	ลาดพร้าว	1
	คลองสาน	คลองสาน	1
	ราชเทวี	ถนนเพชรบุรี	1
2. ชลบุรี	เมืองชลบุรี	บางปลาสร้อย	13
		มะขามหย่ง	3
		บ้านโหนด	6

เขตเมือง

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	จำนวนชุมนุมอาคาร
3. เชียงใหม่	เมืองเชียงใหม่	ศรีภูมิ	3
		พระสิงห์	1
		หายยา	1
		ช้างม่อย	2
		วัดเกต	2
		ช้างเผือก	4
		สุเทพ	3
		ป่าแดด	1
		หนองหอย	1
		ท่าศาลา	1
		ป่าตัน	1
		ฟ้าฮ่าม	1
4. นครราชสีมา	เมืองนครราชสีมา	ในเมือง	9
		โพธิ์กลาง	2
		หนองจะบก	2
		ปรุใหญ่	2
		หมื่นไวย	1
		หนองไผ่ล้อม	2
		หัวทะเล	1
		บ้านเกาะ	2
		บ้านใหม่	1
5. สงขลา	หาดใหญ่	หาดใหญ่	10
		ควนลัง	1
		คอหงส์	11

เขตชนบท

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน
1. สมุทรสาคร	เมืองสมุทรสาคร	กาหลง	1
		บ้านเกาะ	1
		บางกระเจ้า	2
		บางโทรัด	1
		พันท้ายนรสิงห์	3
	กระทุ่มแบน	แคราย	1
		สวนหลวง	2
		บางยาง (1)	1
		ดอนไก่อี	1
		ท่าเสา	3
	บ้านแพ้ว	ยกกระบัตร	1
		หลักสอง	1
		อำแพง	1
	กระทุ่มแบน	บางยาง (2)	1
2. สิงห์บุรี	เมืองสิงห์บุรี	หัวไผ่	2
		สิงห์	1
		เชิงกลัด	1
		บ้านจำ	1
		แม่ลา	1
	พรหมบุรี	พระงาม	1
		อินทร์บุรี	1
		จั่วราย	2
		ชีน้ำร้าย	2
		ท่างาม	1
	อินทร์บุรี	น้ำตาล	1
		ทองเอน	1
		ท่าช้าง	1
		ดอนสมอ	1
		โพสังโฆ	2
	ค่ายบางระจัน	หนองกระทุ่ม	2

เขตชนบท

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน
3. ลำพูน	เมืองลำพูน	ประตูป่า	1
		ริมปิง	2
		ป่าสัก	2
	ป่าซาง	แม่แรง	1
		มะกอก	1
		นครเจดีย์	1
	บ้านโฮ่ง	หนองยวง	1
		บ้านโฮ่ง	1
		ป่าพลู	1
	แม่ทา	ศรีเตี้ย	1
		ทาปลาตุก	1
		ทาสบเส้า	2
	ลี้	ทาทุ่งหลวง	1
		ป่าไผ่	1
		นาทราย	1
4. มุกดาหาร	เมืองมุกดาหาร	ทุ่งหัวช้าง	1
		บ้านปวง	1
	คำชะอี	บ้านโคก	2
		โพนทราย	1
		คำป่าหลาย	1
		มุกดาหาร	1
		กุดแซ่	1
		น้ำเที่ยง	1
		โพนงาม	1
		บ้านเหล่า	1
	นิคมคำสร้อย	คำบก	2
		นิคมคำสร้อย	1
		กกแดง	1
		หนองแขวง	1
		ร่มเกล้า	1
	ดงหลวง	ดงหลวง	2
		ชะโนด	1
		บางทรายน้อย	2

เขตชนบท

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน
5. พัทลุง	เมืองพัทลุง	ปรางหมู๋	1
		พญาขัน	1
		ชุมพล	1
	ควนขนุน	ชะมวง	2
		ปิ่นแต	1
		นาขยาด	1
	เขาชัยสน	เขาชัยสน	1
		ควนขนุน	1
		โคกม่วง	1
	ปากพะยูน	ฝาละมี	1
		ดอนประตู่	1
		เกาะหมาก	1
		เกาะนางคำ	1
		คลองใหญ่	1
	ตะโหมด	เขาย่า	1
	กิ่งอำเภอศรีบรรพต	เขาปู่	1
	กิ่งอำเภอบางแก้ว	ท่ามะเตี๋ย	1
		นาปะขอ	1
	กิ่งอำเภอป่าพะยอม	ป่าพะยอม	1

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

โทรศัพท์ (662) 441-0201-4 ต่อ 115, (662) 441-9666

โทรสาร (662) 441-9333

E-mail: directpr@mahidol.ac.th

Homepage: URL:<http://www.mahidol.ac.th/mahidol/pr/pr.html>